

ДОКЛАД

ПО ОТЧЕТА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ДЪРЖАВНИЯ БЮДЖЕТ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ЗА 2019 ГОДИНА

СЪДЪРЖАНИЕ

Използвани съкращения	3
I. АНАЛИЗ НА ОСНОВНИТЕ МАКРОИКОНОМИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ И ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА ВЪНШНАТА И ВЪТРЕШНАТА ИКОНОМИЧЕСКА СРЕДА ПРЕЗ 2019 г.	5
1. Макроикономическо развитие в България през 2019 г.	5
1.1 Брутен вътрешен продукт	5
1.2 Инфлация	6
1.3 Пазар на труда и доходи	7
1.4 Външен сектор	9
1.5 Финансов сектор	11
2. Съпоставка на отчетните данни с допусканията и параметрите, заложи в макроикономическата прогноза по Закона за държавния бюджет на Република България за 2019 г.	12
3. Оценка на въздействието на данъчната политика и политиката на разходите в бюджетния сектор върху развитието на националната икономика	14
4. Макроикономически ефект от усвояването на средствата по оперативните програми	16
II. ФИСКАЛНИ РАЗВИТИЯ ПРЕЗ 2019 г.	20
1. Основни акценти по отношение на бюджетното изпълнение	20
1.1 Изпълнение на основните дискреционни мерки за 2019 г.	32
1.2 Промени в данъчното облагане през 2019 г.	35
1.3 Инвестиционна политика	45
2. Основни параметри на консолидираната фискална програма за 2019 г.	49
2.1 Мерки на НАП и АМ за повишаване на събираемостта на приходите	53
2.2 Изпълнение на приходите по консолидираната фискална програма	81
2.2.1 Корпоративни данъци	82
2.2.2 Данъци върху доходите на физическите лица	85
2.2.3 Приходи от осигурителни вноски	86
2.2.4 Данък върху добавената стойност	87
2.2.5 Акцизи	91
2.2.6 Мита	94
2.2.7 Данък върху застрахователните премии	96
2.2.8 Други данъци	97
2.2.9 Неданъчни приходи	98
2.2.10 Помощи и дарения	100
2.3 Изпълнение на разходите по икономически елементи по консолидираната фискална програма за 2019 г.	101
2.3.1 Текущи нелихвени разходи	101
2.3.2 Капиталови разходи	107
2.3.3 Предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина	110
2.3.4 Лихвени разходи	110
2.3.5 Вноска на Република България в общия бюджет на ЕС	111
2.3.6 Изпълнение на утвърдените ангажименти за разходи, които могат да бъдат поети през 2019 г. и на новите задължения за разходи, които могат да бъдат натрупани през 2019 г. от първостепенните разпоредители с бюджет	111
2.4 Изпълнение на разходите по функции по консолидираната фискална програма за 2019 г.	112
2.4.1 Общи държавни служби	113
2.4.2 Отбрана и сигурност	120
2.4.3 Образование	125
2.4.4 Здравеопазване	128
2.4.5 Социално осигуряване, подпомагане и грижи	130

2.4.6 Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда	137
2.4.7 Култура, спорт, почивни дейности и религиозно дело	143
2.4.8 Икономически дейности и услуги	147
2.4.9 Разходи, неклассифицирани в другите функции	159
2.5 Изпълнение на показателите в частта на финансирането по консолидираната фискална програма за 2019 г.	160
2.5.1 Външно финансиране	160
2.5.2 Вътрешно финансиране	161
2.5.3 Приватизация	164
2.5.4 Средства, акумулирани по сметка на Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система	164
III. ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ, БЮДЖЕТИ НА ОБЩИНИТЕ, НА СОЦИАЛНООСИГУРИТЕЛНИТЕ ФОНДОВЕ И БЮДЖЕТИ ПО ЧЛ. 13, АЛ. 3 и АЛ. 4 ОТ ЗАКОНА ЗА ПУБЛИЧНИТЕ ФИНАНСИ.	166
1. Държавен бюджет	166
1.1 Бюджет на Народното събрание	168
1.2 Бюджет на съдебната власт	168
2. Бюджети на общините	168
3. Бюджети на социалноосигурителните фондове	174
3.1 Бюджет на държавното обществено осигуряване	174
3.2 Бюджет на Учителски пенсионен фонд	175
3.3 Бюджет на фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите”	175
3.4 Бюджет на Националната здравноосигурителна каса	176
4. Бюджети по чл. 13, ал. 3 на Закона за публичните финанси и бюджет на Селскостопанска академия	177
4.1 Държавни висши училища	177
4.2 Българска академия на науките	177
4.3 Селскостопанска академия	178
4.4 Българско национално радио	178
4.5 Българска национална телевизия	179
4.6 Българска телеграфна агенция	180
5. Сметки за средствата от Европейския съюз на бюджетни организации	181
5.1 Сметка за средствата от Европейския съюз на Национален фонд към Министерство на финансите	181
5.2 Сметки за средствата от Европейския съюз, администрирани от Разплащателната агенция към Държавен фонд “Земеделие”	184
5.3 Сметки за средствата от ЕС на общините	188
6. Бюджети по чл. 13, ал. 4 на Закона за публичните финанси	188
6.1 Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда	188
6.2 Фонд „Сигурност на електроенергийната система“	189
6.3 Държавно предприятие „Научно-производствен център“	189
6.4 Държавно предприятие „Управление и стопанисване на язовири	189
ЗАКЛЮЧЕНИЕ	191

Използвани съкращения

АМ – Агенция „Митници”
БВП – брутен вътрешен продукт
БДЖ – Български държавни железници
БНБ – Българска народна банка
БШПС – Българо-швейцарска програма за сътрудничество
ВОП – вътреобщностни придобивания
ДАНС – Държавна агенция „Национална сигурност”
ДБ – държавен бюджет
ДВ – Държавен вестник
ДВУ – държавни висши училища
ДДС – данък върху добавената стойност
ДИЗ – държавни инвестиционни заеми
ДМА – дълготрайни материални активи
ДМП – други международни програми
ДОО – държавно обществено осигуряване
ДФЗ – Държавен фонд „Земеделие”
ЕК – Европейска комисия
ЕО – Европейска общност
ЕС – Европейски съюз
ЕСС – Европейска система от национални и регионални сметки на Общността
ЕИП – Европейско икономическо пространство
ЗАДС – Закон за акцизите и данъчните складове
ЗДБРБ – Закон за държавния бюджет на Република България
ЗДДС – Закон за данък върху добавената стойност
ЗДДФЛ – Закон за данъците върху доходите на физическите лица
ЗИД – Закон за изменение и допълнение
ЗКПО – Закон за корпоративното подоходно облагане
ЗМДТ – Закон за местните данъци и такси
ИСПА – Инструмент на структурните политики за присъединяване
ИА – Изпълнителна агенция
ИПП – Инструмент за предприсъединителна помощ
КСО – Кодекс за социално осигуряване
КФП – консолидирана фискална програма
МБВР – Международна банка за възстановяване и развитие
МВР – Министерство на вътрешните работи
МВнР – Министерство на външните работи
МВФ – Международен валутен фонд
МЕ – Министерство на енергетиката
МЗ – Министерство на здравеопазването
МЗХГ – Министерство на земеделието, храните и горите
МИ – Министерство на икономиката
МК – Министерство на културата
МО – Министерство на отбраната
МОН – Министерство на образованието и науката
МОСВ – Министерство на околната среда и водите
МП – Министерство на правосъдието
МПС – Моторни превозни средства
МРРБ – Министерство на регионалното развитие и благоустройството
МС – Министерски съвет

МТИТС – Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията
МТСП – Министерство на труда и социалната политика
МФ – Министерство на финансите
ММС – Министерство на младежта и спорта
НАП – Национална агенция за приходите
АПИ – Агенция „Пътна инфраструктура“
НАТО – Организация на Северноатлантическия договор
НЗОК – Национална здравноосигурителна каса
НС – Народно събрание
НСИ – Национален статистически институт
НРС – Наблюдение на работната сила
НФ – Национален фонд
НФМ - Норвежки финансов механизъм
ОП – Оперативна програма
ПЗР – преходни и заключителни разпоредби
ПРБ – първостепенни разпоредители с бюджет
пр. п. – процентни пункта
ПТСВГ – Програми за трансгранично сътрудничество по външните граници на ЕС
ПУДООС – Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
ПМС – Постановление на Министерския съвет
СБЦ - средносрочна бюджетна цел
СКФ – Структурни фондове и Кохезионен фонд
СНС – Система за национални сметки
СП – Сметна палата
УПФ – Учителски пенсионен фонд
ФГВРС – Фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите“
ФМ на ЕИП – Финансов механизъм на Европейско икономическо пространство
ХИПЦ – хармонизиран индекс на потребителските цени
ЦБ – централен бюджет

I. АНАЛИЗ НА ОСНОВНИТЕ МАКРОИКОНОМИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ И ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА ВЪНШНАТА И ВЪТРЕШНАТА ИКОНОМИЧЕСКА СРЕДА ПРЕЗ 2019 г.

През 2019 г. растежът на световната икономика се забави в резултат на нарастващото напрежение пред световната търговия. Тенденцията се наблюдаваше както в развитите, така и в развиващите се страни. Слабото търсене в световен мащаб потисна цените на почти всички суровини. Китайската икономика отбеляза най-ниския растеж от почти три десетилетия. В Русия индустриалната активност и инвестиции бяха ограничени в резултат на решението на ОПЕК+ да намали нефтопроизводството. Сътресенията във финансовия сектор и обезценяването на националната валута на Турция през 2018 г. се отразиха на икономиката на страната и през 2019 г. Нарастващата безработица и високите нива на инфлация потиснаха потреблението на домакинствата в страната. Инвестициите отбелязаха спад, сравним с този по време на финансовата криза през 2009 г., което допринесе за замразяване на растежа на БВП до 0 % през изминалата година.

Износът на САЩ не остана незасегнат от липсата на предвидимост за развитието на търговските отношения с Китай. Данъчните стимули почти изцяло изчерпаха ефекта си през 2018 г., което се отрази в забавяне на растежа на инвестициите. Така растежът на БВП достигна 2,3 % за 2019 г. при повишение от 2,9 % през предходната година. Същевременно, растежът на европейската икономика се забави до 1,5 % спрямо 2 % за 2018 г., което бе в съответствие със забавянето на растежа на еврозоната до 1,2 %. По-слабото представяне се дължеше както на ограничаването на търговията между САЩ и Китай, така и на непредвидимостта, произтичаща от Брекзит. Въпреки че някои страни от еврозоната бяха пред техническа рецесия, растежът на потреблението и инвестициите подкрепиха общото увеличение на БВП.

Реален растеж на БВП (в %) на годишна база¹

	2018	I.2019	II.2019	III.2019	IV.2019	2019
Европейски съюз - 28	2,0	1,7	1,3	1,7	1,2	1,5
Еврозона	1,9	1,3	1,0	1,6	1,0	1,2
САЩ	2,9	3,1	2,0	2,1	2,1	2,3

Източник: Евростат, Американско бюро за икономически анализи

1. Макроикономическо развитие в България през 2019 г.

1.1 Брутен вътрешен продукт

През 2019 г. брутният вътрешен продукт на България нарасна с 3,4 % в реално изражение при 3,1 % през 2018 г. С положителен принос за растежа бе вътрешното търсене (3,6 пр. п.), докато нетният износ имаше слаб отрицателен принос (-0,3 пр.п.). В номинално изражение БВП достигна 118 669 млн. лв., което представлява нарастване от 8,2 % спрямо 2018 г.

Крайното потребление се повиши с 5,7 %, при 4,6 % за 2018 г. в резултат на благоприятното развитие както при частното, така и при публичното потребление. Частното потребление нарасна с 5,8 %, подкрепено от продължаващо нарастване на заетостта и доходите. В същото време, нарастването на разходите за персонал доведе до растеж на правителственото потребление от 5,5 %. Инвестициите в основен капитал се

¹ Данните в таблицата и прилежащият анализ са актуални към 17.04.2020 г.

повишиха с 2,2 %, при 5,4 % за 2018 г. Забавянето на растежа на инвестициите се дължеше на малко по-слабо нарастване на капиталовите разходи на правителството. Износът на стоки и услуги през 2019 г. нарасна с 1,9 %, като беше подкрепен основно от износ към трети страни и новите страни членки на ЕС. Силното представяне на крайното потребление и износа доведоха до нарастване на внасяните стоки и услуги с 2,4 % през 2019 г., при ръст от 5,7 % година по-рано. Забавянето в растежа при вноса на стоките се свързва с използването на част от запасите на фирмите, а при услугите - с високата база от 2018 г.

Реален растеж и принос на отделните компоненти по елементи на крайното използване

ПОКАЗАТЕЛ	2018 г.		2019 г.		2018 г.	2019 г.
	Реален растеж (%)	Принос в растежа (пр. п.)	Реален растеж (%)	Принос в растежа (пр. п.)	% от БВП (текущи цени)	
Крайно потребление	4,6	3,5	5,7	4,4	76,1	77,1
Инвестиции в основен капитал	5,4	1,0	2,2	0,4	18,8	18,3
Изменение на запасите		1,1		-1,2	2,5	1,2
Износ на стоки и услуги	1,7	1,1	1,9	1,3	65,9	63,6
Внос на стоки и услуги	5,7	-3,6	2,4	-1,5	63,3	60,1
БВП	3,1	3,1	3,4	3,4	100	100

Източник: НСИ, МФ

Брутната добавена стойност през 2019 г. нарасна с 3 %, при 3,5 % за 2018 г. Нарастването на добавената стойност в услугите достигна 3 %. Растежът в индустрията без строителство се ускори до 2,6 %, при спад от 1,5 % през 2018 г. По-високият растеж в сектора бе подкрепен от експортно-ориентираните отрасли. В строителството имаше ускорение на растежа до 3,4 %, дължащо се на сградното строителство.

1.2 Инфлация

Средногодишната инфлация за 2019 г. беше 2,5 % и бе близка до тази от предходната година, съответно 2,6 %. Външните фактори за нарастване на потребителските цени бяха ограничени от понижението в международните цени на петрола и неенергийните суровини, котиращи в щатски долари. До известна степен този ефект беше ограничен от обезценката на еврото, респективно лева, спрямо щатския долар. Вътрешните фактори за инфлация, а именно платежоспособно търсене на домакинствата, благоприятна динамика на пазара на труда, съпроводена от сравнително високо нарастване на заплатите и ниска безработица, също имаха по-слаб натиск за нарастване на общото равнище на потребителските цени, тъй като вътрешното търсене се увеличи с по-нисък темп, както и номиналното нарастване на разходите на труд за единица продукция.

ХИПЦ по основни компоненти
(изменение в % по месеци на годишна база)

Месеци на 2019 г.												
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
ХИПЦ общо	2,3	2,4	2,8	3,1	2,9	2,3	2,6	2,5	1,6	1,6	2,2	3,1
Храни и безалк. напитки	3,3	4,5	5,0	5,2	5,3	4,5	4,7	5,1	4,3	4,7	5,8	6,5
Алкохол и цигари	2,9	2,0	1,9	1,6	1,7	2,4	2,0	2,1	2,1	2,5	2,5	2,2
Нехр. стоки (без енергия)	0,0	0,1	0,1	0,3	0,2	0,3	0,0	0,2	0,2	0,3	0,4	0,6
Енергийни стоки	0,4	1,7	4,4	4,8	3,9	1,2	0,6	0,1	-0,8	-2,6	-0,5	3,7
Услуги	4,2	3,2	3,1	3,7	3,3	3,1	4,3	3,6	2,0	2,4	2,5	2,8
Базисна инфлация	2,3	1,8	1,7	2,1	1,9	1,8	2,4	2,1	1,2	1,5	1,5	1,8

Източник: Евростат

Инфлацията в края на 2019 г. беше 3,1 % и бе по-висока с 0,8 пр. п. в сравнение с тази от 2018 г. С най-голям принос във формирането на общата инфлация в края на годината бяха хранителните стоки и услугите, съответно 1,4 и 0,9 пр.п. Цените на енергийните стоки се върнаха на положителна територия в края на годината и допринесоха с 0,5 пр. п. за повишението на общия ХИПЦ. Някои шокове в предлагането в света, като кризата с африканската чума по свинете, доведе до повишение на световните цени на свинското месо, включително и на цените в ЕС. В България цената на свинското месо поскъпна с 30 % и допринесе за повишение на общата инфлация в края на годината с 0,3 пр. п.

Базисната² инфлация беше 1,8 % в края на годината. При нея нямаше ясна тенденция на ускорение през годината, дължаща се на динамиката на цените на услугите, докато неенергийните промишлени стоки отчетоха повишение в техните цени, за първи път от деветгодишен период.

Повишението в административните цени беше 2,2 % в края на годината, а приносът им към общата инфлация - 0,4 пр. п.

1.3 Пазар на труда и доходи

През 2019 г. на пазара на труда продължиха да се наблюдават положителните тенденции, характерни за последните години. В следствие на постигнатия икономически растеж търсенето на труд остана високо, което доведе до увеличаване на броя на заетите в икономиката и намаляване на коефициента на безработица. Коефициентите на заетост и на икономическа активност на населението във възрастовата група 15-64 г. достигнаха исторически най-високите си стойности, съответно от 70,1 % и 73,2 %. Това се наблюдава при всички възрастови групи, включително и при младежите между 15 и 24 г., които са една от уязвимите групи на пазара на труда. Увеличената заетост при младежите беше резултат както от високото търсене на труд и повишението на доходите в страната, така и от провежданата политика от страна на правителството за подкрепа на заетостта на уязвимите групи на пазара на труда. В съответствие с нарасналите възможности за заетост коефициентът на безработица също се понижи и достигна исторически най-ниското си до момента равнище от 4,2 %³ за 2019 г.

За наблюдаваното нарастване на броя на заетите през 2019 г. основен принос имаха икономическите дейности от сектора на услугите, където броят на заетите се повиши средно с 1,7 %,⁴ а динамиката в отделните отрасли варираше в широки граници: от 8 % в

² От общия ХИПЦ са изключени храните, алкохолът, цигарите и енергийните стоки.

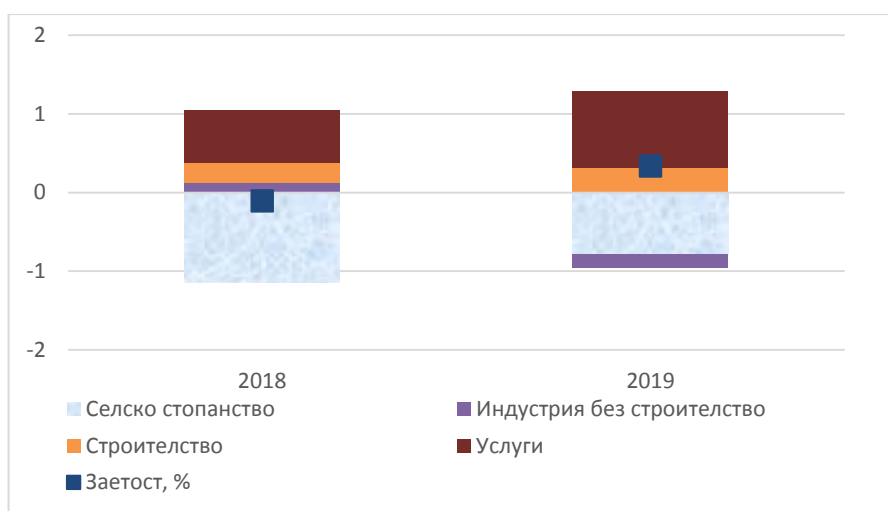
³ По данни от Наблюдението на работната сила (НРС).

⁴ Съгласно дефиницията на ЕСС 2010.

създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения до 0,1 % в операции с недвижими имоти. . Заетите в селското стопанство отчетоха спад от 4,4 % през 2019 г. Динамиката на показателя през последното тримесечие на годината беше положителна, но през останалите месеци на 2019 г. тенденцията беше низходяща, най-вече поради протичащото реструктуриране на земеделските стопанства от малки, използващи предимно семейна работна сила, в големи стопанства, използващи предимно наети лица. В сектора на индустрията се наблюдаваше забавяне в темпа на нарастване на заетостта на годишна база до 0,6 %. Това бе обусловено от промишлеността, където броят на заетите се понижи с 0,8 %, независимо че част от експортно-ориентирани дейности повишиха икономическата си активност спрямо 2018 г., докато строителството продължи да отбелязва един от най-високите растежи на заетите от 6 % в синхрон с ускореното нарастване на добавената стойност в отрасъла.

Заетост (%) и приноси по сектори (пр. п)

Източник: НСИ, МФ

През 2019 г. компенсацията на един нает⁵ продължи да нараства, което се обуславяше от високото търсене на труд във всички сектори на икономиката. Годишният темп на растеж възлезе на 6,1 %, като най-съществено беше повишението на доходите от труд в индустрията. Забавяне в динамиката на показателя се наблюдаваше единствено в сектора на услугите, където основен принос имаше отчетеният спад в агрегираната дейност *търговия, транспорт, хотелиерство и ресторантьорство*. През разглеждания период беше отчетено забавяне в динамиката на разходите за социално осигуряване, вследствие на изчерпване на голяма част от ефекта, свързан с извършените промени за повишаване на осигурителната тежест през 2017 и 2018 г.

Нагласите на потребителите по отношение на очакванията им за заетост останаха благоприятни и това намери отражение в ускоряване на растежа на потребителските разходи. През разглеждания период беше отчетено забавяне в динамиката на разходите за социално осигуряване, вследствие на изчерпване на голяма част от ефекта, свързан с извършените промени за повишаване на осигурителната тежест през 2017 и 2018 г.

Разгледано по форма на собственост⁶, нарастването на средната работна заплата общо в икономиката достигна 11,1 % в номинално изражение – 12 % в обществения и 10,8 % в частния сектор на икономиката. Ускорената динамика на показателя отразяваше

⁵ Съгласно дефиницията на ЕСС 2010.

⁶ По предварителни данни от годишната статистика на заетостта и разходите за труд.

положителния принос от увеличението на разходите за труд в приоритетни области на публичния сектор и минималната работна заплата (9,8 %). През 2019 г. реалният растеж на средната работна заплата, дефлиран с ХИПЦ, също се ускори до 8,4 % и подкрепи нарастването на покупателната способност на доходите на домакинствата. Нагласите на потребителите по отношение на очакванията им за заетост също останаха благоприятни и това намери отражение в ускоряване на растежа на потребителските разходи.

Динамиката на доходите беше подкрепена от повишаването на добавената стойност в индустрията и услугите. През 2019 г. номиналният растеж на производителността на труда общо в икономиката⁷ (7,8 %) изпревари нарастването на компенсацията на един нает, докато реалният растеж на производителността на труда⁸ остана стабилен на ниво от 3 %. От гледна точка на оценяване на разходната конкурентоспособност, текущото развитие на компенсацията на един нает и производителността на труда обуслови забавянето на растежа на разходите за труд на единица продукция в номинално изражение⁹ до 3 % през 2019 г. спрямо 6,3 % през 2018 г.

1.4 Външен сектор

През 2019 г. по текущата и капиталовата сметка бе отчетен значителен излишък в размер на 3,3 млрд. евро (5,5 % от БВП).

Излишъкът по текущата сметка възлезе на почти 2,5 млрд. евро или 4 % от БВП, като положителните баланси по услуги и вторичен доход напълно компенсират търговския дефицит и отрицателното салдо по първичен доход.

И при износа, и при вноса на стоки бе отчетено номинално повишение. Номиналното нарастване на търговските потоци се дължеше както на по-големите изтъргувани количества, така и на нарастващите цени. Ценовата динамика при основните стокови групи (нефтопродукти и метали) обуслови формирането на положителни условия за търговия. През 2019 г. износьт за трети страни бе водещ за общата динамика. През годината се наблюдаваше значително нарастване на износа за Украйна (с 81 %), което доведе до увеличение на дела ѝ в общия износ до 1,1 % при 0,7 % през 2018 г. Износът за страните членки на ЕС продължи да нараства с 2,9 %, като т.нар. нови страни членки допринесоха в по-голяма степен за увеличението.

Основен принос за номиналния ръст на износа имаха групите *потребителски стоки* и *енергийни ресурси* (в частност петролни продукти), а за нарастването на вноса водещи бяха *потребителски* и *инвестиционни стоки*. По-ниските цени на горивата ограничиха номиналното нарастване както на вноса, така и на износа на *минерални горива*, като търгуваните количества бяха определящи за общата динамика.

---

⁷ Показателят е изчислен като отношение между БВП по текущи цени и броя на зетите лица съгласно дефиницията на ЕСС 2010.

⁸ Показателят е изчислен като отношение между БВП по постоянни цени и броя на зетите лица съгласно дефиницията на ЕСС 2010.

⁹ Показателят е изчислен като отношение между компенсацията на един нает по текущи цени и БВП на един зает по постоянни цени съгласно дефиницията на ЕСС 2010.

Динамика на износа на стоки (FOB)

Показатели	2018		2019	
	Растеж, %	Дял, %	Растеж, %	Дял, %
Потребителски стоки	3,6	24,8	6,8	25,4
Суровини и материали	4,7	39,7	2,5	39,1
Инвестиционни стоки	2,6	25,1	0,9	24,3
Енергийни стоки	-6,7	10,1	12,7	10,9
Износ към Европейския съюз	9,1	67,3	2,9	66,4
Износ към страни извън ЕС	-8,6	32,7	7,0	33,6

Източник: Изчисления на МФ по данни на БНБ

Общият износ на стоки нарасна с 4,2 % в номинално изражение, а вносът - с 3,6 %.

Динамика на вноса на стоки (CIF)

Показатели	2018		2019	
	Растеж, %	Дял, %	Растеж, %	Дял, %
Потребителски стоки	6.6	21.6	10.1	23.0
Суровини и материали	5.8	36.7	-2.4	34.6
Инвестиционни стоки	9.3	26.6	4.7	26.9
Енергийни стоки	1.0	14.5	6.8	14.9
Внос от Европейския съюз	6.3	51.1	4.6	51.6
Внос от страни извън ЕС	6.0	48.9	2.6	48.4

Източник: Изчисления на МФ по данни на БНБ

Търговският дефицит¹⁰ се сви с 9,3 % спрямо предходната година, като отрицателното салдо достигна 2,8 % от БВП.

Излишъкът по статия услуги се увеличи до 6,2 % от БВП през 2019 г., като основната причина бе спадът на вноса (с 2,6 %) на *застрахователни и пенсионни услуги*. В същото време растежът на износа (3,1 %) бе движан от *далекосъобщителни, компютърни и информационни услуги и други бизнес услуги* (като *професионални и технически*).

Салдото по статия *първичен доход* имаше положителен принос за подобряване на баланса по текущата сметка. Дефицитът ѝ се сви до 2,8 % от БВП, при 4,4 % за предходната година. Увеличение бе отчетено при плащанията на българи, работещи в чужбина (за срок под 1 година) с 2,5 %, както и при получения от нерезиденти инвестиционен доход с 6,7 %. Изплатеният към нерезиденти инвестиционен доход се понижи с 21,1 %.

През 2019 г. по финансовата сметка¹¹ бяха отчетени нетни изходящи потоци в размер на 3,1 млрд. евро, което отрази значително по-високото нарастване на активите спрямо пасивите. Годишните входящи потоци по преки чуждестранни инвестиции достигнаха 2,2 % от БВП или малко над 1,3 млрд. евро и бяха равномерно разпределени между реинвестирана печалба и дългови инструменти.

¹⁰ Анализът е съставен с данни от платежния баланс на България, публикувани от БНБ. В платежния баланс данните за вноса и износа са по цени FOB. Данните в таблиците са от външнотърговската статистика, публикувана от БНБ, при която статистика за износа е по цени FOB, а за вноса – по цени CIF.

¹¹ Аналитично представяне на платежния баланс.

Брутният външен дълг достигна 56,2 % от БВП (34,1 млрд. евро) в края на 2019 г. Спрямо декември 2018 г. размерът на почти всички институционални сектори намаля като съотношение спрямо БВП, единствено дългът на банковия сектор остана почти непроменен. Външният дълг на частния сектор съвсем леко се увеличи с 0,8 %, а този на сектор „Държавно управление“ намаля с 2 % и достигна 8,9 % от БВП.

1.5 Финансов сектор

Основната цел на паричната политика в България е поддържане на ценовата стабилност чрез осигуряване стабилността на националната парична единица. Постигането на тази цел се осъществява чрез режим на паричен съвет с фиксиран валутен курс на националната валута към еврото.

Брутните международни валутни резерви на страната продължиха да осигуряват стабилното функциониране на Паричния съвет. Пазарната им стойност към края на 2019 г. възлезе на 24,8 млрд. евро, или с 0,9 % по-малко в сравнение със същия период на предходната година.

През 2019 г. банковата система в България остана стабилна с високи равнища на капиталова адекватност и ликвидност при запазване на тенденцията на подобряване на качеството на активите. В края на годината отношението на ликвидното покритие бе 269,9 %¹², а коефициентът на обща капиталова адекватност възлезе на 20,16 %.

Печалбата на банковата система към 31 декември 2019 г. беше 1 675 млн. лв., като отчете минимално понижение от 0,2 % спрямо предходната година. Въпреки това, показателите за доходност на системата останаха относително високи. Към края на декември 2019 г. нивата на показателите за възвръщаемост на активите и на балансовия капитал бяха съответно 1,47 % и 11,63 %, при 1,59 % и 12,11 % в края на 2018 г.

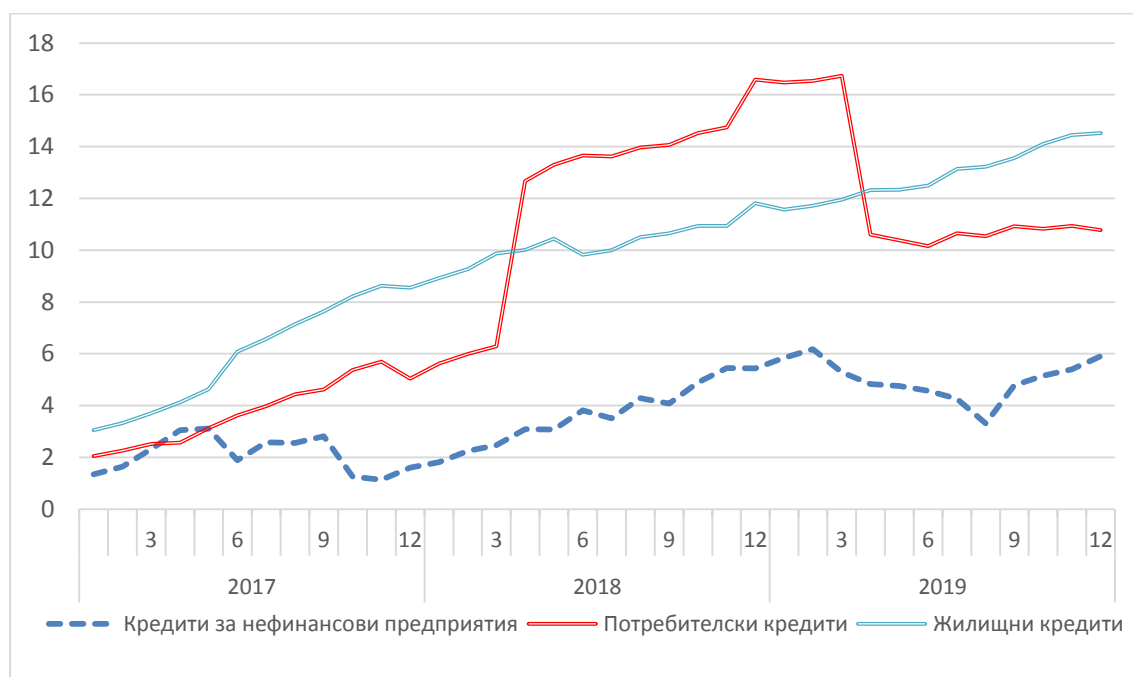
Ускорението на кредита за частния сектор бе съпроводено и с трайна тенденция на намаляване на дела и размера на необслужваните кредити. Това се случи наред с продажби и отписване на кредити за сметка на провизии, както и повлия върху темпа на нарастване на частния кредит. Делът им в общата сума на брутните кредити и аванси намаля до 6,5 %, при 7,6 % в края на декември 2018 г.

Растежът на кредита за частния сектор се ускори до 9,3 %, като положителен принос за динамиката имаха кредитите за нефинансовите и финансовите предприятия, които се увеличиха съответно с 5,9 % и 46,9 % през 2019 г. (при съответно 5,4 % и 23,7 % за предходната година). Кредитите за домакинства, от своя страна, забавиха нарастването си от 11,2 % до 9,5 %.

---

¹² Изчислено като съотношение на ликвидния буфер и нетните изходящи ликвидни потоци.

Кредит за частния сектор (год. растеж, %)

Източник: БНБ, МФ

2. Съпоставка на отчетните данни с допусканията и параметрите, заложиени в макроикономическата прогноза по Закона за държавния бюджет на Република България за 2019 г.

Номиналната стойност на brutния вътрешен продукт с отчетни данни към април 2020 г. е с 2,3 млрд. лв. по-висока от прогнозата, заложиена в ЗДБРБ за 2019 г., изготвена през октомври 2018 г. Малко над 1 млрд. се дължи на ревизия на данните за БВП за предходни години, публикувана през октомври 2019 г., а останалата част от разликата е резултат от разминаване между очаквания и отчет. Реалният растеж на БВП бе по-нисък от прогнозирания в ЗДБРБ за 2019 г., но дефлаторът бе по-висок, поради по-добри условия на търговия (по-високо нарастване на цените на износа спрямо тези на вноса).

При прогнозиран реален растеж от 3,7 %, БВП за 2019 г. се повиши с 3,4 %. По-ниският растеж се дължи на отчетения спад на инвестициите. В същото време положителният принос както на потреблението, така и на нетния износ, бе по-голям от очаквания.

Общите инвестиции през 2019 г. намаляха с 3,5 %, при очакване за растеж от 9,1 %. На първо място разминаването се дължеше на изменението на запасите. Този компонент е много волатилен и традиционно при изготвянето на прогнози се залага неговия принос към растежа на БВП да е нулев, но през 2019 г. приносът му бе отрицателен и възлезе на 1,2 пр. п. Също така, разлика имаше и при очакванията за динамиката както на частните, така и на правителствените инвестиции. В ЗДБРБ за 2019 г. бяха предвидени инвестиции на сектор „Държавно управление“ в размер на 5,2 млрд. лв., но в действителност са реализирани инвестиционни разходи за под 4 млрд. лв.

Външни допускания и основни макроикономически показатели на България през 2019 г.

Показатели		Бюджетна прогноза	Отчетни данни
Международна среда			
Растеж на световната икономика	процент	3,9	2,9
Растеж на икономиката на ЕС	процент	2,0	1,5
Валутен курс	лева/щ.д.	1,69	1,75
Цена на петрол „Брент“	щ.д./барел	70,8	64,0
Цена на неенергийни суровини	щ.д., %	-0,1	-4,1
Брутен вътрешен продукт			
БВП - текущи цени	млн. лева	116 412	118 669
БВП - реален растеж	процент	3,7	3,4
Потребление	процент	5,4	5,7
Инвестиции	процент	9,1	-3,5
Износ на стоки и услуги	процент	2,8	1,9
Внос на стоки и услуги	процент	6,7	2,4
Пазар на труда и цени			
Заетост (СНС)	процент	0,3	0,3
Коефициент на безработица (НРС)	процент	4,8	4,2
Средногодишна инфлация (ХИПЦ)	процент	3,0	2,5
Платежен баланс			
Текуща сметка	млн. евро	522	2 452
в процент от БВП	процент	0,9	4,0

Източник: НСИ, БНБ, МФ, Евростат, МВФ, СБ

Отчетената средногодишна инфлация от 2,5 % за 2019 г. беше малко по-ниска от прогнозираната 3 %. През 2019 г. средната цена на суровия петрол тип „Брент“ беше 64 щ. д./барел, при очаквано равнище от 70,8 щ. д. в прогнозата за бюджета, което е по-ниско с 9,6 %. Отчитайки по-ниското от очакваното ниво на валутния курс на еврото (лева) към долара с 3,5 %, международната цена на петрола в български лева се изчислява на 6,3 % по-ниска от допускането в прогнозата. В доларово изражение спадът в международните цени на неенергийните суровини беше с 4 пр. п по-нисък от очакваното в бюджетната прогноза, но като се има предвид обезценката на еврото (лева), то тази разлика се свежда само до 0,5 % по-ниски цени в лева за тези суровини от очакваното. Като се имат предвид тези разлики, може да се обобщи, че вносната инфлация беше по-ниска от очакваната, което се отрази на по-ниска инфлация в страната.

Въпреки забавянето на световната икономика растежът на износа се ускори, но с темп малко по-нисък от очаквания. Бързото адаптиране на българските износители към пазари от Източна Европа и трети страни подкрепиха положителната динамика. В реално изражение износът на стоки и услуги се ускори до 1,9 %, при прогнозиран растеж от 2,8 %. По-слабият износ се отрази и в по-нисък от прогнозирания растеж на вноса. Същевременно, поради по-слабо от очакваното вътрешно търсене, отклонението от прогнозата при вноса бе по-голямо от това при износа. В резултат, отрицателният принос

на нетния износ за динамиката на БВП бе по-малък от прогнозираното и достигна 0,3 пр. п., при очаквани 1,6 пр.п.

Реализираните номинални темпове на растеж както по отношение на вноса, така и на износа, бяха по-ниски от заложените в ЗДБРБ за 2019 г. Същевременно, реализираният износ на стоки и услуги превиши стойността в прогнозата, а тази на вноса бе по-ниска от прогнозата за 2019 г. с близо 1,7 млрд. евро. В резултат, излишъкът при търговията със стоки и услуги се увеличи при очаквания за дефицит. Това в значителна степен предопредели и повишението на излишъка по платежния баланс, докато в есенната прогноза от 2018 г. бе заложен излишък от 0,9 % от БВП.

През 2019 г. динамиката на заетостта (съгласно дефиницията на ЕСС 2010) напълно съответстваше на очакванията, залегнали в Бюджет 2019 г. Отклонение на отчетните данни от очакванията се наблюдаваше при коефициента на безработица, чиято прогнозна стойност бе с 0,6 пр. п по-висока от отчетената. Отклонението се дължи както поради по-ниския брой безработни, отчетен през годината от НРС, така и на по-високата от очакваното работна сила. Според прогнозата работната сила за 2019 г. се очакваше да намалее в съответствие с намалението на населението, докато отчетните данни показват, че тя се е увеличила на годишна база. Основната тенденция е работната сила да следва протичащите демографски тенденции в страната, свързани с намаление на населението в трудоспособна възраст и застаряване, а величината на потока от лица между работна сила и неактивно население е трудно да бъде прогнозирана. Растежът на компенсацията на един нает през 2019 г. остана по-нисък спрямо заложения в Бюджет 2019 (6,1 % спрямо 8,4 %). Окончателните данни за БВП по доходния метод през 2018 г. показаха възходяща ревизия на компенсациите на наетите, което допринесе за отчетането на по-високо нарастване на компенсацията на един нает от 9,7 % спрямо очаквания темп от 6,6 %. Това, от своя страна, намери отражение в по-ниско нарастване на компенсацията на един нает през 2019 г.

3. Оценка на въздействието на данъчната политика и политиката на разходите в бюджетния сектор върху развитието на националната икономика

През 2019 г. растежът на публичното потребление и приносът му към нарастването на БВП се увеличиха. Разходите на правителството за потребление нараснаха с 15,4 % в номинално изражение и с 5,5 % в реално, като приносът им за растежа на икономиката бе 0,9 пр. п.

От страна на доходите, номиналното нарастване на разполагаемия доход на домакинствата¹³ през 2019 г. възлезе на 6,7 %, като приносът на компенсациите на наетите в сектор „Държавно управление“ (образование; хуманно здравеопазване и социална работа) бе 2,3 пр. п. при 2,2 пр. п. през 2018 г. Приносите на пенсиите и социалните трансфери към номиналния растеж на разполагаемия доход бяха съответно 0,7 и 0,5 пр. п. Влиянието на данъците и осигуровките остана близко до отчетеното през 2018 г.

Данъчната политика през 2019 г. запазва тенденциите и насоките, очертани през последните години и е ориентирана към поддържане на макроикономическа и бюджетна стабилност и осигуряване на необходимия финансов ресурс за изпълнение на фискалната политика на правителството, включително предоставяне на фискални възможности за финансиране на приоритетните сектори. Основните цели на политиката са подобряване събираемостта на приходите, справяне със сенчестата икономика и намаляване на административната тежест и разходите за бизнеса и гражданите. Постигането на по-

¹³ Разполагаемият доход на домакинствата представлява сума от компенсация на наетите, смесен доход, получени трансфери (пенси, помощи, доход от чужбина), като са извадени текущите данъци върху дохода и имуществото и платените осигурителни вноски.

високи по размер бюджетни постъпления, освен с предвидима данъчна среда, е свързано с ограничаване на данъчните измами, предотвратяване на възможностите за укриване и невнасяне на данъци и отклонение от данъчно облагане. Политиката в областта на данъците е насочена към насърчаване на бизнеса и инвестиционната активност чрез запазване на ниските данъчни ставки за преките данъци (корпоративни данъци и данъци върху доходите на физическите лица), широка данъчна основа и малко на брой данъчни преференции. В международен аспект данъчната политика е насочена в подкрепа на функционирането на единния пазар на Европейския съюз и за посрещане на предизвикателствата на глобализацията и дигитализацията на икономиката.

Подобряването на събираемостта на данъците е водещата линия в препоръките на Съвета на ЕС и е от ключово значение за доброто управление на държавата. Реализираните дейности за изпълнение на провежданата политика през 2019 г. доведоха до задълбочаване на междуинституционалната координация и сътрудничество и повишаване качеството на оценката на риска, одита и капацитета в областта на информационните технологии на администрацията. Мерките за постигане на целите на данъчната политика могат да бъдат представени в следните три основни направления: **насърчаване на доброволното спазване на законодателството, оптимизиране на контролната дейност на приходните администрации и намаляване на административната тежест**, чрез непрекъснато развиване и усъвършенстване на електронните услуги.

Поради доказаната си ефективност за повишаване на бюджетните приходи, през 2019 г. продължи изпълнението на мерките с **постоянен характер**, които включват: *Механизъм за обратно начисляване на ДДС при доставки на зърнени и технически култури*, като един от най-ефективните инструменти за предотвратяване на измамите с ДДС и повишаване на приходите в бюджета. Срокът на действие на механизма беше удължен до 30.06.2022 г.; *Развитие и усъвършенстване на фискалния контрол върху движението на стоки с висок фискален риск (СВФР)* чрез откриване на нови фискални пунктове на територията на страната, задължително обезпечение за доставки на стоки от рискови лица. Действието на мярката е свързано със защита на фискалната позиция, предотвратяване на неплащането на данъчни задължения, ограничаване на нелоялната конкуренция и закрила на българските производители на стоки с висок фискален риск; *Подобряване на ефективността на контрола върху акцизните стоки*, като са предприети засилени мерки на данъчната политика за изсветляване на бизнеса с горива и ангажиране на различни компетентни органи за осъществяване на цялостен контрол; *Намаляване на административната тежест върху бизнеса и гражданите и насърчаване на доброволното спазване на законодателството*, чрез реализиране на мерки, насочени към повишаване качеството на обслужване, подобряване на данъчно-осигурителната култура на клиентите, стимулиране на доброволното изпълнение и намаляване на разходите както на клиентите, така и на администрацията; *Повишаване на контрола и събираемостта на текущи и просрочени задължения*, като се предостави възможност на приходните агенции на по-ранен етап да налагат обезпечителни мерки, които да гарантират събирането на публичните задължения на лицата - изпълнители по договори/получатели на плащания (РМС № 592 от 2018 г.).

За подобряване на събираемостта и оптимизиране на контролната дейност на приходните администрации, през 2019 г. бяха приети нови мерки, като *отложено начисляване на ДДС при внос*, с цел освобождаване на ресурси за вносителите на стоки в страната и увеличаване на конкурентоспособността на стопанските субекти; *въвеждане на система за видеонаблюдение и контрол в данъчните складове*, с цел повишаване на възможностите за ефективен контрол от страна на държавата върху акцизните стоки, подобряване на събираемостта на приходите от акцизи, намаляване на сивия сектор и осигуряване на условия на равнопоставеност на всички лицензирани складодържатели;

въвеждане на правило в Закона за ДДС, с цел предотвратяване на избягване на регистрацията по закона чрез формална смяна на субекта.

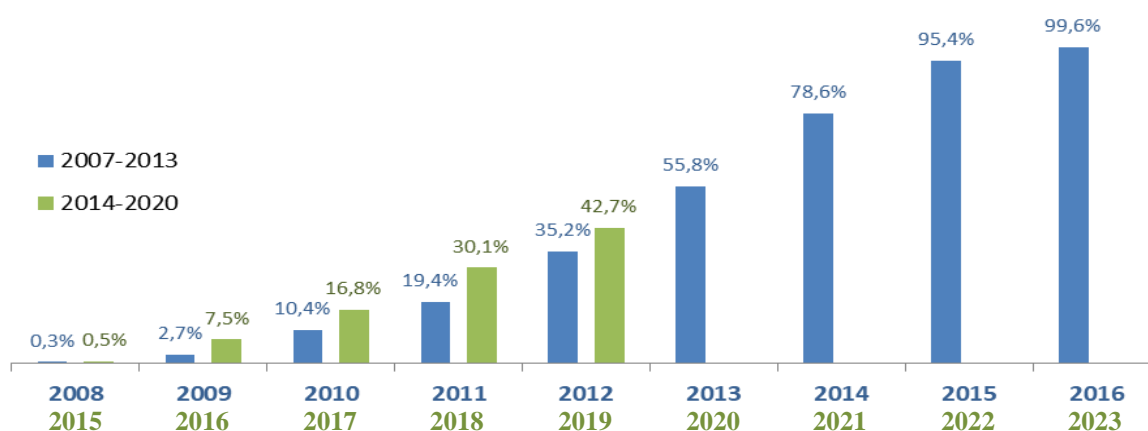
Във връзка с присъединяването на Република България към Приобщаващата рамка за въвеждане на данъчните мерки против свиването на данъчната основа и прехвърлянето на печалби (протоколно РМС № 23 от 8 юни 2016 г.) продължи работата, свързана с участие в дейностите за въвеждането на вече договорените от ОИСР четири минимални стандарти и други елементи на BEPS-пакета от мерки. С РМС № 803 от 27.12.2019 г. България се присъедини към Глобалната статистическа база данни за приходите, която е ценен инструмент за вземането на решения в областта на данъчната политика, давайки възможност за обмен на съпоставима статистическа информация за данъчните приходи и сравнения с над 90 държави от целия свят.

4. Макроикономически ефект от усвояването на средствата по оперативните програми

След завършването на изпълнението на оперативните програми (ОП) от първия програмен период след влизането на страната в ЕС (2007-2013 г.), продължава да набира скорост изпълнението на ОП от втория програмен период (2014-2020 г.). Общата стойност на публичните¹⁴ средства по оперативните програми, разплатени през 2019 г., възлиза на 1,1 млрд. евро, представляващи 12,6 % от бюджета на програмите. През годината темпът на усвояване остана съотносим с този през 2018 г., бележейки леко забавяне от 0,7 пр. п. Въпреки това, финансовото изпълнение¹⁵ на програмите достигна 42,7 %, надвишавайки чувствително регистрираното ниво през съответния период на миналия програмен период (35,2 %).

Към края на 2019 г. най-висок е процентът на финансово изпълнение по ОП „Инициатива за малки и средни предприятия“ (100 %), което е логично предвид характера на програмата, която финансира инструмент тип финансов инженеринг, като средствата от ЕС постъпват в началото на програмния период. На второ място е ОП „Развитие на човешките ресурси“ (57,1 %), която предоставя стандартно безвъзмездно финансиране. Най-ниско е изпълнението на ОП „Околна среда“ (27,0 %).

Процентно финансово изпълнение на ОП, съфинансирани със средства от ЕФРР, ЕСФ и КФ

¹⁴ Средства от Европейския фонд за регионално развитие, Кохезионния фонд, Европейския социален фонд и съответното национално съфинансиране

¹⁵ Включва реално разплатените средства по линия на европейското финансиране и националното съфинансиране

Размерът на разплатените публични средства за периода януари 2007 – декември 2019 г. общо за двата програмни периода възлиза на 11,4 млрд. евро. По изчисления на Министерството на финансите с данни от Консолидираната фискална програма на страната за периода 2008-2019 г., средствата от ЕС¹⁶ са финансирани 42,9 % от всички дългосрочни капиталови разходи на правителството. През 2019 г., предвид постепенно напредващия етап на усвояването на средствата по оперативните програми от втория програмни период, е налице сравнително нисък дял на европейските средства в общите капиталови разходи на държавния бюджет (27,2 %).

Макроикономическият ефект върху българската икономика от средствата по линия на Кохезионната политика на ЕС е оценен чрез иконометричния модел СИБИЛА, версия 2.0. Изчисленията показват, че около 41 % от генерирания растеж за периода 2008-2019 г. се дължи на изпълнението на оперативните програми. Така, към края на 2019 г. нивото на реалния БВП е по-високо с 13,0 % спрямо сценария без кохезионни средства. В резултат на Кохезионната политика са стимулирани и частните инвестиции, отбелязали нарастване с 24,5 % спрямо базисния сценарий.

Структурните инструменти имат положително въздействие и върху пазара на труда, като за периода 2008-2019 г. са допринесли за нарастване на заетите и значително намаляване на безработните лица. Към края на разглеждания период коефициентът на безработица би бил с 8,2 пр. п. по-висок в отсъствието на средствата от ЕС.

Средствата по линия на Кохезионната политика на ЕС са допринесли и за подобряване на конкурентните позиции на българската икономика, като нетният ефект от подкрепените със средства от ЕК интервенции върху износа за периода 2008-2019 г. е възлязъл на 1,7 %.

5. Изпълнение на мерките за намаляване на макроикономическите дисбаланси и други на база на одобрените препоръки на Съвета на Европейския съюз относно Националната програма за реформи и Конвергентната програма

През 2019 г. продължи изпълнението на политиките за поддържане на макроикономическата стабилност и на високи и устойчиви темпове на икономически растеж, без натрупване на дисбаланси, включително чрез подобрени условия на пазара на труда, добри фискални резултати, насочени за преодоляване на икономическите и социални предизвикателства, и подобрена устойчивост на финансовия сектор и напредъка в изпълнението на ангажиментите и мерките през последните три години, адресиращи специфичните за страната препоръки на Съвета на ЕС.

През 2019 г. продължи изпълнението на основните цели на данъчната политика - повишаване на бюджетните приходи от данъци и намаляване на административната тежест и разходите за бизнеса и гражданите. Постигането на целта за нарастване на бюджетните постъпления, при запазване на тежестта на данъчното облагане, е свързана с реализиране на мерки за ограничаване на данъчните измами, за предотвратяване на възможностите за укриване и невнасяне на данъци и отклонение от данъчно облагане, за ограничаване на предпоставките за проявление на сенчестата икономика, както и за оптимизиране на контролната дейност на приходните администрации. Напредък бе

---

¹⁶Включват средствата по оперативните програми, съфинансирани от Европейските структурни и инвестиционни фондове, както и други програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС.

постигнат в подобряването на събирането на данъците чрез целенасочени мерки в области като данъците върху горивата и труда.

През 2019 г. в областта на подобряването на рамката за управление на държавните предприятия приключи изпълнението на съвместния проект с Организацията за икономическо сътрудничество и развитие по Програмата за подкрепа на структурни реформи (ППСР) и бе приет Законът за публичните предприятия. С него се урежда начинът за определяне и публично оповестяване на държавната политика в областта на публичните предприятия, въвеждането на стандарти за добро корпоративно управление на публичните предприятия, както и задълженията за оповестяване и прозрачност на дейността на публичните предприятия и органите им за управление. В резултат на това, считано от 6 декември 2019 г. България е държава, прилагаща Насоките на ОИСР. Реформата в тази област ще продължи през 2020 г. с предстоящото изпълнение на проект по ППСР за повишаване на капацитета на Агенцията за публичните предприятия и контрол, която ще координира политиката на управление на държавните предприятия и ще упражнява контрол върху дейността им.

Банковият сектор в България завърши 2019 г. с много добри общи показатели и положителни тенденции – висока капиталова адекватност и ликвидност, подобряващо се качество на активите и исторически най-висока секторна годишна печалба. Успоредно с приемането на определени Насоки на Европейския банков орган, БНБ прие Наредба № 20 за издаване на одобрения за членове на управителния съвет (съвета на директорите) и надзорния съвет на кредитна институция и изисквания във връзка с изпълнение на техните функции, както и Наредба № 10 за организацията, управлението и вътрешния контрол в банките. Резултатите от стрес тестовете и оценката на активите, оповестени от ЕЦБ през юли 2019 г., показват устойчивостта на българския банков сектор като цяло. Всяка от шестте банки изпълнява пруденциалните изисквания на чл. 92 на Регламент (ЕС) №575/2013 на Европейския парламент и на Съвета. При две банки е установена необходимост от повишаване на капиталовата позиция, произтичаща от приложения утежнен сценарий на стрес-теста. Банките подготвиха капиталови планове, чието изпълнение ще е в ход и през 2020 г. През втората половина на 2019 г. БНБ продължи своята активна комуникация и сътрудничество с Европейската централна банка относно подготовката на Република България за интегрирането ѝ към Единния надзорен механизъм.

През 2018 г. и началото на 2019 г. КФН приключи успешно изпълнението на Плана за действие, изготвен съвместно с Европейския орган за застраховане и професионално пенсионно осигуряване (ЕОЗППО) въз основа на препоръките на Международния валутен фонд и Световната банка. Изпълнението на този план беше отчетено от ЕОЗППО и ЕК през 2019 г.

В сектора на автомобилното застраховане и във връзка с надзора по прилагане на изискванията относно оценката на някои категории активи са извършени проверки на място на застрахователи и са изискани корекции. За въвеждане на системата „Бонус-малус“ бе изготвен проект на наредба, като публикуването му за обществено обсъждане се очаква през 2020 г. Подготвен е и проект на Наредба за утвърждаване на Методика за определяне размера на обезщетенията за имуществени и неимуществени вреди, която се очаква да бъде приета през 2020 г.

В областта на нормативната уредба на несъстоятелността през 2019 г. приключи съвместен проект по ППСР за установяване на съществуващите пропуски в законодателството и през юни 2019 г. бе приета пътна карта с необходимите мерки за отстраняване на тези пропуски. Първият етап от изпълнението ѝ предвижда до октомври 2020 г. да са изготвени и предложени конкретни законодателни промени в Търговския

закон. Усилията за подобряване на рамката по несъстоятелността ще продължат с предстоящо стартиране на проект по ППСР за транспониране на изискванията на Директива (ЕС) 2019/1023 за въвеждане на инструменти за ранно предупреждение, така че длъжниците, които започват да изпитват финансови затруднения, да бъдат стимулирани да предприемат действия на ранен етап.

В областта на борба с прането на пари и финансирането на тероризма през 2019 г. бяха приети изменения в ЗМИП и ЗМФТ и други законови и подзаконови актове за транспониране на разпоредбите на Четвъртата и Петата директива на ЕС за борба с изпирането на пари (AMLD 4 и 5). Изготвена бе и Националната оценка на риска от изпиране на пари и финансиране на тероризма (НОР).

През 2019 г. водещо направление на активната политика на пазара на труда бе обучението на работната сила и целенасочената работа с групите в неравностойно положение, с приоритет продължително безработните лица и безработните без професия и квалификация. Предоставени са разнообразни възможности за обучение за повишаване на тяхната пригодност към пазара на труда. С цел по-добро обвързване с търсенето на пазара на труда, обученията на безработни лица за придобиване на професионална квалификация са реализирани по заявки на работодатели с ангажимент за осигуряване на последваща заетост или по списък с професии, определен въз основа на информация за потребностите от работна сила, предоставяна от регионалните комисии по заетостта, и от средносрочни и дългосрочни прогнози за търсенето на труд.

През 2019 г. продължи прилагането на комплексни мерки за обхващане и включване на децата и учениците в системата на предучилищното и училищното образование. През 2020 г. ще стартира проект на Министерство на образованието, финансиран през ППСР, предоставящ техническа подкрепа за създаването на национална рамка за качество на системата за образование и грижа за деца в ранна детска възраст. Също така са осигурени условия за приобщаващо образование с особено внимание към най-уязвимите групи – деца и ученици със специални образователни потребности, деца и ученици от етническите малцинства, от семейства на мигранти и на търсеци или получили международна закрила.

За повишаване на ефективността на системата на здравеопазване и на здравните резултати продължи изпълнението на целите и мерките от Националната здравна стратегия 2020 и на Плана за действие към нея. Приети са изменения на Закона за здравното осигуряване с цел да бъдат гарантирани правата на пациентите за получаване на медицинската помощ, включена в пакета заплащан от НЗОК, без да се заплаща допълнително. В тази насока през 2020 г. предстои стартирането на проект, финансиран по ППСР, насочен към провеждането на мащабна реформа, целяща подобряването на достъпа и качеството до здравни услуги в страната и също така ще допринесе до подобряване на контрола върху публичните разходи от страна на Национална здравноосигурителна каса (НЗОК).

II. ФИСКАЛНИ РАЗВИТИЯ ПРЕЗ 2019 г.

1. Основни акценти по отношение на бюджетното изпълнение

Изпълнението на основните параметри по консолидираната фискална програма през 2019 година се разви в съответствие със заложената актуализирана рамка за годината, като приходите бяха изпълнени в пълен размер (изпълнение 100,4 % спрямо годишния разчет¹⁷). Съпоставено с предходната година, данъчните, вкл. осигурителните приходи нарастват номинално с 3,0 млрд. лв. (9,4 %), като приходите от данъци по държавния бюджет нарастват с 1,9 млрд. лв. (8,7 %), а приходите от социални и здравноосигурителни вноски отчитат ръст от почти 1,1 млрд. лв. (11,5 %). Основните фактори за ръста на приходите са, от една страна, продължаващото възходящо развитие при някои от важните макроикономически индикатори като потребление, инвестиции и др., както и намаление на нивото на безработица, и от друга, на изпълнението на мерките за повишаване на събираемостта на приходите, справяне със сенчестата икономика, както и други стъпки в тази насока. Подобряването на събираемостта на данъците е отразено в препоръките на Съвета на Европейския съюз и е от ключово значение за доброто управление на държавата. Повечето от мерките в областта на данъчната политика са с постоянен характер и са включени в стратегическите и оперативните документи, които всяка от отговорните институции разработва и прилага. Основните резултати от дейностите за подобряване на събираемостта и повишаване на данъчните приходи са отчетени в Националната програма за реформи на България за 2019 г., в рамките на Европейския семестър. По-важните постоянни мерки с доказана ефективност за повишаване на бюджетните приходи включват:

- прилагане на механизъм за обратно начисляване на ДДС при доставки на зърнени и технически култури (със срок за прилагане на механизма до 30 юни 2022 г.);
- засилване и усъвършенстване на фискалния контрол върху движението на стоки с висок фискален риск, чрез разширяване на обхвата, откриване на нови фискални пунктове, задължително обезпечение за доставки на стоки от рискови лица и др.;
- усъвършенстване на механизма за погасяване на публични задължения на лица с вземания от общини, други ведомства или държавни предприятия по договори за обществени поръчки и такива, възложени в изпълнение на оперативни програми на ЕС;
- засилване на контрола върху доставките и движението на течни горива, като се прилага механизъм за предоставяне на обезпечения, насочен към предотвратяване на възможностите за злоупотреби и данъчни измами с ДДС при търговията с течни горива, създава се система за 24-часово видеонаблюдение на движението на горивата от танкерите до бензиностанциите към контрабандния център на ГДБОП и др.;
- развиване и усъвършенстване на работата на Междуведомствения координационен център към ГДБОП за противодействие на контрабандата, като основната цел на центъра е намаляване на броя на данъчните злоупотреби и отклонение от данъчно облагане;
- осъществяване на постоянен мониторинг спрямо длъжници с просрочени задължения в размер над 100 хил. лв. (200 хил. лв. за Териториална дирекция на НАП София-град) и утвърден план за провеждане на телефонни кампании по график.

¹⁷ Актуализирани разчети съгласно ЗИД на ЗДБРБ за 2019 г.

През 2019 г. бяха приети нови законодателни мерки с цел подобряване на събираемостта и оптимизиране на контролната дейност на приходните администрации, свързани с: отложено начисляване на ДДС при внос, с оглед освобождаване на ресурси за вносителите на стоки в страната и увеличаване на конкурентоспособността на стопанските субекти; въвеждане на система за видеонаблюдение и контрол в данъчните складове, с цел увеличаване на възможностите за ефективен контрол от страна на държавата върху акцизните стоки и подобряване на събираемостта на приходите от акцизи; предотвратяване на избягване на регистрация по Закона за ДДС чрез формална смяна на субекта. Системното прилагане на тези мерки вече оказва дисциплиниращ ефект и натиск върху сивата икономика, което се потвърждава от отчетените за поредна година добри параметри по изпълнението на данъчните и осигурителни приходи.

Параметрите по разходите са близки до планираните с разчетите към ЗДБРБ за 2019 г., като разходите и вноската на Република България за общия бюджет на ЕС представляват 97,6 % спрямо актуализираните годишни разчети към ЗДБРБ за 2019 година. Приоритетите в частта на разходите бяха насочени основно към мерки в частта на политиката по доходите в бюджетния сектор, социалната и пенсионната система, здравеопазването, образованието, отбраната, транспорта и други. С най-голяма социална значимост и с непосредствен ефект върху благосъстоянието на хората бяха планираните мерки за 2019 г., отнасящи се до политиката по доходите, като през 2019 г. се увеличиха разходите за персонал в бюджетната сфера с 10 %, възнагражденията на педагогическия персонал - средно с 20 %, също така и мерките в пенсионната политика - от 1 юли 2019 г. бяха увеличени всички пенсии отпуснати до 31 декември 2018 г. с 5,7 % и беше увеличен максималния размер на получаваните една или повече пенсии на 1 200 лв. През 2019 г. за Великден и Коледа бяха изплатени добавки към пенсиите на пенсионерите с най-ниски пенсии, по-високи са разходите по програмите, дейностите и службите по социалното осигуряване, подпомагане и заетостта, вкл. и с европейски средства.

Секторите на образованието и здравеопазването за поредна година са във фокуса на водената политика. Разходите за функция „Здравеопазване“ за годината са в размер на 4,5 % от БВП. Съпоставено с годишния разчет, извършените разходи представляват 102,4 %, като превишението на разчета е свързано основно с извършените в края на годината разходи по бюджета на НЗОК за заплащане на задължения към чужбина за сметка на по-доброто изпълнение на приходите по бюджета на НЗОК. Разходите за функция „Образование“ са в размер на 3,8 % от БВП, като за поредна година публичните разходи в сектора нарастват значително.

Развитието на инфраструктурата също е сред приоритетните разходни политики за годината. За поредна година бяха осигурени средства за реализиране на големи инфраструктурни проекти, в т.ч. за изграждането на нови участъци от АМ „Хемус“ и АМ „Европа“, както и за ремонти на съоръжения на АМ „Тракия“, АМ „Хемус“, участъци от първокласна, второкласна и третокласна пътна мрежа и др. Политиките за развитие на транспортната инфраструктура ще допринесат за стимулирането на икономиката в тези региони на страната, които трябва да постигнат изпреварващо развитие и да привлекат нови инвестиции.

Друг акцент в разходните политики за годината бе развитието на националните отбранителни способности. Разходите за функция „Отбрана и сигурност“ за годината са в размер на 5,5 % от БВП. В изпълнение на Решение на Народното събрание от 16 януари 2019 г. бяха проведени преговори с правителството на САЩ за придобиване на нов тип боен самолет, като в резултат бе предложено на Народното събрание да ратифицира четири отделни договора между Република България и правителството на САЩ за реализиране на проекта. Съществен момент във финансовия модел на договорите бе

начинът на плащане, който предвиждаше определената цена да се депозира изцяло в кратък срок след тяхното подписване по сметка на федералното правителство. Депозиранията средства ще се използват от Агенцията на САЩ за сътрудничество в областта на отбраната и сигурността за извършване на плащания през целия ход на изпълнението на договорите. Този финансов модел и значителната стойност на договорите наложиха осигуряването на допълнителни разходи по бюджета на Министерството на отбраната за 2019 г., което от своя страна наложи изготвянето и приемането на ЗИД на ЗДБРБ за 2019 г. С разчетите към актуализирания ЗДБРБ за 2019 г. бе предвидено дефицитът по консолидираната фискална програма за 2019 г. да не надвиши 2,1 % от БВП.

На база на данните от месечните отчети за касовото изпълнение на бюджетите на първостепенните разпоредители с бюджет салдото по консолидираната фискална програма за 2019 г. е отрицателно в размер на 1,0 % от БВП, като влошаването на бюджетния баланс на касова основа за годината се дължи на извършените разходи, свързани с реализирането на инвестиционния проект за придобиване на нов тип боен самолет за българските ВВС. Важно е да се отбележи, че влошаването на бюджетното салдо за 2019 г. представлява еднократно събитие за текущата година и не води до промяна на фискалните цели съгласно Актуализираната средносрочна бюджетна прогноза за периода 2020-2022 г.

Заложените в ЗДБРБ за 2019 г. ограничители по отношение на държавния дълг са спазени. В номинално изражение държавният дълг за годината възлиза на 22,0 млрд. лв., като индикаторът държавен дълг отнесен към БВП отчита значително подобрене (1,5 пр. п.) спрямо предходната година – относителният дял в БВП на държавния дълг се свива от 20,1 % от БВП за 2018 г. до 18,6 % от БВП за 2019 г.

Бюджетна позиция на страната за 2019 г.

Бюджетно салдо по държавния бюджет

На база на данните от годишните отчети за касовото изпълнение на бюджета на първостепенните разпоредители с бюджет салдото по държавния бюджет за 2019 г. е отрицателно в размер на 917,6 млн. лв. (-0,8 % от БВП¹⁸), което съпоставено със заложените размер за дефицита по държавния бюджет в актуализираните разчети по ЗДБРБ за 2019 г. (2 231,9 млн. лв.) представлява подобрене с 1 314,4 млн. лева.

Бюджетно салдо по консолидираната фискална програма

Салдото по консолидираната фискална програма на касова основа за 2019 г. е отрицателно в размер на 1 152,4 млн. лева. Отнесен към БВП, дефицитът по КФП за 2019 г. представлява 1,0 % от БВП. За сравнение в актуализираните разчети към ЗДБРБ за 2019 г. е заложен дефицит за годината в размер на 2 432,6 млн. лв., което означава, че спрямо заложеното в програмата за годината се отчита номинално подобрене на бюджетното салдо с близо 1,3 млрд. лв.

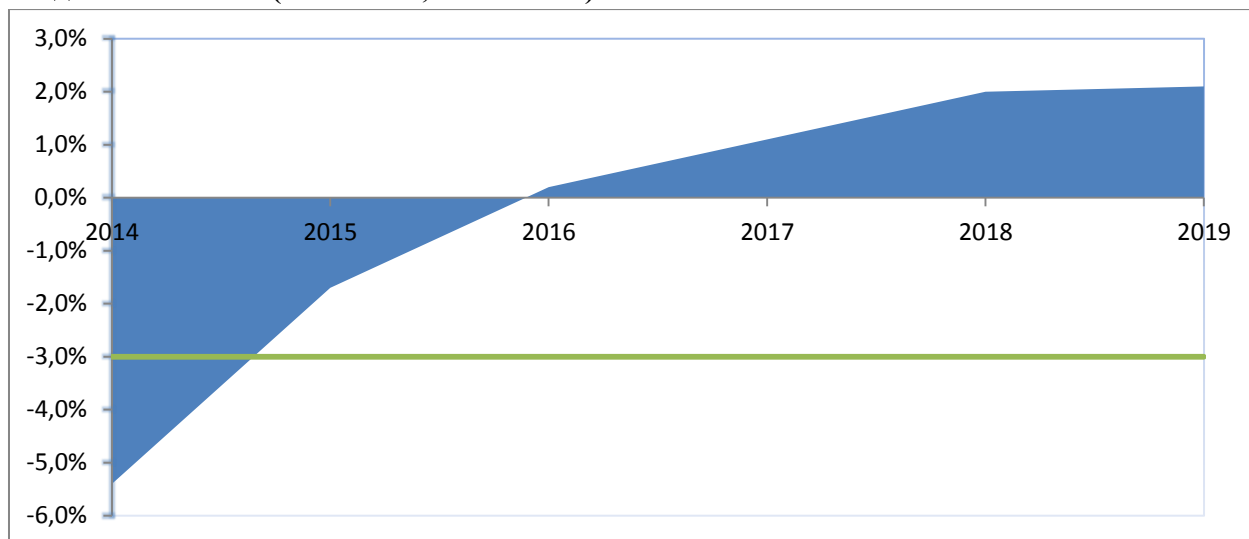
Салдо на сектор „Държавно управление“ въз основа на методологията на Европейската система от национални и регионални сметки (ЕСС 2010)

---

¹⁸ БВП за 2019 г. по текущи цени по предварителни данни на НСИ е в размер на 118 669 млн. лв.

Съгласно априлските Нотификационни таблици за дефицита и дълга на България салдото на сектор „Държавно управление“ за 2019 г. е положително в размер на 2,1 % от БВП.

Бюджетен баланс (ЕСС 2010, % от БВП)

Източник: МФ

На база на публикуваните в края на април данни на Евростат за дефицита и дълга на държавите членки през 2019 г. се отчита свиване на дълга и минимално влошаване на дефицита средно за ЕС. Осреднената стойност на дефицита за държавите-членки на ЕС за 2019 г. се равнява на 0,6 % от БВП (близък до отчетения дефицит в размер на 0,4 % от БВП за 2018 г.), а за страните от еврозоната – 0,6 % от БВП (0,5 % от БВП за 2018 г.). Шестнадесет държави членки отчитат излишък за 2019 г., докато други девет отчитат дефицит в рамките на референтната стойност на Пакта за стабилност и растеж (до 3 % от БВП). Само две държави-членки (Румъния и Франция) отчитат дефицит по-висок или равен на референтната стойност.

По отношение на дълга България се придвижва едно място напред и вече е втора след Естония, с най-нисък дълг на сектор „Държавно управление“ в ЕС за 2019 г. – 20,4 % от БВП. Спрямо предходната година се отчита понижение на показателя с 1,9 пр. п. Единадесет държави членки надвишават референтната стойност от 60 % от БВП в Пакта за стабилност и растеж, като средно за ЕС дългът се свива с 1,8 пр. п. на годишна база до 77,8 % от БВП за 2019 година.

Постигнатото подобрене на бюджетната позиция на България и отчетеното превишение на приходите над разходите за последните четири години (2016-2019 г.) позволиха дългът на сектор „Държавно управление“ през този период да бъде намален номинално с близо 3,7 млрд. лв., което като относителен дял на показателя в БВП представлява намаление с 8,9 пр. п. (от 29,3 % от БВП за 2016 г. до 20,4 % от БВП за 2019 г.).

Фискален резерв

Фискалният резерв¹⁹ към 31.12.2019 г. е **8,8 млрд. лв.**, в т.ч. 8,6 млрд. лв. депозити на фискалния резерв в БНБ и банки и 0,2 млрд. лв. вземания от фондовете на Европейския съюз за сертифицирани разходи, аванси и други. Фискалният резерв към края на годината е над определения в чл. 66 на ЗДБРБ за 2019 г. минимален размер от 4,5 млрд. лева.

Нетни постъпления от ЕС

Общият размер на касовите постъпления от ЕС (от Структурните и Кохезионния фондове, от ЕЗФРСР и ЕФР, от средства за директни плащания към земеделските производители и плащания по пазарни мерки и др.) за 2019 г. г. е 4 261,4 млн. лв. Нетните постъпления от ЕС към 31.12.2019 г. (касови постъпления от ЕС, намалени с вноската в общия бюджет на ЕС) са положителни в размер на 3 068,2 млн. лева.

Размер на държавния дълг

През 2019 г. размерът на държавния дълг продължава положителната тенденция от последните години, отбелязвайки спад. В номинално изражение спрямо предходната година се отчита намаление с 0,1 млрд. лв. (от 22,1 на 22,0 млрд. лева), а като съотношение към brutния вътрешен продукт намалява с 1,5 процентни пункта съответно от 20,1 % от БВП за 2018 г. на 18,6 % от БВП за 2019 г. Благоприятното изменение се дължи основно на извършените погашения по държавни задължения, без поемането на нов държавен дълг.

Предвидените законови ограничения по отношение на държавния дълг за 2019 г. са спазени, като номиналният размер на държавния дълг към 31.12.2019 г. е 22,0 млрд. лв., или под прага на предвиденото в ЗДБРБ дългово ограничение от 22,2 млрд. лв.

В края на 2019 г. размерът на държавногарантирания дълг възлиза на 1,7 млрд. лв., като бележи намаление в сравнение с края на 2018 г. (1,9 млрд. лв.), съответно съотношението му към БВП се понижава до 1,5 % при 1,7 %, като бележи спад от 0,2 пр. п. спрямо предходната година. Основната част от него се формира от външни държавногарантирани заеми, като отчетеното намаление от 144,3 млн. лв. в номиналния размер на държавногарантирания дълг спрямо нивото му в края на 2018 г. се дължи главно на извършените погашения по действащи държавногарантирани заеми.

В рамките на ограничението за максимален размер на новите държавни гаранции, които могат да бъдат поети през 2019 г., на основание чл.70, ал.2 от ЗДБРБ е издадена нова държавна гаранция до валутната равностойност на 215 млн. лв. като на 17.12.2019 г. е ратифицирано гаранционното споразумение, между Република България и ЕИБ във връзка с договора за финансиране на проекта „Междусистемна газова връзка Гърция-България“ между ЕИБ и „Български енергиен холдинг“ ЕАД, в размер до 109,9 млн. евро.

---

¹⁹ В съответствие с § 1, т. 41 от Допълнителните разпоредби на Закона за публичните финанси

Съответствие на основните фискални параметри по КФП и параметрите за сектор „Държавно управление“ за 2019 г. с изискванията на фискалните правила в Закона за публичните финанси

<u>Фискални правила по отношение на структурния дефицит на сектор „Държавно управление“</u>	<ul style="list-style-type: none"> • Изискванията на чл. 23, ал. 2 на ЗПФ са изпълнени
<u>Фискално правило по отношение на дефицита на сектор „Държавно управление“</u>	<ul style="list-style-type: none"> • Изискванията на чл. 25, ал. 2 на ЗПФ са изпълнени
<u>Фискално правило по отношение на ръста на бюджетните разходи</u>	<ul style="list-style-type: none"> • Изискванията на чл. 26 на ЗПФ са изпълнени
<u>Фискално правило по отношение на салдото по КФП</u>	<ul style="list-style-type: none"> • Изискванията на чл. 27, ал. 4 на ЗПФ са изпълнени
<u>Фискално правило по отношение на максималния размер на разходите по КФП</u>	<ul style="list-style-type: none"> • Изискванията на чл. 28 на ЗПФ са изпълнени
<u>Фискално правило по отношение на консолидирания дълг на сектор „Държавно управление“</u>	<ul style="list-style-type: none"> • Изискванията на чл. 29 на ЗПФ са изпълнени

Източник: МФ, Евростат, ЕК

Фискални правила по отношение на структурния дефицит на сектор „Държавно управление“

Средносрочната бюджетна цел за структурния баланс на сектор „Държавно управление“, залегнала в Конвергентната програма на страната, е в размер на -1,0 % от БВП. Тази цел е в пълно съответствие с изискванията на чл. 23, ал. 2 от ЗПФ, като отчита текущото ниво през 2019 г. на консолидирания дълг на сектор „Държавно управление“, както и ниските рискове пред дългосрочната устойчивост на публичните финанси.

Както през 2018 г., така и през 2019 г. България преизпълнява средносрочната бюджетна цел (СБЦ) на страната за структурен баланс от -1 % от БВП. През 2019 г. структурният баланс бе положителен и възлезе на 2,1 % от БВП, което е близко до постигнатото през 2018 г. ниво от 2 %.

Фискално правило по отношение на дефицита на сектор „Държавно управление“

Разпоредбите на чл. 25, ал. 2 на Закона за публичните финанси по отношение на салдото на сектор „Държавно управление“ за 2019 г. са изпълнени, като съгласно данните в априлските Нотификационни таблици за дефицита и дълга на сектор „Държавно управление“ бюджетното салдо за 2019 г. е положително в размер на 2,1 % от БВП. Оценката по програмата за 2019 г. е бюджетната позиция да остане близка до балансирана.

Фискално правило по отношение на ръста на бюджетните разходи

Според изчисленията на Европейската комисия, представени в Ръководството²⁰ към Пакта за стабилност и растеж, референтният растеж на потенциалния БВП за 2019 г. възлиза на 2,7 %. България продължава да изпълнява заложената средносрочна бюджетна цел и през 2019 г., следователно изменението на разходите, изчислено по общата методология за т. нар. бенчмарк на разходите няма водеща роля. Според Ръководството: „Страните, които са надхвърлили средносрочната бюджетна цел, не трябва да бъдат оценявани за спазване на референтния критерий за разходите, стига средносрочната цел да бъде запазена“. Освен това: „При оценка на спазването на изискванията и в съответствие с Регламент (ЕО) № 1466/97 на Съвета, отклонението от референтния показател за разходите като цяло се изключва, ако държавата членка е превишила средносрочната бюджетна цел, основаваща се на структурния баланс“.

Фискално правило по отношение на салдото по консолидираната фискална програма

Съгласно разпоредбите на чл. 27, ал. 4 на Закона за публичните финанси дефицитът по КФП на касова основа не може да надвишава 2,0 на сто от БВП. На база на годишните отчети за касовото изпълнение на бюджетите на първостепенните разпоредители с бюджет салдото по КФП за 2019 г. е отрицателно (дефицит) в размер на 1 на сто от БВП, което не превишава референтната стойност, заложена в ЗПФ. В този смисъл разпоредбите на чл. 27, ал. 4 са изпълнени.

Фискално правило по отношение на максималния размер на разходите по консолидираната фискална програма

Съгласно разпоредбите на чл. 28 от Закона за публичните финанси разходите по консолидираната фискална програма не могат да надвишават референтната стойност от 40 на сто от БВП. На база на обобщените годишни отчети за касовото изпълнение на бюджетите на първостепенните разпоредители с бюджет общите разходи (вкл. вноската на Република България в общия бюджет на ЕС) по КФП за 2019 г. представляват 38,1 на сто от БВП, което съответства на посочената разпоредба.

Фискално правило по отношение на номиналния размер на консолидирания дълг на сектор „Държавно управление“

През 2019 г. фискалното правило по чл. 29 от Закона за публичните финанси относно номиналния размер на консолидирания дълг на сектор „Държавно управление“, който към края на всяка година не може да надвишава 60 на сто от брутният вътрешен продукт е спазено, запазвайки се далеч под горния праг на Маастрихтския критерий за конвергенция. По предварителни данни, съгласно априлските Нотификационни таблици за дефицита и дълга към края на 2019 г. стойността на индикатора, определящ степента на държавна задлъжнялост и един от основните критерии за конвергенция – показателят „консолидиран дълг на сектор „Държавно управление“/БВП“ достига до ниво от около 20,4 % (при 22,3 % през 2018 г.). На база на отчетените данни за показателя изискванията на чл. 29 от ЗПФ са изпълнени.

²⁰ Vademecum on the Stability and Growth Pact, Edition 2018, European Commission.

Основни параметри по консолидираната фискална програма за 2019 г.

Общо приходите, помощите и даренията по КФП през 2019 г. достигат 37,1 % от БВП. Съпоставено с 2018 г. се отчита нарастване с 1,0 пр. п., като принос за този ръст имат както данъчните и неданъчните приходи по националния бюджет, така и постъпленията в частта на помощите и даренията (основно грантове от ЕС). Съпоставено с разчетите към ЗДБРБ за 2019 г. изпълнението на приходите, помощите и даренията представлява 100,4 на сто.

Относителният дял в БВП на **данъчните приходи** (вкл. приходите от осигурителни вноски) нараства спрямо 2018 г. с 0,3 пр. п. С най-голям принос за този ръст са постъпленията от социално-осигурителни вноски – 0,2 пр. п. и приходите в частта на преките данъци – с 0,1 пр. п. Приходите в частта на косвените данъци се запазват на нивото си от предходната година като относителен дял в БВП и възлизат на 14,2 % от БВП. Основните фактори за увеличението на приходите от социални и здравни осигуровки и данъка върху доходите на физическите лица са продължилата и през 2019 година тенденция на нарастване на заетостта и регистрираният чувствителен ръст на възнагражденията както в обществения, така и в частния сектор. Също така трябва да се отбележи и увеличението на минималните осигурителни прагове от началото на 2019 г. Влияние оказват и продължаващите действия от страна на приходните администрации в изпълнение на посочената по-горе стратегия за повишаване събираемостта на приходите, борба с укриването на данъци и осигуровки, мерките за изсветляване на икономиката, пресичането на контрабандните канали и цялостното взаимодействие между приходните агенции и другите правопривагащи органи за предотвратяване на икономически престъпления. Невъзстановеният данъчен кредит на фирми към 31.12.2019 г. е в размер на 107,8 млн. лева., което е свързано с продължаващите мерки за ускорено възстановяване на ДДС към фирмите. Продължават да се изпълняват набелязаните мерки за подобряване на комуникацията и улесняване на работата на бизнеса с приходните администрации и за намаляване на административната тежест. Фискалните ефекти от тези мерки намират проявление в увеличените постъпления при голяма част от данъците.

При **неданъчните приходи** се отбелязва нарастване като дял от БВП в сравнение с предходната година с 0,5 пр. п. Основният фактор за по-високите постъпления в частта на неданъчните приходи спрямо 2018 г. са направените промени от юли 2018 г. в Закона за енергетиката, с които бе променен редът за формиране на отчисленията в полза на Фонд „Сигурност на електроенергийната система“ (ФСЕС), и които продължиха да действат целогодишно през 2019 г. В резултат на законовите промени по бюджета на ФСЕС постъпват приходите от цената и/или компонентата от цената, чрез която всички крайни клиенти, присъединени към електроенергийната система, включително операторът на електропреносната мрежа и операторите на електроразпределителните мрежи, участват в компенсиране на разходите по чл. 34 и 35 от Закона за енергетиката. Поради тези причини приходите, съответно разпределените разходи към производителите на електроенергия през 2019 г. също нарастват, но от гледна точка на бюджетното салдо тези промени имат неутрален ефект.

Относителният дял в БВП на **приходите от помощи и дарения** отчита ръст спрямо предходната година с 0,2 пр. п., което индикира за ускоряване при усвояването на средствата по програмите и фондовете на ЕС, съответно нарастване на грантовете от ЕК за България, съпоставено с предходните две години. Следва да се отбележи, че съпоставени с параметрите при договарянето и заплащането на проектите към същия етап на изпълнение на оперативните програми за предходния програмен период (2007–2013 г.), текущите параметри по договарянето и усвояването на средствата от ЕС за новия програмен период са значително по-добри.

Общо разходите по КФП (вкл. вноската на Република България в общия бюджет на ЕС) през 2019 г. са в размер на 38,1 % от БВП, като спрямо 2018 г. се отчита нарастване с 2,1 пр. п. Съпоставено с актуализираните разчети към ЗДБРБ за 2019 г. разходите по КФП представляват 97,6 % спрямо годишния разчет. Основните елементи на разходите, които отчитат ръст като относителен дял в БВП спрямо предходната година, са капиталовите разходи, разходите за субсидии, разходите за персонал и др.

Основните приоритети в разходните политики през годината бяха свързани с реализирането на проекти в областта на отбраната и въоръжените сили, изпълнението на важни инфраструктурни проекти, увеличение на възнагражденията на заетите в сферата на образованието и бюджетния сектор, запазване на социалната ангажираност на държавата, поддържане и разширяване на социалните услуги и дейности и подкрепа на най-уязвимите групи от населението, увеличение на средствата за сектор здравеопазване, осигуряване на благоприятни условия и подкрепа за икономиката, ускоряване на усвояването на средствата по Оперативните програми и фондовете на ЕС и др.

Най-значителен ръст спрямо предходната година се отчита в групата на капиталовите разходи и трансфери, които отнесени към БВП нарастват с 1,5 пр. п. Освен ръста при капиталовите разходи по сметките за средства от ЕС се отчита и значително нарастване на инвестиционните и инфраструктурни разходи, финансирани от държавния бюджет. В изпълнение на Решение на Народното събрание от 16-и януари 2019 г. бяха проведени преговори с правителството на САЩ за придобиване на нов тип боен самолет, като в резултат бе предложено на Народното събрание да ратифицира четири отделни договора между Република България и правителството на САЩ за реализиране на проекта. За поредна година бяха осигурени средства за реализиране на големи инфраструктурни проекти, в т.ч. за изграждането на нови участъци от АМ „Хемус“ и АМ „Европа“, както и за ремонти на съоръжения на АМ „Тракия“, АМ „Хемус“, участъци от първокласна, второкласна и третокласна пътна мрежа и др. Финансирани бяха проекти в областта на благоустройството и комуналното стопанство, транспорта и опазването на околната среда и др.

Друга група разходи, чиито относителен дял в БВП се увеличава значително през 2019 г. съпоставено с предходната година, са разходите за субсидии, които отчитат ръст от 0,5 пр. п. Това се дължи на посочените по-горе промени в Закона за енергетиката, които промениха механизма на акумулиране на приходи, респективно на отчисляване на разходи на Фонд „Сигурност на електроенергийната система“. Промените влязоха в сила от средата на 2018 г. По този начин нараснаха и изплатените средства в частта на разходите за субсидии чрез ФСЕС за покриване на разходите, извършени от обществения доставчик, произтичащи от задълженията му по чл. 93а и чл. 94 от Закона за енергетиката (ЗЕ), за предоставяне на премия на производител по чл. 162а от ЗЕ и производител с обект с обща инсталирана мощност 1 MW и над 1 MW по Закона за енергията от възобновяеми източници, определени с решение на Комисията за енергийно и водно регулиране, включително за минали регулаторни периоди.

Заложените цели с програмата за годината в частта на политиката по доходите през 2019 г. бяха реализирани. В сравнение с 2018 г. относителният дял в БВП на разходите за персонал нараства с 0,5 пр. п., което се дължи основно на увеличението на средствата за персонал в бюджетната сфера, както и на тези в сферата на средното образование с цел стимулиране на преподавателския състав, като поредна стъпка за увеличението на инвестициите в човешкия капитал и превръщането му в основен фактор за бъдещ растеж.

Социално и здравноосигурителните плащания са в размер на 14,5 % от БВП, като в тези разходи са включени и стипендиите. В номинално изражение се отчита увеличение на изразходваните суми при всички видове социални плащания. При социалните помощи има

минимално нарастване на изразходваните средства спрямо предходната година. Средствата за пенсии като дял от БВП отбелязват намаление с 0,3 пр. п. спрямо предходната година, а нарастването на равнището на здравноосигурителните плащания е свързано със стремежа към разширяване на обхвата и достъпа на пациентите на здравните услуги и към покриване на всички текущи задължения и недопускане на просрочия.

Нивото на лихвените разходи, като относителен дял в БВП през 2019 г., намалява с 0,1 пр. п. в сравнение с предходната година.

Основни показатели за сектор „Държавно управление“ за 2019 г.

По данни от априлските Нотификационни таблици за дефицита и дълга, през 2019 г. България отчита положителен бюджетен баланс²¹ на сектор „Държавно управление“ в размер на 2,1 % от БВП.

Основни показатели за сектор „Държавно управление“	ЕСС 2010	2019*	2019
		(млн. лв.)	% от БВП
Общо приходи	TR	45 553,8	38,4%
Общо разходи	TE	43 084,1	36,3%
Нето предоставени/ получени заеми	EDP B.9=TR-TE	2 469,7	2,1%
Лихвени разходи	D.41	665,8	0,6%
Първичен баланс	PB=B.9+D.41	3 135,5	2,6%
Данъци върху производството и вноса	D.2	18 300,8	15,4%
Текущи данъци върху доходите, богатството и т.н.	D.5	7 026,6	5,9%
Данъци върху капитала	D.91	313,1	0,3%
Социално-осигурителни вноски	D.61	10 613,0	8,9%
Доход от собственост	D.4	682,8	0,6%
Други		8 617,5	7,3%
Общо приходи	TR	45 553,8	38,4%
Компенсация на наетите лица	D.1	12 165,3	10,3%
Междинно потребление	P.2	5 279,5	4,4%
Общо социални трансфери	D.6	15 999,8	13,5%
Социални трансфери в натура	D.63	3 271,5	2,8%
Социални трансфери без тези в натура	D.62	12 728,3	10,7%
Лихвени разходи	D.41	665,8	0,6%
Субсидии	D.3	2 839,3	2,4%
Бруто образуване на основен капитал	P.51	3 758,8	3,2%
Капиталови трансфери	D.9	1 370,0	1,2%
Други		1 005,6	0,8%
Общо разходи	TE	43 084,1	36,3%

Източник: НСИ

Приходите като съотношение спрямо БВП достигнаха 38,4 %, като остават близко до нивото от предходната година (минимално намаление с 0,1 пр. п.). Спрямо прогнозата в предишната Конвергентна програма приходите на сектор „Държавно управление“ са по-високи с 0,7 пр. п. Приходите от данъците върху производството и вноса, текущите данъци

²¹ Съгласно ЕСС 2010 показателя нето предоставени/нето получени заеми отразява бюджетния баланс на сектор „Държавно управление“

върху доходите, богатството и др. и данъците върху капитала нарастват в номинално изражение с над 2,5 млрд. лв., като съотношението им с БВП също нараства – с 0,5 пр. п. спрямо 2018 г. Спрямо 2018 г. данъците върху производството и вноса бележат чувствително увеличение както като дял от БВП – с 0,4 пр. п., така и номинално – с над 1,8 млрд. лв. Трябва да се отбележи много доброто ниво на постъпленията от данъка върху добавената стойност (ДДС), при които нарастването е следствие на растежа на вътрешното търсене и вноса, увеличената активност на икономическите агенти и позитивния ефект от действията на приходните администрации за подобряване на събираемостта на приходите и борбата със сенчестата икономика и укриването на данъци, а при акцизите нарастването е в съответствие с отчетения ръст на вътрешното потребление. Нарастване се наблюдава при текущите данъци върху доходите, богатството и др. – 0,1 пр. п., което в номинално изражение е близо 0,7 млрд. лв. Основните фактори за увеличението на постъпленията при данъка върху доходите на физическите лица са достигнатите през 2019 г. исторически най-високи нива на заетостта и регистрираният ръст на възнагражденията както в частния, така и в общественния сектор (поредната стъпка от увеличението на заплатите в сектора на училищното образование и общото увеличение на възнагражденията на заетите в бюджетния сектор). Данъците върху капитала запазват дела си от БВП – 0,3 %, непроменен спрямо 2018 г., а номинално нарастват с 27,6 млн. лв. Отнесени към БВП, приходите от социални и здравно-осигурителни вноски нарастват с 0,3 пр. п. спрямо 2018 г., което е близо 1,1 млрд. лв. За това допринасят както благоприятното развитие на макроикономическите показатели, пазарът на труда и ръстът на доходите, влияещи и върху приходите от данъците върху доходите на физическите лица (ДДФЛ), така и някои административни мерки като увеличението на минималната работна заплата и минималните осигурителни прагове. Получените капиталови трансфери нарастват с 0,1 пр. п. от БВП. Това отразява увеличението на разплатените средства през 2019 г. по програмите и фондовете на ЕС.

Общите разходи на сектор „Държавно управление“ през 2019 г. са в размер на 36,3 % от БВП, което е с 0,2 пр. п. по-малко от отчетеното през 2018 г. ниво и с 1,7 пр. п. по-ниско от стойността, прогнозирана в предишната Конвергентна програма. По отделните елементи на разходите нарастване като дял от БВП спрямо нивото през 2018 г. има при компенсацията на наетите лица, социалните и капиталовите разходи. При капиталовите разходи се отчита ръст както при бруто образуването на основен капитал – с 0,1 пр. п., така и при останалите елементи на капиталовите разходи – с 0,4 пр. п. Номиналното нарастване на капиталовите разходи е с над 0,9 млрд. лв. Разходите за компенсация на наетите лица нарастват с 0,8 пр. п. като дял от БВП. Причините за отчетеното увеличение са няколко. От основно значение е нарастването на възнагражденията в общественния сектор, в т.ч. реализираното през годината нарастване на средствата за персонал на заетите в бюджетния сектор с 10 на сто с цел подобряване адекватността на заплащането спрямо ситуацията на трудовия пазар и третото поредно увеличение (от 1 януари 2019 г.) на възнагражденията на педагогическия персонал в средните училища, което е следващата стъпка от политиката за увеличение на средствата за образованието и превръщането му в главен приоритет и двигател на бъдещото развитие на страната. Разходите за издръжка, освен номинално, намаляват чувствително и като дял от БВП – с 0,4 пр. п., което е израз на политиката за максимална целесъобразност при изразходването на средствата. Размерът на социалните трансфери като дял от БВП нараства с 0,4 пр. п., като в номинално изражение това са почти 1,7 млрд. лв. Основното увеличение е при социалните трансфери в натура, което отразява увеличените разходи в здравеопазването, вкл. и за заплащането на просрочени задължения. Делът от БВП на социалните трансфери, различни от тези в натура, намалява с 0,2 пр. п., но в номинално изражение те нарастват с над 0,7 млрд. лв. Тук се отчитат разходите за пенсии, при които

беше извършено осъвременяването на всички пенсии с 5,7 % от 1 юли 2019 г. и двукратно през годината бяха предоставени допълнителни средства за пенсионерите с най-ниски пенсии (т. нар. „великденски“ и „коледни“ добавки) в размер на около 100 млн. лв., и разходите за социални трансфери и помощи за домакинствата, при които нарастват най-вече разходите за подкрепа на лицата с увреждания. Субсидиите нарастват с 0,2 пр. п. спрямо предходната година, като основната причина за това са по-високите разходи на фонд „Сигурност на електроенергийната система“.

Разходите за лихви намаляват като дял от БВП с 0,1 пр. п. спрямо предходната година.

1.1 Изпълнение на основните дискреционни мерки за 2019 г.

Приходна част

Дискреционни приходни мерки, млн. лв.

Приходни мерки	План	Отчет
Приходи на Фонд „Сигурност на електроенергийната система“ от цена „задължение към обществото“	615,0	623,6
Приходи от ДДФЛ и осигурителни вноски от увеличаване на заплатите в бюджетната сфера и увеличението на максималния осигурителен доход от 2019 г. от 2 600 лв. на 3 000 лв.	407,6	450,0
Въвеждане на ТОЛ такса и електронна винетка	215,3	
Приходи от ДДФЛ и осигурителни вноски от промяна на МРЗ, минималните осигурителни прагове, минималния осигурителен доход и минималния осигурителен доход на земеделските стопани и тютюнопроизводители	100,1	100,5
Изменение на местни данъци и такси	20,0	15,4
Приходи от избор на осигуряване	17,6	37,9
Положителен ефект върху приходите от акцизи и ДДС от повишаването на акцизната ставка на нагряваемо тютюнево изделие	7,7	34,6
Приходи от увеличение на изискването за осигурителен стаж при пенсиониране с 2 месеца	0,5	0,5

Сред дискреционните мерки в приходите с най-голям ефект от 623,6 млн. лева са приходите по бюджета на Фонд „Сигурност на електроенергийната система“ от цена "задължение към обществото". С изменения и допълнен Закон за енергетиката (ДВ, бр. 38 от 2018 г.) е регламентирано в сила от 01.07.2018 г. по бюджета на Фонд "Сигурност на електроенергийната система" да постъпват приходите от цената и/или компонентата от цена, чрез която всички крайни клиенти, присъединени към електроенергийната система, включително операторът на електропреносната мрежа и операторите на електроразпределителните мрежи, участват в компенсиране на разходите по чл. 34 и чл. 35 от Закона за енергетиката. Ефектът от мярката е над 100% спрямо планираните 615 млн. лв. в Актуализираната средносрочна бюджетна прогноза за периода 2019-2021 г.

Прогнозираният ефект в приходи от ДДФЛ и осигурителни вноски от увеличаването на заплатите в бюджетната сфера с 10 % от началото на 2019 г., увеличението на максималния осигурителен доход през 2019 г. от 2 600 лв. на 3 000 лв. и

увеличаването на заплатите на педагогическия персонал в сферата на предучилищното и училищното образование е 407,6 млн. лв. Отчетеният положителен ефект върху приходите от ДДФЛ в резултат на посочените промени в разходите за персонал в бюджетната сфера, вкл. на педагогическите кадри, и в максималния осигурителен доход е в размер на 46,5 млн. лв., а при осигурителните вноски възлиза на 403,5 млн. лв. Така общият ефект от мярката е 450,0 млн. лв.

Положителен ефект върху приходи от ДДФЛ и осигурителни вноски в размер на 100,1 млн. лв. е прогнозиран и от увеличението от началото на 2019 г. на МРЗ, минималните осигурителни прагове, минималния осигурителен доход и минималния осигурителен доход на земеделските стопани и тютюнопроизводители. Отчетеното нарастване на приходите от ДДФЛ е с 32,2 млн. лв., а на осигурителните вноски – с 68,3 млн. лв. или общо със 100,5 млн. лв.

Ефектът върху приходите от осигурителни вноски от промяна в избора на осигуряване е 37,9 млн. лв. при предварителна прогноза от 17,6 млн. лева.

Положителен ефект върху приходите от ДДС и акцизи оказа и повишаването на акцизната ставка на нагряваемо тютюнево изделие от 152 лв./кг. на 233 лв./кг. в сила от 01.10.2018 година. Оценката за общият ефект върху косвените данъци от реално отчетените постъпления за 2019 г. е 34,6 млн. лв., при планирани 7,7 млн. лева.

В резултат от промяната в Закона за местните данъци и такси, с която се регламентира товарните автомобили с технически допустима максимална маса не повече от 3,5 т да се облагат по идентичен начин на леките автомобили (в зависимост от мощността на двигателя, годината на производство и екологичната категория), а не за всеки започнат тон товароносимост (при което за тях се плащаше значително по-нисък данък) се отчита положителният ефект от около 15,4 млн. лв. при местните данъци и такси.

От увеличение на изискването за осигурителен стаж при пенсиониране с два месеца се отчита ефект върху приходите от осигурителни вноски в размер на 0,5 млн. лева.

Постъпленията по предвидената приходна дискреционна мярка относно въвеждане на тол такса и електронна винетка се отнасят за ефективното стартиране на тол системата и реализирането на приходи от такси на база изминато разстояние. Тъй като стартирането на системата беше отложено за м. март 2020 г., през 2019 г. няма постъпили приходи от тол такси по мярката.

Разходна част

Дискреционни разходни мерки, млн. лв.

Разходни мерки	План	Отчет
Увеличение с 10% на разходите за персонал за 2019 г. по бюджетите на ПРБ, включително ефекта от увеличението на МРЗ за периода 2019-2021г.	560,8	575,4
Увеличаване на заплатите на педагогическия персонал	330,0	330,0
Социални помощи	197,4	191,6

Изменение на осигурителния доход, върху който от държавния бюджет се внасят здравноосигурителни вноски на определени категории лица по реда на ЗЗО	132,4	90,2
Изменение на максималния размер на пенсията от 2019 г.	79,0	71,0
Разходи в изпълнение на Решение на Народното събрание от 08.06.2018 г. за приемане на Проект за инвестиционен разход „Придобиване на основна бойна техника за изграждане на батальонни бойни групи от състава на механизирани бригади“ (обн., ДВ, бр. 51 от 2018 г.)	131,0	
Разходи в изпълнение на Закона за ратифициране на международен договор (LOA) BU-D-SAB „Самолети F-16 Block 70 и свързана с тях поддръжка“ (F-16 Block 70 aircraft and associated support), международен договор (LOA) BU-D-AAA „Боенприпаси в подкрепа на F-16“ (Munitions in support of the F-16), международен договор (LOA) BU-P-AAD „Sidewinder AIM 9X Блок II ракети, свързани материали и услуги“ (Sidewinder AIM 9X Block II Missiles, associated material and services) и международен договор (LOA) BU-P-LAR „Многофункционална система за разпределение на информация – Съвместна тактическа радиосистема (MIDS JTRS) (5) и свързана с нея поддръжка и оборудване“ (Multifunctional Information Distribution System Joint Tactical Radio System (MIDS JTRS) (5) and related support and equipment) ²²	2 187,7	2 187,7
Разходи на Фонд „Сигурност на електроенергийната система“ във връзка с изменение на Закона за енергетиката	615,0	623,6
Разходи, свързани с въвеждането на ТОЛ такса и електронна винетка	215,3	131,0

Мярката с най-голям ефект върху разходите през 2019 г. е авансовото заплащане на цялата сума за придобиване на осем изстребителя F-16 Block 70, въоръжение и свързаните с него системи за дългосрочна експлоатация и поддръжка, както и цялостна подготовка на пилоти и помощен персонал. Общият размер на изразходваните финансови средства по проекта „Придобиване на нов тип боен самолет“ е 2 187,7 млн. лева.

В сектора на отбраната за годината бяха планирани и дискреционни разходни мерки във връзка с придобиване на основна бойна техника за изграждане на батальонни бойни групи от състава на механизирани бригади с предвиден финансов ефект през 2019 г. от 131,0 млн. лева. Тъй като процедурата за избор на изпълнител за придобиване на основна бойна техника не приключи до края на 2019 г., налице са промени в дискреционните мерки спрямо прогнозите.

Съгласно разпоредбите на Закона за енергетиката за 2019 г. беше планирана дискреционна мярка в размер на 615,0 млн. лева по бюджета на Фонд „Сигурност на електроенергийната система“. Отчетените разходи през 2019 г. за покриване на разходите, извършени от обществения доставчик, произтичащи от задълженията му по чл. 93а и чл. 94 от ЗЕ, за предоставяне на премия на производител по чл. 162а от ЗЕ и производител с

²² Разходите за финансиране на задължения по ратифицираните от Народното събрание договори за доставка на осем изстребителя F-16 Block 70, въоръжение и свързаните с него системи за дългосрочна експлоатация и поддръжка, както и цялостна подготовка на пилоти и помощен персонал, са одобрени със ЗИД на ЗДБРБ за 2019 г. (ДВ, бр. 60 от 30.07.2019 г.)

обект с обща инсталирана мощност 1 MW и над 1 MW по Закона за енергията от възобновяеми източници, определени с решение на Комисията за енергийно и водно регулиране, вкл. за минали периоди, са в размер на 623,6 млн. лева.

Като дискреционна мярка със значителен ефект върху разходите е планираното увеличение с 10 % на разходите за персонал за 2019 г. (без тези за педагогическия персонал) по бюджетите на ПРБ, включително ефекта от увеличението на минималната работна заплата. Отчетеният кумулативен ефект от посочените увеличения е в размер на 575,4 млн. лева.

Друга мярка от политиката по доходите със значителен ефект върху общите разходи е предвиденото през 2019 г. повишаване на заплащането на педагогическия персонал в размер на 330,0 млн. лева, което е поредната стъпка от стратегията на правителството за удвояване възнагражденията в сектора в рамките на управленския мандат. С осигурените допълнителни средства в размер на 330,0 млн. лв. е постигнато увеличение средно с около 20 на сто на възнагражденията на педагогическите специалисти. Размерът на минималната основна работна заплата на педагогическите специалисти за 2019 г. е 920 лева.

Във връзка с предприетите промени в Закона за семейните помощи за деца и в Закона за хората с увреждания, с които се въвеждат промени в обезщетенията и помощите за домакинствата, и увеличението на размера на целевите помощи за отопление, като разходна дискреционна мярка беше предвидено нарастване на разходите за социални помощи. Отчетеният ефект в разходите за 2019 г. е в размер на 191,6 млн. лева, който е на нивото на планираните със закона.

През 2019 г. разходите по въвеждането, оперирането и поддържането на електронната система за събиране на таксите за ползване на републиканската пътна мрежа беше планирано да възлизат на 215,3 млн. лв., а реално изразходваните средства са в размер на 131,0 млн. лева.

По реда на чл. 40, ал. 4а от Закона за здравното осигуряване продължава ежегодното увеличаване с 5 на сто на частта от осигурителния доход, върху който държавата внася здравни вноски за лицата, осигурявани за сметка на държавния бюджет, като от 55 на сто през 2016 г. тази част трябва да достигне пълния размер на минималния осигурителен доход за самоосигуряващите се лица. Ефектът от мярката, вкл. и от вдигането на минималния осигурителен доход, върху размера на трансферите за здравно осигуряване от централния бюджет е 90,2 млн. лева.

Ефектът върху разходите за пенсии от увеличението на максималния размер на получаваните една или повече пенсии през 2019 г. от 910 на 1200 лв. от 1 юли 2019 г. е в размер на 71,0 млн. лв.

1.2 Промени в данъчното облагане през 2019 г.

Приетите изменения в данъчното законодателство за 2019 г. са свързани с оптимизиране на събираемостта, повишаване на приходите и справяне със сенчестата икономика чрез предотвратяване на възможностите за отклонение и избягване от данъчно облагане и подобряване на контролната дейност на приходните администрации. Разширяват се мерките по отношение на намаляване на административната тежест и разходите за бизнеса и гражданите.

С промените в данъчната нормативна уредба се хармонизира българското данъчно законодателство с изискванията на европейските директиви и решения на Съда на Европейския съюз и се прецизират разпоредби, във връзка с възникнали несъответствия при единното тълкуване и практическото прилагане на данъчните закони.

Промени в Закона за данък върху добавената стойност

Промени, свързани с въвеждане на правилата на новоприети европейски

директиви с цел хармонизиране с изискванията им

В националното законодателство са въведени разпоредбите на Директива (ЕС) 2017/2455 на Съвета от 5 декември 2017 година за изменение на Директива 2006/112/ЕО и Директива 2009/132/ЕО по отношение на някои задължения, приложими при доставките на услуги и дистанционните продажби на стоки. Въвежда се праг от 10 000 евро при осъществяване на доставки на далекосъобщителни услуги, на услуги за радио- и телевизионно излъчване и на услуги, извършвани по електронен път, по които получатели са данъчно незадължени лица. Когато общата стойност без данъка върху добавената стойност на тези доставки е под прага, т.е. под 10 000 евро, и при условие че доставчикът е установен, има постоянен адрес или обичайно пребиваване само на територията на една държава членка, мястото на изпълнение на доставките ще е там, където доставчикът е установен, има постоянен адрес или обичайно пребиваване. Доставката, с която се надхвърля прага ще е с място на изпълнение по сега действащия ред, т.е. там, където е установено данъчно незадълженото лице получател. Дадена е възможност, дори прагът да не е надхвърлен, доставчикът да може да избере да определя мястото на доставка там, където е установено данъчно незадълженото лице, получател по услугата.

Въведени са разпоредбите на Директива (ЕС) 2016/1065 на Съвета от 27 юни 2016 година за изменение на Директива 2006/112/ЕО в Закона за данък върху добавената стойност (ЗДДС) по отношение на данъчното третиране на ваучери по ЗДДС, като се пояснява кога е налице доставка на стока или услуга. С цел гарантиране на сигурно и еднакво третиране, наличие на съответствие с принципите за общ данък върху потреблението, точно пропорционален на цената на стоките и услугите, избягване на непоследователност, нарушаване на конкуренцията, двойно данъчно облагане или необлагане, са въведени отделни правила по отношение на третирането на ваучерите за целите на ДДС.

Въведени са разпоредбите на Директива (ЕС) 2018/912 на Съвета от 22 юни 2018 година за изменение на Директива 2006/112/ЕО относно общата система на данъка върху добавената стойност по отношение на задължението за спазване на минимален размер на стандартната данъчна ставка.

Промени, свързани с по-нататъшното хармонизиране с правилата на Директива 2006/112/ЕО относно общата система на ДДС

Въведена е възможността, предвидена в чл. 211, параграф 2 от Директива 2006/112/ЕО за отложено начисляване на ДДС от вносител при внос на стоки на територията на страната. Тази опция ще може да се прилага за определени видове стоки, които не са акцизни стоки и не са предназначени за крайно потребление. Лицата, които изпълняват условията, предвидени в закона, ще могат да начисляват дължимия при внос данък в справка-декларация за ДДС, като отпада задължението за ефективно внасяне на данъка в съответното митническо учреждение. Ще е налице и право на приспадане на данъчен кредит по реда на чл.71, т.10 от ЗДДС, като разпоредбите относно този специален режим на отложено начисляване на ДДС влизат в сила от 01.07.2019 г.

Промени в резултат на констатирано от Европейската комисия (ЕК) неизпълнение на задължения на Република България и открити процедури за нарушение

Във връзка с получено официално уведомително писмо от ЕК по открита процедура за нарушение за неизпълнение на Република България на задълженията по чл. 273 от Директива 2006/112/ЕО на Съвета и чл. 16 от Хартата на основните права на Европейския съюз, са приети изменения в ЗДДС по отношение на задължението за предоставяне на обезпечение за данъчно задължените лица, които през текущия данъчен период извършват

доставки на течни горива над 25 000 лв., като отпада изискването размера на обезпечението, да не може да бъде по-малък от 50 000 лв.

Прецизиране на разпоредби поради възникнали затруднения при практическото прилагане на закона

С оглед по-голяма правна сигурност при извършване на корекция на ползван данъчен кредит за дълготраен актив, в ЗДДС се пренасят разпоредбите от правилника за прилагането му, които регламентират, че 5-годишният срок, съответно 20-годишният срок, спира да тече за всяка календарна година, през която дълготрайният актив изобщо не се използва.

Прието е изменение за генериране в електронен вид на фискалния/системния бон и предоставянето му на купувача, в случаите на продажби на стоки или услуги чрез електронен магазин, при които няма физически контакт между доставчика и получателя по доставката. НАП ще поддържа публичен електронен списък на електронните магазини, чрез които български задължени лица извършват търговска дейност в интернет, с цел защита на потребителите при пазаруване в интернет и намаляване сивия сектор в интернет търговията.

С цел премахване на несъразмерността на прилаганата от закона административно наказателна норма се отменя мярката за принудително запечатване на обект за срок от 30 дни в случаите на неспазване реда или начина на ежедневно отчитане на оборотите от продажби, когато това е задължително.

Промени, свързани с намаляване на административната тежест и разходите за бизнеса и гражданите

Приети са промени, свързани с дерегистрация по избор след изтичането на 12 месеца от началото на календарната година, следваща годината на доброволната регистрация.

С цел облекчаване на лицата при дерегистрация по закона е предвидено срокът за внасяне на данъка по справка-декларацията за последния данъчен период да се увеличи до края на календарния месец, следващ месеца, през който е следвало да бъде подадена. Прието е изменение, с което, когато едно лице се дерегистрира и повторно се регистрира по закона в рамките на един данъчен период - за стоките и услугите, които са били налични, както към датата на дерегистрацията, така и към датата на последващата регистрация, да не се начислява данък при дерегистрацията.

С оглед общата тенденция за електронизация на подаването на данни към НАП и намаляване на административната тежест, е направена промяна, с която регистърът за вътреобщностни доставки на нови превозни средства, по които получатели са нерегистрирани за целите на ДДС лица в други държави членки, който водят регистрираните лица, извършили такива доставки през съответното календарно тримесечие се подава по електронен път, а не на технически носител.

Промени в Закона за акцизите и данъчните складове

Промени, свързани с намаляване на административната тежест и разходите за бизнеса и гражданите

Във връзка с намаляване на административната тежест, както и уреждане на хипотеза за освобождаване от облагане с акциз на енергийни продукти с кодове по КН от 2711 12 11 до 2711 19 00 - в опаковки по смисъла на Закона за защита на потребителите до 5 литра, е допълнена разпоредбата на чл. 24, ал. 1, т. 3 от Закона за акцизите и данъчните складове (ЗАДС).

С цел намаляване на административната тежест за лицензираните складодържатели,

регистрираните получатели, временно регистрираните получатели и регистрираните изпращачи, са направени изменения в закона, които съответстват на разпоредбите на Наредба № 2 от 19.03.2018 г. за условията и реда за подаване на документи по ЗАДС по електронен път. Съгласно наредбата отпадна необходимостта от предоставянето на митническата администрация на имената на служителите, упълномощени да подписват електронни административни документи и спесимени на подписите им.

Със създаването на нов член в ЗАДС законово се регламентира възможността за анулиране/деактивиране на погрешно подадени искания, описи и отчети за бандероли по писмено искане на лицето. Искането за бандероли може да се анулира преди изпращането му до отдел "Контрол върху отпечатването на ценни книжа" в Министерството на финансите, с което се намалява административната тежест върху данъчно задължените по закона лица.

Прецизиране на разпоредби поради възникнали затруднения при практическото прилагане на закона и с оглед необходимостта от хармонизиране на българското данъчно законодателство с изискванията на европейските директиви и решения на Съда на Европейския съюз

Направени са допълнения във връзка с отстраняване на затруднения в тълкуването, че не могат да бъдат данъчнозадължени лица и съответно да се образува ревизионно производство спрямо лица, подали искане за възстановяване на акциз, които не са регистрирани по ЗАДС и лицата, посочени в чл. 3, ал. 2 от ЗАДС, когато са произвели или са участвали в производството на акцизни стоки, държат или са участвали в държането на акцизни стоки, разпореждат се или са се разпоредили с акцизни стоки, за които не е бил заплатен акциз или акцизът е бил заплатен частично.

Приета е разпоредба, която въвежда солидарна отговорност за събиране на задълженията за акциз, в случаите на потребление на енергийни продукти извън условията на ползване на данъчно облагане. В тази връзка е предвидено допълнение, което урежда хипотезата за освобождаване за потребление да се счита, неизпълнението на условие по отношение на крайното потребление, за което е ползвано освобождаване от заплащане на акциз. Целта е да се избегне възстановяването на акциз при неизпълнение на условие по отношение на крайното предназначение, и в случаите на доставката на енергийни продукти за зареждане на плавателни съдове и въздухоплавателни средства. Промяната е в съответствие с чл. 21, параграф 4 от Директива 2003/96/ на Съвета от 27 октомври 2003 година относно преструктурирането на правната рамката на Общността за данъчно облагане на енергийните продукти и електроенергията.

Създаден е специален ред за уведомяване на митническите органи за бутилирани алкохолни напитки и ограничени серии пури с колекционерска стойност. Промяната е направена вследствие на възникнали практически казуси, свързани с държането на високо алкохолни напитки без бандерол с висока колекционерска стойност. Целта на промяната е да се уреди нормативно възможността за колекциониране на такива акцизни стоки (алкохолни напитки и пури). В случай че колекционерите на тези стоки са изпълнили изискванията на закона, спрямо тях не се ангажира административнонаказателна отговорност.

Направено е изменение, с което се регламентира, че за целите на възникване на задължението за заплащане на акциз не е необходимо да има установено нарушение, включително и с влязло в сила наказателно постановление, за да може да бъде извършено ревизионно производство.

Направено е изменение с цел създаване на законова регламентация относно условието за заплащане на пълното задължение за акциз, при надвишаване на годишното

допустимо производство от 200 000 хектолитра бира от лице, което е получило удостоверение за независима малка пивоварна.

Прецизирана е разпоредбата на чл. 90б, ал. 1, за да се разшири обхватът на обектите, в които се извършва търговия с тютюневи изделия. С промяната е създадена нормативна възможност за издаване на разрешения за продажба на тютюневи изделия и за обекти за зареждане на моторни превозни средства с горива, освен включените в понятието „бензиностанция“, регламентирано в закона.

Направено е изменение в ЗАДС, с оглед улеснение на лицата, предоставящи услуги за публикуване на обяви и съобщения за продажба на акцизни стоки, включително в електронен вид. С прецизирането на текста се обхващат и случаите, в които се предлагат за продажба и алкохолни напитки (вино), което представлява една голяма част от предлаганите за продажба акцизни стоки чрез интернет. С цел търговия физическите лица произвеждат масово вина в нарушение на чл. 60 от ЗАДС, като по този начин реализират неофициални доходи и укриват данъци. От забраната е предвидено изключение за търговците, чиято обичайна дейност е легалната търговия с алкохолни напитки и същите предлагат онлайн вино, бира и спиртни напитки (предлагането и продажбата на тютюневи изделия чрез интернет е забранено от Закона за тютюна, тютюневите и свързаните с тях изделия). Задължително условие обаче е предлагането на акцизните стоки да става чрез електронен магазин, регистриран в НАП.

Промени в резултат на констатирани несъответствия с правото на ЕС и хармонизиране на националното с европейското законодателство, с цел единното прилагане, при съобразяване с практиката на Съда на ЕС

Във връзка с Решение на Съда на ЕС /СЕС/ от 6 април 2017 г. по дело С-638/15 и в съответствие с разпоредбите на Директива 2011/64/ЕС на Съвета от 21 юни 2011 година относно структурата и ставките на акциза върху обработен тютюн, е прието изменение в ЗАДС, с което изсушени, плоски, с неправилна форма, частично обезжилени тютюневи листа, преминали процес на изсушаване и контролирано овлажняване, които съдържат глицерин и са годни за пушене след проста манипулация посредством смачкване или ръчно нарязване, спадат към понятието „тютюн за пушене“ по смисъла на разпоредбите на директивата.

Прецизирана е разпоредба в ЗАДС, с оглед Решение на СЕС по дело С-30/17, в което е постановено, че чл. 3, параграф 1 от Директива 92/83/ЕИО на Съвета от 19 октомври 1992 година за хармонизиране на структурата на акцизите върху алкохола и алкохолните напитки трябва да се тълкува в смисъл, че при определянето на данъчната основа за облагане на ароматизирани бири по скалата на Плато следва да се взема предвид сухият екстракт в първичната мъст, без да се отчитат добавените след приключване на ферментацията овкусители и захарен сироп. В цитираното решение е посочено, че понятието „градус Плато“, съдържащо се в разпоредбите на Директива 92/83, трябва да се тълкува като мерна единица, отнасяща се за първоначалната плътност на бирата и следователно за нейната първоначална мъст.

Промени в Закона за данъците върху доходите на физическите лица

Намаляване административната тежест и разходите за лицата и приходната администрация

С оглед намаляване на административната тежест и улесняване на лицата при ползване на данъчните облекчения за млади семейства, за деца и за деца с увреждания, е направено изменение в закона, с което отпада задължението към годишната данъчна декларация да се прилага писмена декларация от съпруга/та, че същият/ата няма да ползва

данъчното облекчение. За избягване на злоупотреби, свързани с облекчения режим на ползване на тези данъчни преференции, е предвидено възстановяване на частта от данъка и от двете страни, съответстваща на размера на ползваното облекчение. Целта е да се избегнат случаите на неспазване на закона, като се санкционират некоректните данъкоплатци.

По отношение на данъчните облекчения за деца и за деца с увреждания е създадена правна възможност за ползване на облекченията и от двамата родители, когато доходите им не позволяват те да се приложат от единия родител, което се среща най-вече при прилагане на данъчното облекчение за деца с увреждания. Целта е да се даде възможност и на семействата с по-ниски доходи да прилагат пълния размер на облекчението.

Посочените промени се прилагат при ползване на данъчни облекчения за 2018 година.

Приета е промяна в режима на облагане на придобитите облагаеми парични и предметни награди от игри, състезания и конкурси, които не са предоставени от работодател или възложител, като се преминава от облагане с данък върху годишната данъчна основа към облагане с окончателен данък. Приетото изменение намалява административната тежест за лицата, които няма да са задължени да декларират тези доходи в годишната си данъчна декларация, предвид и обстоятелството, че в голям брой случаи те забравят да ги декларират, поради случайния им характер, което от своя страна е свързано с налагането на имуществена санкция/глоба. Отпада и задължението на предприятията-платци на наградите да издават служебни бележки. Същевременно се повишава стойността на необлагаемите награди от 30 на 100 лв., което също ще облекчи както лицата, получили такива награди, така и платците на наградите.

Введена е нова разпоредба, с която се прецизира начинът на закръгляване на годишните данъци върху доходите на физическите лица, така че дължимият данък за донасяне по годишна данъчна декларация да се внася без стотинки, а само в левове. Посочената промяна се прилага и при деклариране на доходите за 2018 година.

Прието е изменение, с което се предвижда едномесечен срок за внасянето на дължим данък за доходи на починали лица от датата, на която изтича срокът за подаване на годишната данъчна декларация от наследниците/заветниците - 30 април. Целта на направената промяна е избягване начисляването на лихви за просрочие, в случаите, когато наследниците по една или друга причина се възползват от законовата възможност за подаване на декларация за дължимия данък след 30 април.

Приета е напълно нова концепция за премахване на хартиения носител на служебните бележки по чл. 45 от ЗДДФЛ за придобития през годината облагаем доход и удържания данък на физическите лица, като отпада законовото задължение на работодателите за издаване на служебни бележки и това става само при поискване от страна на лицата. Механизмът на направената промяна предвижда информацията от служебната бележка да се предоставя от платците на доходите с подаваната от тях справка по чл. 73, ал. 1 от ЗДДФЛ след малки допълнения към настоящия ѝ образец.

Електронно подаване на декларации по Закона за данъците върху доходите на физическите лица (ЗДДФЛ)

Приета е промяна, с която предприятията-платци на доходи, както и самоосигуряващите се лица по смисъла на Кодекса за социално осигуряване, подават само по електронен път декларацията по чл. 55, ал. 1 и справката по чл. 73, ал. 1 от ЗДДФЛ. Също така е въведено изменение за подаването на информацията от работодателите, изплатили доходи от трудови правоотношения на лица, които са местни за друга държава-

членка на ЕС, да се осъществява само по електронен път. Отпада задължението на работодателите за издаване на служебни бележки на хартиен носител, като вместо това информацията се подава по електронен път към данъчната администрация, като целта е данните автоматично да се зареждат в образците на годишните данъчни декларации на лицата. Промяната значително ще опрости процеса на попълването и подаването на декларациите по електронен път. Посочените промени се прилагат за годишната данъчна декларация и съответно за справките, за които задължението за подаване възниква след 31 декември 2019 година.

Синхронизиране на разпоредбите на ЗДДФЛ с тези на Закона за корпоративното подоходно облагане (ЗКПО)

Синхронизирани са разпоредбите на ЗДДФЛ с тези на ЗКПО по отношение на годишния отчет за дейността на лицата, които не осъществяват дейност по смисъла на Закона за счетоводството, като конкретно е прието лицата търговци по смисъла на Търговския закон, които през данъчната година не са осъществявали дейност по смисъла на Закона за счетоводството, да не подават годишен отчет за дейността. Промяната е и с цел намаляване на административната тежест на лицата. Приета е уточняваща и прецизираща разпоредба с цел синхронизиране на ЗДДФЛ с аналогична разпоредба в ЗКПО относно срока за окончателния данък за доходи от дивиденди под формата на скрито разпределение на печалбата.

Промени в Закона за корпоративното подоходно облагане

Въвеждане на данъчни правила в Закона за корпоративното подоходно облагане в съответствие с разпоредбите, установени с Директива 2016/1164, ограничаващи възможностите за агресивно данъчно планиране и избягване от облагане

- Правило за ограничаване на приспадането на лихвите (чл. 4 на Директива 2016/1164) – с Директивата е въведено правило за ограничаване на приспадането на лихвите. Целта на това правило е да се предотвратят практиките, водещи до свиване на данъчната основа и прехвърлянето на печалби чрез прекомерни лихвени плащания, като се ограничи приспадането на превишението на разходите по заеми. С промените в ЗКПО се въвежда ново правило за ограничаване на приспадането на лихви и се въвежда праг, при който новото правило не се прилага, когато превишението на разходите по заеми, определено за текущата година, не надвишава прага от левовата равностойност на 3 000 000 евро, определена по официалния валутен курс на лева към еврото. Предвидено е данъчно задължените лица, които са под прага от 3 000 000 евро, да продължат да прилагат режима на слаба капитализация. На регулиране по новото правило ще подлежи превишението на разходите по заеми, т.е. сумата, с която общият размер на признатите за данъчни цели разходи по заеми превишава общия размер на признатите за данъчни цели приходи от лихви и други икономически еквивалентни приходи. Обхватът на регулируемите разходи по заеми е по-широк, като в него се включват всички разходи за лихви по всякакъв вид дълг, други разходи, които са икономически еквивалентни на лихви, както и други разходи, направени във връзка с набирането на средства, като в законопроекта, базирайки се на директивата, е включен списък с примери за разходи по заеми, който не е изчерпателен;

- Правило за контролираните чуждестранни дружества и изчисляване на дохода на дружеството (чл. 7 и 8 от Директива 2016/1164) – с Директивата се въвеждат правила за облагане на доходи от контролирани чуждестранни дружества. В съответствие с Директивата са приети изменения в ЗКПО, с които се въвежда нов режим за облагане на печалба, произтичаща от чуждестранни образувания и места на стопанска дейност, които

отговарят на условията за контролирано чуждестранно дружество. Въвеждането на облагане на неразпределената печалба на чуждестранно образувание и на печалба на място на стопанска дейност, в случаите, в които попадат в обхвата на контролирано чуждестранно дружество и то само при условие, че не осъществява съществена стопанска дейност, от една страна предотвратява избягването от облагане в страната чрез прехвърляне на печалби към страни с по-ниско данъчно облагане, а от друга страна гарантира спазването на основните свободи и не води до прекомерно увеличаване на административната тежест за лицата. Предвид това, така предложеният подход за облагане на контролираните чуждестранни дружества е балансиран и неутрален по отношение на големината на чуждестранните дружества и вида на осъществяваната от тях дейност.

Промени, във връзка с реда за деклариране и внасяне на корпоративен данък, на данък, удържан при източника, на данък върху разходите и на алтернативен данък в случаите на прекратяване с ликвидация или поради несъстоятелност, прекратяване на дейността на място на стопанска дейност на чуждестранно юридическо лице в България или прекратяване на неперсонифицирано дружество или осигурителна каса

Целта на въведените изменения е облекчаване на процеса по деклариране и внасяне на данъка, като е унифициран срокът за подаване на данъчни декларации и за внасяне на дължимите данъци за последния данъчен период за всички хипотези на заличаване/прекратяване на данъчно задължено по ЗКПО лице и за всички видове данъци, дължими по реда на този закон.

Промени в Закона за местните данъци и такси

Промени в Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ), свързани с въвеждане на мярка против злоупотребите с данъчното облекчение за основно жилище

Приета е промяна, свързана с предотвратяване на некоректно ползване на данъчно облекчение за основно жилище, съгласно която данъкът върху недвижимите имоти се определя в пълен размер за всички жилища на данъчно задълженото лице, при установяване, че същите са декларирани като основни жилища и за периода, в който едновременно са декларирани като основни жилища.

Промяна, свързана с въвеждане на нова концепция за определяне на данъка върху превозните средства за леките автомобили и товарните автомобили с технически допустима максимална маса не повече от 3,5 тона

Приета е нова концепция за определяне на данъка върху превозните средства за леките и товарните автомобили чрез въвеждане на имуществен и екологичен компонент.

Имущественият компонент отчита мощността и годината на производство на автомобила, а екологичният компонент отчита екологичната категория на автомобила, респективно замърсяването, което причинява съответният автомобил.

Имущественият компонент се определя от ставката за тази част от данъка и мощността на двигателя, коригирани с коефициент в зависимост от годината на производство на автомобила. В закона са предвидени шест диапазона на мощности на автомобили и съответно минимална и максимална стойност на границите на размера на данъка за всеки диапазон на мощност. Доколкото тази част от формирането на данъка е в частта имуществен компонент, се запазва принципа за определяне на по-високи граници на ставка на данък за по-мощните автомобили. Запазва се правото на общинския съвет да определя размера на данъчната ставка. Коефициентът за годината на производство на автомобила е диференциран по години. Прецизирането на коефициентите цели създаването на финансов инструмент за стимулиране извеждането на по-стари автомобили от употреба и замаяната им с по-нови и по-екологични автомобили, предвид това, че

автомобилите над 20 години са ненадеждни, изискват големи разходи за поддръжка и причиняват големи замърсявания на въздуха с вредни емисии.

Екологичният компонент е свързан с екологичните характеристики на автомобила и представлява коригиращ коефициент, който отразява екологичната категория на автомобила, която е свързана с европейските стандарти за изгорели газове (познати още като Евро 1, 2, 3, 4, 5 и 6). Екологичният компонент осигурява облекчение за собствениците на автомобили, съответстващи на екологични стандарти „Евро 4“ и по-високи, и утежнение за собствениците на автомобили, които не съответстват на екологична категория или съответстват на екологична категория, по-ниска от „Евро 4“.

По отношение на коефициента за екологична категория в законопроекта са определени границите, в рамките на които общинският съвет следва да определи размера на коефициента за всяка екологична категория.

Промени, свързани с облекчаване на административната тежест

Направено е изменение, съгласно което нотариусите, при реализиране на сделка или действие за придобиване на моторно превозно средство, извършват проверка за наличието или липсата на задължения за данък върху превозното средство чрез автоматизиран обмен на данни със системата за обмен на информация, поддържана от Министерството на финансите в изпълнение на чл. 5а от ЗМДТ, при посредничеството на информационната система на Министерството на вътрешните работи.

Въведен е 7-дневен срок след извършване на сделката или действието по придобиване на недвижим имот или моторно превозно средство нотариусите да уведомяват съответната община за прехвърлените вещни права върху недвижимия имот или моторното превозно средство, както и да предоставят информация за размера на заплатения данък по чл. 49, ал. 2 и за основата, върху която е определен. Промяната е свързана с осигуряване на яснота за прехвърлените през периода недвижими имоти и моторни превозни средства и размера на данъка, който трябва да постъпи в общината за конкретния недвижим имот или моторното превозно средство.

Промени в Закона за тютюна, тютюневите и свързаните с тях изделия

Изменения, свързани с привеждане на националното законодателство към изискванията на европейските регламенти и директиви

Въведени са нови разпоредби в Закона за тютюна, тютюневите и свързаните с тях изделия (ЗТТСИ), в съответствие с техническите стандарти, определени с Решение за изпълнение (ЕС) 2018/576 на Комисията относно техническите стандарти за защитните елементи, прилагани спрямо тютюневи изделия, като всички потребителски опаковки на тютюневи изделия, произведени или внесени в ЕС след 20 май 2019 г., трябва да бъдат маркирани с уникален идентификатор. Генерирането на уникални идентификатори е необходимо да се извършва от трета, независима страна (издател на уникални идентификатори), като издател на идентификаторите ще бъде печатницата на Българската народна банка. Основна цел на маркирането на потребителските опаковки на тютюневите изделия е тяхното проследяване по веригата на доставка, както и разрешаване на проблема с незаконната им търговия. Предвидено е Агенция „Митници“ да бъде компетентният орган, отговорен за функционирането на системата за проследяване на тютюневи изделия.

Промени в Закона за счетоводството

Прецизиране и допълване на разпоредби в Закона за счетоводството (ЗСч), свързани с възникнали затруднения при практическото прилагане на закона както от предприятията, така и от администрацията

Премахва се изискването за поставяне на печат на предприятието и печат на счетоводното предприятие върху годишни финансови отчети, като е съобразено, че в нито един нормативен акт на страната не съществува изискване корпоративните предприятия да имат печат. Изисквания за печати съществуват единствено в Закона за държавния печат и националното знаме на Република България и други специални закони, отнасящи се за държавната администрация.

Въвеждат се редакционни промени в чл. 38 от ЗСч, като се заличават думите „в обществена полза“, с цел по-ясно тълкуване на разпоредбите. Изменението е свързано с измененията в Закона за юридическите лица с нестопанска цел (ЗЮЛНЦ), закриване на Централния регистър на ЮЛНЦ, регистрирани в обществена полза, и създаване към Агенцията по вписванията на регистър на ЮЛНЦ. В новия регистър годишните си финансови отчети ще публикуват всички ЮЛНЦ, а не само тези, регистрирани в обществена полза.

Промени в Данъчно-осигурителния процесуален кодекс

Направено е изменение в ДОПК, свързано с промяна в ЗМДТ относно намаляване на административната тежест при сделка или действие за придобиване на моторно превозно средство. Предоставя се възможност нотариусите да извършват проверка за наличието или липсата на задължения за данък върху превозното средство чрез автоматизиран обмен на данни със системата за обмен на информация, поддържана от Министерството на финансите. При условие че съответната община не е осигурила непрекъснат автоматизиран обмен на информация, проверката за платен данък върху превозните средства може да се извърши с представяне на издаден или заверен от общината документ.

Промени в Закона за безмитната търговия

Приети са изменения във връзка с въвеждане на системата за проследяване на цигарите съгласно член 15 от Директива 2014/40/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 3 април 2014 година за сближаване на законовите, подзаконовите и административните разпоредби държавите членки относно производството, представянето и продажбата на тютюневи и свързани с тях изделия.

Промени в Закона за митниците

Приети са нови разпоредби, съгласно които по предложение на директора на Агенция „Митници“, със заповед на министъра на финансите се утвърждава списък на стоки с висок риск за финансовите интереси на Европейския съюз. Когато при проверка на данните в приетите митнически декларации за допускане за свободно обращение на стоки, попадащи в списъка, утвърден със заповед от министъра на финансите се установи, че декларираните цени на стоките са по-ниски от справедливите цени, валидни за тях в Европейския съюз, митническите органи изискват предоставяне на обезпечение. Обезпечението се предоставя в размер, осигуряващ заплащането на митническото задължение и другите вземания, които може да възникнат при вноса, изчислени на база справедливите цени за тези стоки към момента на декларирането. За целите на определяне на справедливите цени, с които се сравняват декларираните при вноса цени, се използва информацията от системата THESEUS на Joint Research Centre към ЕК.

Измененията и допълненията в Закона за митниците са изцяло съобразени с действащото митническо законодателство на ЕС. Същите не въвеждат промяна на методите за определяне на митническата стойност на внасяните стоки, а целят по-добра превенция и защита на финансовите интереси на ЕС чрез противодействие на опитите за измами, свързани със занижаване на митническата стойност.

1.3 Инвестиционна политика

Основната цел на реализираните публични инвестиции е насърчаване на политиките за постигане на устойчив дългосрочен растеж, подкрепени и чрез усвояване на средства по програмите и фондовете на ЕС.

В таблицата са представени тенденциите в развитието на публичните инвестиционни разходи като дял от БВП на България и за някои държави членки на ЕС.

Публични разходи за инвестиции в основен капитал

(% от БВП)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019*
Европейски съюз (28 държави-членки)	3,0	2,9	2,9	2,7	2,8	2,9	3,0
Евро зона (19 държави-членки)	2,9	2,7	2,7	2,6	2,6	2,7	2,8
България	4,1	5,3	6,6	2,7	2,3	3,1	3,2
Ирландия	2,0	2,2	1,8	1,9	1,8	2,0	2,3
Испания	2,3	2,2	2,5	2,0	2,0	2,1	2,0
Италия	2,5	2,3	2,4	2,3	2,2	2,1	2,3
Полша	4,1	4,7	4,5	3,3	3,8	4,7	4,3
Румъния	4,4	4,3	5,2	3,6	2,6	2,7	3,4
Словакия	3,3	4,1	6,4	3,4	3,4	3,7	3,6

Източник: Евростат

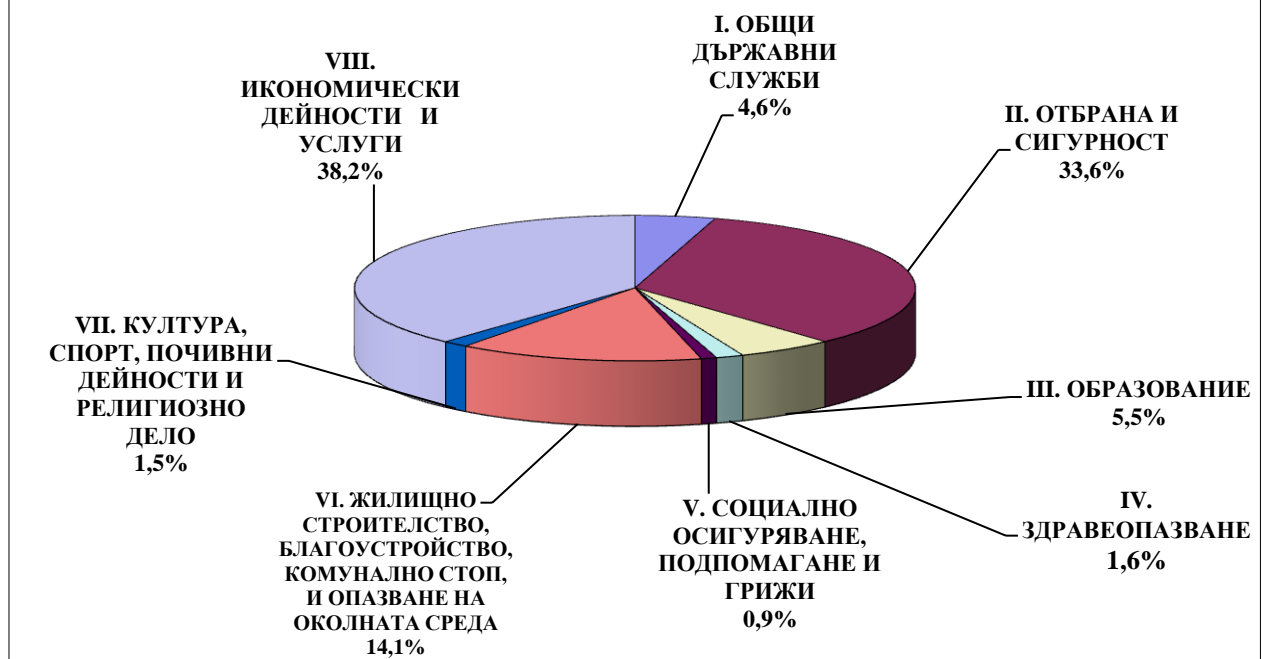
*данните за 2019 г. са на база DG ECFIN - European Economic Forecast - spring 2020

През 2019 г. публичните разходи за инвестиции в основен капитал са близки до нивото, отчетено за държавите от Европейския съюз. Като относителен дял от БВП се отчита увеличение от 0,1 пр. п. спрямо 2018 г., в резултат на реализиране на приоритетни проекти в областта на пътната инфраструктура и областта на отбраната, както и на ускоряване на усвояването на средствата по Оперативните програми и фондовете на ЕС. Изпълнението на инвестиционните политики през 2019 г. продължи да следва приоритетите от предходните години за модернизирание на екологичната и пътната инфраструктура, като съществен принос имаха и проектите по оперативните програми, съфинансирани от Структурните и Кохезионния фондове на ЕС, както и от други фондове и програми на ЕС. Капиталовите разходи са разпределени по приоритети в рамките на изпълняваните от първостепенните разпоредители с бюджет политики и програми с цел стимулиране на секторите, генериращи високи икономически и социално-обществени ползи.

Публични капиталови разходи

Разпределението на капиталовите разходи за 2019 г. по консолидираната фискална програма по функции отразява секторните приоритети при реализацията на инвестиционната политика в публичната сфера. На графиката по-долу е представено функционалното разпределение на отчетените за 2019 г. капиталови разходи.

Дялове на отчетените капиталови разходи по функции за 2019 г.

Анализът на инвестиционните разходи по функционален признак показва, че най-голям относителен дял през 2019 г. заемат разходите по функция „Икономически дейности и услуги” – 38,2 % от общите разходи. Размерът на отчетените средства по функцията е 2 890,8 млн. лв., като основната част от разходите в тази функция са отчетени в група В „Транспорт и съобщения” и са свързани основно с финансирането на инфраструктурни обекти с национално значение.

През 2019 г. са подадени за финансиране по Оперативна програма „Транспорт и транспортна инфраструктура“ (ОПТТИ) седем проектни предложения по приоритетната ос, финансираща развитието на пътната инфраструктура. За трите одобрени проекта е предоставена БФП в размер на 436,5 млн. евро, или 61,15 % от актуалния бюджет на оста.

Подучастък 1 (6,5 км) от Лот 3.1 „Благоевград - Крупник“ на АМ „Струма“ е завършен предсрочно и движението по него е пуснато на 23.05.2019 г. Подучастък 2 е в процес на строителство. Решен е проблемът с археологическия обект „Зелен Дол“ по трасето на Лот 3.1 и през 2019 г. е завършила теренната консервация на преместените извън него структури.

Строителните работи по Лот 3.3 „Кресна - Сандански“ са изцяло завършени през м. май 2019 г.

Сключени са договорите за проектиране, строителство и супервизия за трите обособени позиции на тунел „Железница“, като през 2019 г. са издадени и съответните разрешения за строеж. През последното тримесечие на 2019 г. стартира строителството и по трите обособени позиции.

Общият физически напредък по проект АМ „Струма“- Лот 3.1, Лот 3.3 и тунел „Железница“ е 62 %.

Формулярът за кандидатстване (ФК) за изграждане на Лот 3.2 на АМ „Струма“ е подаден към ЕК на 09.08.2019 г. Предвид постъпилите на 15.10.2019 г. коментари от ЕК на национално равнище работата по ФК продължава с оглед съобразяването му с

приоритетите в политиката на ЕС по отношение опазването на околната среда. На 07.08.2019 г. е прието и РМС за отпускане на 379 млн. евро, при липса на средства от ЕСИФ за довършване на автомагистралата.

През 2019 г. по приоритетната ос, финансираща развитието на железопътната инфраструктура на Оперативна програма „Транспорт и транспортна инфраструктура“ са сключени следните основни договори за строителство в рамките на проект „Рехабилитация на жп линия Пловдив – Бургас, Фаза 2“: „Проектиране и изграждане на системите за сигнализация и телекомуникация“; „Модернизация на „Оризово – Михайлово“; „Реконструкция на стрелковото развитие на гара Зимница и на контактната мрежа в гарите Зимница и Стралджа“. Общият физически напредък в изпълнението на проекта в края на 2019 г. е 12 %. Очаква се дейностите по него да бъдат завършени в периода на допустимост на разходите по програмата.

Също така през 2019 г. по проект „Модернизация на жп линия София – Пловдив: жп участък Елин Пелин – Костенец“ също бяха сключени договори за изпълнение на част от дейностите.

Със средства от ОПТТИ се подпомага и подготовката на конкретни инвестиционни проекти за програмен период 2021-2027 г.

На второ място по размер са инвестиционните разходи за „Отбрана, сигурност и вътрешен ред“, чиито дял съставлява 33,6 % от капиталовите разходи по КФП. Размерът на отчетените средства по функцията е 2 537,8 млн. лв., от които основна част представляват разходите, отчетени по бюджета на Министерство на отбраната (МО), във връзка с изпълнението на договор за придобиване на нов тип боен самолет от въоръжените сили на Република България и по бюджета на Министерство на вътрешните работи (МВР), във връзка с изпълнението на програмите, финансирани със средства от ЕС.

Инвестициите за функция „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда“ заемат 14,1 % от капиталовите разходи по КФП. Размерът на отчетените средства по функцията е 1 066,6 млн. лв., като основната част от разходите в тази функция са отчетени в група А „Жилищно строителство, благоустройство и комунално стопанство“. Разходите по тази група са свързани основно с инвестиционната дейност в общините по териториалното развитие и благоустрояване на населените места, както и за изпълнение програмите на МРРБ за „Развитие на регионите в страната и намаляване на различията, ефективно и ефикасно използване на публичните финанси за подобряване качеството на жизнената среда и създаване на работни места“, „Подобряване на инфраструктурната свързаност на регионите – изграждане и модернизиране на пътната и ВиК инфраструктура“ и „Подобряване на инвестиционния процес чрез развитие на устройственото планиране, усъвършенстване на информационните системи на кадастъра и имотния регистър, стимулиране на публично-частното партньорство, подобряване качеството на превантивния и текущия контрол и прилагане на европейските стандарти“. През годината за тези дейности по оперативни програми (вкл. националното съфинансиране) са изразходвани средства в размер на 298,6 млн. лв. Разходите за 2019 г., определени по решение на общинския съвет, свързани с поддържането на уличната мрежа, водоснабдяване, канализация и други публични услуги, предоставяни на населението, са в размер на 512,3 млн. лева. Делът на отчетените капиталови разходи в група Б „Опазване на околната среда“ от общо капиталовите разходи по тази функция е 22,7 %. Разходите в група „Опазване на околната среда“ са свързани с дейностите по изпълнението на приоритетните политики по управлението на водите и управлението на отпадъците. В групата се отчитат и разходите, определени по решение на общинския съвет за дейностите по поддържане на чистота, озеленяване, пречистване на отпадъчни води, управление на отпадъците и други публични услуги с обществено значение. Основната част от разходите

в тази група на функцията представляват средства по бюджетите на общините (89,4 млн. лв.) и средствата, изразходвани за тези дейности по оперативни програми в размер на 132,2 млн. лева.

Размерът на инвестиционните разходи по функция „Образование” за 2019 г. е 418,9 млн. лв., което представлява 5,5 % от общата сума на отчетените капиталови разходи. От тях 181,8 млн. лв. са отчетените разходи, финансирани с национални средства, в системата на предучилищното и училищното образование и 63,5 млн. лв. в системата на висшето образование. Размерът на инвестиционните разходи по функцията за 2019 г., финансирани от оперативните програми, е 172,9 млн. лева.

През 2019 г. за финансиране на инвестиционните дейности по функция „Общи държавни служби” са усвоени средства на обща стойност 349,4 млн. лв., което представлява 4,6 % от общия размер на инвестиционните разходи.

Като цяло основната част от инвестиционните разходи през 2019 година бяха насочени към осъществяване на мащабни инфраструктурни проекти, включително съфинансирани по Оперативна програма „Транспорт” и Оперативна програма „Транспорт и транспортна инфраструктура“, проекти за модернизирание на българската армия, по рехабилитацията и изграждането на пътна и железопътна инфраструктура, развитие на ВиК сектора, системи за управление на отпадъците и други.

2. Основни параметри на консолидираната фискална програма²³ за 2019 г.

Изпълнението на основните параметри по КФП за 2019 г., отнесено към предходната година и към програмата е, както следва:

(в млн. лв.)

ПОКАЗАТЕЛИ ²⁴	Отчет	Програма ²⁵	Отчет	Изпълнение	Изпълнение
	2018 г.	2019 г.	2019 г.	спрямо 2018 г.	спрямо програма
Приходи, помощи и дарения	39 650,9	43 857,0	44 048,6	111,1%	100,4%
-Данъчно-осигурителни приходи	32 235,5	34 546,1	35 280,6	109,4%	102,1%
Преки данъци	6 132,5	6 559,9	6 714,9	109,5%	102,4%
Косвени данъци	15 531,0	16 437,3	16 847,7	108,5%	102,5%
Приходи на социалното и здравното осигуряване	9 458,3	10 379,2	10 546,9	111,5%	101,6%
Други данъци	1 113,8	1 169,6	1 171,0	105,1%	100,1%
-Неданъчни приходи	5 302,3	6 627,6	6 303,3	118,9%	95,1%
-Помощи и дарения	2 113,0	2 683,3	2 464,7	116,6%	91,9%
Разходи и вноски в бюджета на ЕС	39 515,7	46 289,6	45 201,0	114,4%	97,6%
-Нелихвени разходи	37 744,1	44 338,2	43 359,1	114,9%	97,8%
Текущи нелихвени	32 363,9	35 861,7	35 753,9	110,5%	99,7%
в т.ч. социални и здравно- осигурителни плащания	16 073,4	17 395,1	17 249,1	107,3%	99,2%
Капиталови разходи	5 325,7	8 462,2	7 561,5	142,0%	89,4%
Предоставени текущи и капит. трансфери за чужбина	54,5	14,4	43,7	80,1%	303,6%
-Лихви	688,2	669,2	648,8	94,3%	96,9%
Външни лихви	447,1	455,9	445,0	99,5%	97,6%
Вътрешни лихви	241,1	213,3	203,8	84,5%	95,5%
-Вноска в бюджета на ЕС	1 083,4	1 282,1	1 193,1	110,1%	93,1%
Дефицит/излишък	135,1	-2 432,6	-1 152,4		

Приходите, помощите и даренията по консолидираната фискална програма за 2019 г. са в размер на 44 048,6 млн. лв., което представлява 37,1 % от БВП при 36,1 % от БВП за 2018 г. Постъпилите приходи по КФП за 2019 г. представляват 100,4 % спрямо годишните разчети към ЗДБРБ за 2019 г. Изпълнението на приходите по държавния бюджет е 101,2 %, по бюджета на ДОО – 102,8 %, по бюджета на НЗОК – 103,0 %, по бюджетите на общините – 100,0 %, Разплащателна агенция към ДФ „Земеделие” (вкл. по бюджетите на бенефициентите) – 48,9 %, Национален фонд (вкл. по бюджетите на бенефициентите по оперативните програми) – 106,9 %. Съпоставени с 2018 г. постъпленията по консолидираната фискална програма бележат номинален ръст от 11,1 % (4 397,7 млн. лева).

Общата сума на *данъчните постъпления* (вкл. приходите от осигурителни вноски) за годината възлиза на 35 280,6 млн. лв. (109,4 % спрямо годишните разчети). Относителният дял на данъчните приходи към общите постъпления по КФП е 80,1 %. Данъчните постъпления за 2019 г. представляват 29,7 % от БВП за годината, при 29,4 % от БВП за 2018 г. Съпоставени с предходната година, данъчните приходи нарастват номинално с 3 045,1 млн. лв. (9,4 %). В номинален размер приходите от преки данъци

²³Обхваща държавния бюджет и бюджетите на общините, социалноосигурителните фондове, ДВУ, БАН, БНР, БНТ, БТА, бюджетите по чл. 13, ал. 4 от ЗПФ, както и сметките за средства от ЕС и сметките за чужди средства на бюджетните организации.

²⁴ Поради закръгление в млн. лв. (респективно в проценти), някои сумарни позиции в таблиците и графиките не се изчерпват от съставните им числа.

²⁵ С оглед съпоставимост с отчетните данни на показателите по КФП по програмата за 2019 г.:

i) разчетите в позицията „Резерв за непредвидени и/или неотложни разходи” са отнесени в съответните разходни позиции според основното предназначение на планираните средства;
ii) Нетният прираст на държавния резерв е отнесен в позицията „Капиталови разходи”.

възлизат на 6 714,9 млн. лв., приходите от косвени данъци са в размер на 16 847,7 млн. лв., приходите от осигурителни вноски са в размер на 10 546,9 млн. лв., а постъпленията от други данъци (включват други данъци по ЗКПО, имуществени данъци и др.) са в размер на 1 171,0 млн. лева.

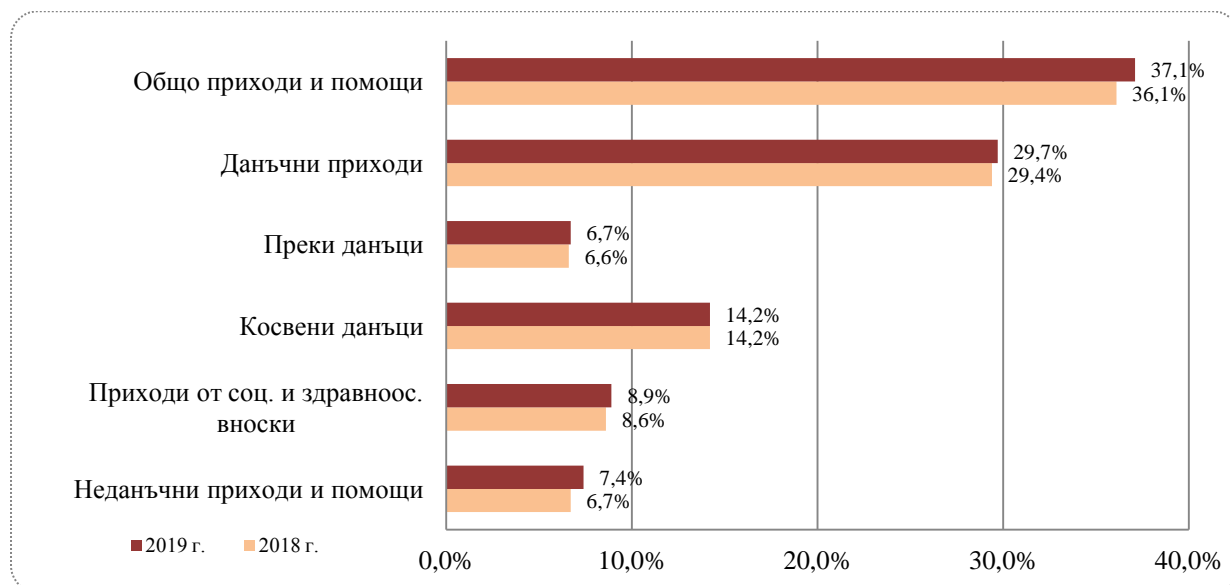
Приходите в частта на преките данъци възлизат 6 714,9 млн. лв., което представлява 102,4 % спрямо планираните за годината. Постъпленията от преки данъци за 2019 г. представляват 5,7 % от БВП при 5,6 % от БВП за 2018 г. Приходите от косвени данъци са в размер на 16 847,7 млн. лв., което представлява 102,5 % спрямо годишния разчет. Постъпленията от косвени данъци представляват 14,2 % от БВП, при 14,2 % за 2018 г. Постъпленията от други данъци (включват други данъци по ЗКПО, имуществени данъци и др.) са в размер на 1 171,0 млн. лв., което представлява 100,1 % спрямо годишните разчети за 2019 г.

Приходите от социалноосигурителни и здравни вноски за 2019 г. са в размер на 10 546,9 млн. лв., 101,6 % спрямо планираните за 2019 г. и с 1 088,7 млн. лв. (11,5 %) повече спрямо предходната година. Отнесени към БВП, приходите от социално и здравноосигурителни вноски за 2019 г. представляват 8,9 %, при 8,6 % от БВП за 2018 г. Постъпилите през 2019 година приходи от социалноосигурителни вноски са в размер на 7 622,4 млн. лв., което е 101,1 % изпълнение на заложените за 2019 г. разчети и със 797,4 млн. лв. (11,7 %) повече спрямо 2018 г. Приходите от здравноосигурителни вноски, постъпили по бюджета на НЗОК, са в размер на 2 924,5 млн. лв., което е 102,9 % изпълнение на заложените в ЗБНЗОК за 2019 г. средства и с 291,2 млн. лв. (11,1 %) повече спрямо 2018 г.

Неданъчните приходи са **6 303,3 млн. лв.**, което представлява 95,1 % изпълнение на годишните разчети. Относителният дял на неданъчните приходи към общите постъпления по КФП е 14,3 %. Неданъчните постъпления за 2019 г. представляват 5,3 % от БВП за годината, при 4,8 % от БВП за 2018 г. Това е с 1 001,0 млн. лв. (18,9 %) повече от предходната година.

Помощите и даренията (основно средства от Структурните и Кохезионния фондове, от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони по линия на ПРСР, без директни плащания, и ЕФМДР) за 2019 г. са в размер **2 464,7 млн. лв.**, което представлява 91,9 % от разчета за годината. Постъпилите помощи за 2019 г. представляват 2,1 % от БВП за годината, при 1,9 % от БВП за 2018 г.

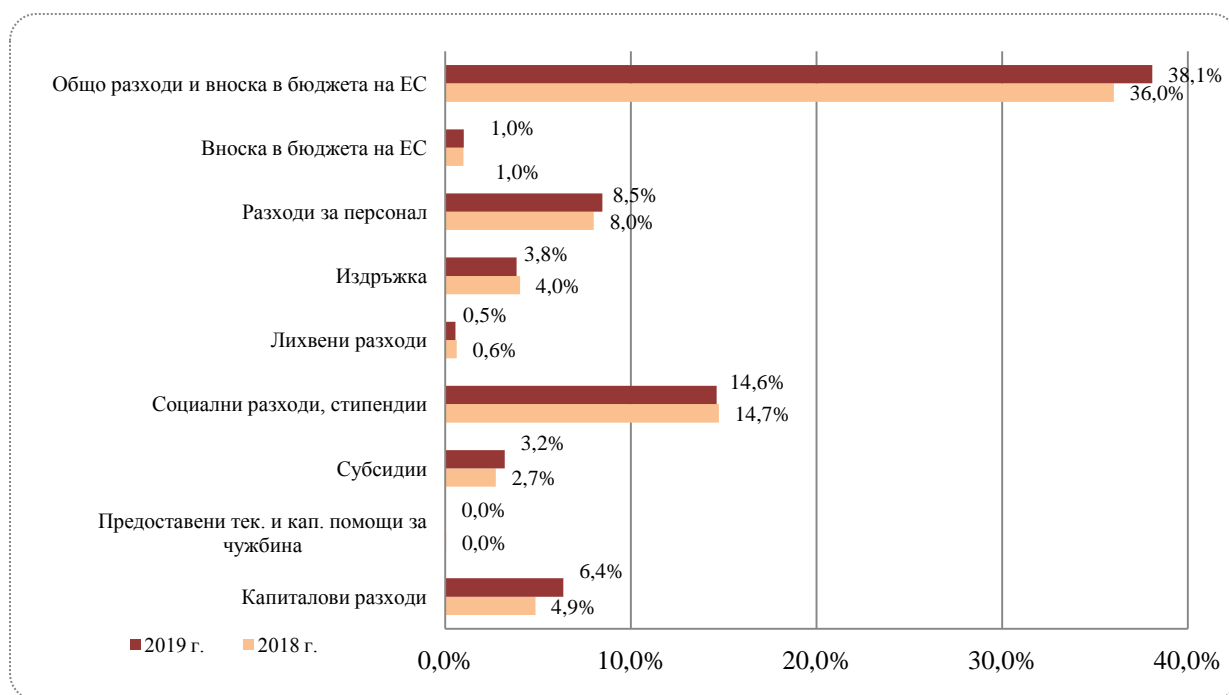
Приходи по КФП за 2018 г. и 2019 г., представени като процент от БВП

*В частта на преките данъци са включени и другите данъци

Общият размер на разходите по КФП (вкл. вноската на Република България в бюджета на ЕС) за годината **възлиза на 45 201,0 млн. лв.**, което представлява 97,6 % от годишния разчет за 2019 г. *Лихвените плащания* възлизат на 648,8 млн. лв. (96,9 % от планираните за 2019 г.), *текущите нелихвени разходи* – на 35 753,9 млн. лв. (99,7 % от разчета за годината), *капиталови разходи* (вкл. нетния прираст на държавния резерв) – 7 561,5 млн. лв. (89,4 % от разчетите към ЗДБРБ за 2019 г.) и *предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина* – 43,7 млн. лв. при планирани с разчетите към ЗДБРБ за 2019 г. 14,4 млн. лева. Разходите по КФП, представени като процент от БВП, представляват 38,1 % от БВП за 2019 г. при 36,0 % от БВП за 2018 г. Номиналното нарастване на разходите спрямо същия период на предходната година се дължи на по-високия размер на капиталовите разходи (поради по-високите разходи по националния бюджет, вкл. разходите, свързани с реализирането на инвестиционния проект за придобиване на нов тип боен самолет за българските ВВС, както и по сметките за средства от ЕС), разходите за персонал (увеличение с 10 на сто на средствата за заплати, възнаграждения и осигурителни вноски на заетите в бюджетния сектор и поредната стъпка на увеличение на възнагражденията в сектор „Образование“), по-високи социални и здравноосигурителни плащания (базов ефект от увеличението на пенсиите от юли 2018 г., индексирането на пенсиите от юли 2019 г. и увеличение на здравноосигурителните плащания, заложено в ЗБНЗОК за 2019 г.), увеличение на разходите за субсидии и други.

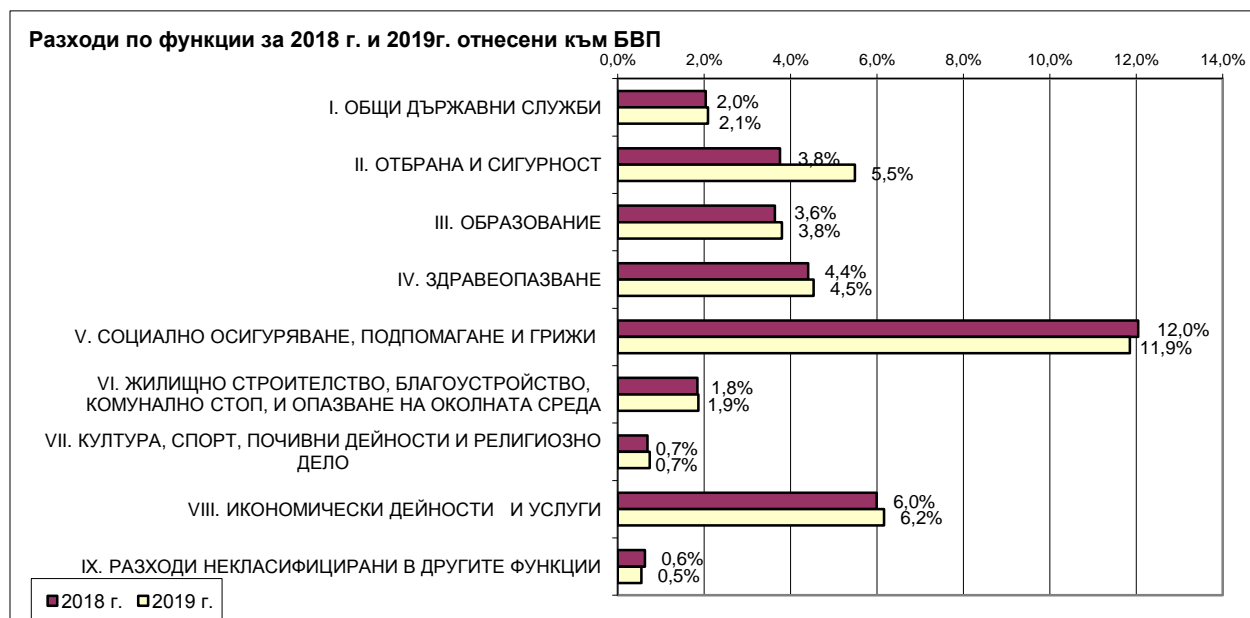
Разходи по икономически елементи за 2018 г. и 2019 г., отнесени към БВП

➤ **Разходите по КФП, разгледани по функционален признак, отразяват основните направления и приоритети в секторните политики през 2019 г.**

РАЗХОДИ ПО ФУНКЦИИ ²⁶	млн. лв.			% от БВП		
	Отчет	Програма ²⁷	Отчет	Отчет	Програма	Отчет
	2018 г.	2019 г.	2019 г.	2018 г.	2019 г.	2019 г.
I. ОБЩИ ДЪРЖАВНИ СЛУЖБИ	2 231,7	2 884,6	2 479,4	2,0%	2,4%	2,1%
II. ОТБРАНА И СИГУРНОСТ	4 120,6	6 785,3	6 513,5	3,8%	5,7%	5,5%
III. ОБРАЗОВАНИЕ	3 989,6	4 203,4	4 512,5	3,6%	3,5%	3,8%
IV. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ	4 833,6	5 256,7	5 381,9	4,4%	4,4%	4,5%
V. СОЦИАЛНО ОСИГУРЯВАНЕ, ПОДПОМАГАНЕ И ГРИЖИ	13 213,3	13 945,3	14 067,2	12,0%	11,8%	11,9%
VI. ЖИЛИЩНО СТРОИТЕЛСТВО, БЛАГОУСТРОЙСТВО, КОМУНАЛНО СТОПАНСТВО И ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	2 026,0	2 446,2	2 217,6	1,8%	2,1%	1,9%
VII. КУЛТУРА, СПОРТ, ПОЧИВНИ ДЕЙНОСТИ И РЕЛИГИОЗНО ДЕЛО	752,7	713,9	876,1	0,7%	0,6%	0,7%
VIII. ИКОНОМИЧЕСКИ ДЕЙНОСТИ И УСЛУГИ	6 576,6	8 102,2	7 311,0	6,0%	6,8%	6,2%
IX. РАЗХОДИ, НЕКЛАСИФИЦИРАНИ В ДРУГИТЕ ФУНКЦИИ	688,2	669,7	648,8	0,6%	0,6%	0,5%
ОБЩО РАЗХОДИ	38 432,3	45 007,5	44 007,9			

При анализа на разходите по функции, представени като относителен дял в БВП, отчетните данни за 2018 г. и 2019 г. са отнесени към БВП (по данни на НСИ – 109 694,8 млн. лв. за 2018 г. и 118 668,8 млн. лв. за 2019 г.), докато за разчета към програмата за 2019 г. е използвана прогнозата за БВП, заложена в ЗДБРБ за 2019 г. (118 624,6 млн. лв.).

²⁶ В разходите по функции не е включена Вноската на Република България в общия бюджет на ЕС.

²⁷ С оглед постигането на съпоставимост на данните, в разчетите към ЗДБРБ за 2019 г. резервът за предотвратяване, овладяване и преодоляване на последиците от бедствия е прекласифициран от IX-та функция във II-ра функция, група Д "Защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии", а резервът по бюджетите на НС, на съдебната власт и на НЗОК е прекласифициран, съответно в I-ва, II-ра и IV-та функция, където са отчетени усвоените средства.

С най-голям относителен дял в разходите по КФП за 2019 г. са **средствата за сферата на социалното осигуряване, подпомагане и грижи**. Общите разходи за функцията за годината възлизат на **14 067,2 млн. лв.** или **11,9 % от БВП**. С най-голям относителен дял във функцията са разходите в група „Пенсии“, отчетени по бюджетите на ДОО и УПФ, които възлизат на 9 901,4 млн. лв. и нарастват с 409,5 млн. лв. (4,3 %) спрямо предходната година. Увеличението на разходите се дължи на: базов ефект при разходите за пенсии от увеличението от юли 2018 г., увеличението от 1 юли 2019 г. на всички пенсии, отпуснати до 31 декември 2018 г., с 5,7 % и увеличения максимален размер (1 200 лв.) на получаваните една или повече пенсии. Разходите, извършени в сферата на **отбраната и сигурността** през 2019 г., са в размер на **6 513,5 млн. лв.**, което представлява **5,5 % от БВП**. С извършените разходи са обезпечени дейностите по осигуряването на националната сигурност и отбраната, опазването на обществения и правовия ред, поддържането на отбранителния потенциал на страната и издръжката на съдебната власт и администрацията на затворите. Сред основните приоритети за 2019 г. бяха и политиките в сферата на **образованието**, като общият размер на разходите за функцията за 2019 г. е **4 512,5 млн. лв.** или **3,8 % от БВП**. През 2019 г. е осигурено приоритетно изпълнението на следните политики: удвояване на средствата за възнаграждения на педагогическите специалисти, като за тази цел са осигурени допълнително 330,0 млн. лв.; приоритетно финансиране на мерки за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система, осигуряване на съвременна образователна среда и достъп до информационни технологии, повишаване квалификацията на педагогическите специалисти и обучението на българите в чужбина. Извършените разходи през 2019 г. в сферата на **здравеопазването** са в размер на **5 381,9 млн. лв.** или **4,5 % от БВП**. Разходите за функция „**Икономически дейности и услуги**“ са в размер на **7 311,0 млн. лв.** или **6,2 % от БВП**. Основните направления, в които са изразходвани средствата по тази функция, са изграждане на инфраструктурни обекти с национално значение, ремонт и поддържане на съществуващата транспортна мрежа и подпомагане на земеделските производители. Разходите за функция „**Общи държавни служби**“ са в размер на **2 479,4 млн. лв.** (**2,1 % от БВП**). Разходите за дейностите по **жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда** са в размер на **2 217,6 млн. лв.** (**1,9 % от БВП**). Извършените разходи през годината за финансиране на сферата на **култура, спорт, почивни дейности и религиозно дело** са в размер на **876,1 млн. лв.** или **0,7 % от БВП**. **Разходите, неклассифицирани в другите функции** (без вноската за бюджета на ЕС), включват лихвените плащания по обслужване на държавния и общинския дълг и са в размер на **648,8 млн. лв.**, което представляват **0,5 % от БВП**.

➤ **Бюджетното салдо** по консолидираната фискална програма за 2019 г. е **отрицателно** в размер на **1 152,4 млн. лв.** (1,0 % от БВП) и се формира от дефицит по националния бюджет в размер на 1 052,0 млн. лв. и дефицит по европейските средства в размер на 100,5 млн. лева. Съпоставено с разчетите към Закона за изменение и допълнение на ЗДБРБ за 2019 г. се отчита номинално подобрение на бюджетното салдо с около 1,3 млрд. лева. Отчетеният за годината дефицит се дължи на извършените еднократни разходи във връзка с реализирането на инвестиционния проект за придобиване на нов тип многофункционален боен самолет за българските военновъздушни сили. С разчетите към Актуализираната средносрочна бюджетна прогноза 2020-2022 е предвидено бюджетното салдо да бъде балансирано и да остане на това равнище през целия хоризонт на бюджетната прогноза.

2.1 Мерки на НАП и АМ за повишаване на събираемостта на приходите

Превенцията и борбата с данъчните измами и отклонението от данъчно облагане е основен правителствен приоритет за подобряване на събираемостта на приходите от данъци. Основните насоки, свързани с тази цел се отнасят до осъществяване на законодателна политика за предотвратяване на данъчните измами и прилагане на тясно оперативно сътрудничество и междуинституционален подход между заинтересованите институции.

Мерки, предприети от НАП

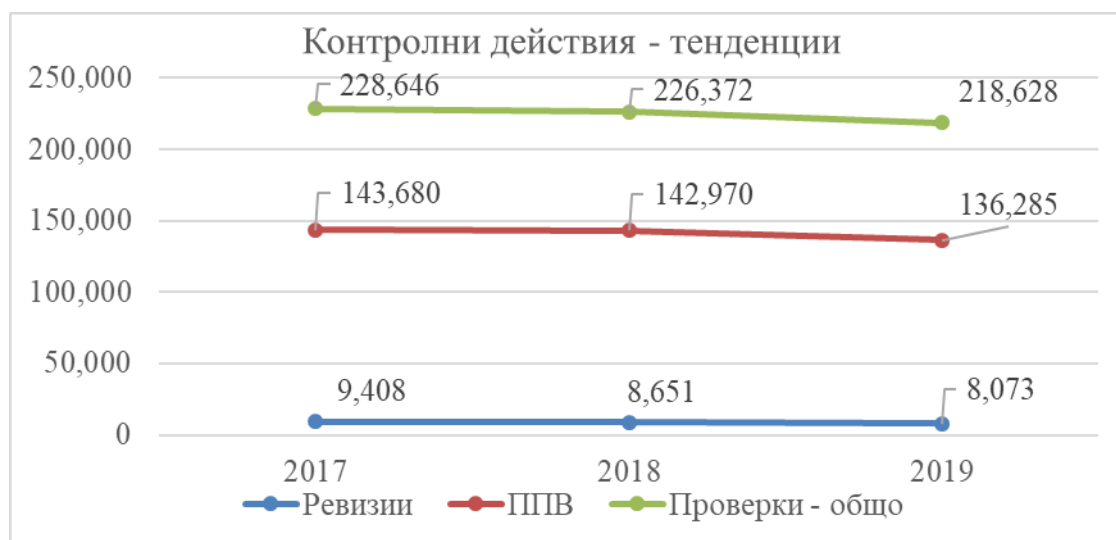
I. Данъчно-осигурителен контрол през 2019 г.

1. Резултати по основни дейности на данъчно-осигурителния контрол

Основните производства и действия, чрез които се осъществява данъчно-осигурителният контрол са ревизии, проверки, вкл. проверки в обекти и проверки във връзка с осъществяван фискален контрол върху стоки с висок фискален риск. При извършване на проверки по прихващане и възстановяване (ППВ) се осъществява контрол в случаите на възстановяване на недължимо внесени суми или декларирани за възстановяване данъци или осигурителни вноски.

За периода 2017-2019 г. се наблюдава незначителен спад в обема на осъществените контролни действия, като детайли относно специфични видове ревизии и проверки са разгледани в съответните части на отчета.

Контролни действия – тенденции за периода 2017-2019 г.

Източник: НАП

В изпълнение на стратегическите цели на НАП при извършването на контролната дейност за трета поредна година се прилага подход, насочен към стимулиране на доброволното спазване на задълженията. В хода на извършване на контролните производства, а от тази година и в хода на селекция, към задължените лица се отправят покани за подаване на коригиращи декларации, с които да бъдат отстранени допуснати грешки, несъответствия или неправилно третиране при документирането или отчитането на конкретни стопански операции. През 2019 г. до задължени лица са изпратени покани за корекции в хода на 18 407 проверки, 318 ревизии и 118 селекции. Направени са корекции с 24 101 коригиращи декларации, като общият ефект от тях е 33 528 хил. лв. – декларирани повече данъци, 7 985 хил. лв. декларирани повече осигурителни вноски и 6 662 хил. лв. намалена данъчна загуба.

1.1. Ревизии

Извършени ревизии за периода 2018-2019 г.

Показатели	Мерна единица	Отчет 2018 г.	Отчет 2019 г.	Изменение 2019/2018 г.
Издадени ревизионни актове (РА)	брой	8 651	8073	-6,68%
- в т.ч. РА за осигурителни вноски	брой	1073	1051	-2,05%
- в т.ч. РА, в които е използван софтуер за анализ на данни в електронен вид	брой	318	328	3,14%
Допълнително установени задължения	хил. лв.	1 018 325	964 994	-5,24%
- в т.ч. по осигурителни вноски	хил. лв.	22 038	17 191	-22%
Намалена данъчна загуба	хил. лв.	59 518	38 599	-35,15%
Отн. дял на РА с допълнително установени задължения над 10 000 лв.	%	59%	60%	1%
Среден размер на допълнително установени задължения на един РА	хил. лв.	128	128	0%
Относителен дял на обжалваните РА	%	33%	36%	3%

Източник: НАП

Показателите, измерващи изпълнението на ревизионната дейност, показват лек спад. Фактори, повлияли на спада в показателите на извършваните ревизии, са намалелият брой ревизии за сметка на извършени проверки, вкл. на физически лица, отправените в хода на контролните производства покани за коригиращи декларации и направени от лицата корекции, което е предотвратило възлагане извършването на ревизии и допълнително установяване на задължения при възложените ревизии.

През 2019 г. се запазва тенденцията за възлагане и извършване на ревизии за установяване на отговорност за неплатени задължения на трети лица. През отчетния период са приключили 559 ревизии с установена солидарна отговорност на трети лица в размер на 157 млн. лева. През годината са възложени 453 ревизии за установяване на отговорност. От приключилите през 2019 г. ревизии 384 са по чл. 19 от ДОПК - за установяване на отговорност на органи на управление на юридически лица и 175 са за установяване на отговорност по чл. 177 от ЗДДС за случаи на злоупотреби с данъка върху добавената стойност. При първия тип ревизии в 317 производства е установена отговорност за 129 млн. лв., а при втория – в 128 производства е установена отговорност за близо 28 млн. лева.

През 2019 г. се наблюдава увеличение на дела на обжалваните ревизионни актове спрямо тези за 2018 година. Във връзка с решения на дирекции „Обжалване и данъчно-осигурителна практика“ за отмяна ревизионни актове по реда на чл. 155, ал. 4 от ДОПК през 2019 г. са възложени общо 556 ревизионни производства, като от тях 504 производства са приключили с допълнително установени задължения в размер на 99,0 млн. лева.

1.1.1. Електронни ревизии и проверки и контролни производства на лица, извършващи електронна търговия

През 2019 г. продължиха усилията за увеличаване дела на контролните производства, в които се използва специализиран софтуер за анализ на данни в електронен формат. Броят на специализираните екипи за електронни ревизии в ТД на НАП се увеличи до 22 с обща численост 99 органи по приходите, а общият брой на служителите от

контролната функция, които активно прилагат в работата си анализ на данни в електронен формат, вече е 210.

През годината са възложени общо 617 проверки и 341 ревизии, в които се използва специализираният софтуер, а броят на приключилите проверки и ревизии с използването му е съответно 672 и 328. Размерът на допълнително установените задължения в производствата, в които е използван софтуерът, е над 20,9 млн. лева.

През 2019 г. са предприети контролни действия спрямо лица, недекларирали приходи/доходи от извършена търговска дейност в интернет. Възложени са 494 ревизионни производства и 1 025 проверки на електронни търговци. В резултат на приключилите през годината 629 ревизии са установени допълнително данъчни и осигурителни задължения в размер повече от 24 229,0 млн. лева. В хода на ревизиите и проверките са направени доброволни корекции на подадени декларации и са внесени допълнително в бюджета 1 943 млн. лева.

Във връзка с влезлите в сила изменения и допълнения на Наредба № Н-18 от 13 декември 2006 г. за регистриране и отчитане чрез фискални устройства на продажбите в търговските обекти, изискванията към софтуерите за управлението им и изисквания към лицата, които извършват продажби чрез електронен магазин (ДВ, бр. 80 от 28.09.2018 г.), НАП извършва дейност по преглед на декларации по чл. 52в от наредбата за съответствие на софтуерите за управление на продажбите в търговските обекти с нормативните изисквания. В електронния публичен списък на софтуерите, разрешени за ползване в търговските обекти, са включени 511 софтуера, отговарящи на изискванията на наредбата.

1.1.2. Многостранни ревизии

През 2019 г. са проведени 14 срещи по многостранни ревизии с участието на НАП във Франция, Холандия, Испания, Германия, Швеция, Италия и Кипър. Четири от срещите са проведени в София. НАП участва в 13 проекта за многостранни ревизии по инициатива на друга страна-членка. Във всички многостранни ревизии обект на разглеждане е ДДС, като при три от тях е и акциз върху алкохолни напитки. Само в три са обхванати и преки данъци. Извършен е анализ на множество български задължени лица от различни ТД на НАП. Възложени са контролни действия, в т.ч. 7 проверки за установяване на факти и обстоятелства и 10 ревизии спрямо включени в проектите местни лица, като е обменена информация с останалите участници, не само по време на срещите. Ежедневно се обменя информация по защитена мрежа между НАП и останалите участващи в проектите държави-членки. За 2019 г. оперативните обмени са над 1 000. Във връзка с многостранните ревизии е осъществено оперативното сътрудничество с Агенция „Митници“, Изпълнителна агенция за лекарствата и Агенция „Автомобилна администрация“.

НАП участва в разработването на структурата на единна платформа, обединяваща МСР и ПАСУАП, както и новите инструменти за обмен на информация съгласно Регламент 2010/904 – Съвместни административни разследвания.

1.2. Проверки

В рамките на контролната дейност на НАП се извършват няколко основни вида проверки, специфични от гл. т. на повода, целите и резултатите от извършването им:

- Проверки по прихващане и възстановяване (ППВ) се извършват при наличие на декларирани за възстановяване данъци или осигурителни вноски, както и други недължимо внесени суми;
- Насрещните проверки и проверките по делегация имат за цел да съберат годни доказателства и доказателствени средства, необходими за други проверки или ревизии;

- Проверките за установяване на факти и обстоятелства (ПУФО), в т.ч. и проверки за съпоставка на имущество и доходи на физически лица, са от значение за установяване на задълженията на лицата, както и за спазване на законодателството.

Извършени проверки по видове за периода 2018-2019 г.

Видове проверки	Мерна единица	Отчет 2018 г.	Отчет 2019 г.	Изменение 2019/2018 г.
Общо извършени проверки, в т.ч. :	брой	226 372	218 628	-3%
Проверки за прихващане и възстановяване (ППВ)	брой	142 970	136 285	-5%
Проверки за установяване на факти и обстоятелства (ПУФО)	брой	41 269	37 119	-10%
Насрещни проверки и проверки по делегация	брой	42 133	45 224	7%
Проверки за съпоставка на имущество и доходи на физически лица (ПСИДФЛ)	брой	591	1087	84%
Относителен дял на обжалваните АПВ	%	0,2	0,2	0
Относителен дял на проверките по ППВ, приключили в първоначално определения срок	%	85	85	0
Относителен дял на проверките без ППВ, приключили в първоначално определения срок	%	55	66	11%

Източник: НАП

Броят на всички извършени през 2019 г. проверки е намалял несъществено спрямо 2018 година. Най-голямо намаление се отчита при проверките по прихващане и/или възстановяване и при проверките за установяване на факти и обстоятелства. Отчита се нарастване на броя на насрещните проверки и проверки по делегация със 7,0 % и проверките за съпоставка на имущество и доходи на физически лица с 84,0 %. Чрез процедурата за опростено възстановяване на ДДС (без извършване на проверка), въведена през 2016 г. и актуализирана през 2019 г. с цел увеличаване на случаите, при които се прилага, през 2019 г. са възстановени над 583,0 млн. лв. в над 25 600 случая на деклариран ДДС за възстановяване (за сравнение през 2018 г. са възстановени над 161,0 млн. лв. в над 16 100 случая на деклариран ДДС за възстановяване).

През 2019 г. се запазва относителният дял на ППВ, приключили в първоначално определения срок спрямо 2018 г., като с 11,0 % се е увеличил дялът на проверките, различни от ППВ, приключили в първоначално определения срок.

Основен дял в обема на извършените проверки в обекти имат:

- Проверки с наблюдение в обекти – извършват се с цел наблюдение и набиране на информация, която да послужи за оценка на имущество, доходи или разходи за живот, приходите от дейността на обекта, производствени и търговски разходи, параметри на изпълняваните доставки, характеристика на клиентите и доставчиците, спазване на осигурителното законодателство и др.;
- Проверки за установяване на налични активи (инвентаризация) – извършват се с цел установяване на натуралните и стойностни параметри на определени активи от имуществото на предприятия към точно определена дата, което от значение за установяване спазването на законодателството или коректното определяне на данъчните задължения;
- Проверки по осигурителното законодателство с установяване на съответствие между установени и деклариран факти – извършват се с цел установяване на определени факти и обстоятелства от значение за задълженията за данъци и

задължителни осигурителни вноски в обекти, където се осъществява стопанска дейност или управление на стопанска дейност.

В хода на реализираната контролна дейност на НАП през 2019 г. във функция „Контрол“ са направени 3 313 проверки в обекти, по видове, както следва:

Извършени ПУФО в обекти от Дирекция „Контрол“ за 2019 г.

ПУФО в обекти в Дирекция „Контрол“ (брой)	2019 г.
Общ брой ПУФО в обект	3 313
Проверка в бинго зали, игрални зали с хазартни игрални автомати и игрални казина	26
Проверка в обекти, в които се осъществяват сделки с благородни метали	16
Проверка в обменно бюро	13
Проверка за установяване на налични активи (инвентаризация)	760
Проверка по осигурителното законодателство с установяване на съответствие между установени и декларирани факти	329
Проверка с наблюдение в обекти	2099

Източник: НАП

През 2019 г. от НАП са проведени следните тематични кампании за контрол:

- Проверки на лица, при които е идентифициран риск от неспазване на данъчното законодателство и/или намаляване на дължимите данъчни задължения, във връзка с отчетени в годишните финансови отчети значителни стойности на наличните материални запаси (МЗ) спрямо обема на извършваната дейност. На 39 547 задължени лица са изпратени писма, с които са уведомени за кампанията на НАП за установяване на действителните наличности на материални запаси. Възложени са проверки за установяване на факти и обстоятелства на 308 лица. От възложените производства 214 са приключени през 2019 г. В 50 % от случаите са установени несъответствия. На 157 бр. лица са направени инвентаризации, при които са установени липси в размер на 10,9 млн. лева. В хода на проверките са връчени 33 покани по чл. 103 от ДОПК, в резултат на които от страна на проверяваните лица са направени корекции в размер на 2,5 млн. лева. За 37 от проверените лица са възложени ревизии.
- Проверки на физически лица, придобили имоти през 2015 г. и 2016 г. с материален интерес над 500 хил. лева. Продължават контролните действия, възложени през 2018 г. на тези лица, като при 10 от приключилите през годината 20 проверки за съпоставка на имуществото с доходите на лицата са установени несъответствия и са възложени 10 ревизии за установяване на задължения. През 2019 г. са приключили 15 ревизии с допълнително установени задължения в размер на 1 022 хил. лева.
- Проверки за касови наличности. В продължение на кампаниите, възложени през 2017 г. и през 2018 г., през 2019 г. продължи контролът спрямо дружества, които са посочили във финансовите си отчети значителни стойности на наличните парични средства в брой, чрез продължаване на процесуалните действия по възложените производства. В резултат на възложените проверки на 247 дружества са констатирани 18 нарушения на данъчно-осигурителното законодателство. При 176 от приключилите проверки е установено разминаване между документално отразените парични средства в брой към датата на проверката и посочените в счетоводния баланс. При 66 дружества е извършено разпределение на дивидент в

размер на 75 087 хил. лева. На 24 лица са възложени ревизии, като в резултат на приключилите 11 ревизии допълнително са установени задължения в размер на 3,06 млн. лева.

- Контролни действия във връзка със получен обмен на информация между държавите членки на ЕС по чл. 3, т. 2 от Регламент 79/2012, подкатегория нови превозни средства. На 12 нерегистрирани по ЗДДС лица, придобили нови превозни средства, са извършени проверки. При две от проверките са предприети последващи контролни действия. Възложени са ревизии, които не са приключили. Фискалният ефект от приключените проверки е в размер на 68 668 лева.
- Съвместни проверки с МВР и ИА „Автомобилна администрация“ (ИААА): Проверени са 70 пункта за годишни технически прегледи (ГТП), съставени са 6 АУАН, 29 лица са подали коригиращи годишни данъчни декларации (ГДД) и 23 лица коригиращи декларации по ЗДДС за сумата в размер на 252 249 лева. Възложени са 12 ревизии, от които 6 са приключени с общо 436 578 лв. допълнително установени задължения (ДУЗ). Проверени са 30 автошколи, съставени са 15 АУАН и са приложени 3 принудителни административни мерки „Запечатване на обект“, 20 лица са подали коригиращи ГДД и 3 лица коригиращи декларации по ЗДДС за сумата от 55 928 лева. Възложени са 31 ревизии, от които 10 са приключени с общо ДУЗ за 193 406 лева.

Контролни действия на физически и юридически лица – собственици на луксозни автомобили и лизингополучатели/наематели, по повод получена информация от извършени проверки на дирекция ГДФК за спрени автомобили по зимните и черноморските курорти. Към 31.12.2019 г. са приключили 345 ПУФО, в следствие на които са подадени 23 коригиращи СД по ЗДДС и е коригиран данъчен кредит в размер на 135 622 лева. Възложени са 9 проверки за съпоставка на имущество и доходи на физически лица, от които 5 са приключили. Възложени са 26 ревизии, от които 19 са приключили. Допълнително установените задължения са общо в размер на 1,61 млн. лева.

Проверки в обекти

Проверките в обекти са специфичен вид контролни действия, целящи основно установяване спазване разпоредбите на Наредба Н-18/2006 г. и осигурителното законодателство по отношение на заетите в обектите лица, както и събиране на годни доказателствени средства за установяване на задължения за данъци и осигуровки. При извършването на проверките се установяват множество административни нарушения на данъчното и осигурително законодателство.

Извършени проверки в обекти за периода 2018-2019 г.

Показатели за проверки в обекти (брой)	2019 г.	2018 г.	Ръст 2019/2018 г.
Общ брой проверени обекти	42 182	37 706	11,87 %
Общ брой проверени лица	40 705	36 474	11,60 %
Извършени проверки в обекти, в т.ч.:			
<i>Проверка с наблюдение</i>	1 458	2 700	- 46,00%
<i>Проверка за установяване на налични активи (инвентаризация)</i>	103	1 109	- 90,71%
<i>Проверка по чл. 16а, ал.3 от Наредба Н-18/2006г.</i>	1 583	1 132	39,84 %
<i>Проверка за копиране на информация от софтуер за управление на продажбите</i>	130	182	- 28,57%
<i>Проверка в обект</i>	38 651	28 525	35,50 %
Съставени АУАН	10 941	7 380	48,25%
Издадени наказателни постановления	8 483	2 221	281,94%
Влезли в сила наказателни постановления	3 025	2 575	17,47 %

В продължение на наложилата се през 2019 г. успешна практика за използване на патрулиращи екипи, служителите на ГДФК са извършили превантивен контрол чрез осигуряване на постоянно присъствие и наблюдение на поведението на лицата в общо 46 007 търговски обекта.

Прилагане на принудителна административна мярка „Запечатване на обект“ (ПАМЗО)

През 2019 г. във връзка с установени нарушения в хода на извършени проверки в обекти са издадени 3 078 заповеди за налагане на ПАМЗО. Фактически са запечатани 2 253 търговски обекта. Средната продължителност на мярката е в рамките на 12 календарни дни.

Зимна кампания 2019 г. за контрол в търговски обекти

По време на зимната кампания, проведена в периода 03.01-31.03.2019 г., са извършени общо 3 915 проверки в обект, в това число 918 проверки в обект с наблюдения и 76 съвместни проверки с органи на МВР. Контролните действия са извършени в населени места, курортни комплекси и селища, намиращи се на територията на ТД на НАП София и ТД на НАП Пловдив. Установени са общо 693 административни нарушения. Най-често срещаното нарушение в рамките на кампанията е за установена разлика в касовата наличност в търговските обекти.

Принудителната административна мярка „Запечатване на обект“ по чл. 186 от Закона за данък върху добавената стойност е приложена ефективно за 133 търговски обекта.

От сформираните, в рамките на зимната кампания, патрулиращи екипи за постоянно присъствие и наблюдение е осъществен превантивен контрол в общо 3 308 търговски обекта. В резултат от извършените контролни действия през зимната кампания, се наблюдава значителен ръст на отчетените обороти чрез фискални устройства - общ ръст в размер на 205,7 млн. лв. или 8,0 % спрямо 2018 г.

Лятна кампания 2019 г. за контрол в търговски обекти

В периода 01.07-31.08.2019 г. беше проведена лятната кампания за спазване на данъчното и осигурителното законодателство в търговски обекти, разположени в населени места, курортни комплекси и селища, находящи се на територията на ТД на НАП Бургас и ТД на НАП Варна.

През периода на кампанията органите по приходи са извършили общо 9 074 проверки в обект, 1 269 проверки в обект с наблюдения и 359 съвместни проверки с органи на други институции (МВР, АМ, АПИ, КЗП, ДАМТН, РДПБЗН, БАБХ, БИМ, ИА ГИТ, МКЦПККДРСТ).

Общият брой на извършените проверки в обект на територията на ТД на НАП Бургас е 5 852 броя, а за Варна 3 222 броя.

Установени са общо 1 116 административни нарушения на законодателството за неспазване на изискванията на Наредба № Н-18/13.12.2006 г. за регистриране и отчитане на продажби в търговски обекти чрез фискални устройства. Запазва се тенденцията от предходните кампании, най-често установяваното нарушение от органите на НАП да е за разлика в касовата наличност (чл. 33, ал. 1 от Наредба № Н-18/2006 г.).

Административни нарушения за 2019 г.

Вид на установените административни нарушения	Общо (брой)
Неиздаване на фискален бон	265
Липса на фискално устройство в обект	29
Разлика в касовата наличност	458
Други нарушения на Наредба № Н-18/2006 г.	337
Нарушения на други норми	27
Общо	1 116

Източник: НАП

През изминалата лятна кампания бе приложена ефективно принудителна административна мярка „Запечатване на обект“ спрямо задължени лица, нарушили разпоредбите на чл. 186 от Закона за данък върху добавената стойност (ЗДДС). Фактически са запечатани общо 213 търговски обекта. Във връзка с налагането на ПАМЗО, се наблюдава отсъствие на случаи, при които има смяна на ЗЛ, стопанисващо обект. Бързото и ефективно изменение в разпоредбата на чл. 187, ал. 1 от ЗДДС, действащо от 01.01.2018 г., коригира поведението на задължените лица и елиминира гореописаната практика.

По време на кампанията са сформирани патрули за осъществяване на превантивен контрол чрез постоянно присъствие и наблюдение на поведението на лицата, стопанисващи търговските обекти. Патрулите са посетили общо 20 000 търговски обекта.

Продължена е практиката от предходната година на входовете на големите морски курорти, да се извършват проверки на превозни средства, които зареждат със стока търговски обекти в комплексите. Извършени са общо 9 181 броя проверки на контролни пунктове, разположени на територията на ТД на НАП Варна - к.к. „Св. Св. Константин и Елена“, к.к. „Албена“ и к.к. „Златни пясъци“. Общата стойност на проверените стоки е в размер на 8,3 млн. лева.

В резултат на извършените контролните действия е налице общ ръст при отчетените обороти чрез фискални устройства в размер на 167,5 млн. лева.

Анализът на приходите от данъци и задължителни осигурителни вноски от лицата, регистрирани на територията на областите Варна и Бургас за юли 2019 г., в сравнение със същия период на 2018 г. показва изменение, както следва:

- за област Бургас приходите за централния бюджет бележат ръст в размер на 1,3 млн. лв. (3,8 %), а от осигурителни вноски - 3,2 млн. лв. (11,2 %);
- за област Варна приходите за централния бюджет бележат ръст в размер на 9,8 млн. лв. (24,0 %), а от осигурителни вноски - 5,4 млн. лв. (14,0 %).

За август 2019 г. спрямо същия период на 2018 г. изменението е, както следва:

- за област Бургас приходите за централния бюджет бележат ръст в размер на 4,0 млн. лв. (14,0 %), а от осигурителни вноски - 1,7 млн. лв. (5,4 %);
- за област Варна приходите за централния бюджет бележат ръст в размер на 5,4 млн. лв. (13,3 %), а от осигурителни вноски - 4,1 млн. лв. (10,3 %).

Резултатите от проведените контролни кампании показват, че използваните методи за осъществяване на контрол върху търговците са адекватни на поставените цели и ефективни от гледна точка на постигнатите показатели. Използваните механизми

(съвместен контрол; патрули; наблюдение и др.) формират у задължените лица воля за спазване на приложимата нормативна база. В тази връзка, налице е не само фискален, но и дисциплиниращ ефект.

1.3. Осигурителен контрол

През 2019 г. продължи извършването на проверки на ЗЛ с висока степен на риск от неспазване на осигурителното законодателство.

Продължи извършването на текущ контрол на строителни обекти за спазване на данъчното и осигурителното законодателство от задължените лица. Възложени са 131 проверки на строителни обекти, като 124 са приключени през 2018 г. и 7 през 2019 година. В процеса на проверките на обектите са извършени проверки на инвеститорите на обектите и изпълнителите/подизпълнителите. Възложени са проверки за установяване на факти и обстоятелства и спазване на осигурителното законодателство на 100 изпълнители или подизпълнители на строителни обекти, като през 2018 г. са приключени 36 проверки, а през 2019 г. 55 проверки. За констатираните нарушения през 2018 г. са съставени 23 АУАН, а през 2019 г. - 15 АУАН.

Продължи извършването на проверки за спазване на данъчното и осигурително законодателство в търговски обекти или производствени места. Възложени са 538 проверки. През 2018 г. са приключени 62 проверки, а през 2019 г. 473 проверки. Установени са 14 работещи лица, за които не са подавани уведомления по реда чл. 62, ал.3 от Кодекса на труда и декларации за осигуряване съгласно осигурителното законодателство. Декларирани са нови задължения за данъци и осигурителни вноски в размер на 22,0 хил. лева. В процеса на проверките са констатирани нарушения на данъчното и осигурителното законодателство за които през 2018 г. са съставени 32 АУАН, а през 2019 г. - 79 АУАН.

Продължи извършването на проверки на лица, упражняващи дейност като самоосигуряващи се лица, които не декларират подлежащи на облагане доходи за 2016 г., а от април 2019 г. стартира нова кампания от проверки на лица със същия профил, които не декларират подлежащи на облагане доходи за 2017 година. Общо по двете кампании от проверки са възложени 858 проверки, като 245 от тях са проверки за установяване на факти и обстоятелства и 613 проверки за съпоставка на имущество и доходи на физически лица. През 2018 г. са приключени 88 проверки, а през 2019 г. - 347 проверки. До всички лица с установени несъответствия между получени доходи и извършени разходи са отправени покани за деклариране на несъответствията. До момента са декларирани нови задължения за данъци и осигурителни вноски в размер на 741,0 хил. лв., като от тях 86,0 хил. са декларирани през 2018 година. В резултат на проверките на 45 от лицата са възложени ревизии.

Продължи извършването на проверки на ЗЛ превозвачи, идентифицирани от органите на НАП, че извършват превози на стоки между държави-членки на ЕС, но недекларирали трудовите правоотношения и осигурителните задължения за водачите на пътните превозни средства. През 2019 г. са извършени общо 88 проверки. Констатирано е, че за 10 самоосигуряващи се собственици или съдружници не са подавани данни за осигуряване, а за 38 работещи лица не са подавани уведомления по реда чл. 62, ал.3 от Кодекса на труда и декларации за осигуряване съгласно осигурителното законодателство. Съставени са 38 акта за установяване на административни нарушения за неспазване на осигурителното законодателство. В процеса на проверките за задълженията, които не са декларирани, са подадени съответните декларации или са съставени актове за установяване на задълженията.

1.4. Контролни мерки във връзка с Програма за спазване на законодателството и намаляване на нивата на риск през 2018-2019 година

В Програмата за спазване на законодателството и минимизиране нивата на риск през 2018-2019 г., утвърдена от изпълнителния директор на НАП, са включени 27 риска, от които за 23 риска е взето решение, че ще бъдат третирани с контролни мерки. През 2019 г. е извършена актуализация на Програмата за спазване на законодателството и минимизиране нивата на риск през 2018-2019 г., във връзка с което планираните за 2018 г. и 2019 г. мерки по рискове със започнало към края на 2018 г. третиране са обединени, без да се конкретизира техния вид. Планираните за 2018 г. мерки по рисковете без започнало към края на 2018 г. третиране са редуцирани, като при 9 риска планираните ревизии и ПУФО са намалени с общо 798 броя. В изпълнение на планираните мерки са извършени следните контролни действия:

Планирани и изпълнени контролни действия въз основа на анализи на риска за периода 2018-2019 г.

Брой контролни действия по Програма за спазване на законодателството 2018 – 2019 г.	Общо планирани	Възложени производства	Приключени през 2019 г.	Общо приключени	Изпълнение на планираните действия от гл. г. на възложени действия
Ревизии	2 337	2 002	1 096	1 218	86%
ПУФО	7 721	8 769	4 476	6 675	114%
Инвентаризации	650	379	236	283	58%
Наблюдения	1 480	1 400	1 010	1 345	95%
Проверки в обект	8 675	8 265	3 362	7 313	95%

Източник: НАП

Контрол на търговията с горива

През 2019 г. насоките за противодействие на данъчните измами в бранш „Търговия с горива“ са насочени към следните законодателни промени:

Приеха се последните изменения на Наредба № Н-18/2006 г. за регистриране и отчитане чрез фискални устройства на продажбите в търговските обекти, изискванията към софтуерите за управлението им и изисквания към лицата, които извършват продажби чрез електронен магазин (загл. изм. - ДВ, бр. 80 от 2018 г.), които спомагат за повишаване на качеството на извършваните анализи, във връзка с контрола върху търговията с течни горива в обекти за крайно разпространение на горива с регистрирани електронни системи с фискална памет (ЕСФП). С предложените промени се създаде и допълнителна възможност за предоставяне на информация в НАП от лица, които не са крайни разпространители и използват ЕСФП в обекти за доставки/зареждане на течни горива чрез средства за измерване на разход „разходомери/измервателна система“.

През второто тримесечие на 2019 г. е изготвена Наредба за реда и условията за водене на регистър на лицата, осъществяващи икономически дейности, свързани с нефт и продукти от нефтен произход, съгласувана от служители на ЦУ на НАП. Наредбата е издадена от министъра на икономиката и влязла в сила от 26.07.2019 г. (Обн. ДВ, бр. 58 от 23 юли 2019 г.).

През 2019 г. продължиха действията за подобряване на аналитичните и справочни възможности на Информационна система „Контрол на горивата“ (ИСКГ) в рамките на надграждане на ИСКГ. Създаде се автоматизирано уведомяване на компетентните ТД на НАП за установени рискови събития във връзка с изпълнение на изискването на чл. 176в,

ал. 1 от Закона за данък върху добавената стойност (ЗДДС), което осигурява данни за анализ.

През 2019 г. са извършени общо 2 704 броя проверки в обекти за крайно разпространение на горива, в т.ч. 1 583 проверки по чл. 16а, ал. 3 от Наредба Н-18/2006 г. на 1 670 задължени лица. Констатирани са неотчетени продажби на горива (газъл) 257 329 литра на стойност 280 664 лв. и (пропан-бутан) 21 624 литра на стойност 22 705 лева. В хода на проверките са установени горива с необоснован произход: бензини 32 142 литра, газъл 379 755 литра и пропан-бутан 944 кг. Шест лица са deregистрирани по чл. 176 и чл. 176в от ЗДДС. Съставени са общо 286 акта за установени административни нарушения, наложени са 136 принудителни административни мерки за запечатване на обект и са инициирани 19 ревизии след извършване на проверки за установяване на факти и обстоятелства (ПУФО).

Възложени са ревизионни производства на общо 40 задължени лица, в хода на които е констатирано наличието на горива с неустановен произход: бензин общо в размер на 11 433 литра и газъл общо в размер на 417 986 литра. Установени са задължения по ЗДДС общо в размер на 918 557 лева и по Закона за корпоративното подоходно облагане (ЗКПО) общо в размер на 341 911 лева.

За разглеждания период от ТД на НАП има изпратени 124 писма до задължени лица, експлоатиращи обекти за крайно разпространение на горива (бензиностанции), в които има проблем с данните. В резултат на тези писма в 78 от обектите са отстранени съществуващите проблеми.

Към 30.09.2019 г. 165 броя нови лица са вписани в регистъра по чл. 176в, ал. 10 от ЗДДС, като са предоставили обезпечение в общ размер 36,5 млн. лева. За същия период 66 бр. лица са заличени от регистъра по същия член от закона.

През периода по данни от ИСКГ са изведени по предварително заложи критери 4 431 случаи за анализ на риска по чл. 176в, ал. 1, т. 1 и т. 3 от ЗДДС. В резултат на това 825 лица са предоставили и/или завишили размера на предоставеното от тях обезпечение. За две лица след извършени контролни действия по инициатива на ТД е възникнало обстоятелство по предоставяне/завишаване на обезпечението в размер на 150 000 лева.

Във връзка с приложението на чл. 176в от ЗДДС през периода са съставени 153 бр. АУАН. Издадени са 90 бр. наказателни постановления.

В дирекция „Събиране“ в ТД на НАП са предприети действия във връзка с просрочени задължения спрямо 7 лица, предоставили обезпечение, в резултат на което са внесени 833 232 лева.

Превенция и противодействие на данъчни и осигурителни измами

Основна цел на борбата с данъчните и/или осигурителните измами е ограничаване на щетите за бюджета, редуциране на злоупотребите с данък и намаляване на неблагоприятния ефект от тях чрез дейности в няколко основни направления:

Предприети действия по противодействие на данъчни и/или осигурителни измами за периода 2018-2019 г.

Показатели	Мерна единица	2019 г.	2018 г.	Ръст 2019/2018 (%)
Анализирани лица	брой	61 352	74 523	-18
Доклади за организирани данъчни и осигурителни измами	брой	133	128	4

Участници в организирани данъчни и/или осигурителни измами общо	брой	1 385	1 089	27
Предполагам размер на нанесената щета на Бюджета съгласно доклади за ОДОИ	хил. лв.	45 941	80 162	-43
Възложени проверки във връзка с доклади за ОДОИ	брой	632	400	58
Възложени ревизии във връзка с доклади за ОДОИ	брой	295	258	14
Допълнително начислен данък в резултат на приключили ревизии по доклади за ОДОИ	хил. лв.	45 497	62 459	-27
Ефективно внесен данък в резултат на приключили ревизии по доклади за ОДОИ	хил. лв.	3 081	8 135	-62
Възложени ревизии във връзка с анализи по повод наложени обезпечения от дирекция ФК	брой	19	62	-69
Възложени проверки във връзка с анализи по повод наложени обезпечения от дирекция ФК	брой	505	705	-28
Задължени лица въведени в база данни "Рискови субекти"	брой	3 885	1 725	125
Изпратени писма до ЗЛ с цел предотвратяване на измами и стимулиране на своевременното, доброволно коригиране на неизрядно поведение	брой	594	318	87
Проведени срещи със ЗЛ с цел предотвратяване на измами и стимулиране на своевременното, доброволно коригиране на неизрядно поведение	брой	125	113	11
Размер на направени корекции от лицата в резултат на изпратени писма и/или проведени срещи с тях	хил. лв.	2 789	4 012	-30

Източник: НАП

Основният подход, използван при превенцията на данъчните измами, и през 2019 г. е насочен към постигане на резултати чрез стимулиране на добросъвестност у данъкоплатците, посредством организиране на срещи или изпращане на уведомителни писма и предоставяне на насоки за коригиране на констатирано неизрядно поведение. Главната цел е предпазване на добросъвестни данъкоплатци от въвличането им в схеми на данъчни измами или отклонение от облагане, както и информирането им за неблагоприятните последици от неспазването на данъчното и осигурителното законодателство. През последните четири години се отчитат положителни резултати и подобрение в поведението на лицата, чиито дейности и декларирани резултати се анализират ежемесечно, включително дружества с мащабна икономическа дейност и високо влияние върху националния бюджет.

През 2019 г. са проведени 125 срещи и са изпратени 594 писма до задължени лица с цел предотвратяване на измами и стимулиране на своевременно, доброволно коригиране на неизрядно поведение.

В резултат на предприетите мерки спрямо лица, при които са установени индикации за отклонение от обичайна търговска практика или други нередности, доброволно е коригиран ползван данъчен кредит в размер на 2 789 хил. лева.

Друг акцент на дейността по противодействие на данъчните измами е извършваният мониторинг на търговски вериги за хранителни стоки, стартирал през 2014 г. и на търговски вериги за черна и бяла техника от началото на 2016 година. През 2019 г. продължава процесът по наблюдение и анализ на бизнес-дейността на дружества-големи търговски вериги, регистрирани в ТД на НАП ГДО и дирекция СДО при ТД на НАП София. Определени са 14 търговски дружества, опериращи като търговски вериги за хранителни стоки, черна и бяла техника, за ежемесечен мониторинг и анализ. За резултатите от извършеното наблюдение през 2019 г. са изготвени 6 обобщени доклада с одобрени контролни действия спрямо 16 задължени лица. Одобрените и изпълнени мерки са: 19 броя проверки за установяване на факти и обстоятелства и 5 броя други мерки. Изготвен е един обобщен доклад, включващ съпоставителен анализ на отчетените резултати от наблюдаваните търговски вериги за 2018 г. спрямо предходната 2017 година. Резултатът от тези мерки показва положителна тенденция към свеждане до минимум размера на ползвания данъчен кредит по получени доставки от рискови контрагенти, повишаване размера на осъществените вътреобщностни придобивания пряко от наблюдаваните задължени лица, както и установяване на трайни отношения на сътрудничество с приходната администрация за подпомагане ограничаването на сивия сектор в бранша.

Извършване на наблюдение и анализ на браншови отрасли с висока честота на данъчни измами

В резултат на анализ на риска и идентифициране на отклонения от облагане в търговското поведение на наблюдаваните задължени лица се локализируют схеми и механизми на данъчни и осигурителни измами по браншове, открояват се тенденции за разпространението им и се предлагат методи за противодействие спрямо нанасянето на потенциални щети на бюджета. В тази връзка, през 2019 г. са изготвени и одобрени 16 броя доклади за наблюдение и анализ на основни рискови браншове - търговия на едро и дребно с плодове и зеленчуци, месо, захар и горива, в хода на които са анализирани общо 3 753 задължени лица. Предприети са мерки по възлагане на контролни действия спрямо 205 задължени лица.

Във връзка с наблюдавани допълнителни браншове - растителни масла, брашно и въглеродни емисии са изготвени 3 броя доклади, анализирани са 453 задължени лица и са предприети мерки по възлагане на контролни действия спрямо 62 задължени лица.

Взаимодействие с правоохранителните органи: Прокуратура на Република България, МВР, ДАНС, Агенция „Митници“

Съгласно споразумение между Прокуратурата на Република България, МВР, ДАНС, НАП и Агенция „Митници“, определени експерти от НАП работят в постоянния състав на създаденото специализирано междуведомствено звено за оказване на експертна помощ за подпомагане разследването на организираната престъпност, свързана с данъчни престъпления. През 2019 г. е извършен анализ на данъчна информация по 55 досъдебни производства или прокурорски преписки, в които са идентифицирани 399 лица, участници в измами. В резултат на анализите са изготвени описания на механизмите на данъчните измами, описани в 50 схеми на данъчни измами.

През 2019 г. служители на НАП, командировани в ГД БОП съгласно Споразумение, са извършили анализ на данъчна информация по оперативни разработки от служители на ГД БОП, в резултат на което са идентифицирани 1 153 задължени лица, участници в измами.

Обмен на информация за рискови вътреобщностни сделки и ранно предупреждение за ДДС измами на територията на ЕС

През 2019 г. продължи развитието и надграждането на ПП EUROFISC - приложение за автоматизирана обработка и анализ на информацията по обмена и идентифициране на случаи на трансгранични верижни ДДС измами в европейски мащаб с участие на български задължени лица.

През 2019 г. са получени и обработени 418 входящи записа за рискови вътреобщностни доставки на стоки с получатели български дружества, анализирани са 381 европейски дружества с определени профили спрямо съответстващи български контрагенти. Информацията се свежда до териториалните структури на НАП с оглед подпомагане селекцията на случаи за анализ и контрол.

Българският принос към мрежата за ранно предупреждение се изразява в изпратени 181 записа за вътреобщностни доставки на стоки от български лица, за които има съмнение, че не са действително извършени или са част от схема на данъчна измама, както и категоризирани и изпратени 267 записа с профили на български дружества.

Обмен на информация по линията на Европейската служба за борба с измамите (ОЛАФ) и националния Съвет за координация в борбата с правонарушенията, засягащи финансовите интереси на ЕС (АФКОС) в изпълнение на Националната стратегия за превенция на нередностите и измамите, засягащи финансовите интереси на Европейския съюз (ЕС) за периода 2014-2020 г.

В качеството си на член на Съвета за координация в борбата с правонарушенията, засягащи финансовите интереси на ЕС, НАП носи двустранна отговорност - за опазване на приходната част на бюджета, от който се отчисляват и попълват част от собствените ресурси на ЕС (под формата на членски внос на база ДДС и БНД), както и за принудителното събиране на неправомерно отпуснати, разходвани и дължими средства по фондове и програми на ЕС, в т.ч. с национално съфинансиране и/или свързани изцяло с традиционните собствени ресурси, съставляващи приходната част в общия бюджет на Европейския съюз.

В изпълнение на чл. 8а от ПМС №18/2003 г., НАП изготвя и предоставя в дирекция „Защита на финансовите интереси на ЕС“ към МВР (АФКОС) ежемесечна справка за предприетите действия по обезпечаване и принудително събиране на публичните и частни държавни вземания, предадени в НАП от управляващите европейски средства държавни органи и институции, като случаи на нередности и/или измами, засягащи финансовите интереси на ЕС и националния бюджет.

Във връзка с одобрени проекти на НАП за финансиране по европейска програма „Херкулес - III – 2019 г.“ и съгласно подписани Грантови споразумения с ОЛАФ са предприети следните мерки:

- Грантово споразумение № 8315240–BG-NRA-ITF-2018 от 14.01.2019 г. за финансиране Проект на тема „Подпомагане на борбата с данъчни измами и сивата икономика в Република България чрез подобряване на техническата обезпеченост на НАП за извършване на компютърни разследвания“, във връзка с което са възложени процедури по ЗОП за сключване на договори за доставка на хардуерно и софтуерно оборудване и обучение на служители.
- Грантово споразумение с № 831515-BG-NRA-REG4200-4000/14.01.2019 г. за финансиране Проект на НАП на тема “Подобряване на сътрудничеството и моделите за контрол в превенцията на измами, свързани с митнически режими 4200 и 4000, засягащи системата на собствени ресурси на Европейския съюз“, във връзка с което след реализирана процедура по ЗОП, са проведени шест работни срещи/конференции с представители на приходните администрации на Република Турция, на Република Румъния и на Република Гърция, на които са предложени и

обсъдени мерки за подобряване на сътрудничеството в областта на превенцията и разкриването на финансови измами, засягащи финансовите интереси на ЕС и националния бюджет.

2. Фискален контрол върху движението на стоки с висок фискален риск (СВФР) през 2019 година

През 2019 г. денонощният фискален контрол върху движението на стоки с висок фискален риск на територията на страната се осъществи на 306 фискални контролни пункта (ФКП), разположени в близост до граничните контролно-пропускателни пунктове (ГКПП) и във вътрешността на страната - на територията на големите борси и тържища, пристанища, данъчни складове за съхранение на течни горива и на местата на получаване/разтоварване на стоките.

Стоките с висок фискален риск са идентифицирани от приходната администрация като рискови, тъй като са използвани често в схеми за данъчни измами. Това са предимно бързо-оборотни стоки като плодове, зеленчуци, месо и месни продукти, захар и продукти за производство на захар, мляко и млечни продукти, течни горива и др. През 2019 г. общият брой на наблюдаваните стоки е 563.

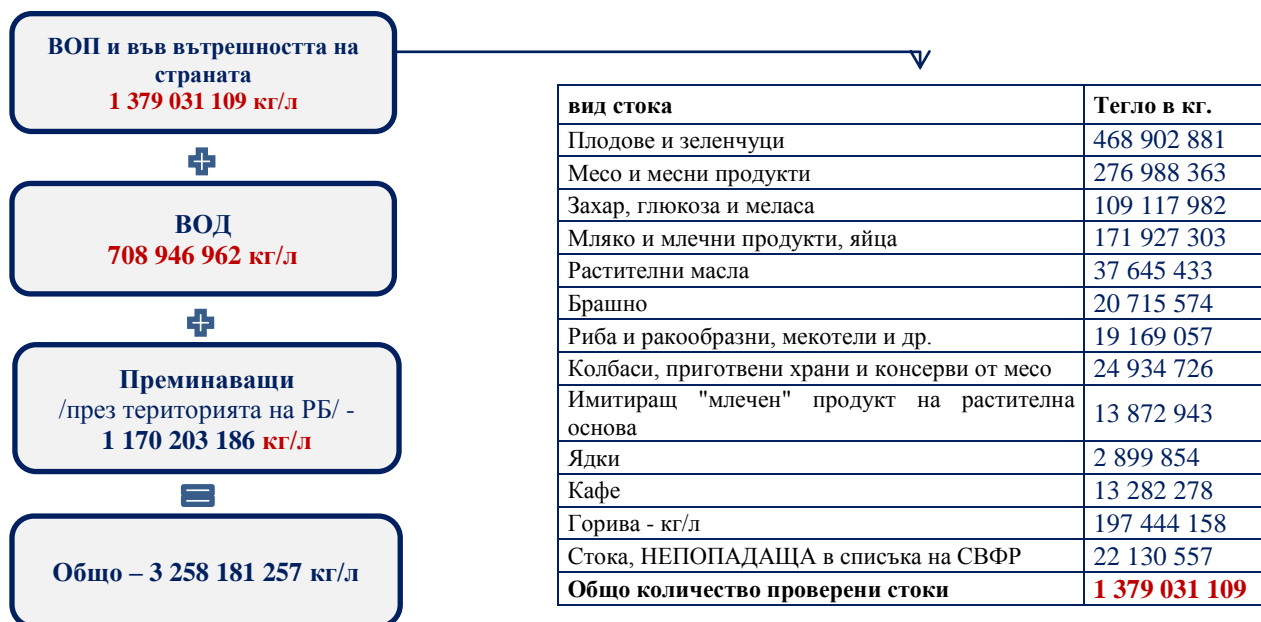
На фискалните контролни пункта са извършени общо 407 873 проверки на транспортни средства, превозващи стоки с висок фискален риск, като на 93 422 от тях са поставени технически средства за контрол (ТСК). Извършени са 48 493 броя проверки на мястото на получаване/разтоварване на СВФР.

Резултати от дейността фискален контрол върху СВФР за периода 2017-2019 г.

Показатели	Мерна единица	2017 г.	2018 г.	2019 г.
Наблюдавани СВФР	брой	555	563	563
Извършени проверки на транспортни средства	брой	308 391	374 598	456 366
Поставени технически средства за контрол	брой	92 316	94 189	93 422
Наложени обезпечения на основание чл.121а, ал.3 от ДОПК	брой	1 477	1 208	792
Лица с наложени обезпечения	брой	852	787	586
Обща стойност на обезпеченията	млн. лв.	13	7	5
Изпратени уведомителни писма до прокуратурата	брой	5	3	9

Източник: НАП

Общото количество на проверените СВФР за 2019 г. е 3 258 181 257 кг/л по вид на осъществения фискален контрол, е представено на следната схема:

В резултат на извършените контролни действия, през 2019 г. са предприети действия за налагане на обезпечителни мерки на основание чл. 121а, ал. 3 от ДОПК срещу 586 задължени лица. Общата стойност на наложените обезпечения е 5,2 млн. лева. Отчетена е стока, изоставена в полза на държавата, с общо количество в размер на 196 282 кг. и на стойност 226 976 лева.

Фискален контрол върху движението на горива

След включването на определен тип горива в списъка на СВФР, се осъществява контрол на ФКП на ГКПП и във вътрешността на страната. Обособени са 66 ФКП – данъчни склада (ДС), в които се съхраняват течни горива. Контролът се осъществява на вход/изход на ДС съгласно утвърден график. Предмет на контрол е изведеното от ДС гориво, освободено за потребление по реда на Закона за акцизите и данъчните складове и гориво под режим РОПА - за движението между данъчни складове. Провереното количество гориво за 2019 г. е, както следва:

- на фискалните контролни пунктове на ГКПП – 129 976 358 литра;
- на изход на ДС (освободено за потребление, с платен акциз) - 67 467 800 литра;
- на изход/вход на ДС за постъпило и напуснало от и до друг ДС гориво под режим РОПА – 23 703 305 литра.

Поставени са 553 броя технически средства за контрол. Наложени са 116 броя обезпечения на основание чл. 121а, ал. 3 от ДОПК на обща стойност 288 894 лева.

При съпоставка на данните за 2019 г. спрямо 2018 г. се отчита следното:

- ръст на декларирана данъчна основа на ВОП - 1 453 591 хил. лв. (14,5 %);
- ръст на декларирана данъчна основа на ВОД - 389 215 хил. лв. (8,8 %);
- ръст на приходите от данъци и задължителни осигурителни вноски на лица, осъществили ВОП и ВОД на СВФР – 561 799 хил. лв. (16,5 %);
- ръст на приходите от данъци и задължителни осигурителни вноски на лица, превозващи СВФР - 179 713 хил. лв. (13,1 %);
- ръст на приходите от лица, осъществили доставки в страната на СВФР, като 90,0 % от тях са при контрол на данъчните складове - 432 637 хил. лв. (56,5 %).

Общият ръст на приходите от лица, обект на фискален контрол (ВОП, ВОД, страната и превозвачи) е, както следва:

- за 2018 г. спрямо 2017 г. - 434 958 хил. лв.;

- за 2019 г. спрямо 2018 г. - 1 174 149 хил. лева.

Всички показатели за измерване на ефекта от осъществения фискален контрол показват запазване на положителната тенденцията от предходните години. През 2019 г. е отчетен значителен ръст на приходите от ЗЛ при осъществен фискален контрол в страната (основно горива). За 2019 г. данъчните постъпления са 679 527 хил. лв., при 296 440 хил. лв. за предходната година, което представлява ръст със 129 %.

Мониторинг на рискови лица

Въз основа на данните, налични в информационните масиви на НАП, е извършван ежедневно мониторинг и анализ на рискови лица. Изготвените аналитични доклади са 465 бр., както следва:

- спрямо 210 лица е указано да се предприемат действия за налагане на предварителни обезпечителни мерки (ПОМ) на основание чл. 121а, ал. 3 във връзка с чл. 121а, ал. 2 от ДОПК;
- спрямо 354 лица е указано да се постави техническо средство за контрол.

Съвместни контролни действия

Служителите от оперативния център на ГДФК осъществяват денонощно експертна дейност в МКЦПККДРСТ²⁸, като координират и разпределят случаи на органите по приходите, извършващи фискален контрол, в т.ч. и при съвместен контрол с други контролни органи; оказват и методическо съдействие на проверяваните лица чрез национален телефон и имейл, посредством специализирана технологична среда. Възложените проверки на ротационен принцип през информационна система „Фискален контрол“ (ИСФК) са 93 422 броя.

II. Управление на риска от неспазване на данъчното и осигурителното законодателство

1. Резултати от дейностите по управление риска

1.1. Идентифициране, анализ и оценка на конкретни рискове

През 2019 г. са приключени анализите по 3 конкретни риска, свързани с укриване на печалби/доходи от лица, осъществяващи дейност в някой от следните икономически сектори: строителство, свързан с продажби на нови сгради и части от тях, производството и търговия с алкохол, и търговия на дребно с хранителни стоки.

В рамките на програмния период 2018-2019 г. обект на третиране от администрацията са били общо 27 външни риска. Реализирани са дейностите, свързани с подпомагане на процеса по изготвяне на указания за третиране на конкретни рискове, в т.ч. предоставяне на списъци с потенциално рискови лица на компетентните дирекции, отговорни за изпълнение на мерките, заложен в програмата.

1.2. Оценка на актуалните характеристики и на ефекта от третирането на конкретни рискове

За целите на приоритизирането през новия програмен период (2020-2021 г.) са определени актуалните характеристики на всички наблюдавани и управлявани от НАП външни рискове и е измерено повлияването на онези от тях, спрямо които са реализирани мерки за тяхното третиране.

²⁸ Междуведомствен координационен център за противодействие на контрабандата и контрол на движението на рискови стоки и товари (МКЦПККДРСТ) - постоянно действаща структура, осигуряваща координацията и взаимодействието между ГД „Борба с организираната престъпност”, ГД „Национална полиция”, ГД „Гранична полиция”, ДАНС, Агенция „Митници”, НАП и ИА „Автомобилна администрация”

От гледна точка на категорията, в която попада всеки от оценените рискове, постигнатите промени в поведението на лицата от всяка група са, както следва:

➤ **Тактически рискове**

През 2019 г. обект на наблюдение и управление от страна на НАП са 8 риска на тактическо ниво. Измерените щети за бюджета в резултат на тяхното съществуване са приблизително около 1,1 млрд. лв., като същите са причинени от некоректното поведение на 1,033 млн. лица.

Постигнатият ефект в резултат на третирането на част от тактическите рискове се изразява в:

- Намаление на щетите с 10,0 %, което в абсолютна стойност представлява отстранена щета в размер на 132 млн. лв.;
- Постигната положителна промяна в поведението на 135 хиляди лица, което в процентно изражение представлява отчетено намаление на броя на рисковите лица с 13,0 %.

➤ **Оперативни рискове**

Общият брой на анализирани и наблюдаваните оперативни рискове към момента е 23 риска. Формираните загуби за бюджета в резултат на съществуването им са оценени приблизително на около 1,7 млрд. лв., и същите са причинени от некоректното поведение на около 153 хиляди лица.

Постигнатият ефект в резултат на третирането на част от тези рискове е:

- Намаление на щетите с 27,0 %, което в абсолютна стойност представлява отстранена щета в размер на 580 млн. лв.;
- Постигната положителна промяна в поведението на 21 хиляди лица, представляващи намаление на броя на рисковите лица с 14,0 %.

1.3. Разработване на програма за спазване на законодателството и минимизиране нивата на риск за следващия програмен период

Приключени са дейностите по обобщаване на резултатите от извършеното оценяване на актуалните характеристики на наблюдаваните и управляваните от НАП външни рискове, в т.ч. от гледна точка на нивото на повлияването им в резултат на приложените конкретни видове мерки за третирането им. Представени са на членовете на Съвета за управление на риска докладите от извършените оценки на рискове с цел предварително запознаване с вероятността от проявление и значимостта на съществуващите конкретни рискове от неспазване на законодателството.

В началото на 2020 г. е насрочено заседание на Съвета за управление на риска, с цел определяне на приоритетните за третиране от страна на НАП външни рискове и изготвяне на Програмата за спазване на законодателството и намаляване на нивата на риск за новия програмен период.

1.4. Съвместна работа по сключено споразумение с външни изследователи

Дейностите по проект „Провеждане на поведенчески експерименти“ са приключили успешно.

През август 2019 г. са представени предварителните резултати от проведените в България поведенчески експерименти в периода 2017-2018 година. През 2020 г. се очаква да бъде представен и официалният доклад за резултатите от експерименталното изследване.

Обсъдени са и възможностите за продължаване на сътрудничеството между НАП и изследователите, като са представени нови идеи за извършване на поведенчески експерименти. В резултат на обсъждания в края на 2019 г. е сключено допълнително

споразумение за удължаване срока на съвместната работа с външните изследователи до 31.12.2022 година.

1.5. Вътрешен проект „Сегментиране и поведенческо профилиране на задължените лица“

През май 2019 г. приключиха дейностите по изпълнение на проект „Сегментиране и поведенческо профилиране на задължените лица“ в контекста на управление на риска. Представеният окончателен доклад за успешно изпълнение на проекта и постигнатите резултати от него е приет от изпълнителния директор на НАП.

Постигнатите резултати от реализирането на проекта са:

- Извършено е първо пилотно сегментиране и поведенческо профилиране на стратегическо ниво на всички клиенти на НАП чрез прилагане на техники, водени от данни, и техники, водени от експерти;
- На база използването на големи масиви от данни, натрупаните експертни познания и разполагаемите технически инструменти, е постигнато разделяне на всички лица в групи и подгрупи със сходни характеристики и поведение, така че администрацията да може да взема обосновани решения при избора на най-правилния и ефективен подход към отделните групи;
- Разработена е методология за регулярно попълване на данни и прилагане на моделите за сегментиране и поведенческо профилиране на задължените лица в страната, съдържаща детайлно описание на приложените техники и похвати в рамките на проекта. По този начин са създадени условия за въвеждане на периодично и инцидентно сегментиране и профилиране на стратегическо и на оперативно ниво.

III. Събиране на просрочени публични вземания

1. Резултати от събиране на просрочени публични вземания

В резултат на комплексно и систематично прилагане през последните години на специфични организационни и управленски мерки и кампании, както и инициирани нови такива през 2019 г., се отчита трайна промяна в поведението на клиентите на НАП.

Общият размер на декларираните и начислени суми за данъци, задължителни осигурителни вноски и глоби/имуществени санкции, наложени от органите на НАП през 2019 г., е нараснал с 2 754,2 млн. лв., което е ръст от 9,4 %. Отчита се ръст на декларираните задължения от 10,0 % (2,823 млрд. лв.), докато размерът на задълженията по издадени през годината ревизионни актове, включващи както декларирани, така и допълнително установени задължения, е намалял с 5,7 % (56,2 млн. лв.).

Платените в срок задължения по декларации и издадени през годината ревизионни актове са нараснали с 1,4 % пункта – от 85,0 % към 31.12.2018 г. до 86,4 % към 31.12.2019 г., като доброволното изпълнение на задълженията по декларации е достигнало 87,5 %.

Размер (главница) на декларираните/начислените и на непогасените в срок задължения за данъци и задължителни осигурителни вноски

Източник: НАП

Размерът на нововъзникналите просрочени задължения (главница и лихва) е намалял с 2,2 % – 102,9 млн. лв., спрямо същия период на 2018 година. В същото време, за погасяването на тези задължения през 2019 г. са събрани със 167,5 млн. лв. повече, в сравнение с 2018 г., в резултат на което към края на 2019 г. размерът на непогасения остатък от нововъзникналия дълг е с 270,4 млн. лв. (16,1 %) по-малък в сравнение с остатъка за 2018 година.

Увеличеното доброволно изпълнение и по-високата събираемост на новите просрочени задължения са основните причини размерът на непогасения им остатък в края на всяка една от последните пет години трайно да намалява, като редуцирането е с 1,245 млрд. лв. (или около 47,0 %).

Близо 97,4 % от всички декларирани през 2019 г. задължения за данъци и задължителни осигурителни вноски са погасени в рамките на същата календарна година (включва както доброволното изпълнение, така и събраните от публичните изпълнители просрочени публични задължения).

През 2019 г. за погасяване на просрочени публични задължения за данъци, задължителни осигурителни вноски и глоби/имуществени санкции, наложени от органите на НАП, са платени общо 3,987 млрд. лв., което е с 224,4 млн. лв. (6,1 %) повече в сравнение с 2018 година.

Отчетен е 8,0 % ръст на общата събираемост на просрочените публични задължения с взыскател НАП, в сравнение с предходната година.

За погасяване на публични вземания, предявени от публични взыскатели, различни от НАП, са събрани 44,3 млн. лева.

Третирането на длъжниците се извършва чрез селективен подход, съобразен със степента на риска за събиране на задължението и демонстрираното поведение по отношение спазването на задълженията за регистриране, деклариране и плащане.

1.1. Мерки, целящи стимулиране на доброволното изпълнение

Засилено се прилагат мерки за стимулиране на доброволното изпълнение на публичните задължения чрез т.нар. „меки способи“ – чрез изпращане на персонални

електронни съобщения и/или осъществяване на телефонни контакти за уведомяване на лицата за заплащане на дължимите от тях публични задължения в най-кратки срокове, включително и за разясняване на негативните последици от неплащането им и възможностите за обезпечаване и плащане на дълговете при финансови затруднения. Мерките целят да:

- провокират активно поведение от страна на лицата, с оглед заплащане на задълженията им;
- дисциплинират и трайно променят поведението на клиентите на НАП;
- намаляват разходите за събиране на публичния дълг, чрез намаляване броя на лицата, за които ще се предприемат последващи действия за принудително събиране.

Изпращане на съобщения до лица с нововъзникнали задължения

Следвайки разбирането, че колкото по-рано се третира един дълг, толкова по-ефективно се събира същият, и през 2019 г. продължи практика за ранно уведомяване на задължените лица, които са пропуснали да платят в пълен размер публичните си задължения в срок. Чрез внедрена в края на 2017 г. функционалност, за всяко нововъзникнало/предявено за събиране в НАП публично вземане, до съответното задължено лице се изпращат три последователни електронни съобщения, с различно съдържание – уведомително, напомнително и предупредително съобщение.

Съгласно отчетните данни близо половината от лицата погасяват изцяло задълженията, във връзка с които им е изпратено уведомителното съобщение, в тримесечен срок от изпращането му, а размерът на третирания с мярката дълг намалява в посочения срок с близо 70,0 %.

Наред с изпращането на електронни съобщения се провеждат и телефонни кампании с оглед стимулиране на доброволното плащане на дълга.

Лицата, които въпреки горепосочените мерки не са погасили задълженията си и не са иницирали контакт с администрацията за уточняване начините за погасяването им, са обект на приоритетни действия за обезпечаване и събиране на дълга.

1.2. Мерки за принудително събиране на вземанията от некоректни длъжници

Постоянен мониторинг по отношение на длъжници с просрочени задължения

И през 2019 г. продължи постоянният мониторинг на длъжници с най-големи просрочени задължения за данъци и задължителни осигурителни вноски, категоризирани като събираеми и частично събираеми. Мярката включва провеждането на персонални срещи от страна на директорите на ТД на НАП с лицата с цел предоставяне на обезпечения и/или извършване на цялостни или частични плащания на просрочените дългове, ефективно наблюдение на поетите от длъжниците ангажименти и навременен контрол за третирането им от страна на компетентните органи – актуална оценка на икономическия статус на задълженото лице, своевременно налагане на обезпечителни мерки, издаване на разрешения за неотложни плащания, разсрочване/отсрочване, реализиране на имуществото, извършване на ревизии и проверки при необходимост и други.

При 2 906 от наблюдаваните лица е отчетено намаление на размера на дълга на лицата в периода, в който са обект на мониторинг, с 447,9 млн. лв., като 533 бр. от тях са погасили изцяло общите си задължения в размер на 167,6 млн. лева.

Ежемесечен мониторинг

Осъществява се текущо наблюдение по отношение формирането на публични задължения от търговци на течни горива, както и лица, притежаващи лицензи и разрешения за производство и съхранение на акцизни стоки под режим отложено плащане,

за организиране на хазартни игри и дейности по смисъла на чл. 4 от Закона за хазарта, или упражняващи дейност по Закона за частната охранителна дейност и лица – лицензирани превозвачи по смисъла на Закона за автомобилните превози, извършващи обществен превоз на пътници и товари на територията на Република България и Общността.

Мярката има превантивен характер и цели промяна на поведението на наблюдаваните лица в посока плащане на задълженията в срок. За лицата, които системно не изпълняват задълженията си, се уведомяват съответните лицензиращи органи с оглед предприемане на действия по отнемане на предоставените им лицензи.

Мерки по отношение на земеделските производители

През 2019 г., на база на Инструкцията за взаимодействие и обмен на информация между НАП и Държавен фонд „Земеделие“ (ДФЗ), в НАП са постъпили 9 бр. списъци с лица – земеделски производители, одобрени за получаване на парични помощи от ДФЗ по различни схеми и програми за подпомагане за 2018 г. и 2019 г., в т.ч. – 34 хил. лица с просрочени публични задължения. Същите са били предмет на приоритетни действия от страна на публичните изпълнители в НАП, като при липса на доброволно плащане на дълга са запорирани банковите им сметки, по които са изплащани сумите от ДФЗ, в резултат на което са събрани публични задължения в размер на близо 6 млн. лева.

Насочване на изпълнението към вземания на длъжници (изпълнители по договори) от трети лица - разпоредители с бюджет

Една от основните мерки за събиране на публичните задължения от длъжници, явяващи се изпълнители по договори с лица-разпоредители с бюджетни средства, е приоритетно насочване на изпълнението към предстоящите плащания по тези договори. В тази връзка е прието ново Решение на Министерския съвет № 592/21.08.2018 г. за условията и реда за разплащанията на разпоредители с бюджет по договори, което предвиди нов ред за разпоредителите с бюджет, а именно да уведомяват приходните администрации, както за предстоящите плащания по договори или първични платежни документи, така и за сключените от тях договори. Промяната цели да повиши приходите в бюджета. В тази връзка, информационна система „РМС Плащания“ обезпечава изпълнението на дейностите по РМС № 592/21.08.2018 година.

През 2019 г. по реда на РМС № 592/2018 г. са регистрирани 483 875 броя уведомления за предстоящи плащания, като 30 056 бр. от тях са насочени за предприемане на действия от публичен изпълнител в компетентната ТД на НАП. Във връзка с постъпилите уведомления през 2019 г. са събрани суми в размер на 210,3 млн. лева.

Мярката е доказала ефективността си, като в резултат от прилагането ѝ реално постъпилите суми от въвеждането ѝ в края на 2014 г. до края на 2019 г. са в размер на 1 031,8 млн. лева.

Развитие на информационните системи

През 2019 г. продължи надграждането и усъвършенстването на информационна система „Събиране“. В периода в системата са реализирани промени, както и са внедрени нови функционалности и оперативни справки, обезпечаващи дейности на публичните изпълнители и техните ръководители.

Продължи надграждането и усъвършенстването и на портал „Продажби“ за публикуване на съобщения за публични продажби по реда на ДОПК. Надградена е функционалността за търсене на имущества, обявени за публична продажба от публични изпълнители, като са допълнени критериите за разширено търсене. Създадена е възможност за търсене, както в текущите (с предстояща дата на провеждане), така и в архивираните съобщения (за които датата на продажба е по-стара от текущата дата). Целта е максимално улесняване на потребителите при търсене в портал „Продажби“.

Оптимизирана е функционалността за абонамент на клиентите, които са заявили желание да получават на електронната си поща съобщения за публични продажби, както и за извършените в тях промени.

Електронна комуникация с длъжници, публични вискатели и заинтересовани страни

През 2019 г. чрез разработената и внедрена през 2018 г. електронна услуга за предявяване по електронен път на публични вземания по актове, издадени от публични вискатели, са предявени 178 360 бр. публични вземания. Към настоящия момент към услугата са присъединени 312 публични вискателя, сред които всички министерства, агенции, областни управители и 94 общини.

С автоматизирането на процеса от една страна е осигурена възможност за своевременно отразяване на данните от изпълнителните титули, а от друга – спестен е административен ресурс в ТД на НАП, който е насочен към други приоритетни за функцията дейности.

През 2019 г. чрез информационна система „Връчване“ са връчени 36 474 бр. документи за целите на принудителното събиране на просрочени публични задължения – с 10 577 бр. повече спрямо 2018 г., т.е. налице е увеличение от близо 41,0 %.

2. Държавни вземания

2.1. Продажба на конфискувани, отнети и изоставени в полза на държавата и придобитите в производството по несъстоятелност имущества

През 2019 г. приходите от реализация на конфискувани, отнети и изоставени в полза на държавата вещи са в размер на 4,4 млн. лева. Няма имущества, придобити от държавата в производствата по несъстоятелност.

Основната част от приходите е формирана от вещи, които са приети от НАП по актове на органи на съдебната власт, включително постановени по отменения Закон за отнемане в полза на държавата на незаконно придобито имущество (ЗОПДНПИ (отм.)). От търгове, проведени по реда на ДОПК, са реализирани приходи в размер на 2,8 млн. лева. От тях 2,0 млн. лв. са от продажба на имущества, възложени на НАП по реда на ЗОПДНПИ (отм.).

Значителна част постъпления са от продажбата на отнети в полза на държавата недвижими имоти. Няма промяна по отношение на затруднената реализация на недвижимите имоти, предвид лошото им състояние, наличието на тежести върху част от тях (ипотеки, възбрани), както и лошата слава на бившите им собственици.

През 2019 г. продължи участието на експерти от НАП в реализацията на проект „Разработване и внедряване на електронна информационна система „Национален регистър на запорите“ по Оперативна програма „Добро управление“ с бенефициент Министерство на правосъдието. Проектът предвижда разработване на модул за онлайн платформа за електронна публична продажба, която да дава възможност за реализацията на конфискувано, отнето или изоставено в полза на държавата имущество по електронен път.

2.2. Действия по събиране на публични вземания в производствата по несъстоятелност

НАП осъществява процесуално представителство на държавата в производствата по несъстоятелност, в които държавата е кредитор.

Събраните публични вземания от търговци в открити производства по несъстоятелност през 2019 г. са в размер на 16,2 млн. лева.

Събраните суми са формирани от разпределение на суми в производството по несъстоятелност в резултат от осребряване на имущества на несъстоятелни търговци – 14,4 млн. лв. и от доброволни плащания от трети лица – 1,8 млн. лева. Събраните суми

през 2019 г. са с 1,0 % повече от събраните през 2018 г., с 11,0 % повече от събраните през 2017 г. и с 305,0 % повече от планираните за събиране приходи.

През 2019 г. е осъществен контрол върху изготвени от синдиците на търговци в открито производство по несъстоятелност 1 366 акта, от които 984 списъка на приети, респ. неприети вземания и 382 сметки за разпределение. Предприети са съответните процесуални действия чрез изготвянето на 259 възражения, от които 176 бр. с правно основание чл. 690 от Търговския закон (ТЗ) и 83 възражения с правно основание чл. 728 от ТЗ.

2.3. Действия по събиране на частни държавни вземания

През 2019 г. събраните суми за частни държавни вземания са в размер на 6,4 млн. лв., от които 0,6 млн. лв. са платени с компенсаторни инструменти.

Администрирани са вземания по чл. 3, ал. 7, т. 6 от ЗНАП срещу 631 длъжници (по програми САПАРД, ФАР, ОП „Развитие на човешките ресурси”, ОП „Административен капацитет”, ОП „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика”, ОП „Околна среда”, ОП „Регионално развитие” и др.), като преписките по 92 от тях са приключени през годината. Събирането на средствата, подлежащи на възстановяване по европейски програми, продължава да е приоритет в работата по обезпечаване и събиране на частни държавни вземания. През 2019 г. са постъпили 2,1 млн. лв. във връзка с предадени през предходни години преписки, а през 2018 г. са събрани 5,4 млн. лева.

През 2019 г. на НАП са предадени за събиране 12 380 изпълнителни листа, издадени в полза на НБПП, 115 преписки за вземания по чл. 3, ал. 7, т. 5 и 6 от ЗНАП и 195 преписки по Закона за кредитиране на студенти и докторанти (ЗКСД). В информационната система за администриране на частни държавни вземания са въведени 15 037 изпълнителни листа за длъжници на НБПП и 100 % от преписките за останалите видове вземания.

С оглед предприемане на действия по установяване и събиране на ЧДВ, през 2019 г. са изготвени 8 990 молби за образуване/присъединяване по изпълнителни дела при 3 834 молби за 2018 година. С оглед приемането на Закона за управление на средствата от европейските структурни и инвестиционни фондове (ЗУСЕСИФ) и промяната на характера на вземанията, произтичащи от наложени финансови корекции, през 2019 г. не са издавани актове за установяване на ЧДВ за този вид вземания, издадени са 3 акта за установяване на ЧДВ за вземания по ЗКСД.

През 2019 г. са получени 15 134 призовки и съобщения, свързани с производства относно ЧДВ, във връзка с които са предприети последващи действия. За сравнение, през 2018 г. са приети 7 757 бр., а през 2017 г. – 7 835 призовки и съобщения.

От предадените за събиране през 2019 г. преписки е извършвано проучване на имущественото състояние на всички лица, за които през периода са изготвени молби за образуване/присъединяване по изпълнителни дела за вземания на НБПП, както и по отношение на 94,5 % от получените през 2019 г. преписки за останалите видове администрирани вземания, за които е било необходимо.

Мерки, предприети от Агенция „Митници“

През 2019 г. митническите органи, при осъществяване на контролните си функции и реализиране на административнонаказателна отговорност на лицата, нарушили Закона за митниците (ЗМ), Закона за акцизите и данъчните складове (ЗАДС), Валутния закон (ВЗ), Закона за пътищата и Закона за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество са съставили общо 7 415 броя актове за установяване на административни нарушения (АУАН), които бележат ръст приблизително с 19,0 % спрямо 2018 година.

По спазване на Закона за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество са установени 6 броя нарушения. Общият брой на издадените наказателни постановления и сключените и одобрени споразумения е 7 492 броя. Размерът на наложените наказания е в размер на 12,8 млн. лв., като реално платените глоби и имуществени санкции възлизат на 5,3 млн. лв. или с около 0,6 млн. лв. повече от събраните през 2018 година.

През отчетния период бяха образувани 307 броя досъдебни производства, от които 190 броя по чл. 234 от Наказателния кодекс (НК), 101 броя по чл. 242 от НК, 16 броя по чл. 251 от НК.

През 2019 г. служители на Агенция „Митници“ са съставили 108 бр. АУАН по Валутния закон и са образувани 16 досъдебни производства по чл. 251 от НК, касаещи пренасяне на парични средства, благородни метали, скъпоценни камъни и изделия със и от тях, недекларирани по съответния ред. Откритите недекларирани пари в брой са съответно: 1 739 635 EUR, 164 300 USD, 528 910 TRY, 630 000 SEK и 38 660 BGN с обща легова равностойност близо 4,0 млн. лева. В хода на извършените проверки са открити над 39 кг изделия от злато и близо 24 кг изделия от сребро.

С оглед активните действия на митническите органи, свързани с прилагане на правомощията им по реда на ЗАДС и ЗМ, както и тези за разследване на престъпления, през 2019 г. бяха обезпечени като доказателства по Закона за акцизите и данъчните складове, задържани по Закона за митниците и иззети по реда на Наказателно-процесуалния кодекс (НПК) следните количества акцизни стоки:

- над 53,9 млн. къса цигари (над 33,9 млн. къса, предназначени за нелегално разпространение);
- над 38,6 тона тютюн за пушене (вкл. тютюн за наргиле);
- над 61,4 хил. литра етилов алкохол и високоалкохолни напитки;
- над 26,8 хил. литра бира;
- над 40,3 хил. литра вино;
- над 528,4 хил. литра енергийни продукти;
- над 78,9 тона енергийни продукти.

В резултат на осъществения през 2019 г. акцизен и митнически контрол са предотвратени щети за бюджета в размер над 13,3 млн. лв. (в т.ч. над 6,8 млн. лв. от акциз на цигари, над 5,8 млн. лв. от акциз на тютюн за пушене, над 0,4 млн. лв. от акциз на етилов алкохол и алкохолни напитки, над 0,3 млн. лв. от акциз на енергийни продукти).

Като превантивна мярка за предотвратяване извеждането от данъчни складове на цигари без да са отчетени от средство за измерване и контрол, без документ или без да са облепени с валиден акцизен български бандерол, през годината продължи провеждането на засиления контрол чрез постоянно физическо присъствие (мониторинг) на данъчни складове за производство на цигари (стартирал през февруари на 2018 г.). Мониторингът се изразява в проверка на всички транспортни средства, с които се въвеждат или извеждат от данъчните складове тютюневи изделия и суровини и материали за тяхното производство, както и на документите, които ги съпровождат.

От юни 2019 г. подобен засилен контрол (мониторинг) се проведе и спрямо всички данъчни складове, в които се произвежда етилов алкохол (спирт). Основната цел на този контрол бе ефективно противодействие на закононарушенията, свързани с производство, съхранение и търговия с етилов алкохол и алкохолни напитки.

От февруари 2019 г. е в действие план за изпълнение на съвместни контролни действия от структури на МВР и Агенция „Митници“ при въвеждане (разтоварване) на петролни продукти на територията на Република България от плавателни средства в пристанища на територията на Русе, Бургас и Варна.

През изминалата година са реализирани няколко крупни задържания на цигари, като през месец юли на ГКПП Кулата са задържани близо 5,0 млн. къса цигари, укрити

под млечни продукти и в гр. София над 8,0 млн. къса цигари укрити в тежкотоварен автомобил, натоварен с биг бегове (гъвкави контейнери) със сол и в складово помещение. При извършени проверки на ГКПП Дунав мост 2 – Видин и в склад в гр. София са открити 30 тона тютюн за наргиле без документи, удостоверяващи заплащането, начисляването или обезпечаването на акциз.

По линия на противодействие на нарушения, свързани с етилов алкохол и алкохолни напитки, се открояват два случая на иззет етилов алкохол (спирт) на ГКПП – Дунав мост 2, като при единия са иззети 7 200 литра спирт, опакован в кутии като кокосово мляко, а при другия 19 360 литра спирт, опакован като препарат за почистване.

На второ място като количество и на първо по честота на констатиране на нарушения е иззетият етилов алкохол - ракия, предимно в частни имоти на граждани.

През 2019 г. от митническите органи са извършени над 900 проверки на лица, стопанисващи обекти за разпространение на моторни горива, които са вследствие анализ на риска или по инициатива и съвместно с други контролни органи - МВР, НАП, ДАМТН и други.

Във връзка с утвърдени от директора на Агенция „Митници“ мерки за засилване на контрола върху енергийните продукти, както и върху продуктите с възможна неправомерна употреба като добавки в моторни горива или горива за отопление, през годината бе създадена организация за извършване на контролни действия в следните насоки:

- временно физическо присъствие и контрол на превозните средства, влизаци и напускащи територията на данъчни складове за производство и/или складиране на енергийни продукти;
- прилагане на чл. 102б от ЗАДС по отношение преминаващите през ГКПП масла и химически продукти в наливно състояние, превозвани в стандартни автоцистерни или в резервоари (пластмасови), разположени в товарните отсеци на превозни средства;
- тематични проверки в данъчните складове за производство и/или складиране на енергийни продукти, относно спазването на ЗАДС, Правилника за прилагане на Закона за акцизите и данъчните складове (ППЗАДС), Наредби № Н-1/2014 г. и №7/2016 г. на министъра на финансите.

Във връзка с установени рискови тенденции за неправомерно разпореждане с енергийни продукти, предназначени за освободени от акциз крайни потребители, бяха организирани и проведени значителен брой проверки в обекти, стопанисвани от тези лица, в хода на които бяха установени сериозни нарушения на акцизното законодателство.

През 2019 г. под ръководството на Междуведомствения координационен център за противодействие на контрабандата и контрол на рискови стоки и товари са осъществени 1 484 съвместни специализирани операции и проверки, в резултат на които са установени повече от 20 нарушения на акцизното законодателство.

През ноември 2019 г. митническите служители участваха в оперативни дейности, насочени към противодействие на измамите с „дизайнерски горива“ в рамките на ЕМПАКТ „Акцизи 2019“. Събраната в рамките на операция Chain Bridge III (4-та фаза) информация е довела до установяване на използваните маршрути за транспортиране на „дизайнерски горива“ в ЕС и съответно - предприемане на мерки, недопускащи преминаващите през България енергийни продукти да бъдат отклонени и използвани като моторни горива на територията на страната.

През 2019 г. звената за последващ контрол са извършили проверки за спазване на митническото законодателство, както следва:

- 59 повторни проверки на декларирането по реда на чл. 48 от Митническия кодекс на Съюза (МКС) и член 84, ал. 1, т. 1 от ЗМ, в резултат на които са установени нарушения, водещи до възникване на задължения за заплащане на публични

държавни вземания на обща стойност 0,5 млн. лв., в т.ч. мито – 0,04 млн. лв. и ДДС – 0,4 млн. лв.;

- 94 проверки в рамките на последващия контрол по реда на член чл. 48 от МКС и член 84, ал. 1, т. 2 от ЗМ на Съвета на икономически оператори, в резултат на които са установени нарушения, водещи до възникване на задължения за заплащане на публични държавни вземания на обща стойност 1,1 млн. лв., в т.ч. мито – 0,3 млн. лв. и ДДС – 0,8 млн. лв.;
- 14 предварителни проверки във връзка с издаването на разрешения за ОИО (одобрен икономически оператор) и 9 бр. преразглеждания на издадени сертификати за ОИО.

Звената за последващ контрол-акцизно законодателство, при осъществяване на контролната им дейност са извършили следното:

➤ Ревизии

През 2019 г. са извършени 34 бр. ревизии за установяване, изменение и/или прихващане на задължения за акциз, както и за възстановяване и/или прихващане на недължимо платени или събрани от лицето суми по реда на ДОПК, във връзка с разпоредбите на ЗАДС. Установените с ревизионни актове задължения за заплащане на акциз са в размер на 4,5 млн. лв., лихви за просрочие – 1,1 млн. лв. и надвнесени суми за акциз – 1,0 млн. лева. Ефективно постъпилите суми в държавния бюджет са общо 0,9 млн. лева.

От извършените ревизии за 2019 г. с установени задължения са 24 броя, а без установени задължения са 10 броя. Относителният дял на ревизиите без установени задължения е 29,4 %. От извършените ревизии за 2018 г. относителният дял на ревизиите без установени задължения е 36,4 %, т.е. относителният дял на извършените ревизии без установени задължения за 2019 г. намалява със 7,0 %.

➤ Проверки

През 2019 г. са извършени 240 броя проверки, в т.ч.: насрещни проверки – 120 броя, проверки по делегация – 11 броя, проверки за установяване на факти и обстоятелства – 109 броя. В сравнение с 2018 г. извършените проверки нарастват с 34,8 процента.

2.2 Изпълнение на приходите по консолидираната фискална програма

Отчетът на общите приходи, помощи и дарения по КФП за периода 2017 г. – 2019 г. по основни групи, представени и като процент от БВП, е както следва:

Приходи, помощи и дарения по КФП за периода 2017 г. – 2019 г.

(млн. лв.)	2017 г.		2018 г.		2019 г.	
	Отчет	%БВП	Отчет	%БВП	Отчет	%БВП
ОБЩО ПРИХОДИ, ПОМОЩИ И ДАРЕНИЯ	35 316,6	34,5%	39 650,9	36,1%	44 048,6	37,1%
Данъчни приходи	29 581,3	28,9%	32 235,5	29,4%	35 280,6	29,7%
Преки данъци	5 644,3	5,5%	6 132,5	5,6%	6 714,9	5,7%
Корпоративни данъци	2 308,1	2,3%	2 464,5	2,2%	2 695,2	2,3%
- от нефин. предприятия *	2 043,2	2,0%	2 276,9	2,1%	2 450,9	2,1%
- финансов сектор	264,9	0,3%	187,5	0,2%	244,3	0,2%
ДДФЛ	3 336,2	3,3%	3 668,0	3,3%	4 019,7	3,4%
Приходи на социално осигурителни фондове	8 365,2	8,2%	9 458,3	8,6%	10 546,9	8,9%
Косвени данъци	14 532,5	14,2%	15 531,0	14,2%	16 847,7	14,2%
ДДС	9 320,2	9,1%	10 064,0	9,2%	11 086,1	9,3%
Акцизи	4 984,5	4,9%	5 203,2	4,7%	5 486,0	4,6%
Мита и митнически такси	194,3	0,2%	226,2	0,2%	230,9	0,2%
Данък върху застрахователните премии	33,5	0,0%	37,6	0,0%	44,7	0,0%
Други данъци	1 039,3	1,0%	1 113,8	1,0%	1 171,0	1,0%
Неданъчни приходи	4 214,7	4,1%	5 302,3	4,8%	6 303,3	5,3%
Помощи и дарения	1 520,6	1,5%	2 113,0	1,9%	2 464,7	2,1%

*вкл. постъпленията от данък върху дивидентите, ликвидационните дялове и доходите

Общият размер на **приходите, помощите и даренията** по консолидираната фискална програма за 2019 г. е **44 048,6 млн. лв.**, което представлява 37,1 % от БВП, при 36,1 % от БВП за 2018 г. Постъпилите приходи по КФП за 2019 г. представляват 100,4 % спрямо годишните разчети към ЗДБРБ за 2019 г.

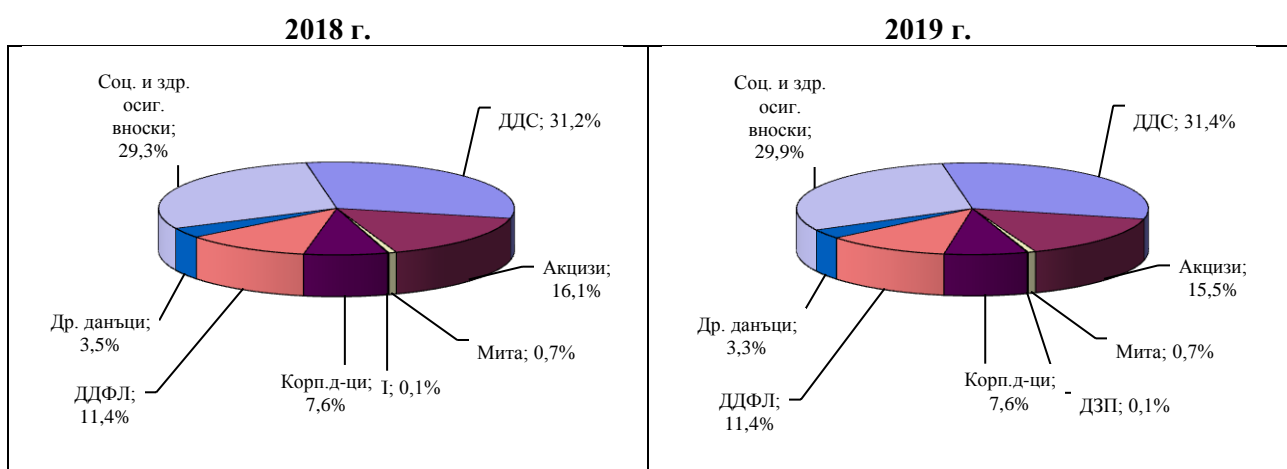
В номинален размер данъчните приходи възлизат на 35 280,6 млн. лв. (29,7 % от БВП), а неданъчните приходи са в размер на 6 303,8 млн. лв. (5,3 % от БВП). Приходите от помощи и дарения са в размер на 2 464,7 млн. лв. (2,1 % от БВП).

Данъчни приходи

Постъпленията от **данъци** по КФП за 2019 г. са в размер на **35 280,6 млн. лв.**, което представлява изпълнение от 102,1 % на разчетите за годината. В структурно отношение преизпълнение на годишните разчети се отчита при всички основни данъци и осигурителните вноски. Данъчните постъпления за 2019 г. представляват 29,7 % от БВП за годината, при 29,4 % от БВП за 2018 г. и имат относителен дял от 80,1 % в общите постъпления по КФП. Спрямо 2018 г. данъчните приходи **нарастват с 3 045,1 млн. лв.**

(9,4 %). Приходите в частта на *преките данъци* възлизат на 6 714,9 млн. лв., което представлява 102,4 % спрямо годишния разчет. Съпоставени с 2018 г. преките данъци нарастват с 9,5 % (582,4 млн. лв.). Приходите от *косвени данъци* са в размер на 16 847,7 млн. лв., което представлява 102,5 % спрямо годишния разчет. Съпоставени с 2018 г. косвените данъци бележат ръст от 8,5 % (1 316,7 млн. лв.). Постъпленията от *други данъци* (включват други данъци по ЗКПО, имуществени данъци и др.) са в размер на 1 171,0 млн. лв., което представлява 100,1 % спрямо годишния разчет и нарастват с 5,1 % (57,3 млн. лв.) спрямо 2018 г. Приходите от *социални и здравноосигурителни вноски* към 31.12.2019 г. са в размер на 10 546,9 млн. лв. или 101,6 % спрямо планираните за годината, като спрямо 2018 г. нарастват с 1 088,7 млн. лева. (11,5 %).

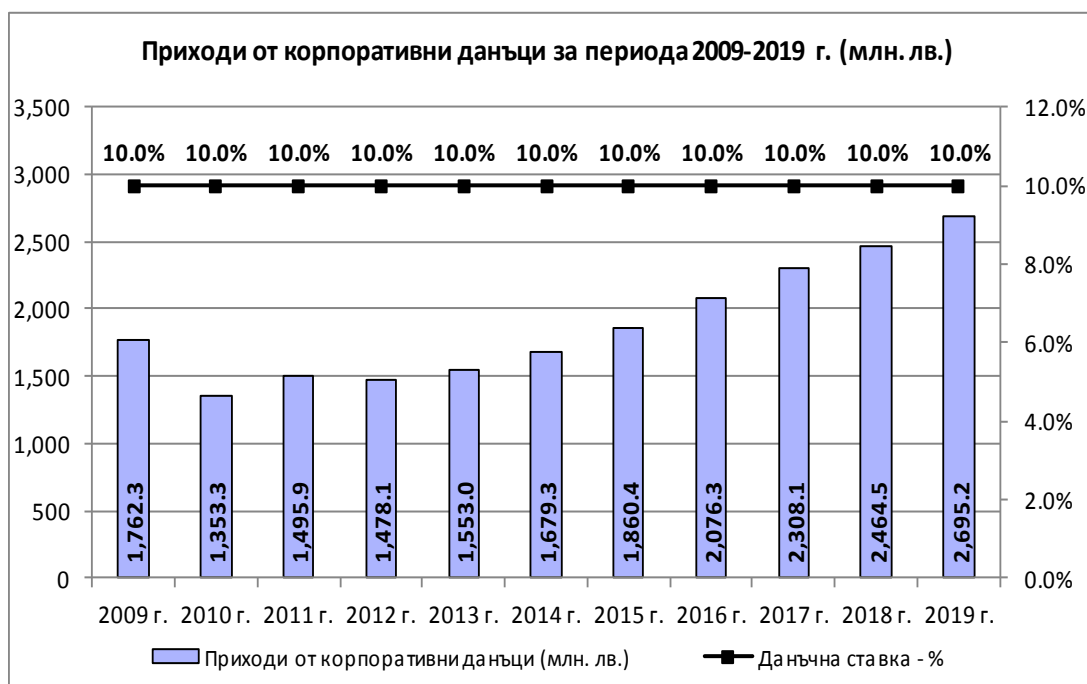
Структура на данъчните приходи по КФП

2.2.1 Корпоративни данъци

Постъпленията от корпоративни данъци в консолидираната фискална програма включват постъпленията от корпоративен данък и данъци върху дивидентите, ликвидационните дялове и доходите на местни и чуждестранни юридически лица. За 2019 г. приходите от корпоративни данъци възлизат на 2 695,2 млн. лв. или 100,7 % изпълнение на плана и представляват 2,3 % от БВП за годината. Отнесени към общо постъпилите данъчни приходи по КФП, корпоративните данъци заемат дял от 7,6 %. В сравнение с 2018 г. събраните приходи нарастват с 230,7 млн. лв. (9,4 %).

Приходите от корпоративни данъци през отчетната година зависят от отчетените финансови резултати (облагаема печалба/загуба) на задължените лица по Закона за корпоративното подоходно облагане през 2018 г. и от направените законодателни изменения.

Източник: Министерство на финансите

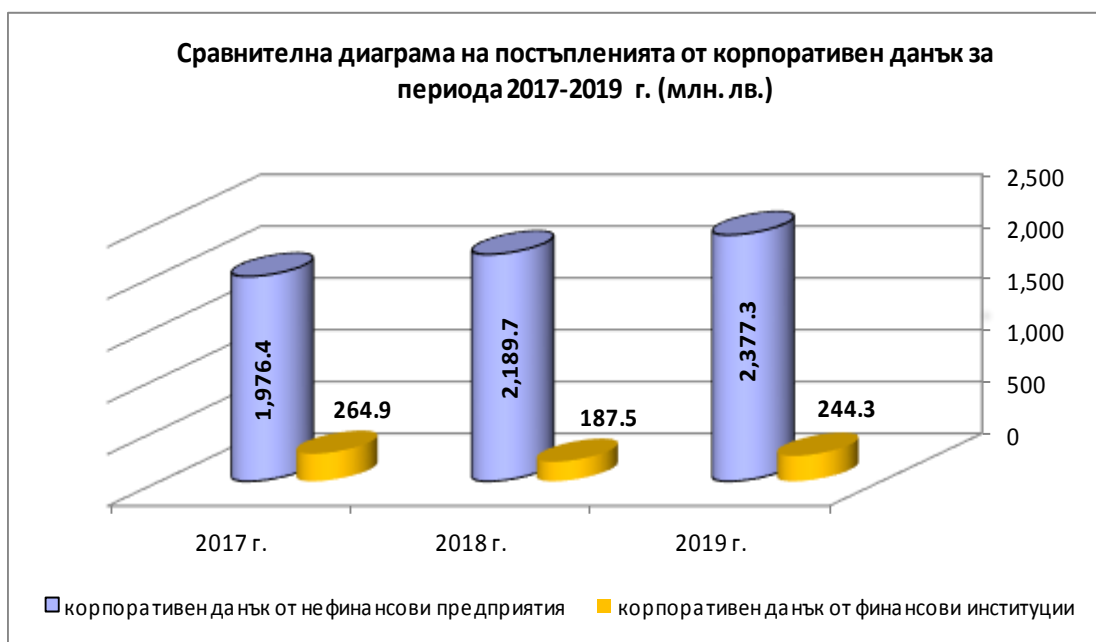
Корпоративен данък

Касовите постъпления от корпоративен данък от нефинансови предприятия (вкл. организации с идеална цел) и финансови институции, възлизат на 2 621,6 млн. лв., което представлява 101,8 % изпълнение от предвидените показатели в ЗДБРБ за 2019 година. Спрямо 2018 г. постъпленията от корпоративен данък се повишават с 244,3 млн. лв. (10,3 %) на годишна база.

Внесеният корпоративен данък през 2019 г. е в пряка зависимост от резултатите по следните показатели:

- декларираната облагаема печалба за финансовата 2018 г. е 23 455,8 млн. лв., което е увеличение с 655,6 млн. лв. (2,9 %) спрямо предходната година;
- декларираната загуба за финансовата 2018 г. е 5 202,3 млн. лв. и е със 7,7 млн. лв. (0,1 %) повече, в сравнение с предходната година;
- общият размер на изравнителните вноски по годишни данъчни декларации за финансовата 2018 г. е 876,8 млн. лв., като сумата нараства с 18,6 млн. лв. (2,2 %), съпоставено с размера на изравнителните вноски за предходната година;
- надвнесеният корпоративен данък е 117,7 млн. лв. или с 1,0 млн. лв. (0,9 %) повече на годишна база;
- направените авансовите вноски за 2019 г. от данъчно задължените лица, формирани въз основа на данъчна печалба за 2018 г., отчитат ръст, като месечните авансови вноски се повишават със 178,1 млн. лв. (13,9 %), а тримесечните авансови вноски се увеличават с 27,1 млн. лева (8,7 %).

Към 31.12.2019 г. остатъкът за внасяне по годишни данъчни декларации е 75,3 млн. лв. и е с 12,1 млн. лв. повече спрямо предходната година. Постигнатата събираемост на декларирания корпоративен данък по годишни данъчни декларации за отчетния период е 96,7 %, при 97,2 % за 2018 година.

Източник: Министерство на финансите

Приходите от корпоративен данък от нефинансови предприятия (вкл. организации с идеална цел) към 31.12.2019 г. са в размер на 2 377,3 млн. лв. или 104,6 % изпълнение на плана за годината и са със 187,6 млн. лв. (8,6 %) повече, в сравнение със събраните през 2018 година. Приходите от нефинансовите институции формират 90,7 % от общите приходи от корпоративен данък. Отчетеният ръст на постъпленията се дължи основно на по-голям размер на разликата за внасяне по годишна данъчна декларация, както и от направени по-високи авансови вноски, в сравнение с предходната година от определени нефинансови предприятия.

Постъпленията от корпоративен данък от финансови институции (вкл. застрахователни дружества) са в размер на 244,3 млн. лв. или 80,3 % спрямо планираните за годината. Съпоставено с 2018 г. се отчита ръст с 56,7 млн. лв. (30,2 %), в т.ч. 38,7 млн. лв. увеличение на приходите от финансови институции и 18,0 млн. лв. ръст на приходите от застрахователни дружества. Постъпленията от финансови институции формират 9,3 % от общите приходи от корпоративен данък за отчетния период.

Основна причина за повишението на постъпленията от корпоративен данък от финансови институции за 2019 г. е увеличението на приходите при няколко кредитни институции с 46,0 млн. лв., в сравнение с 2018 година. Ръстът на внесения корпоративен данък през отчетния период при тези банки е в резултат от направените по-високи авансови вноски през декември 2019 година.

Данъци върху дивидентите и ликвидационните дялове на местни и чуждестранни юридически лица (ЧЮЛ) и данък върху доходите на ЧЮЛ

За 2019 г. постъпленията от данъци върху дивидентите, ликвидационните дялове на местни и чуждестранни юридически лица и доходите на ЧЮЛ са в размер на 73,6 млн. лв. или 73,8 % от разчета за годината. Съпоставено с предходната година, приходите са с 13,7 млн. лв. по-малко (15,7 %).

Постъпленията от данъците върху дивидентите, ликвидационните дялове и доходите на юридически лица зависят от състоянието на икономиката и осъществяващите се процеси по разпределение на фирмена собственост в страната.

2.2.2 Данъци върху доходите на физическите лица

Приходите от данъците върху доходите на физическите лица (ДДФЛ) за 2019 г. са в размер на 4 019,7 млн. лв. или 103,5 % спрямо годишния план. Постъпленията от ДДФЛ представляват 11,4 % от общия размер на данъчните приходи по КФП и формират 3,4 % от БВП. В сравнение с 2018 г. приходите от ДДФЛ нарастват с 357,6 млн. лв. или 9,6 %.

Върху размера на постъпленията от ДДФЛ основно влияние имат развитието на параметрите на пазара на труда и предприетите законодателни и административни мерки в областта на трудовото, социалното и данъчното законодателство. Положителен ефект върху приходите от ДДФЛ имат и предприетите мерки за намаляване на недеklarираната заетост и мерките за повишаване на събираемостта на задължения за минали периоди. За данъците, които не са свързани с доходи от труд влияние оказват размерът на изплатените суми за дивиденди и ликвидационни дялове, нивото на лихвените проценти по депозити на гражданите и обемът на депозитите и други.

С най-голям относителен дял в общата сума на постъпленията от ДДФЛ са приходите от трудови и приравнени на тях правоотношения – 81,8 %, следвани от постъпленията от извънтрудови правоотношения - 9,3 %, приходите от окончателния данък на местните и чуждестранни физически лица и данъка върху дивидентите и ликвидационните дялове на местни и чуждестранни физически лица – 8,2 %, приходи от окончателен годишен (патентен) данък и данък върху таксиметров превоз на пътници - 0,5 % и данък върху лихвите по банкови сметки - 0,2 %.

Постъпленията от *трудова правоотношения* възлизат на 3 288,0 млн. лв., което е изпълнение от 105,3 % от плана за 2019 година. Спрямо предходната година приходите са с 335,9 млн. лв. повече (11,4 %). Размерът на постъпленията от трудови правоотношения зависи от следните фактори:

- увеличение на минималната работна заплата от 1 януари 2019 г. от 510 лв. на 560 лева (9,8 %);
- увеличението на минималните осигурителни прагове за 2019 г. въз основа на повишението на минималната работна заплата;
- средната годишна работна заплата за страната през 2019 г.²⁹ е нараснала с 11,1 %;
- коефициентът на заетост за 2019 г. е 70,1 % и е нараснал с 2,4 пр. п.;
- коефициентът на безработица за 2019 г. е 4,2 % и намалява с 1,0 процентен пункт.

От *извънтрудови правоотношения* (ЕТ, свободни професии, граждански договори, годишен и авансов данък и др.) приходите от данъка към 31.12.2019 г. са в размер на 375,4 млн. лв. или 102,0 % спрямо годишния разчет. Съпоставени с 2018 г. постъпленията са с 26,8 млн. лв. повече (7,7 %). Основно влияние върху тези приходи оказват резултатите от годишните данъчни декларации по чл. 50 от ЗДФЛ (дължим данък за донасяне или надвнесен данък) и дължимите авансови вноски. По данни на НАП за 2019 г. плащанията по декларации са с най-голям относителен дял (52,9 %) и се увеличават със 7,8 % спрямо 2018 година. Относителният дял на плащанията по авансови вноски е 17,7 % от общата сума на приходите от извънтрудови правоотношения към края на 2019 г. и нарастват с 6,1 % на годишна база. Плащанията за минали години се повишават със 7,0 % на годишна основа, а делът им в приходите от този вид данъци е 29,3 % към края на 2019 година.

През 2019 г. приходите от *окончателен годишен (патентен) данък и данък върху таксиметров превоз на пътници*, администриран от общините, са в размер на 20,8 млн. лв., което е 90,3 % от годишния разчет.

²⁹ По предварителни данни на НСИ за 2019 г.

Постъпленията от *окончателния данък върху доходите на местните физически лица от лихви по банкови сметки* за 2019 г. са 6,4 млн. лв. или 45,4 % от годишния план. В сравнение с предходната година приходите са с 4,5 млн. лв. по-малко (41,5 %). Основните фактори, които влияят върху размера на постъпленията от този данък, са лихвите по спестовните продукти и банковите сметки и ръстът на спестяванията. През 2019 г., въпреки че беше отчетен ръст на депозитите на домакинствата, значителният спад на лихвените проценти по депозитите доведе до много по-ниски от очакваните приходи от този данък. По данни на БНБ към 31.12.2019 г. сумата на депозитите в сектор „Домакинства“³⁰ е 55 644,6 млн. лв. и е нараснала с 8,0 % в сравнение с 2018 година. Положителният ефект, който ръстът на депозитите оказва върху данъчната основа (доходите от лихви) се влияе негативно от спада в нивата на лихвените проценти по банковите сметки. Според месечните данни на БНБ към края на декември 2019 г. лихвените проценти по отделните видове депозити (салда) на сектор „Домакинства“ са се понижали между 0,01 пр. п. и 0,06 пр. п. на годишна база, като най-ниски са лихвените проценти по овърнайт депозитите в левове и в евро (0,01 %), а най-висок е процентът по депозити с договорен матуритет в левове (0,22 %).

Постъпления от *окончателния данък на местните и чуждестранни физически лица, данък върху дивидентите и ликвидационните дялове на местни и чуждестранни физически лица* - тези данъци за 2019 г. възлизат на 329,2 млн. лв., което е 92,1 % изпълнение на плана за 2019 година. Съпоставено с 2018 г. приходите са с 6,6 млн. лв. по-малко (2,0 %). Този спад се дължи от една страна на по-ниските постъпления от данъка върху дивидентите и ликвидационните дялове на местни и чуждестранни физически и юридически лица с 6,3 млн. лв. спрямо предходната година (2,0 %). От друга страна приходите от данъка върху доходите на физически лица по чл. 37 и чл. 38 също намаляват с 0,3 млн. лв. (1,2 %). Прихода от тези данъци са в пряка зависимост от състоянието на икономиката. При добра конюнктура и осъществен икономически растеж сумите, заделени като дивидент от акции и облигации се увеличават, което води и до ръст на внесения данък върху дивидента.

2.2.3 Приходи от осигурителни вноски

Постъпленията от социални и здравноосигурителни вноски за 2019 г. са в размер на 10 546,9 млн. лв., което представлява 101,6 % изпълнение на разчетите и 8,9 % от БВП. Данните показват увеличение на приходите от осигурителни вноски с 1 088,7 млн. лв. (11,5 %) спрямо предходната година.

Факторите, които оказват влияние на приходите от задължителни осигурителни вноски през годината, са следните:

- увеличеният размер на максималния осигурителен доход за всички осигурени лица от 2 600 лв. на 3 000 лв.;
- запазиха се равнищата на минималните осигурителни доходи по основните икономически дейности и квалификационни групи професии от 2018 г., с изключение на позициите, които са под новия размер на минималната работна заплата за 2019 г. (560 лв.), които бяха приравнени на нея. Това доведе до средно нарастване на минималните осигурителни доходи през 2019 г. с около 4,7 на сто спрямо 2018 година.

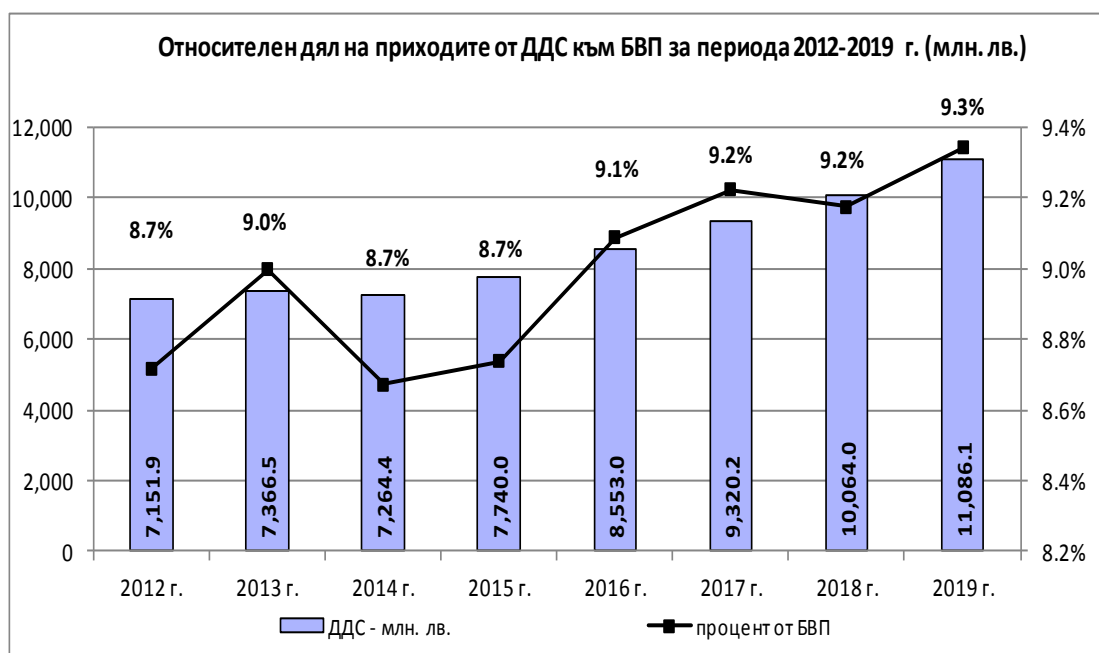
Приходите от осигурителни вноски по бюджетите на социално-осигурителните фондове (вкл. ДОО, ФГВРС и УПФ) са в размер на 7 622,4 млн. лв., което представлява 101,1 % изпълнение на годишните разчети и със 797,4 млн. лв. повече спрямо предходната година. Здравноосигурителните вноски по бюджета на НЗОК възлизат на 2 924,5 млн. лв.,

³⁰ Сектор Домакинства включва и сектор Нетърговски организации, обслужващи домакинствата (НТООД). По данни на БНБ - Парични, депозитни и кредитни показатели, декември 2019 г.

което е 102,9 % спрямо заложените в разчета за годината и с 291,2 млн. лв. повече спрямо 2018 г.

2.2.4 Данък върху добавената стойност

Приходите от ДДС формират най-голяма част от данъчните постъпления по КФП – 31,4 %. За 2019 г. нетните приходи от ДДС възлизат на 11 086,1 млн. лв. или 102,4 % изпълнение на годишния план и представляват 9,3 % от БВП за годината. В сравнение с 2018 г. се отчита увеличение с 10,2 % (1 022,1 млн. лв.), което се дължи на по-високите приходи от ДДС от сделки в страната.

Източник: Министерство на финансите

Постъпления от ДДС от сделки в страната и вътреобщински придобивания (ВОП)

Приходите от ДДС от сделки в страната и ВОП (нето) за 2019 г. са в размер на 6 823,2 млн. лв. или 103,4 % изпълнение на годишния план, като в сравнение с 2018 г. е отчетен ръст от 1 223,8 млн. лв. (21,9 %). Относителният дял на приходите от сделки в страната в общите приходи от ДДС е 61,5 % за отчетния период, при 55,6 % за 2018 г., което е увеличение с 5,9 процентни пункта на годишна база. Този резултат е следствие от динамиката на потреблението, изменението на вноса и износа, влиянието на приетите законодателни изменения от началото на 2019 г. и действието на мерките за предотвратяване на възможностите за злоупотреби и данъчни измами с ДДС и повишаване на бюджетните приходи.

Основните фактори, повлияли върху постъпленията от данъка за 2019 г. са следните:

- Динамика на *потреблението* - по данни на НСИ за 2019 г.³¹ крайното потребление нараства с 9,5 % спрямо предходната година. Само за четвъртото тримесечие на 2019 г. крайното потребление отчита ръст от 6,3 % в сравнение със същия период на 2018 година;

³¹ Статистически данни > Макроикономическа статистика > Брутен вътрешен продукт (БВП) > Брутен вътрешен продукт (БВП) - ЕСС 2010 > Годишни данни > БВП - Разходи за крайно потребление - национално ниво, текущи цени, предварителни данни за 2019 г.

- Изменението на *вноса на стоки* – по данни на НСИ³² вносът на България от ЕС за 2019 г. се увеличава с 3,1 % спрямо предходната година, което оказва положителен ефект върху приходите от ДДС, администрирани от НАП. Вносът на стоки в България от трети страни през 2019 г. се увеличава с 4,5 % в сравнение с 2018 година;
- Изменението на *износа на стоки* – по данни на НСИ за 2019 г. износът на България за ЕС нараства с 2,9 % в сравнение с 2018 г., което оказва влияние върху декларирания ДДС, подлежащ на възстановяване от износители. Износът на стоки от България за трети страни нараства със 7,0 % спрямо 2018 година.

Основните показатели, които формират нетните приходи от *ДДС при сделки в страната и ВОП*, са следните:

- *Ефективно внесеният ДДС* по сметките на НАП, формиран като данък от справки-декларации от сделки в страната и ВОП и допълнително внесените суми, разкрити по данъчно-ревизионни актове, възлиза на 13 934,5 млн. лв. за 2019 г. и е с 1 365,0 млн. лв. (10,9 %) повече в сравнение с предходната година;
- *Общо възстановеният ДДС* (чрез прихващане и ефективно) е в размер на 7 111,3 млн. лв. за отчетния период и е със 141,1 млн. лв. (2,0 %) повече в сравнение с 2018 година;
- *Съотношението на възстановения ДДС към внесения е* 51,5 %, при 55,9 % за 2018 година;
- *Декларираният ДДС за внасяне (след приспадане) към 31.12.2019 г.* е 13 958,4 млн. лв., като се отчита увеличение с 1 371,2 млн. лв. (10,9 %) на годишна база;
- *Декларираният ДДС, подлежащ за възстановяване,* е 7 124,5 млн. лв. за 2019 г., което представлява увеличение със 184,2 млн. лева (2,7 %), съпоставено с предходната година;
- *Декларираната данъчна основа,* подлежаща на облагане със ставка 20 %, по предварителни данни е 234,2 млрд. лв., което е увеличение с 14,5 млрд. лв. (6,6 %) в сравнение с 2018 година.

Фирми с увеличение на нетния размер на ДДС

Към 31.12.2019 г. нетните приходи от ДДС на 257 дружества са с увеличение над 2,0 млн. лв. спрямо предходната година. Общият размер на нетните приходи от тези дружества е с 2 059,0 млн. лв. повече в сравнение с 2018 година. Посочените задължени лица са от следните икономически дейности: „Търговия на едро с горива“, „Производство, снабдяване и разпределение на електрическа енергия“, „Финансови дейности“, „Преработваща промишленост“, „Производство на боеприпаси и търговия с оръжие и военни продукти“ и други.

Фирми с намаление на нетния размер на ДДС

За 2019 г. нетните приходи от ДДС на 177 дружества са с намаление над 2,0 млн. лв. спрямо предходната година. Общият размер на нетните приходи от тези дружества е с 1 202,1 млн. лв. по-малко спрямо същия период на предходната година. Посочените дружества са от следните икономически дейности: „Търговия на дребно с течни горива“, „Търговия с електроенергия“, „Търговия с тютюневи изделия“, „Общини“, „Добивна промишленост“, „Производство на фуражни добавки“ и други.

Постигнатата събираемост на декларирания ДДС за внасяне по справки-декларации по ЗДДС за 2019 г. е 97,6 %, при приблизително запазване на нивото от предходната година (97,5 % за 2018 г.).

³² Търговия на България с ЕС през 2019 година (предварителни данни).
Износ, внос и търговско салдо на България през 2018 и 2019 г. по месеци (Предварителни данни към 12.03.2020 година).

Приходи от ДДС от внос от страни извън ЕС

Нетните постъпленията от ДДС от внос от трети страни за 2019 г. са в размер на 4 263,0 млн. лв., което представлява 100,8 % изпълнение на годишния план. Относителният дял на приходите от внос в общите приходи от ДДС за 2019 г. е 38,5 %, при 44,4 % за предходната година. Съпоставени с 2018 г., постъпленията от внос намаляват с 201,7 млн. лв. (4,5 %).

Основните фактори, повлияли върху приходите от ДДС от внос за 2019 г. са, както следва:

- **Заплащане на ДДС при внос на етап допълнителна митническа декларация.** С влизане в експлоатация на „Митническата информационна система за внасяне“ (МИСВ) на 07.01.2019 г. се преустанови прилагането на преходните правила при деклариране с опростени декларации, определени с Делегиран Регламент (ЕС) 2016/341/ДР. До 07.01.2019 г. **заплащането на задълженията се извършва на етап опростена декларация, а след тази дата - на етап допълнителна декларация.** Това води до изместване на момента на погасяване за част от внесените на територията на страната стоки от трети страни.
- **Отложено начисляване на ДДС.** От 01.07.2019 г. е въведена възможността за отложено начисляване на ДДС от вносител при внос на стоки от трети страни, в съответствие с разпоредбата на чл. 167а от Закона за данък върху добавената стойност. Ефектът от прилагането на този режим за периода юли-декември 2019 г. е отложено начисляване на ДДС при внос в размер на **388,3 млн. лева**, като общо 59 икономически оператора са се възползвали от предоставената възможност. Стоките от глава „Руди, шлаки и пепели“ са с най-голям дял в общия размер на отложеното начисляване – 47,4 % (184,2 млн. лв.).

Водещите групи стоки, при които се отчита ръст на начисления данък от внос към 31.12.2019 г. спрямо 2018 г. са, както следва:

- ✓ минерални горива и масла - ръст със 100,4 млн. лв. (8,3 %);
- ✓ изделия от чугун или стомана - ръст с 42,9 млн. лв. (61,3 %);
- ✓ електрически машини и апарати – увеличение с 28,8 млн. лв. (9,6 %);
- ✓ пластмаси и пластмасови изделия – повишение с 28,6 млн. лв. (17,2 %);
- ✓ мебели, медицинска и хирургическа мебелировка – ръст с 18,2 млн. лв. (30,1 %).

Значителен спад на декларираните суми от ДДС при внос за 2019 г. в сравнение с 2018 г. (предимно в резултат на отложеното начисляване на ДДС) се наблюдава при следните групи стоки:

- ✓ руди, шлаки и пепели – спад със 164,7 млн. лв. (52,3 %);
- ✓ мед и изделия от мед – понижение с 88,4 млн. лв. (48,1 %);
- ✓ чугун, желязо и стомана – намаление с 60,8 млн. лв. (20,5 %).

Декларираният ДДС при внос по групи стоки за 2019 г., съобразно Класификатора на широките икономически категории (ВЕС) се повишава при всички групи стоки, с изключение на промишлените доставки, при които се отчита спад с 14,7 %, съпоставено с 2018 година.

Изменение на декларирания ДДС при внос по групи стоки и изчислени индекси през 2019 година³³

Групи стоки	Изменение на начисления ДДС (в %) 2019/2018	Отн. дял (в %)	Индекс на цени при внос*	Индекс на физическия обем при внос*
			(I-XII.2018=100)	(I-XII.2018=100)
Храни и напитки	26,4	6,4	102,4	124,0
Промислени доставки	-14,7	35,7	99,5	105,9
Горива и смазочни материали	9,8	29,0	100,1	108,6
Инвестиционни стоки	3,7	13,9	105,7	98,0
Транспортно оборудване	8,8	5,6	96,5	115,0
Потребителски стоки	13,5	8,8	108,6	107,3
Общо:	-0,1	100,0	101,3	107,1

Източник: Агенция „Митници“

Промислени доставки

За 2019 г., начисленият ДДС при внос на промишлени доставки спада с 272,8 млн. лв. (14,7 %) в сравнение с предходната година. При внос на мазут е отчетен спад на приходите от ДДС с 58,7 % (8,6 млн. лв.) на годишна база. При внос на чугун, желязо и стомана са декларирани 235,6 млн. лв. задължения за ДДС или с 20,5 % по-малко спрямо 2018 година. При цветните метали, декларираният ДДС при внос на промишлена мед и медни изделия намалява с 88,4 млн. лв. (48,1 %), като основна причина за отчетени спад е понижението на внесените количества с 14,4 %, докато цените намаляват с 3,2 %. От внос на алуминий и изделия от алуминий във вид на промишлени доставки е начислен ДДС в размер на 68,0 млн. лв. или с 30,2 млн. лв. (30,8 %) по-малко спрямо 2018 година. Количествата на стоките, допуснати за свободно обращение и крайно потребление в страната, нарастват с 8,4 %, а цените намаляват с 6,3 %. За внос на руди са декларирани задължения за ДДС в размер на 150,1 млн. лв. за отчетния период, което е със 164,7 млн. лв. (52,3 %) по-малко, съпоставено с предходната година. Стоките от тази група са с най-голям дял сред тези в обхвата на отложено начисляване на ДДС, което води до спад на начисления данък за внасяне през 2019 година.

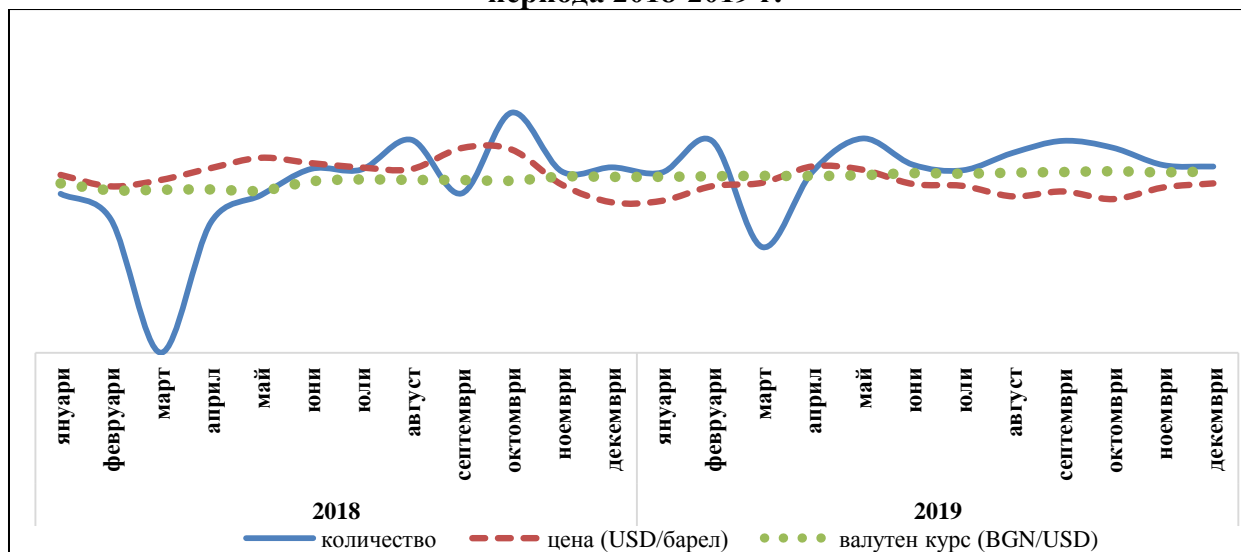
Горива и смазочни материали

Към 31.12.2019 г. начисленият ДДС при внос на горива и смазочни материали е в размер на 1 282,1 млн. лв. или с 9,8 % (114,4 млн. лв.) повече спрямо предходната година. Цените на стоките, допуснати за свободно обращение и крайна употреба, отчитат ръст с 0,1 %, а количествата се увеличават с 8,6 %. Декларираните суми за ДДС при внос на суров петрол през 2019 г. са в размер на 1 098,2 млн. лв. или с 12,1 % (118,1 млн. лв.) повече спрямо предходната година. Основна причина за нарастването на установените задължения е увеличеното количество на внесенния петрол в барели със 17,5 %, което води до повишаване на декларирания ДДС със 171,5 млн. лв., докато цените бележат спад с 9,1 %. (от 70,4 щ.д./барел за 2018 г. до 64,0 щ.д./барел за 2019 г.), което се изразява в намаление на декларирания ДДС със 104,5 млн. лева. Ръстът в осреднения валутен курс на долара спрямо лева (от 1,66 лв./USD за 2018 г. до 1,74 лв./USD за 2019 г.) за внесения

³³ Индексите са изчислени на база статистическа стойност на съпоставими стоки, допуснати за свободно обръщение и крайно потребление в страната, внесени от трети страни.

суров петрол се изразява в повишение на декларираните суми от ДДС при внос с 51,2 млн. лева.

Динамика на количество, цена и валутен курс при вноса на суров петрол за периода 2018-2019 г.

Източник: Агенция „Митници“

При вноса на каменни въглища се отчита спад на начислените суми от ДДС при внос. За отчетния период са декларирани 27,9 млн. лв. или със 7,4 млн. лв. (21,0 %) по-малко от сумата, декларирана за предходната година, като количествата намаляват с 33,2 %, а цената нараства с 18,8 %.

Инвестиционни стоки и транспортно оборудване

Декларираните суми от ДДС при внос на инвестиционни стоки достига 616,3 млн. лв. за 2019 г., като сумата се повишава с 21,9 млн. лв. (3,7 %) на годишна база. Наблюдава се ръст на цените на внесените стоки с 5,7 % и спад на физическите обеми с 2,0 %. При внос на транспортно оборудване са декларирани 246,7 млн. лв. приходи от ДДС за 2019 г. или с 20,0 млн. лв. (8,8 %) повече в сравнение с 2018 година. Количествата внесено транспортно оборудване се увеличават с 15,0 %, а цените намаляват с 3,5 % спрямо предходната година.

Потребителски стоки

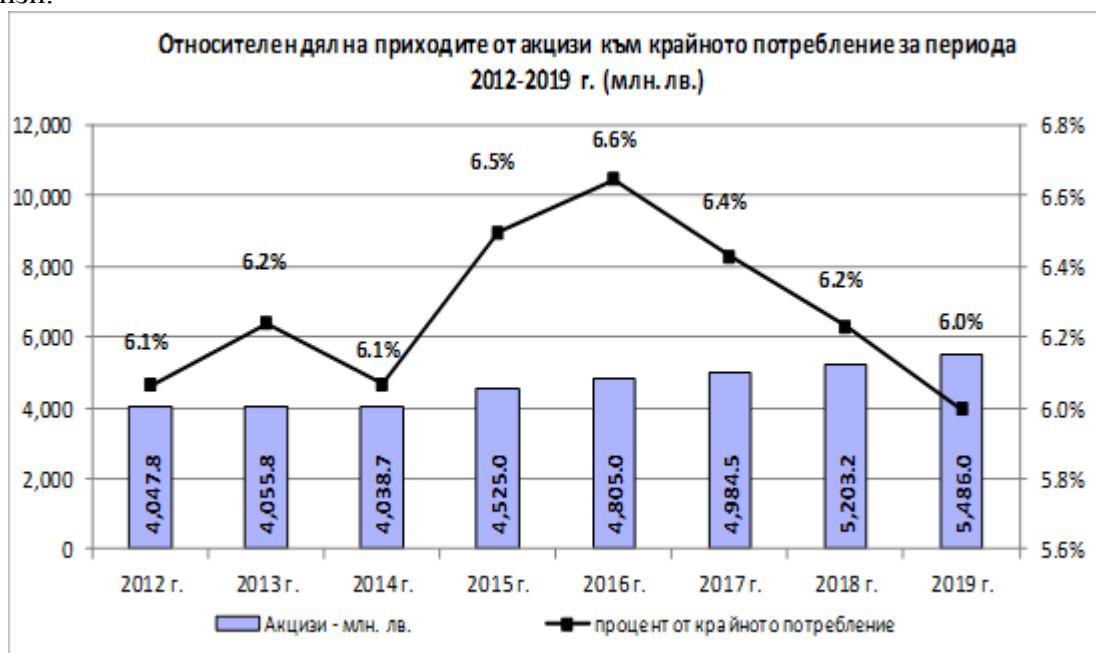
Начислените приходи от ДДС при внос на потребителски стоки са в размер на 389,7 млн. лв. като нарастват с 46,3 млн. лв. (13,5 %) в сравнение с 2018 година. Цените и количествата на внесените потребителски стоки се увеличават съответно с 8,6 % и със 7,3 %.

2.2.5 Акцизи

Касовото изпълнение на приходите от акцизи за 2019 г. (нето) е в размер на 5 486,0 млн. лв., което е 102,9 % изпълнение на годишния план. Приходите от акцизи представляват 15,5 % от данъчните постъпления по КФП. Относителният дял на постъпленията от акцизи към БВП е 4,6 %, а към потреблението - 6,0 %, при съответно 4,7 % и 6,2 % за 2018 година. Съпоставено с 2018 г. постъпленията се увеличават с 282,7 млн. лв. (5,4 %).

Във връзка с прилагането на схема за държавна помощ „Помощ под формата на отстъпка от стойността на акциза върху газьола, използван в първичното селскостопанско производство“, през 2019 г. е преведена сума в размер на 83,6 млн. лв. на Министерство на

земеделието, храните и горите, които са приспаднати при формиране на нетните приходи от акцизи.

Приходите от акциз се формират от акциз при сделки в страната (99,9 %) и акциз при внос (0,1 %), отчетени за 2019 г., при съответно 99,8 % и 0,2 % за 2018 година.

Приходи от акцизи по групи стоки за периода 2018-2019 г.

	2018 г. отчет	2019 г. отчет	Разлика 2019/2018	Ръст 2019/2018
Приходи от акцизи, в т.ч.:	5,203.2	5,486.0	282.7	5.4%
- от тютюневи изделия	2,536.2	2,735.4	199.3	7.9%
- от горива (вкл. природен газ)	2,315.7	2,393.4	77.6	3.4%
- от високоалкохолни напитки и бира	310.5	310.9	0.4	0.1%
- от други стоки (вкл. ел. енергия)	40.9	46.3	5.5	13.4%

млн. лв.

Източник: Министерство на финансите

По групи стоки, с най-голям относителен дял са приходите от тютюневи изделия (49,9 %), следвани от постъпленията от горива (43,6 %), пиво и алкохолни напитки (5,7 %) и други акцизни стоки (0,8 %). За 2019 г. се отчита нарастване на дела на приходите от акциз за тютюн и тютюневи изделия с 1,1 пр. п. (от 48,7 % за 2018 г. до 49,9 % за 2019 г.) основно за сметка на намаляване на дела на постъпленията от акциз за горива с 0,9 пр. п. (от 44,5 % за 2018 г. до 43,6 % за 2019 г.).

Източник: Министерство на финансите

Акцизите от тютюневи изделия - Приходите от акциз от тютюневи изделия са в размер на 2 735,4 млн. лв. и се увеличават със 199,3 млн. лв. (7,9 %) спрямо 2018 година. Количествата на обложените с акциз цигари нарастват с 5,3 % (от 13 900,2 млн. къса за 2018 г. до 14 632,8 млн. къса за 2019 г.). Средните ставки на акциза при цигарите са 176,5 лв. и 178,5 лв. на 1000 къса, съответно за 2018 г. и 2019 г., което е ръст с 1,1 % на средните ставки. Среднопретеглената продажна цена на дребно за 2019 г. (касови периоди) е 5,35 лв./20 къса, а за 2018 г. – 5,26 лв./20 къса. Делът на петте най-продавани ценови категории цигари през 2019 г. е 76,1 % от общото количество цигари, при 77,9 % за 2018 година. Приходите от акциз за тютюн за пушене за отчетния период са в размер на 69,3 млн. лв. или с 12,5 млн. лв. (21,9 %) повече спрямо 2018 година. За 2019 г. количествата тютюн за пушене, обложени с акциз, нарастват с 22,0 % спрямо предходната година (от 373,8 тона за 2018 г. до 455,9 тона за 2019 г.). Акцизната ставка на тютюна за пушене за 2019 г. се запазва - 152 лева/килограм.

Приходите от акциз за нагреваеми тютюневи изделия за 2019 г. са в размер на 51,6 млн. лв. или с 28,8 млн. лв. (126,2 %) по-високи в сравнение с 2018 година. Причина за посоченото увеличение е както ръстът в освободените за потребление количества с 49,6 % (от 148,0 тона за 2018 г. до 221,4 тона за 2019 г.), така и повишената акцизна ставка (от 154,1 лв./кг. средна ставка за 2018 г. до 233,0 лв./кг. за 2019 г.). При обложените с акциз количества *пури и пурети* се отчита ръст със 7,0 % (от 10,170 млн. къса за 2018 г. до 10,878 млн. къса за 2019 г.).

Акцизите от горива (вкл. природен газ) - Приходите от акцизи от горива за 2019 г. възлизат на 2 393,4 млн. лв., като нарастват със 77,6 млн. лв. (3,4 %) в сравнение с 2018 година.

Газьол и керосин - Приходите от акцизи за *газьол* формират основната част от приходите от горива (72,5 %). За отчетния период постъпленията от акциз за газьол (нето) са в размер на 1 735,7 млн. лв., като сумата се увеличава с 65,8 млн. лв. (3,9 %), спрямо 2018 година. Произведените и внесени количества газьол са 2 857,3 млн. литра за 2019 г., което представлява ръст с 2,9 % на годишна база. Отчита се спад на възстановения акциз за газьол с 6,6 %, като за 2019 г. са възстановени 98,8 млн. лв., при 105,8 млн. лв. за предходната година. Брутните приходи от акциз за *керосин* за отчетния период са в размер

на 197,2 млн. лв., като се понижават с 10,5 млн. лв. (5,1 %), а възстановеният акциз за керосин намалява с 25,2 млн. лв. (12,2 %).

Бензин - Постъпленията от акциз за *бензин* представляват 19,2 % от приходите от акцизи за горива. Към 31.12.2019 г. приходите от акциз за бензин са 460,2 млн. лв. или с 2,7 млн. лв. (0,6 %) повече спрямо 2018 година. Произведените и внесени количества бензин, за които е заплатен акциз, са 686,1 млн. литра за 2019 г., което представлява ръст с 0,5 % на годишна база.

Природен газ - Приходите от акциз за *природен газ* са в размер на 29,6 млн. лв. или с 6,5 % (2,1 млн. лв.) по-малко спрямо 2018 година. Количествата природен газ, освободени за потребление на територията на страната, възлизат на 123,8 млн. гигаджаула за 2019 г., което е с 3,1 % по-малко от количествата за 2018 година.

Втечен нефтен газ - Постъпленията от акциз за *втечен нефтен газ* формират 6,1 % от приходите от акцизи за горива. За 2019 г. акцизът за втечен нефтен газ е в размер на 145,3 млн. лв., като се отчита спад с 0,8 % спрямо предходната година.

Акцизи за алкохол и алкохолни напитки и бира

Нетните приходи от акцизи за високоалкохолни напитки и бира възлизат на 310,9 млн. лв. за 2019 г. и отчитат ръст с 0,4 млн. лв. (0,1 %) спрямо 2018 година. Тази група стоки формира 5,7 % от общите приходи от акциз.

Основна част от приходите са постъпленията от акциз за *алкохол и алкохолни напитки*, които са в размер на 230,6 млн. лв. за отчетния период и нарастват с 1,2 % (2,8 млн. лв.) спрямо 2018 г., като количествата алкохолни напитки, за които е заплатен акциз (с приложена ставка различна от нула лева) се увеличават 2,0 %.

Постъпленията от акциз за *бира* са 78,8 млн. лв., което е с 2,7 % (2,2 млн. лв.) по-малко в сравнение с 2018 година. Приходите от акциз за бира имат сравнително малък дял в общите постъпления от акцизи – 1,4 %. Освободените за потребление количества бира през 2019 г. са 54,9 млн. хектолитра за градус Плато, като отбелязват спад с 1,3 % на годишна база.

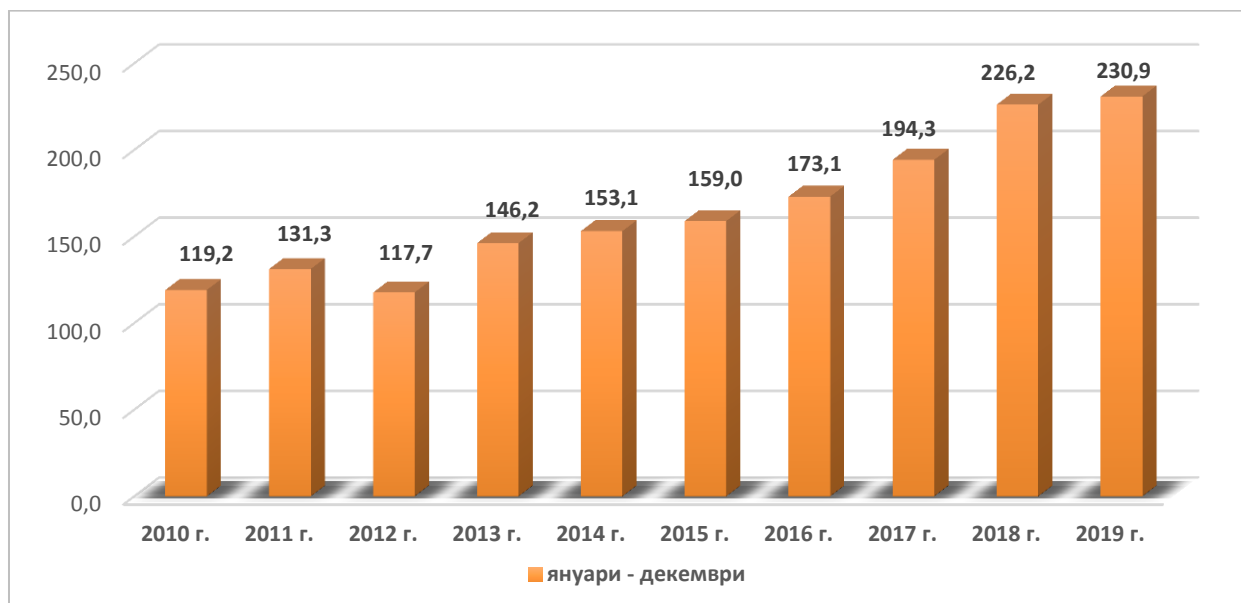
2.2.6 Мита

На основание постигнатите договорености в рамките на Световната търговска организация, целящи улесняване на търговията, търговската политика на Европейския съюз е все по-либерална, вследствие на което се увеличава броят на сключените споразумения за свободна търговия и споразумения за икономическо партньорство. На базата на тези споразумения стоките се допускат за свободно обращение в ЕС с намалени или нулеви ставки на митата.

Постъпленията от мита при внос на стоки през 2019 г. са в размер на 230,9 млн. лв. или 97,5 % спрямо предвидените показатели в ЗДБРБ за 2019 година. Приходите от мита имат 0,7 % относителен дял в общия размер на данъчните приходи по КФП. В сравнение с отчета за 2018 г. събраните мита са с 4,7 млн. лв. повече (2,1 %).

За 2019 г. се отчита ръст в статистическата стойност с 1,0 % и в количествата на декларираните стоки, обложени със ставка на митото, различна от нула, с 14,9 %, като едновременно с това се регистрира спад на осреднената ставка на митото върху стоките с 2,9 %.

Графика 5. Приходи от мита при внос за периода 2010-2019 г. (млн. лв.)

Източник: Агенция "Митници"

Увеличението на приходите от мита за 2019 г. се дължи основно на ръста в приходите при следните стокови групи: „Неорганични химични продукти: неорганични или органични съединения на благородни метали, на радиоактивни елементи, на редкоземни метали или на изотопи“, които се увеличават с 6,9 млн. лв. (988,0 %). Ръстът се дължи основно на повишение на постъпленията по позиция „Амоняк безводен или във воден разтвор“. Следват стоките от глава „Житни растения“ с ръст в размер на 3,1 млн. лв. (397,1 %), който се дължи основно на вноса на ориз от Китай по позиция „Хармонизирана система“. Стоките от глава „Торове“ се увеличават с 2,2 млн. лв. (42,3 %), като засиленият внос на минерални и химични торове през 2019 г. е определящ за увеличението на приходите от мита при внос по тази глава. При стоките от глава „Пластмаси и пластмасови изделия“ се отчита ръст с 1,9 млн. лв. (11,8 %) за отчетния период спрямо предходната година. Стоките от глава „Мебели; медицинска и хирургическа екипировка“ нарастват с 1,1 млн. лв. (24,8 %) за 2019 г., съпоставено с 2018 година.

За 2019 г. от водещите за приходите от мита групи стоки, най-голям спад се отчита при внос на стоките от глава „Чугун, желязо и стомана“, като през 2019 г. постъпленията са с 12,9 млн. лв. (79,0 %) по-малко спрямо предходната година. Приблизително 57,3 % от количествата стоки по тази глава, внесени от трети страни през 2019 г., са обхванати от мерки, свързани с прилагане на непреференциални тарифни квоти и преференциални ставки на митата, при 24,6 % за 2018 година.

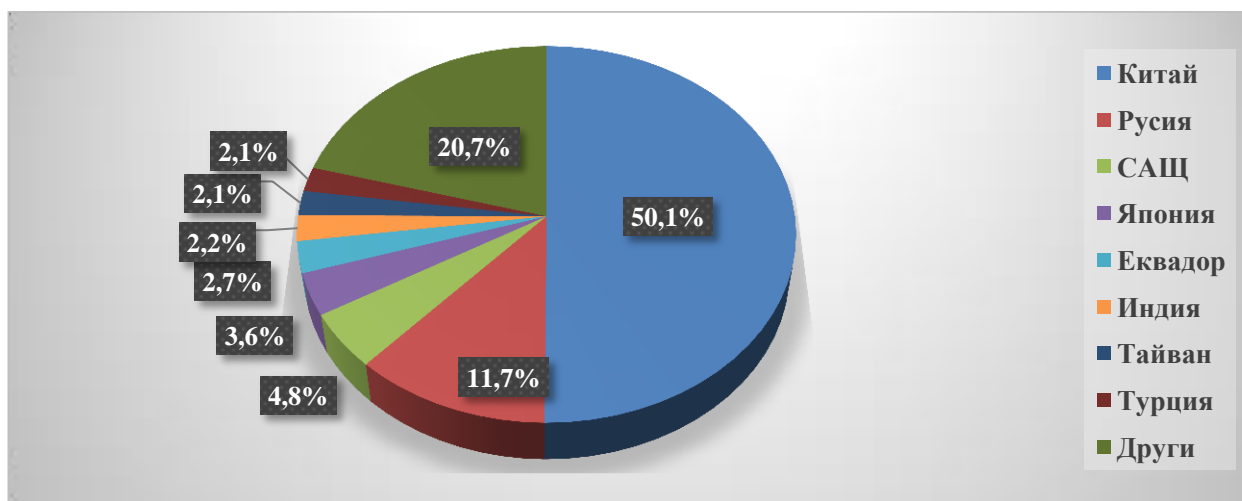
Приходите от мита при внос на стоки по глава „Трикотажни платове“, „Облекла и допълнения за облекла, трикотажни или плетени“, „Облекла и допълнения за облеклата, различни от трикотажните или плетените“, „Други конфекционирани текстилни артикули; асортименти; парцали и употребявани облекла и текстилни артикули“ и „Обувки, гети и подобни артикули; части за тях“ за 2019 г. са в размер на 24,8 млн. лв. или с 2,2 млн. лв. (9,7 %) повече спрямо приходите от мита при внос на стоки по тези глави за 2018 година. От изброените групи през 2019 г. се наблюдава намаление в постъпленията от мита само при внос на стоки от глава „Обувки, гети и подобни артикули; части за тях“ с 0,8 млн. лв. (8,5 %) на годишна база.

В зависимост от произхода на внасяните стоки, с най-голям дял са приходите от мита при внос на стоки от Китай, като през 2019 г. постъпленията възлизат на 115,5 млн. лв. и са с 14,0 % повече спрямо 2018 година. Те формират 50,1 % от общия обем на митата

за 2019 година. На второ място по приходи от мита е вносът на стоки с произход Русия, които са в размер на 27,0 млн. лв. и отчитат ръст с 32,8 % на годишна база. Тези постъпления имат относителен дял от 11,7 % от всички мита. Следват постъпленията от мита за стоки от САЩ, които са в размер на 11,0 млн. лв., като спадат със 7,3 % и формират 4,8 % от всички мита. Постъпленията от внос на стоки с произход Япония възлизат на 8,4 млн. лв., като отчитат намаление с 30,9 % и представляват 3,6 % от всички мита. Значителният спад на постъпленията от мита за внесени от Япония стоки е свързан с прилаганите през 2019 г. преференциални ставки в резултат на влязло в сила търговско споразумение между Европейския съюз и Япония. Близко 28,5 % от стойностния обем на вноса от Япония през 2019 г. е обхванат от преференциални мерки на търговската политика по Споразумението за икономическо партньорство. Приходите от мита за внос на стоки с произход Еквадор за 2019 г. възлизат на 6,3 млн. лв., като намаляват с 6,0 % и имат относителен дял от 2,7 % от общия обем на митата.

Дял на приходите от мита през 2019 г. в зависимост от произхода на внасяните стоки (%)

Източник: Агенция "Митници"

2.2.7 Данък върху застрахователните премии

Приходите от данък върху застрахователните премии по облагаеми застрахователни договори, рисковете по които са поети от застрахователи за 2019 г. са в размер на 44,7 млн. лв., при заложен 39,7 млн. лв. или 112,7 % изпълнение на годишния план. В сравнение с 2018 г. постъпленията се увеличават със 7,2 млн. лв. (19,1 %), като отчетеният резултат се определя основно от ръста на записаните застрахователни премии и цената на застрахователната услуга.

По последни данни на КФН записаните премии в общото застраховане за 2019 г. нарастват с 329,1 млн. лв. (15,8 %) на годишна база. Най-голям дял във всички записани премии в общото застраховане имат застрахователните полици по застраховка, свързана с притежаването и използването на МПС (45,2 %), като това се дължи основно на застраховка "ГО на автомобилистите", с отчетен ръст от 16,6 % (151,7 млн. лв.) на годишна база. Следват записаните премии по застраховка "Сухопътни превозни средства (без релсови превозни средства)" с 27,0 % дял в общия размер на записаните премии и ръст от 38,1 млн. лв. (6,2 %) спрямо 2018 г. и застраховка "Пожар и природни бедствия" с относителен дял от 11,4 % и ръст в размер на 11,6 млн. лв. (4,5 %)³⁴.

³⁴ Източник: раздел Статистика на Комисията за финансов надзор.

2.2.8 Други данъци

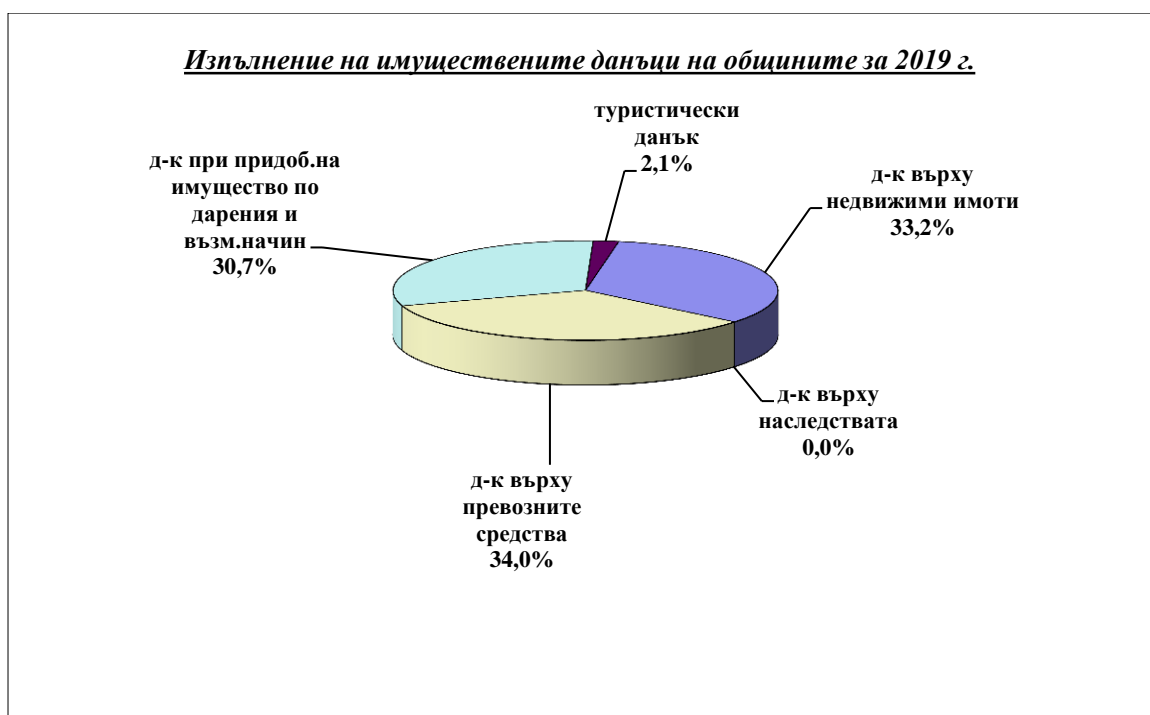
Другите данъци включват основно алтернативните данъци по ЗКПО и имуществените данъци по Закона за местните данъци и такси. Приходите от други данъци по КФП са в размер на 1 171,0 млн. лв. (1,0 % от БВП), което представлява 100,1 % изпълнение на ЗДБРБ за 2019 година.

Други данъци по Закона за корпоративното подоходно облагане

Постъпленията от други данъци по ЗКПО за 2019 г. възлизат на 151,1 млн. лв., което представлява 95,4 % от годишния разчет. Съпоставено с 2018 г., приходите от тази група данъци нарастват с 6,5 млн. лв. (4,5 %). С най-голям относителен дял за отчетния период са приходите от окончателните данъци върху залози за хазартни игри и хазартни съоръжения (45,7 %). Приходите от този вид данък са в размер на 69,0 млн. лв. за 2019 г., като спадат с 0,4 млн. лв. (0,6 %) в сравнение с 2018 година.

Имуществени данъци по Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ)

Имуществените данъци включват данък върху недвижимите имоти, данък върху наследствата, данък върху превозните средства, данък върху придобиването на имущество по дарения и възмезден начин, туристически данък и постъпват по бюджетите на общините. Ставките на имуществените данъци се определят от общинските съвети в законово фиксирани граници съгласно Закона за местните данъци и такси. Това дава добри възможности за гъвкаво управление на приходните политики от страна на общинската администрация.

От имуществени данъци в общинските бюджети през 2019 г. са постъпили общо 1 020,1 млн. лв., 100,9 % спрямо годишния разчет и с 51,8 млн. лв. (5,3 %) повече от тези за 2018 г. С най-значителен дял в приходите от имуществени данъци е данък върху превозните средства – 34,0 %, следват данък върху недвижимите имоти – 33,2 %, данък при придобиване на имущество по дарения и възмезден начин – 30,7 % и туристически данък – 2,1 %. Данъкът върху наследствата, освен че има инцидентен характер, предвид нормативно определения изключително ограничен обхват, е от несъществено значение в

общите приходи от имуществени данъци.

2.2.9 Неданъчни приходи

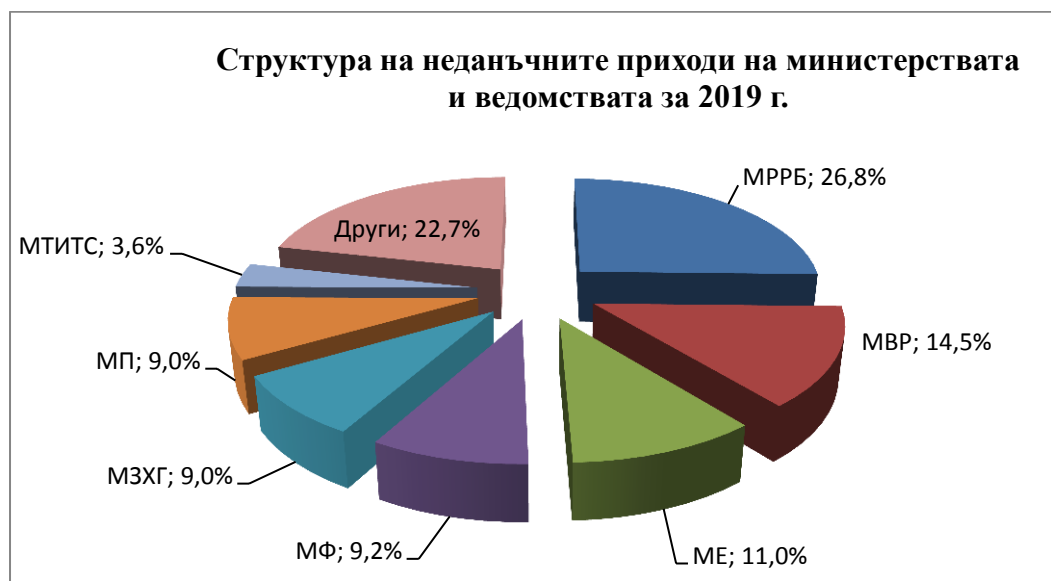
Постъпленията от неданъчни приходи по КФП за 2019 г. възлизат на 6 303,3 млн. лв. (95,1 % изпълнение от предвидените в ЗДБРБ за 2019 г. средства и 5,3 % от БВП). В тази група приходи по КФП се включват държавни, общински и съдебни такси, приходи и доходи от общинска и държавна собственост, глоби, санкции и наказателни лихви, приходи от концесии и др.

Неданъчните приходи по държавния бюджет за 2019 г. са в размер на 2 217,6 млн. лв. или 86,6 % от планираните за годината. Неизпълнението на разчетите за годината по държавния бюджет се дължи основно на това, че през 2019 г. не се сключи концесионен договор за гражданско летище за обществено ползване София и съответно не постъпиха планираните приходи от еднократно концесионно плащане.

Изпълнението на неданъчните приходи по централния бюджет за 2019 г. е в размер на 251,7 млн. лв. при 201,9 млн. лв. за 2018 г. Дивидентите по централния бюджет за 2019 г. са в размер на 84,1 млн. лв., при заложен в разчетите по ЗДБРБ за 2019 г. 51,5 млн. лв. и формират 33,4 % от общия размер на неданъчните приходи.

Изпълнението на неданъчните приходи по бюджетите на министерствата и ведомствата е много добро спрямо разчета, като са постъпили 1 854,7 млн. лв., което е 125,9 % от планираните със ЗДБРБ за 2019 г. средства. Това са главно приходи от държавни такси и приходи и доходи от собственост. С най-висок относителен дял в неданъчните приходи на министерствата и ведомствата (21,0 %) са приходите от винетни такси. През 2019 г. те са в размер на 388,8 млн. лева.

По-голямата част от неданъчните приходи по държавния бюджет са по бюджетите на следните министерства и ведомства:

• **Министерство на регионалното развитие и благоустройство (МРРБ)** – постъпилите неданъчни приходи по бюджета на министерството са в размер на 497,2 млн. лв., в т.ч. приходи от държавни такси в размер на 485,0 млн. лв. като тяхното изпълнение спрямо планираните 302,0 млн. лв. възлиза на 160,0 %.

От администрираните държавни такси с най-голям дял са приходите от винетни такси в размер на 388,8 млн. лв., в т.ч. от електронни винетки 384,6 млн. лв., събрани от Агенция „Пътна инфраструктура” по реда на чл. 25 и чл. 26 от Тарифата за таксите. Спрямо предходната 2018 г. отчетените приходи от винетни такси имат ръст над 11%.

Останалите събрани други такси по тарифата са в размер на 67,3 млн. лв., реализирани от кантарни такси, такси за преминаване на Дунав мост в посока Русе-Гюргево, от такси за крайпътни обслужващи обекти и рекламни съоръжения, такси за транзитно преминаване на пътни превозни средства с чуждестранна регистрация, както и такси за движение на тежки и извънгабаритни превозни средства по републиканските пътища;

- **Министерство на вътрешните работи (МВР)** – постъпилите неданъчни приходи са в размер на 269,4 млн. лв. С най-голям относителен дял са приходите от държавни такси - 119,8 млн. лева. Приходите и доходите от собственост са в размер на 58,7 млн. лв. (приходи от продажби на услуги, стоки и продукция, както и приходи от договори за охрана със СОТ, полиция и пожарна безопасност). Към 31.12.2019 г. събраните приходи от наложени глоби и санкции са в размер на 100,7 млн. лева;

- **Министерство на енергетиката (МЕ)** – постъпилите неданъчни приходи са в размер на 204,7 млн. лв. Изпълнението им спрямо приетите със Закона за държавния бюджет на Република България за 2019 г. 155,3 млн. лв. е 131,8 %.

С най-голям относителен дял са постъпленията от други неданъчни приходи, които са в размер на 166,1 млн. лв., в т.ч. постъпления по фонд „Радиоактивни отпадъци” и фонд „Извеждане от експлоатация на ядрени съоръжения“ в размер на 137,1 млн. лв. (161,3 % спрямо приетите със ЗДБРБ 85,0 млн. лв.), постъпления по сметката на „Национален план за инвестиции“ в размер на 29,0 млн. лв. (102,8 % спрямо годишните разчети).

Приетите със ЗДБРБ за 2019 г. 50,4 млн. лв. приходи от концесии са изпълнени малко над 100 %. Внесените данъци към отчетния период са в размер на (-15,5) млн. лв., като изпълнението им спрямо приетите със ЗДБРБ за 2019 г. (-15,2) млн. лв. е 102,0 %.

Към 31.12.2019 г. са постъпили 2,1 млн. лв. приходи от такси, като същите са изпълнени спрямо приетите със ЗДБРБ за 2019 г. 2,6 млн. лв. на 80,8 %.

Изпълнението на приходите от глоби, санкции и наказателни лихви е 0,4 млн. лв., в т.ч. възстановени 1,4 млн. лв. във връзка с платена неустойка съгласно решение от 2019 г. на Арбитражния съд при Българската търговско-промишлена палата. Изпълнението е 9,6 %.

Към 31.12.2019 г. по бюджета на МЕ са отчетени 1,2 млн. лв. приходи от лихви по предоставени заеми (ДИЗ);

- **Министерство на финансите (МФ)** – постъпилите неданъчни приходи по бюджета на министерството за 2019 г. са в размер на 169,8 млн. лв. или изпълнението им е 146,9 % спрямо утвърдените със ЗДБРБ за 2019 г. В неданъчните приходи са включени приходи от държавни такси, глоби и санкции, други приходи, както и приходи и доходи от собственост. Най-голям дял в общия размер на отчетените неданъчни приходи имат приходите от държавни такси – 173,9 млн. лв., при уточнен план 114,0 млн. лева. Реализираното преизпълнение на приходите по този показател е свързано с постъплението на държавни такси за поддържане на лиценз за организиране на хазартни игри, с изключение на онлайн залагания (чл. 30, ал. 3 от Закона за хазарта) и двукомпонентни държавни такси за издаване и поддържане на лиценз за онлайн залагания (чл.30, ал.4 от Закона за хазарта). Приходите от глоби, санкции и наказателни лихви са в размер на 2,6 млн. лв., 134,6 % изпълнение на средствата по уточнен план – 1,9 млн. лв. и са реализирани основно от администрациите на МФ, АМ, НАП, АДФИ и ДКХ;

- **Министерство на земеделието, храните и горите (МЗХГ)** – постъпилите неданъчни приходи по бюджета на министерството са в размер на 166,0 млн. лв., в т. ч. 91,6 млн. лв. приходи от държавни такси. Приходи и доходи от собственост са в размер на 61,7 млн. лв., което отговаря напълно на уточнения им план. През 2019 г. изпълнението на неданъчните приходи възлиза на 111,0 % спрямо уточнения план;

- **Министерство на правосъдието (МП)** - Към 31.12.2019 г. постъпилите неданъчни приходи по бюджета на Министерството на правосъдието са в размер на 66,4 млн. лв., при уточнен годишен план 61,5 млн. лева. Изпълнението на приходите е 108,0 % спрямо

утвърдения годишен план. С най-голям относителен дял са приходите от държавни такси, които са в размер на 66,3 млн. лв., при планирани за годината 61,3 млн. лв., или изпълнението е 108,0 %. Основните постъпления от държавни такси са от Агенцията по вписванията (АВ) – 60,7 млн. лв. и Централния регистър на особените залози (ЦРОЗ) – 3,6 млн. лева. Част от приходите от държавни такси по бюджета на Министерството на правосъдието са и от предоставените услуги от администрацията на МП, които са в размер на 1,9 млн. лв., при планирани – 1,8 млн. лева.

Постъпилите приходи от предоставянето и осъществяването на концесионна дейност от министерствата за 2019 г. са общо в размер на 102,2 млн. лв. при утвърдени със ЗДБРБ за 2019 г. приходи от концесии 93,6 млн. лв. или същите са преизпълнени с 8,6 млн. лв. Приходите от концесионната дейност по министерства - концеденти са както следва: Министерство на енергетиката – 50,4 млн. лв., Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията (МТИТС) – 41,2 млн. лв., Министерство на туризма – 6,2 млн. лв., Министерство на околната среда и водите – 3,5 млн. лв. и Министерския съвет – 1,0 млн. лв. Отчетеното преизпълнение на приходите от концесии е основно по бюджетите на: МТИТС в размер на 7,0 млн. лв. и Министерството на туризма в размер на 1,2 млн. лева.

Общият размер на неданъчните приходи по местните бюджети е 1 346,2 млн. лв. (99,2 % от годишните разчети за 2019 г.). Най-голям относителен дял заемат приходите от общински такси (840,0 млн. лв.) – 62,4 %, следват приходите и доходите от собственост (297,0 млн. лв.) – 22,1 % и постъпленията от продажба на нефинансови активи (121,8 млн. лв.) – 9,0 %. Съпоставени с предходната година постъпленията нарастват с 11,7 млн. лв., 0,9 процентни пункта.

2.2.10 Помощи и дарения

Постъпленията от *помощи и дарения* по КФП за 2019 г. са в размер на 2 464,7 млн. лв., 91,9 % от планираните, в т.ч. постъпилите по програмите, съфинансирани от Структурните и Кохезионния фондове на ЕС за финансовата рамка 2007 – 2013 г., по програмите, съфинансирани от Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд (включително Инициативата за младежка заетост), Кохезионния фонд и ФЕПНЛ на ЕС за финансовата рамка 2014–2020 г., ФМ на ЕИП 2009–2014 г. и 2014–2021 г., НФМ 2009–2014 г. и 2014–2021 г., ПТСВГ на ЕС за периода 2014–2020 г. и БШПС, като в тази сума са включени и отразените (нето) в отчетността на НФ операции по постъпването в банковите бюджетни сметки на Министерство на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ) на чуждото съфинансиране от страните-партньори по ПТСВГ на ЕС и изплатените средства от получения ресурс към бенефициенти извън страната в размер на 1 609,5 млн. лв. и 421,5 млн. лв., постъпили по сметката за средства от Европейския съюз на разплащателната агенция към ДФ „Земеделие” (вкл. по сметките на бенефициенти) за 2019 г. от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР), Европейския фонд за гарантиране на земеделието (ЕФГЗ) и Европейския фонд за морско дело и рибарство (ЕФМДР).

2.3 Изпълнение на разходите по икономически елементи по консолидираната фискална програма за 2019 г.

Разходите по консолидираната фискална програма по икономически елементи за периода 2017 г. - 2019 г., представени и като процент от БВП, са както следва:

млн. лв.	2017		2018		2019	
	ОТЧЕТ	% БВП	ОТЧЕТ	% БВП	ОТЧЕТ	% БВП
ОБЩО РАЗХОДИ И ВНОСКА В БЮДЖЕТА НА ЕС	34 471,1	33,7%	39 515,7	36,0%	45 201,0	38,1%
Общо нелихвени разходи	32 790,5	32,1%	37 744,1	34,4%	43 359,1	36,5%
<i>Текущи нелихвени разходи</i>	<i>29 004,2</i>	<i>28,3%</i>	<i>32 363,9</i>	<i>29,5%</i>	<i>35 753,9</i>	<i>30,1%</i>
Разходи за персонал	7 919,3	7,7%	8 783,3	8,0%	10 042,2	8,5%
Стипендии	98,1	0,1%	101,0	0,1%	95,9	0,1%
Издръжка*	3 948,9	3,9%	4 416,0	4,0%	4 553,3	3,8%
Субсидии	1 962,6	1,9%	2 990,1	2,7%	3 813,3	3,2%
Социални и здравноосигурителни разходи	15 075,3	14,7%	16 073,4	14,7%	17 249,1	14,5%
в т.ч. пенсии	9 039,2	8,8%	9 491,2	8,7%	9 900,8	8,3%
<i>Капиталови разходи и прираст на държавния резерв</i>	<i>3 749,7</i>	<i>3,7%</i>	<i>5 325,7</i>	<i>4,9%</i>	<i>7 561,5</i>	<i>6,4%</i>
<i>Предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина</i>	<i>36,6</i>	<i>0,0%</i>	<i>54,5</i>	<i>0,0%</i>	<i>43,7</i>	<i>0,0%</i>
Лихвени разходи	792,4	0,8%	688,2	0,6%	648,8	0,5%
Вноска в общия бюджет на ЕС	888,2	0,9%	1 083,4	1,0%	1 193,1	1,0%

* вкл. разходите за членски внос, участия в нетърговски организации и дейности и платени данъци, такси и административни санкции

Разходите (вкл. вноската в бюджета на ЕС) по КФП за 2019 г. са в размер на 45 201,0 млн. лв. или 97,6 % от разчета за годината. Общите разходи, отнесени като процент от БВП, представляват 38,1 % от БВП и отбелязват увеличение с 2,1 пр. п. спрямо отчетените за 2018 г. (36,0 %). Нарастването на разходите спрямо 2018 г. се дължи както на по-високия размер на разходите по националния бюджет, така и на нарастването на разходите по сметките за средствата от Европейския съюз.

Номиналното нарастване на разходите спрямо същия период на предходната година се дължи на по-високия размер на капиталовите разходи (поради по-високите разходи по националния бюджет, вкл. разходите, свързани с реализирането на инвестиционния проект за придобиване на нов тип боен самолет за българските ВВС, както и по сметките за средства от ЕС), разходите за персонал (увеличение с 10 на сто на средствата за заплати, възнаграждения и осигурителни вноски на заетите в бюджетния сектор и поредната стъпка на увеличение на възнагражденията в сектор „Образование“), по-високи социални и здравноосигурителни плащания (базов ефект от увеличението на пенсиите от юли 2018 г., индексирани от юли 2019 г. и увеличение на здравноосигурителните плащания, заложено в ЗБНЗОК за 2019 г.), увеличение на разходите за субсидии и други.

2.3.1 Текущи нелихвени разходи

Отчетените текущи нелихвени разходи по консолидираната фискална програма за 2019 г. са в размер на 35 753,9 млн. лв. или 30,1 % от БВП.

Разходи за персонал

През 2019 г. разходите за персонал на консолидирано ниво са в размер на 10 042,2 млн. лв., което представлява 8,5 % от БВП. Разходите за персонал включват заплатите и възнагражденията на персонала, нает по трудови и служебни правоотношения и осигурителните вноски. През 2019 г. номиналното годишно увеличение на общите разходи за заплати и възнаграждения на персонала възлиза на 14,3 %. В структурно отношение с най-голям относителен дял от съставните бюджети са разходите за персонал по държавния бюджет и по бюджетите на общините, свързано с обхвата и спецификата на делегираните им функции.

Издръжка

Разходите за издръжка по КФП за 2019 г. са в размер на 4 553,3 млн. лв., което представлява 92,6 % спрямо годишните разчети. Като относителен дял от БВП разходите за издръжка представляват 3,8 % от БВП.

В разходите за издръжка се включват текущата издръжка, разходите за членски внос и участие в нетърговски организации и дейности и платените от първостепенните разпоредители с бюджет данъци, такси и административни санкции. Разходите за текуща издръжка обхващат разходите за храна, медикаменти, научно-изследователски разходи и книги, горива и енергия, външни услуги, текущ ремонт и други разходи. В структурно отношение разходите за издръжка са с висок относителен дял в общите разходи по КФП (10,1 %). При разходите за текуща издръжка и през 2019 г. се запазва тенденцията с най-висок относителен дял (41,8 %) да са разходите за външни услуги (за ползване на външни услуги, разходи за консултантски и транспортни услуги, за поддръжка и ремонт на хардуер и софтуер и др.), следвани от разходите за материали, горива и енергия – 22,7 % и разходите за текущ ремонт – 17,3 %, и т.н.

Средствата за компенсиране на транспорта на деца и ученици, съгласно чл. 283, ал. 2 от Закона за предучилищното и училищното образование и на безплатните и по намалени цени превози на определени категории пътници, ползващи обществен автомобилен и железопътен транспорт, се отчитат като разходи за външни услуги в частта на издръжката.

Предоставянето на права за пътуване с намаление спрямо редовната цена по железопътния и автомобилния транспорт на определени категории пътници - ветерани от войните, военноинвалиди, военнопострадали, лица, получаващи пенсия, учащи се и деца, е елемент на провежданата социална политика. Средствата за компенсиране се предоставят на транспортните дружества, въз основа на издадени превозни документи и реално извършени превози до размера на направените намаления, съгласно редовните цени в действащите тарифи на превозвачите. По този начин се осигурява изразходване на средствата по предназначение.

За 2019 г. утвърдените средства за компенсиране на намалените приходи от прилагането на цени за пътуване, предвидени в нормативните актове за определени категории пътници, са в общ размер на 109,5 млн. лв. За пътнически превози по вътрешноградския транспорт и междуселищния автомобилен транспорт, за транспорт на деца и ученици по чл. 283, ал. 2 от Закона за предучилищното и училищното образование, за превоз на служители, ползващи право на безплатно пътуване при изпълнение на служебните си задължения, тези средства са 96,5 млн. лв., а за пътнически превози по железопътния транспорт – 13,0 млн. лв. В края на 2019 г. с ПМС № 343/2019 г. са предоставени допълнително средства за транспорт на деца и ученици в размер на 1,6 млн. лв. Предвид това, общият размер на планираните средства за компенсиране на намалените

приходи от прилагането на цени за пътуване, предвидени в нормативни актове за определени категории пътници, е увеличен на 111,1 млн. лв.

През 2019 г. са предоставени средства за пътнически превози по железопътния транспорт на „БДЖ-Пътнически превози“ ЕООД в размер на 11,5 млн. лв. Изпълнението спрямо годишния план е 88,2 на сто, което е резултат от обема на предоставените услуги, съответно размера на направените намаления спрямо редовната тарифа, подлежащи на компенсиране.

Предоставените на общините чрез Системата за електронни бюджетни разплащания средства за компенсиране на намалените приходи от прилагането на цени за пътуване, предвидени в нормативни актове за определени категории пътници, по вътрешноградския транспорт и междуселищния автомобилен транспорт за 2019 г., диференцирани по групи правоимащи и размер на намалението спрямо редовната цена, в размер на 97,3 млн. лв. за 2019 г., представляващи 99,2 на сто от годишния план, се разпределят както следва:

- 41,6 млн. лв. за транспорт на деца и ученици, като средствата са усвоени изцяло.
- 55,7 млн. лв. за безплатни и по намалени цени пътувания по общини, в това число:
  - 39,2 млн. лв. за пътувания с вътрешноградския транспорт и междуселищния автомобилен транспорт. Изпълнението е 98,1 на сто спрямо годишния план;
  - 16,5 млн. лв. за превоз на служители, ползващи право на безплатно пътуване при изпълнение на служебните си задължения, като средствата са усвоени изцяло.

През 2019 г. от централния бюджет на общините са предоставени средства за субсидии и компенсации за превози по вътрешноградския транспорт и междуселищния автомобилен транспорт в общ размер на 125,3 млн. лв., като към 31.12.2019 г. неусвоени от тях в Системата за електронни бюджетни разплащания са 0,4 млн. лв. или 0,3 %.

Субсидии

Общата сума на средствата, предоставени за субсидии за системата на здравеопазването и за предприятията от реалния сектор (вкл. организациите с нестопанска цел) на консолидирана база през 2019 г. е 3 813,3 млн. лв., което представлява 3,2 % от БВП. Съпоставено с планираните средства за субсидии в разчетите по ЗДБРБ за 2019 г. изпълнението е 96,8 %.

✓ *Субсидии за нефинансовите предприятия от реалния сектор и организациите с нестопанска цел*

През 2019 г. държавата продължи да оказва финансова подкрепа на нефинансовите предприятия от реалния сектор в съответствие с ангажиментите и участието на правителството, свързани с интегриране на националната икономика към европейските структури и пазари.

Общата сума на средствата, изразходвани за субсидии за реалния сектор, организации с нестопанска цел и финансови институции, на консолидирано равнище е 3 643,3 млн. лв. или 95,4 % от предвидените за 2019 г. разчети.

Субсидиите бяха предназначени за следните отрасли и дейности:

▪ *Транспорт*

Железопътен транспорт

В съответствие с чл. 54 от Закона за железопътния транспорт, със Закона за държавния бюджет на Република България за съответната година се разчитат средства за субсидии за „БДЖ-Пътнически превози“ ЕООД. Средствата за субсидии се предоставят за осигуряване на изпълнението на задължението за извършване на обществени превозни услуги на пътници по железопътен транспорт, в съответствие със сключения договор между министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията и дружеството. Субсидията е предназначена за компенсиране на дружеството във връзка с финансовите тежести, произтичащи от прилагането на тарифи и условия, наложени в интерес на потребителите.

Държавното финансово подпомагане е съгласувано и прието от Европейската комисия като държавна помощ, която е съвместима с вътрешния пазар.

Средствата за субсидии за „БДЖ-Пътнически превози“ ЕООД се предоставят и отчитат чрез бюджета на Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията. През 2019 г. планираните за тази цел средства от държавния бюджет са в размер на 175,0 млн. лв. Усвоени са 172,9 млн. лв. или 98,8 на сто от годишния план.

Съгласно действащото законодателство, Национална компания „Железопътна инфраструктура“ е единствен управител на железопътната инфраструктура, който стопанисва и управлява предоставеното му имущество – публична и частна държавна собственост и на когото е възложено изграждането, поддържането, развитието и експлоатацията на железопътната инфраструктура.

В изпълнение на чл. 25 от Закона за железопътния транспорт, държавата участва във финансирането на дейностите по изграждането, поддържането, развитието и експлоатацията на железопътната инфраструктура. По силата на тази разпоредба размерът на финансирането се определя в рамките на дългосрочен договор между държавата, представлявана от министъра на финансите и министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията, и Национална компания „Железопътна инфраструктура“. В края на 2015 г. беше сключен действащият петгодишен договор между Държавата и предприятието. В него са разписани правата и отговорностите на инфраструктурния управител в изпълнение на дейностите по изграждането, поддържането, развитието и експлоатацията на железопътната инфраструктура.

Неразделна част от договора е годишната програма на Национална компания „Железопътна инфраструктура“, в която подробно бяха описани мерките, предвидени за реализация през 2019 г. От особено значение са мерките по отношение на реструктуриране на дейностите и постигане на значително по-висока производителност и ефективност от изпълнението им.

В договора, освен показателите за повишаване скоростта на движение по ж.п. мрежата в ремонтираните участъци, повишаване безопасността на превозите и повишаване качеството на ж.п. инфраструктурата, са предвидени и задължения за Национална компания „Железопътна инфраструктура“ да оптимизира разходите за дейността си и да отчита напредъка чрез показателя „оперативни разходи на един зает“. Също така е предвидено да се оптимизира персоналят на един километър железен път, както и да не се допуска размерът на изискуемите задължения към доставчици и персонал за текущата година да надхвърля размера от предходната година. Тези показатели и задължения за Национална компания „Железопътна инфраструктура“ са заложили като инструменти за постигане на финансова стабилност на инфраструктурния управител, постигане на по-висока производителност на труда и съответно по-добра ефективност при изразходването на финансов ресурс от държавния бюджет.

Със Закона за държавния бюджет на Република България за 2019 г. са предвидени средства за субсидии в размер на 145,0 млн. лв. Усвоените средства за 2019 г. са в размер на 144,9 млн. лв. или 99,9 на сто от предвидените по годишния план. Средствата са предоставени в съответствие с утвърдения от министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията График за превеждане на субсидиите, който е съобразен с необходимостта от средства за финансиране на текущите дейности на компанията. Във връзка с констатирано неизпълнение от страна на Национална компания „Железопътна инфраструктура“ на контролирани показатели по договора през 2018 г. са наложени неустойки на предприятието, в размер на 0,1 млн. лв., които са приспаднати от средствата за субсидии за 2019 г.

Държавното финансово подпомагане е съгласувано с Европейската комисия.

Предоставените средства под формата на субсидии позволиха през 2019 г. компанията да изпълнява успешно дейностите по поддържането, ремонта и експлоатацията на железопътната инфраструктура.

Автомобилен транспорт

В съответствие с § 4, ал. 1, т. 1 от заключителните разпоредби към Закона за автомобилните превози ежегодно в държавния бюджет се предвиждат средства за субсидиране на превоза на пътниците по нерентабилни линии във вътрешноградския транспорт и транспорта в планински и други райони. Администрирането на предоставените средства се осъществява чрез общините, които разпределят средствата между превозвачите на база сключени договори с общините и при съблюдаване изискванията на Наредбата за условията и реда за предоставяне на средства за компенсиране на намалените приходи от прилагането на цени за обществени пътнически превози по автомобилния транспорт, предвидени в нормативните актове за определени категории пътници, за субсидиране на обществени пътнически превози по нерентабилни автобусни линии във вътрешноградския транспорт и транспорта в планински и други райони и за издаване на превозни документи за извършване на превозите, приета с ПМС № 163/2015 г.

Държавното финансово подпомагане е съгласувано с Европейската комисия.

Със Закона за държавния бюджет на Република България за 2019 г. са предвидени средства за субсидиране на превоза на пътниците по нерентабилни линии във вътрешноградския транспорт и транспорта в планински и други райони, включително и за Столична община – вътрешноградски транспорт, в общ размер на 28,0 млн. лв. За 2019 г. предоставените средства под формата на субсидии са в размер на 27,98 млн. лв., в това число 9,5 млн. лв. за Столична община – вътрешноградски транспорт. Изпълнението спрямо годишния план е 99,9 %.

Характерно за услугите от обществен интерес е това, че те са услуги, при които водещ е интересът на потребителите. Поради тази причина държавата или общината възлага на пазарни оператори да ги предоставят при по-ниски цени или по-високо качество от тези, при които те биха ги предоставяли, ако изхождаха единствено от своите икономически интереси. Доколкото задължението за предоставяне на услугите, което води до икономическа неизгодност за съответния оператор, му е възложено от държавата (или общината), то именно държавата (общината) е тази, която следва да компенсира неизгодите от изпълнението на задължението.

Средствата се предоставят на транспортните дружества въз основа на фактически извършени превози, при отчитане на нетния финансов ефект на операторите. По този начин се осигурява изразходване на средствата по предназначение.

▪ *Пощенски услуги*

В съответствие с чл. 29 от Закона за пощенските услуги, „Български пощи“ ЕАД, като пощенски оператор със задължение за извършване на универсалната пощенска услуга, получава компенсация от държавния бюджет, когато задължението за извършване на универсалната пощенска услуга води до нетни разходи и представлява несправедлива финансова тежест за него.

Средствата за субсидии за „Български пощи“ ЕАД се предоставят и отчитат чрез бюджета на Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията.

За 2019 г. планираните за тази цел средства са в размер на 21,4 млн. лв. и са усвоени изцяло.

▪ *Земеделие*

За 2019 г. чрез бюджета на Държавен фонд „Земеделие” (ДФЗ) и сметката за средства от Европейския съюз на ДФ „Земеделие” са изплатени субсидии и други текущи трансфери за *нефинансови предприятия и юридически лица с нестопанска цел* в размер на 450,0 млн. лв., в това число за *нефинансови предприятия* – 430,8 млн. лв.: средства по Програмата за развитие на селските райони в размер на 31,5 млн. лв., 83,0 млн. лв. национално съфинансиране за директни плащания, прехвърлени към ЕЗФРСР, текущи субсидии за пазарни мерки – 22,3 млн. лв., държавна помощ -субсидия в размер на 126,8 млн. лв., национални доплащания предходни кампании – 0,3 млн. лв.; преходна национална помощ за животни – 82,6 млн. лв.; преходна национална помощ за тютюн – 80,1 млн. лв.; средства за ДДС по схеми „Училищен плод“ и „Училищно мляко“ – 4,0 млн. лв.; по изпълнителни листа и съдебни решения – 0,3 млн. лв. Изплатените субсидии и други текущи трансфери през 2019 г. на *юридически лица с нестопанска цел* са в размер на 19,2 млн. лв. и са основно по линия на държавна помощ и средства по Програмата за развитие на селските райони.

▪ *Програми в областта на спорта и физическата култура*

За 2019 г. чрез бюджета на Министерството на младежта и спорта са изплатени *субсидии и други текущи трансфери за организации с нестопанска цел* в размер на 54,8 млн. лв. Средствата са изразходвани за реализиране на спортни дейности и проекти за развитие на спорта за учащи, спорта в свободното време и спорта за високи постижения.

▪ *Програми за заетост*

Предоставените субсидии за нефинансови предприятия от бюджета на МТСП за 2019 г. са в размер на 16,9 млн. лв. за програми и мерки за заетост по сключени договори по Националния план за действие по заетостта през 2019 г.

✓ *Субсидии за системата на здравеопазването*

Субсидиите за лечебни заведения за болнична помощ през 2019 г., в размер на 170,0 млн. лв., предоставени основно чрез бюджета на Министерство на здравеопазването (150,4 млн. лв.), са за финансиране на медицински дейности, които са държавна отговорност, съгласно действащото законодателство в областта на здравеопазването – психиатрична помощ, спешна медицинска помощ, лечение на болни от ХИВ/СПИН, трансплантация на тъкани, органи и клетки, медицинска експертиза на работоспособността и др., както и финансово подпомагане на лечебни заведения за болнична помощ в отдалечени и трудно достъпни райони, в които липсата на здравни звена представлява сериозен риск за

населението. В рамките на този ресурс на болниците е предоставена изравнителна субсидия за дейностите, изпълнени по договорите до края на 2018 г.

Социални и здравноосигурителни разходи

Социалноосигурителните разходи на консолидирана база за 2019 г. възлизат на 17 249,1 млн. лв., което представлява 14,5 % от БВП. Социалните разходи и здравноосигурителните плащания продължиха да бъдат основен приоритет сред разходните политики. В структурно отношение те са с най-висок относителен дял (38,2 %) в общите разходи (вкл. вноската в бюджета на ЕС) по КФП, което се обуславя от провежданата социална политика в условията на неблагоприятна демографска среда. Социалните и здравноосигурителните разходи нарастват нетно с 1 175,7 млн. лв. (7,3 %) спрямо предходната година, като основен принос за това има нарастването на разходите за пенсии, социалните помощи и обезщетения със 724,6 млн. лв., както и увеличението на разходите за здравноосигурителни плащания с 451,1 млн. лева.

Разходите за пенсии за 2019 г. възлизат на 9 900,8 млн. лв. или 8,3 % от БВП и 98,7 % спрямо предвидените разчети за 2019 г. В тази сума са включени разходите за пенсии от ДОО и УПФ. Спрямо същия период на миналата година отчетените разходи за пенсии са с 409,5 млн. лв. повече. Нарастването на разходите се дължи на базов ефект при разходите за пенсии от увеличението на пенсиите от юли 2018 г. и индексирването на пенсиите от юли 2019 г.

Средният месечен размер на пенсията за един пенсионер за 2019 г. е 383,03 лв. (вкл. великденска и коледна добавка за 2019 г.), като номиналното нарастване спрямо 2018 г. е 5,1 на сто. Средната пенсия на пенсионер за осигурителен стаж и възраст за 2019 г. (вкл. „великденски“ и „коледни“ добавки за 2019 г.) е 407,13 лева.

На консолидирана основа през 2019 г. са извършени разходи за *социални помощи и обезщетения* в размер на 3 139,4 млн. лв., което представлява 2,6 % от БВП. В структурно отношение това са разходи, които се извършват по държавния бюджет (главно по бюджета на МТСП), бюджетите на ДОО и общините. Размерът на усвоените *разходи за социални помощи и обезщетения* по държавния бюджет е 1 182,4 млн. лв. По бюджета на ДОО за социални помощи и обезщетения по КСО са отчетени 1 674,6 млн. лв. В разходите по КСО са включени основно разходите за обезщетения при временна неработоспособност; разходите за бременност, раждане и отглеждане на дете до 2-годишна възраст; разходите за обезщетения при безработица и др.

Като текущи трансфери за домакинствата се отчитат и изплатените през 2019 г. средства за сметка на преведения трансфер от МЗ за дейности за здравноосигурени лица, лекарствени продукти и за потребителска такса в размер на 55,0 млн. лв.

Отчетените разходи за социални помощи и обезщетения по общинските бюджети са в размер на 173,1 млн. лв.

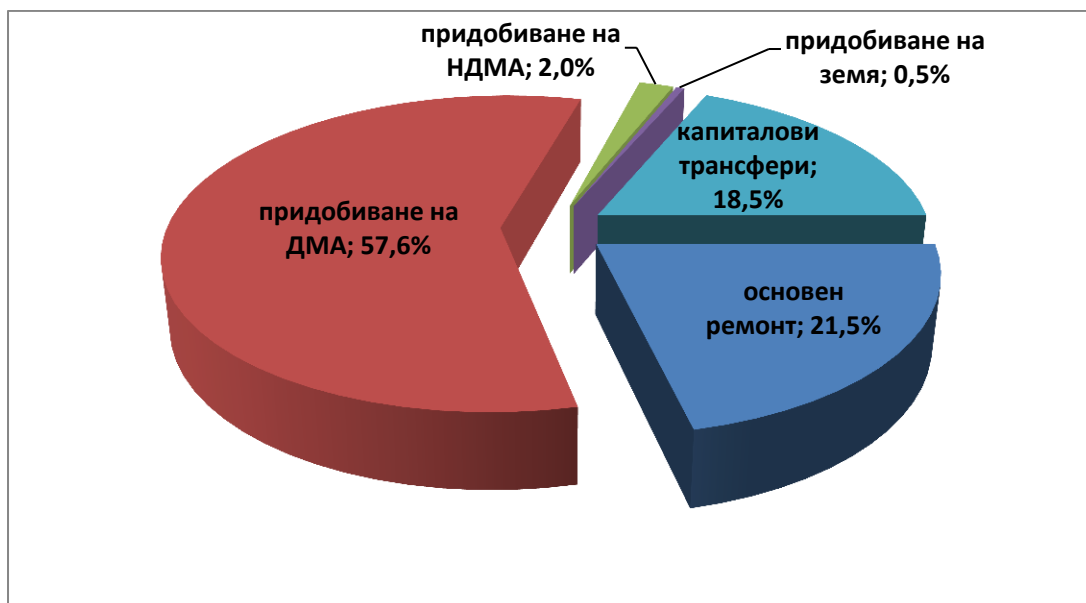
Общият размер на *здравноосигурителните плащания* за 2019 г. е 4 208,9 млн. лв., което представлява 99,2 % спрямо предвидените със ЗБНЗОК за 2019 г. и 97,4 % от общите разходи на НЗОК за 2019 година.

2.3.2 Капиталови разходи

Структурата на капиталовите разходи за 2019 г. по икономически елементи отразява икономическия характер на публичните средства, усвоени в процеса на създаване на обществени блага. През 2019 г. в отчетените консолидирани капиталови разходи най-висок относителен дял – 57,6 % заемат разходите за придобиване на ДМА, в структурата на които преобладават разходите по инвестиционен проект „Придобиване на нов тип боен самолет“ за Военновъздушните сили на Република България, както и разходи свързани с

изграждането и реконструкцията на базисната инфраструктура – пътна, железопътна, техническа, социална и закупуване на оборудване, машини и съоръжения, компютърна техника, финансиране на политики в областта на превенцията и защитата при бедствия и аварии, закупуване на медицинско оборудване, оборудване в сферата на образованието и науката. Съществени по размер са и разходите за основен ремонт на дълготрайни активи – 21,5 %. Разходите за капиталови трансфери представляват 18,5 % от общата сума на отчетените капиталови разходи.

На следващата графика е представен икономическият характер на капиталовите разходи по консолидираната фискална програма за 2019 година:

Чрез бюджета на Министерството на отбраната са изплатени 2 335,4 млн. лв., като по-значимите от тях са за:

- придобиване на нов тип боен самолет (F-16 block 70);
- осигуряване на летателната годност на самолети МиГ-29;
- поддръжка и ремонт на авиационна техника от състава на Българската армия;
- въвеждане на режим „свой-чужд“ за дежурните средства в колективната отбрана на НАТО;
- доков ремонт на кораби от състава на Военноморските сили;
- строително-ремонтни дейности и доставка на медицинска апаратура за нуждите на ВМА;
- придобиване на минни ловци клас „Tripartite“ от Кралство Нидерландия.

Чрез бюджета на Министерството на регионалното развитие и благоустройството, в т.ч. Агенция „Пътна инфраструктура“, са изплатени 902,0 млн. лв. предимно за основен ремонт на пътища от I-ви, II-ри и III-ти клас от републиканската пътна мрежа - 186,6 млн. лв. и за изграждане на инфраструктурни обекти (ново строителство) - 591,5 млн. лева.

Финансовото подпомагане от страна на държавата под формата на капиталови трансфери беше насочено към изграждане и развитие на железопътната инфраструктура, с оглед повишаване на качеството и нивото на безопасност на транспортните услуги, ускоряване реализацията на проекти, свързани с европейските транспортни оси и коридори на територията на страната, ремонт и рехабилитация на железопътната мрежа.

За 2019 г., от държавния бюджет на Национална компания „Железопътна инфраструктура“ са предоставени капиталови трансфери в размер на 120,0 млн. лв. Средствата са усвоени изцяло, като за основен ремонт и подновяване на дълготрайни

материални активи са разходвани 65,6 млн. лв., а за придобиване на дълготрайни материални активи – 54,4 млн. лв.

Със Закона за държавния бюджет на Република България за 2019 г. са предвидени средства за капиталови трансфери на „БДЖ - Пътнически превози“ ЕООД в размер на 39,0 млн. лв. Средствата са усвоени изцяло и са предназначени за планов заводски (среден и капитален) ремонт на пътнически вагони.

Инвестиционната програма на ДП „Пристанищна инфраструктура“, която включва изграждане и капиталов ремонт на пристанищна инфраструктура на пристанищата с национално значение, се изпълнява с участие на държавния бюджет - капиталови трансфери. Планираните средства за 2019 г. са в размер на 211,0 млн. лв., като са усвоени 210,7 млн. лв. за основен ремонт и рехабилитация на пристанища за обществено ползване с национално значение или 99,9 на сто от уточнения годишен план.

За изпълнение на програмите за отстраняване на нанесените щети върху околната среда, настъпили от минали действия или бездействия, при приватизация, за 2019 г. разчетените средства по централния бюджет са в размер на 10,0 млн. лв. Усвоените средства през 2019 г. са в размер на 1,5 млн. лв. за изпълнение на програмите за отстраняване на минали екологични щети основно на „Лукойл Нефтохим Бургас“ АД или 14,8 на сто от годишния план.

Чрез изпълнението на програмите за отстраняване на нанесените екологични щети върху околната среда, настъпили от минали действия или бездействия, при приватизация, се постига преди всичко екологичен ефект, като се изпълняват дейности и проекти, за които отговорност носи държавата.

За 2019 г. са планирани 195,2 млн. лв. за капиталови трансфери за нефинансови предприятия от сметката за средства от ЕС на ДФ „Земеделие“, като към 31.12. 2019 г. са отчетени 182,9 млн. лева. От тях капиталови трансфери за бенефициенти по ПРСР – 163,0 млн. лв. и по Програмата за морско дело и рибарство (ПМДР) – 15,7 млн. лева. Изплатените средства за пазарни мерки под формата на капиталови трансфери са в размер на 4,2 млн. лева.

Актуализираните разчети за капиталови трансфери за организации с нестопанска цел за 2019 г. възлизат на 33,5 млн. лв. Отчетени са разходи по ПРСР в размер на 30,7 млн. лв. и по ПМДР – 0,1 млн. лева.

Размерът на капиталовите трансфери, разплатени чрез сметките на Национален фонд за 2019 г., възлиза на 462,5 млн. лв. и представлява извършени разходи главно по оперативни програми „Транспорт и транспортна инфраструктура“ и „Иновации и конкурентноспособност“, финансирани със средства от Кохезионния фонд (КФ) и Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР).

Капиталовите разходи **по бюджетите на общините** към 31.12.2019 г. са в размер на 1 037,8 млн. лв., което представлява 118,4 % от годишния разчет за 2019 г. и 119,1 % спрямо отчетените през 2018 г.

Ръстът спрямо 2018 г. се дължи на предоставени през второто полугодие на 2018 г. с постановления на Министерския съвет допълнителни целеви средства за обекти на общините, които са усвоени през 2019 г. след приключване на процедурите по Закона за обществените поръчки, за сметка на преходните остатъци.

С най-голям относителен дял от отчетените капиталови разходи – 47,5 % са разходите за основен ремонт на дълготрайни материални активи, следвани от разходите за придобиване на дълготрайни материални активи - 45,5 %. От отчетените през 2019 г. от общините капиталови разходи 88,6 % са за местни дейности, за делегираните от държавата дейности - 7,9 %, а за дофинансиране от собствени приходи - 3,5 %.

2.3.3 Предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина

Предоставените текущи и капиталови трансфери за чужбина са в размер на 43,7 млн. лв. Основна част от средствата са предоставени чрез бюджетите на министерствата и ведомствата и сметките за средства от Европейския.

2.3.4 Лихвени разходи

Лихвените плащания по КФП през 2019 г. са в размер на 648,8 млн. лв., което представлява 96,9 % от предвидените с разчетите към ЗДБРБ за 2019 г. Отчетените данни показват намаление с 0,1 пр. п. на лихвените разходи като процент от БВП спрямо предходната година.

В структурно отношение по-висок относителен дял в лихвените плащания заемат плащанията на лихви по външни заеми (разходи по външния дълг) – 68,6 %, срещу 31,4 % за лихвените плащания по вътрешни заеми (разходи по вътрешния дълг).

Разходи за лихви по външни заеми

Лихвените плащания по външни заеми през 2019 г. са в размер на 445,0 млн. лв. (вкл. лихвите по ДИЗ), което представлява 97,6 % от планираните за годината. От тях: 392,3 млн. лв. са разходите за лихви по външни заеми по централния бюджет; 27,3 млн. лв. по заемите, управлявани от министерствата и ведомствата; 4,0 млн. лв. лихви по ДИЗ с краен бенефициент търговско дружество и 19,6 млн. лв. по общинските бюджети. Всички плащания са извършвани надлежно и в съответствие с предвидените в кредитните споразумения срокове и условия.

✓ По централен бюджет в структурно отношение лихвите по облигации, емитирани на МКП са с най-висок относителен дял от 84,9 % (или 333,2 млн. лв.), следвани от изплатените лихви по заеми към ЕИБ – 8,6 % от общия размер на външните лихви (или 33,9 млн. лв.), към други държави – 6,3 % (или 24,9 млн. лв.) и към МБВР - 0,1 % (или 0,3 млн. лв.).

✓ По ДИЗ, управлявани от министерства и ведомства, са изплатени лихви в размер на 27,3 млн. лв. или 91,9 % от разчета за 2019 г.

✓ По ДИЗ с краен бенефициент търговско дружество са отчетени разходи за лихви в размер на 4,0 млн. лв. или 92,3 % от разчета за 2019 г.

✓ Лихвените плащания от общинските бюджети по външни заеми през 2019 г. са в размер на 19,6 млн. лв. и бележат увеличение с 3,8 % спрямо платените лихви през предходната година.

Разходи за лихви по вътрешни заеми

Общият размер на платените лихви по вътрешни заеми през 2019 г. е 203,8 млн. лв. или 95,5 % спрямо годишния разчет.

✓ Общият размер на платените лихви по вътрешния дълг по централния бюджет през 2019 г. по емитирани ДЦК е в размер на 184,6 млн. лв. или 93,7 % спрямо планирания годишен разчет.

Платените лихви и отстъпки по ДЦК, емитирани на аукционен принцип са в размер на 194,7 млн. лв., в т.ч. лихви – 170,6 млн. лв. и отстъпки – 24,1 млн. лв. Лихвите по ДЦК, емитирани за структурната реформа са – 0,2 млн. лв. Реализираните при аукционите премии над номинала от емисии ДЦК, отчетени в намаление на разходите за лихви по вътрешния дълг, са (-10,3) млн. лв.

✓ Общият размер на платените от общините лихви по вътрешни заеми и други лихви през 2019 г. е 17,4 млн. лв. Отчетените през 2019 г. лихви по облигационни заеми са 3,2 млн. лв., по заеми към банки от страната са 5,5 млн. лв., по заеми към др. местни лица са 5,1 млн. лв. и 3,6 млн. лв. са отчетните други разходи за лихви

(за забавено изпълнение по сключени договори, лихви по финансов лизинг и търговски кредити и др.).

2.3.5 Вноска на Република България в общия бюджет на ЕС

България регулярно и в срок превежда вноската си в общия бюджет на Европейския съюз в изпълнение на действащото законодателство в областта на собствените ресурси на ЕС.³⁵

Вноската на България в общия бюджет на ЕС се формира от следните компоненти – традиционни собствени ресурси от събраните мита; ресурс, изчислен на база ДДС; ресурс на база брутен национален доход; участие на България във финансирането на механизма за корекцията в полза на Обединеното кралство и на brutните намаления за Нидерландия, Швеция и Дания.

По-долу са представени елементите, формиращи вноската на България в общия бюджет на ЕС по план в ЗДБРБ за 2019 г. и извършените касови плащания от централния бюджет за 2019 година.

(млн. лв.)

ВНОСКА В ОБЩИЯ БЮДЖЕТ НА ЕС	ЗДБРБ за 2019 г.	Отчет 2019 г.	Отчет 2019 към ЗДБРБ
Вноска на база брутен национален доход	890,1	766,0	86,1%
Вноска на база данък върху добавената стойност	162,5	178,4	109,8%
Вноска за корекцията на Обединеното кралство	59,3	60,7	102,4%
Вноска на традиционни собствени ресурси - мита	162,5	179,0	110,2%
Участие във финансирането на brutното намаление за Нидерландия, Швеция и Дания	7,8	8,9	114,6%
ВНОСКА В ОБЩИЯ БЮДЖЕТ НА ЕС ЗА 2019 г.	1 282,1	1 193,1	93,1%

2.3.6 Изпълнение на утвърдените ангажименти за разходи, които могат да бъдат поети през 2019 г. и на новите задължения за разходи, които могат да бъдат натрупани през 2019 г. от първостепенните разпоредители с бюджет

В резултат на предприети действия и въведените контролни процедури от страна на Министерството на финансите за своевременно уведомяване на първостепенните разпоредители с бюджет за предприемане на мерки в процеса на поемането на ангажименти, произтичащи от сключване на договори, споразумения, решения, нормативни актове и др. и недопускане на превишение на определените им максимални размери на ангажиментите за разходи и на новите задължения за разходи, които могат да бъдат поети или натрупани през 2019 г. преобладаващата част от ПРБ по ДБ са спазили утвърдените им максимални размери на тези показатели.

Анализите на годишните отчети по отношение на *максималните размери на ангажиментите за разходи, които могат да бъдат поети през 2019 г.*, показват, че всички първостепенни разпоредители с бюджет са отчетили поети ангажименти за разходи през годината в рамките на утвърдените им размери по уточнен план за 2019 г. Общо

³⁵ Решение на Съвета 2014/335/ЕС, Евратом относно системата на собствените ресурси на Европейския съюз, Регламент (ЕС, Евратом) № 608/2014 на Съвета от 26 май 2014 година за определяне на мерки за прилагане на системата на собствените ресурси на ЕС и Регламент (ЕС, Евратом) № 609/2014 на Съвета от 26 май 2014 година относно методите и процедурата за предоставяне на традиционните собствени ресурси, собствените ресурси на база ДДС и на база БНД и относно мерките за удовлетворяване на потребностите от парични средства, изменен с Регламент (ЕС, Евратом) 2016/804 на Съвета от 17 май 2016 година.

поетите ангажименти за разходи през 2019 г са 89,3 % от утвърдения размер по уточнен план.

Отчетните данни към 31.12.2019 г. за *максималните размери на новите задължения за разходи, които могат да бъдат поети през 2019 г.*, показват, общ размер от 97,5 % на натрупаните нови задължения за разходи през годината, спрямо уточнения план за 2019 г. Три първостепенни разпоредители с бюджет са отчетили поети нови задължения за разходи през годината над утвърдените им размери по уточнен план за 2019 г., а именно: Министерството на правосъдието (102 %), Министерството на туризма (103 %) и Министерството на регионалното развитие и благоустройството (105 %). Причините за това са както следва:

1. За Министерството на правосъдието - превишението на показателя се дължи на отчетените суми по авансовите плащания по договори, извършени преди 2019 г. чрез отчитането им по сметка 9860 от СБО, съгласно дадените с писмо № 04-14-64/17.04.2019 г. указания на МФ.

2. За Министерството на туризма - показателят е превишен с 587,1 хил. лв. поради отчетени средства от начислен данък по ЗДДС при извършени валутни плащания през месец декември 2019 година. Изпратено е писмо до АДФИ с искане за финансова инспекция в МТ по спазване на нормативната уредба с изх. № 93-12-45 от 10.03.2020 г.

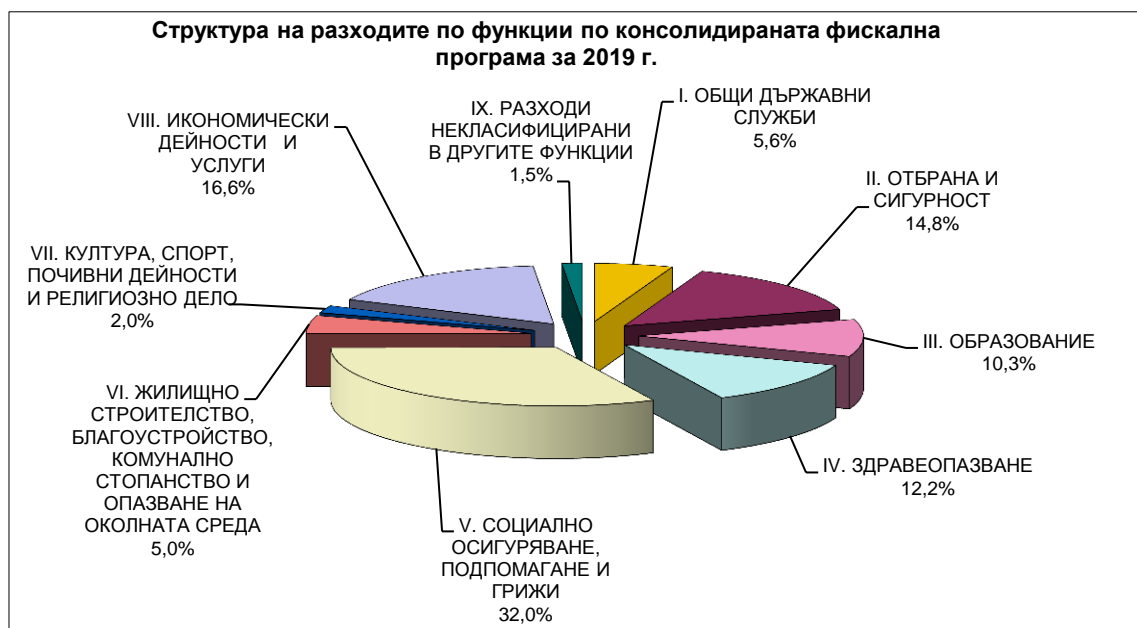
3. За Министерството на регионалното развитие и благоустройството - превишението е с 87 454,9 хил. лв., поради осчетоводени в АПИ задължения по фактури, предмет на цесии и подлежащи на плащане през следващи отчетни периоди; задължения, свързани с приемане на етап от ТОЛ системата, и подлежащи на плащане през 2020 г. и задължения, платени със средства по открит през 2018 г. акредитив. С писмо с изх. № 93-12-45 от 28.02.2020 г. е уведомена АДФИ, с молба за извършване на проверка по случая.

2.4 Изпълнение на разходите³⁶ по функции по консолидираната фискална програма за 2019 г.

Прегледът на разходите по консолидираната фискална програма по функционален признак представя политиките в отделните области на публичните услуги. Някои от тях са отговорност на министерствата и ведомствата, докато за други отговорностите са и на общините или социалноосигурителните фондове.

---

³⁶ В разходите по функции не е включена Вноската на Република България в общия бюджет на ЕС

В този раздел на доклада е направен преглед на отчетените разходи за 2019 г. по функции:

2.4.1 Общи държавни служби

Функция „Общи държавни служби” отразява финансирането на публичната администрация – централна и местна, както и средства в областта на науката. Общата сума на разходите по тази функция на консолидирана основа е 2 479,4 млн. лв. или 2,1 % от БВП.

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2019 г.	КФП	ДБ	ДВУ	БАН	ССА	Общи-ни	ДМП ³⁷	Европ. средства ³⁸	ДП НПЦ	др. сметки /чужди ср/ва на МВ и общини/
I. ОБЩИ ДЪРЖАВНИ СЛУЖБИ	2 479,4	1 319,5	17,8	144,5	43,8	769,5	2,9	178,5	2,4	0,6
А. ИЗПЪЛНИТЕЛНИ И ЗАКОНОДАТЕЛНИ ОРГАНИ	1 975,0	1 079,9				769,5	2,2	122,9		0,6
Текущи нелихвени разходи	1 785,6	965,9				737,7	2,0	79,4		0,6
Капиталови разходи	180,6	106,6				31,7	0,2	42,0		
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	8,8	7,4				0,00		1,4		
Б. ОБЩИ СЛУЖБИ	206,5	192,0					0,4	14,1		
Текущи нелихвени разходи	69,3	59,5					0,2	9,6		
Капиталови разходи	137,0	132,5					0,05	4,5		
в т.ч. прираст на държавния резерв	54,2	54,2								
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	0,1	0,004					0,1			
В. НАУКА	297,9	47,6	17,8	144,5	43,8		0,3	41,5	2,4	
Текущи нелихвени разходи	265,1	46,1	15,2	137,1	42,8		0,3	21,3	2,3	
Капиталови разходи	31,9	1,5	2,7	7,4	1,0		0,01	19,2	0,1	
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	1,0							1,0		

³⁷Средствата по други международни програми и договори са получени по международни програми и договори извън средствата от Европейския съюз.

³⁸Средствата от Европейския съюз са предоставени от фондове и институции на Европейския съюз. Те включват разходите по програмите, съфинансирани по Структурните и Кохезионния фондове на ЕС, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за рибарство, както и други програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС, вкл. националното съфинансиране.

Група А: „Изпълнителни и законодателни органи”

В тази група се включват разходите, предоставени за финансовото обезпечаване на основните функции на Администрацията на президента, Народното събрание, Сметната палата, Комисията за финансов надзор, централната администрация на министерствата, ведомствата, както и дейностите на общинските и областните администрации, държавните и изпълнителните агенции, търговските служби, посолствата и консулствата в чужбина и други новосъздадени администрации.

Общата сума на разходите на консолидирана основа за тази група е 1 975,0 млн. лв., което представлява 91,8 % от предвидените в разчетите към ЗДБРБ за 2019 г. разходи за група „Изпълнителни и законодателни органи”. В структурно отношение преобладават текущите разходи по бюджетите на министерствата, ведомствата и общините, което се обуславя от спецификата на функцията и групата. Капиталовите разходи в тази група са в размер на 179,8 млн. лв. или 97,4 % спрямо разчета за годината. Предоставените текущи и капиталови трансфери за чужбина са в размер на 8,8 млн. лв. (като 6,4 млн. лв. са текущите трансфери за чужбина).

Средствата в групата са за реализиране на следните стратегически цели и приоритетни политики:

- ◆ Защита и реализация на националните интереси на Република България чрез активно и адекватно участие в международните отношения;
- ◆ Определяне и осъществяване на вътрешната и външната политика на Република България в съответствие с приоритетите на правителството;
- ◆ България - надежден и предвидим съюзник в Европейския съюз, в Организацията на Северноатлантически договор (НАТО), в ООН и в други международни правителствени организации и почтен партньор в двустранните международни отношения;
- ◆ Подобряване на управлението на областите при провеждане на регионалната политика и държавно управление по места;
- ◆ Повишаване на събираемостта на приходите чрез противодействие на данъчните измами и отклонението от данъчно облагане;
- ◆ Ефективно управление на средствата от Европейския съюз;
- ◆ Гарантиране на правовия ред в страната, борба с престъпността и ограничаване на корупцията;
- ◆ Запазване на икономическата и финансова стабилност и създаване на условия за икономически растеж;
- ◆ Реализиране на стратегията за усъвършенстване на данъчната система, осигуряваща повишаване събираемостта на данъците;
- ◆ Провеждане на държавната митническа политика и координиране на връзките с международни организации по проблемите на митата и митническия контрол.
- ◆ Усъвършенстване на националната система за защита на класифицираната информация, гарантираща сигурността както на националната, така и на чуждестранната класифицирана информация, предоставена на Република България.

С разчетите към ЗДБРБ за 2019 г. по група „Изпълнителни и законодателни органи” за министерствата и ведомствата (вкл. за СП и НС) са утвърдени средства в размер на 1 088,9 млн. лв. В хода на изпълнението на държавния бюджет на основание чл. 109 и чл. 110 от Закона за публичните финанси, на министерствата и ведомствата по група „Изпълнителни и законодателни органи” са осигурени средства в размер на 41,0 млн. лв.

Отчетените разходи за годината за министерствата и ведомствата са 1 068,4 млн. лв., в т. ч.: на Сметната палата – 18,2 млн. лв. и на Народното събрание – 60,3 млн. лв. С извършените разходи през 2019 г. са постигнати следните резултати:

- Своевременно отчитане и превеждане на приходите от данъци и осигурителни вноски към държавния бюджет, бюджетите на Националния осигурителен институт и Националната здравноосигурителна каса, както и на осигурителните вноски за допълнителното задължително пенсионно осигуряване;
- Предоставяне на услуги, техническа помощ, документи и информация на клиентите на НАП;
- Подобряване на бизнес средата, стимулиране на икономическата активност и намаляване дела на сивата икономика;
- Намаляване на административната тежест и разходите за бизнеса и гражданите;
- Подобряване на митническия контрол, повишаване на ефективността в борбата с митническите и валутни нарушения, засилване на дейността по противодействие на контрабандата и незаконния трафик на наркотични вещества, прекурсори и оръжия и технологии с двойна употреба;
- Ефективно прилагане на мерките по закрила на права върху интелектуалната собственост;
- Предприети са мерки за засилване и разширяване на въведения фискален контрол върху движението на стоки с висок фискален риск на територията на Република България;
- Ефективно събиране и превеждане на приходите от акцизи в държавния бюджет;
- Осигуряване на необходимия финансов ресурс за работни заплати, социални осигуровки и средства за издръжка за нормалното функциониране на държавната администрация.

С разчетите към ЗДБРБ за 2019 г. за група “Изпълнителни и законодателни органи” за **общинските бюджети** са предвидени общо средства в размер на 616,0 млн. лв. Отчетените разходи за годината са в размер на 769,5 млн. лв. или 124,9 % спрямо разчетите към ЗДБРБ за 2019 г. Отчетените *текущи разходи* по общинските бюджети за група „Изпълнителни и законодателни органи” са в размер на 737,7 млн. лв., което е 125,5 % спрямо разчетените със закона и 116,8 % спрямо отчета за 2018 г. Отчетените *капиталови разходи* в тази група са в размер на 31,7 млн. лв. или 112,7 % спрямо разчета. В *делегираните от държавата дейности* са разчетени средства за текущи разходи по закон в размер на 301,8 млн. лв., а извършените разходи са 357,9 млн. лв. или 118,6 % от разчета. През 2019 г. общините са *дофинансирали държавните дейности* със собствени приходи в размер на 130,6 млн. лв. В *местните дейности* за група “Изпълнителни и законодателни органи” са отчетени текущи разходи в размер на 249,3 млн. лв., което представлява 100,5 % спрямо отчетените за 2018 г. средства. В тази група са отчетени разходите за възнагражденията на председателите на общинските съвети и на общинските съветници и за издръжката на общинската администрация.

Европейски средства – изразходваните средства в група „Изпълнителни и законодателни органи” са в размер на 122,9 млн. лв. и са основно по следните оперативни и други програми на ЕС:

Оперативна програма „Региони в растеж” - тази програма е насочена към регионалното развитие и по-конкретно към постигане на целите на градската политика в България. Един от основните приоритети на оперативната програма е насочен към укрепване и развитие на полицентричната система в страната чрез специална насоченост към градското развитие на големите и средните градове, които влизат в нея. Чрез оперативна програма „Региони в растеж” се цели изпълнение на интегрирани проекти за

постигане на взаимодействие и взаимно допълване между различните видове мерки, като основна инфраструктура за по-добра градска среда, енергийна ефективност, образователна, социална, спортна и културна инфраструктура и интегриран градски транспорт. Една от основните цели на програмата в това функционално направление е насочена към укрепване и повишаване на институционалния капацитет на Управляващия орган на оперативната програма. Търсеният резултат е осъществяване на безпрепятствено изпълнение, наблюдение, оценка, информация и контрол на програмата, осигурявайки по този начин високо ниво на усвояване на фондовете от ЕС. Най-добрите практики от периода 2007-2013 г. продължават и през новия програмен период, като системата за обучение и квалификация на служителите на Управляващия орган, осигуряване на външно обучение за извършването на проверки на място, осигуряване на добри условия за работа и архивиране, както и на необходимото оборудване. За доброто изпълнение на оперативната програма се цели подсилена експертиза в специфични области, като обществени поръчки, държавни помощи и финансови инструменти. Друга цел на програмата е свързана с подобряване на административния капацитет на бенефициентите (министерства, ведомства и общини на големите и средните градове), за да могат ефективно да я прилагат. Изразходваните средства по Оперативна програма „Региони в растеж” за група “Изпълнителни и законодателни органи” са в размер на 24,2 млн. лева. По **Оперативна програма „Регионално развитие” (програмен период 2007-2013 г.)** през 2019 г. са изразходвани 5,0 млн. лв.

Оперативна програма „Добро управление” – изразходваните средства за група “Изпълнителни и законодателни органи” са в размер на 26,4 млн. лева. Една от основните цели на програмата е принос за изпълнението на стратегията на ЕС за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж и за постигането на икономическо, социално и териториално сближаване. На национално ниво оперативна програма „Добро управление” е директно обвързана с постигането на целите за укрепване на институционалната среда за по-висока ефективност на публичните услуги за гражданите и бизнеса. Стратегията на оперативната програма се гради върху подобряване на функционирането на държавните институции, като подпомага следните фактори за растеж: Подобряване ефективността на публичните разходи и осигуряване на преразпределение на публичните разходи към дейности, повишаващи потенциала за растеж на икономиката; Адресиране на слабостите в бизнес-средата и подобряване на административната ефективност, включително на регионално и местно ниво. Част от дейностите по оперативната програма са насочени към силните, ефективни и прозрачни държавни и съдебни институции. Един от приоритетите на програмата в това функционално направление е свързан с модернизиране на публичната администрация чрез: по-нататъшното разгръщане на услугите в областта на електронното управление и разширяване на употребата на информационни и комуникационни технологии от страна на публичните администрации, включително за системите за събиране на данъци, както и по отношение на единните звена за контакт съгласно Директивата за услугите; опростяване на бизнес средата и намаляване на бюрокрацията чрез улесняване на процедурите и опростяване на регулаторни режими.

Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” - програмата финансира дейности за развитието на човешките ресурси в структурите на държавната администрация и гражданското общество. Стратегията на програмата е изградена на идеята, че преодоляването на предизвикателствата в обществения сектор като цяло не е възможно без наличието на добре функциониращи, ефективни и ефикасни публични институции. Необходимите реформи не могат да бъдат лесно проведени, ако институционалната рамка не създава нужните условия. Ето защо, както и през миналия програмен период, чрез ОП „Развитие на човешките ресурси” продължават инвестициите в капацитета на институциите, в т.ч. в сферата на социалното включване,

здравеопазването, равните възможности и недискриминацията и условията на труд. Подкрепата за социалните иновации е важна част от стратегията на програмата за модернизирание на публичните политики. Те могат да бъдат приложени във всички области, попадащи в обхвата на програмата, в т.ч. за подобряване пригодността за заетост на работната сила, активното включване, улесняване достъпа до социални и здравни услуги, ранното детско развитие, удължаване на трудовия живот в добро здраве и др. Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” оказва подкрепа за транснационалното сътрудничество между организации от България и други държави - членки на ЕС. Изразходваните средства по *Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”* за група “Изпълнителни и законодателни органи” са в размер на 17,3 млн. лева.

Оперативна програма "Наука и образование за интелигентен растеж" – изразходваните средства по програмата през 2019 г. за група “Изпълнителни и законодателни органи” са в размер на 15,4 млн. лв. Едни от основните цели на тази оперативна програма са осигуряване на достъп до качествено образование и изграждане на научен, изследователски и иновационен потенциал в Република България. Оперативна програма "Наука и образование за интелигентен растеж" е насочена към: създаване на условия за развитие на интелигентна икономика /развитие на научно-изследователския потенциал и качество на висшето образование/; достъп до и качество на ученето през целия живот; професионално образование и обучение. Това са основни дейности за преодоляване пропастта между научноизследователската и образователната системи, от една страна, и нуждите на бизнеса и пазара на труда, от друга страна. Чрез ресурса на оперативната програма се прилагат целенасочени мерки за развитие на капацитет за научноизследователската и развойната дейност в приоритетни области. Необходимо е да се увеличи значително финансирането на научните изследвания и развойните дейности, чрез мобилизиране на публични и частни инвестиции, със специален фокус върху върховите научни изследвания. Чрез оперативна програма "Наука и образование за интелигентен растеж" се полагат специални усилия за сближаване на интересите на научните организации и бизнеса, както и активно да бъде подкрепяно и стимулирано тяхното сътрудничество. Един от основните приоритети е свързан със системна подкрепа на пазарно-ориентирани научноизследователски и развойни дейности, за да се подобри конкурентоспособността на българската научноизследователска система и на икономиката като цяло. Част от основните дейности в това функционално направление по Оперативна програма "Наука и образование за интелигентен растеж" са свързани с адекватни институционални мерки във висшите училища и научно-изследователските организации за създаване на подходяща среда за изследвания и за кариерно развитие на изследователите. Това включва: прозрачна и модерна рамка за кариерно развитие; висока мобилност, включително международни обучения и междусекторна мобилност в рамките на академичната им подготовка; инвестиране в интердисциплинарни и предприемачески умения, като защита правата върху интелектуалната собственост, разработване на бизнес планове и мениджърски умения, необходими за стартиране на предприятия.

Оперативна програма "Иновации и конкурентоспособност" – стратегията на програмата е тясно свързана с целта за растеж и заетост и приноса на България за постигането на трите взаимно допълващи се типа растеж според „Европа 2020: интелигентен растеж (изграждане на икономика, основаваща се на знания и иновации); устойчив растеж (насърчаване на по-екологична и по-конкурентоспособна икономика с по-ефективно използване на ресурсите); приобщаващ растеж (стимулиране на икономика с високи равнища на заетост, която да доведе до социално и териториално сближаване). Дейностите по Оперативна програма "Иновации и конкурентоспособност" са свързани със засилването на дългосрочната конкурентоспособност на българските предприятия в ясен

синхрон с европейската индустриална политика. В тази насока програмата има основна роля относно целенасоченото въздействие по отношение на иновационното представяне на България. Изразходваните средства по програмата за група “Изпълнителни и законодателни органи” са в размер на 13,7 млн. лева.

Изразходваните средства в група „Изпълнителни и законодателни органи” по *др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС*, са в размер на 20,1 млн. лв. (в т.ч. 9,9 млн. лв. текущи разходи).

Група Б: „Общи служби”

С разчетите към ЗДБРБ за 2019 г. за група “Общи служби” на консолидирано ниво са планирани 203,3 млн. лв. (вкл. нетния прираст на държавния резерв), а отчетените разходи за групата са 206,5 млн. лв.

Отговорните администрации, ангажирани с изпълнението на функции, дейности и задачи в група „Общи служби” през 2019 г., са първостепенните разпоредители с бюджет - Министерския съвет (вкл. Министерството за Българското председателство на Съвета на Европейския съюз 2018 в ликвидация), Министерството на финансите, Министерството на правосъдието, Министерството на икономиката, Министерството на регионалното развитие и благоустройството, Министерството на младежта и спорта, Националният статистически институт, Държавната агенция „Държавен резерв и военновременни запаси” и Народното събрание.

С най-голям относителен дял в разходите за група „Общи служби” са разходите по системите **на министерствата и ведомствата** (вкл. Народното събрание) – отчетените разходи за годината са в размер на 192,0 млн. лв., което е 93,0 % от общо разходите за групата. Разходите в групата са за:

- изпълнението на Националната статистическа програма;
- осигуряване на правна сигурност на процесите, свързани с кредитирането и стимулиране на инвестициите, за привличане на чуждестранни инвестиции чрез организиране и участие в бизнес и инвестиционни форуми, информационни кампании и др.;
- натрупване, съхраняване и използване на държавните резерви и военновременните запаси на страната в съответствие с изискванията на националната сигурност, както и за създаване на задължителни запаси от нефт и нефтопродукти;
- финансиране на концесионната дейност;
- осъществяване на методическото ръководство и контрола на дейностите, свързани с гражданското състояние, гражданската регистрация и автоматизираните информационни фондове;
- осъществяване на дейностите по изпълнението на държавната политика за повишаване безопасността на движението по пътищата, в т.ч. организация на движението, развитие на транспортната инфраструктура, намаляване на пътнотранспортния травматизъм, състоянието на автомобилния парк, подготовката на водачите и др.;
- осъществяване на дейността на Централния регистър на особените залози /ЦРОЗ/ към Министерството на правосъдието. Основната мисия на ЦРОЗ е да осигурява правна сигурност на процесите, свързани с финансиране срещу обезпечение, като поддържа, води и съхранява единен публичен електронен регистър.

Разходите на Държавната агенция „Държавен резерв и военновременни запаси” през 2019 г. за попълване на държавния резерв са в размер на 82,9 млн. лв., а отчетеният нетен прираст на държавния резерв е 54,2 млн. лева. По бюджета на Министерския съвет

са отчетени 10,3 млн. лв., в т. ч. 0,14 млн. лв. за Министерство за Българското председателство на Съвета на Европейския съюз 2018 в ликвидация.

Европейски средства - изразходваните средства в група „Общи служби” са в размер на 14,1 млн. лв. (в т.ч. 9,6 млн. лв. текущи разходи). От тези средства 9,1 млн. лв. са по *др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС* и 5,0 млн. лв. са по *Оперативна програма „Добро управление“*.

Група В: „Наука”

Група „Наука” включва разходите за финансиране на науката и научните изследвания. С финансирането на тези дейности държавата има за цел развитието на българската наука в съответствие с националните интереси и общочовешките ценности.

Общата сума на изразходваните средства по тази група за 2019 г. е 297,9 млн. лв. Със ЗДБРБ за 2019 г. по група „Наука” за **министерствата и ведомствата** са предвидени средства в размер на 68,0 млн. лв., като отчетените разходи за годината възлизат на 47,6 млн. лева. От предвидените за 2019 г. средства, под формата на трансфери за ДВУ и БАН са предоставени на програмно-конкурсен принцип за финансиране на научни изследвания 18,6 млн. лв.

С отчетените средства са осигурени следните дейности:

- осъществяване на националната политика в областта на науката, технологичното развитие и иновациите; разработване и предлагане за утвърждаване на научни програми в съответствие с националните приоритети и приоритетите на Европейския съюз, както и програми и проекти с регионално значение (дирекция „Наука“ към Министерството на образованието и науката);
- научни изследвания, информационно обслужване, приложни и спомагателни дейности в областта на земеделието, животновъдството и хранително-вкусовата промишленост (Националната служба за съвети в земеделието);
- конкурсно-проектно финансиране на научните изследвания (Фонд „Научни изследвания” към Министерството на образованието и науката);
- участие на България в Европейската организация за ядрени изследвания (ЦЕРН) и в Международния център за научна и техническа информация (МОН);
- събиране, обработка и съхранение на научно-техническа информация и документация (Национален център за информация и документация към МОН).

Основна част от извършените разходи през 2019 г. са **по бюджета на БАН** и са свързани с осигуряването на дейността на поделенията в системата на БАН. Разходите на БАН в група „Наука” са в размер на 144,5 млн. лв., като те са с 14,0 млн. лв. (10,8 %) повече спрямо предходната година.

През 2019 г. по бюджета на Селскостопанската академия в група „Наука” са извършени разходи в размер на 43,8 млн. лв., като това са основно текущи разходи (42,8 млн. лв.).

Европейски средства - изразходваните средства в група „Наука” са в размер на 41,5 млн. лв. (в т.ч. 21,3 млн. лв. текущи разходи) и са основно по следните оперативни и други програми на ЕС:

Оперативна програма "Наука и образование за интелигентен растеж" – изразходваните средства по програмата през 2019 г. за група „Наука” са в размер на 17,4 млн. лв. Оперативна програма "Наука и образование за интелигентен растеж" е насочена към: създаване на условия за развитие на научно-изследователския потенциал и качество на висшето образование; достъп до и качество на ученето през целия живот;

професионално образование и обучение. Чрез ресурса на оперативната програма се прилагат целенасочени мерки за развитие на капацитет за научноизследователската и развойната дейност в приоритетни области. Част от основните дейности в това функционално направление, по Оперативна програма "Наука и образование за интелигентен растеж", са свързани с институционални мерки във висшите училища и научно-изследователските организации за създаване на подходяща среда за изследвания и за кариерно развитие на изследователите.

Оперативна програма "Иновации и конкурентоспособност" – 3,5 млн. лева.

Оперативна програма "Добро управление" – 3,8 млн. лева.

Разходи по др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС (11,7 млн. лв.).

Европейски средства, отпуснати от ДФЗ-РА на ССА и БАН (в качеството им на бенефициенти) – 5,2 млн. лв., като 5,1 млн. лв. са на ССА.

2.4.2 Отбрана и сигурност

Разходите по функция „Отбрана и сигурност” по консолидираната фискална програма са предназначени за обезпечаване на дейностите по осигуряването на националната сигурност и отбрана, поддържането на отбранителния потенциал на страната, опазването на обществения и правовия ред, издръжка на съдебната власт и администрацията на затворите и защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии. Отчетените разходи за 2019 г. за отбрана и сигурност са в размер на 6 511,5 млн. лв., което представлява 5,5 % от БВП.

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2019 г.	КФП	ДБ	Соц. осигуряване	ДВУ	БАН	БНР	Общи - ни	ДМП	Европ. ср-ва	др. сметки /чужди ср/ва на общини/
II. ОТБРАНА И СИГУРНОСТ	6 513,5	6 244,7	0,1	0,03	0,1	0,04	101,5	2,2	164,8	0,1
A. ОТБРАНА	3 463,5	3 461,5		0,02			0,001	2,0		
Текущи нелихвени разходи	1 144,0	1 143,6		0,02			0,001	0,3		
Капиталови разходи	2 319,6	2 317,9						1,6		
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина										
B. ПОЛИЦИЯ, ВЪТРЕШЕН РЕД И СИГУРНОСТ	1 987,9	1 821,3					24,3	0,2	142,0	
Текущи нелихвени разходи	1 844,5	1 785,7					20,8	0,2	37,8	
Капиталови разходи	142,7	35,6					3,5		103,6	
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	0,7	0,0							0,7	
B. СЪДЕБНА ВЛАСТ	775,3	767,7							7,6	
Текущи нелихвени разходи	754,3	750,8							3,5	
Капиталови разходи	21,0	16,9							4,1	
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	0,01								0,01	
Г. АДМИНИСТРАЦИЯ НА ЗАТВОРИТЕ	177,3	177,1							0,2	
Текущи нелихвени разходи	173,4	173,3							0,1	
Капиталови разходи	3,9	3,8							0,1	
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина										
Д. ЗАЩИТА НА НАСЕЛЕНИЕТО, УПРАВЛЕНИЕ И ДЕЙНОСТИ ПРИ СТИХИЙНИ БЕДСТВИЯ И АВАРИИ	109,5	17,0	0,1	0,00	0,1	0,04	77,2		14,9	0,1
Текущи нелихвени разходи	40,3	4,4	0,1	0,00	0,1	0,04	34,9		0,7	0,1
Капиталови разходи	34,8	0,013			0,004		20,7		14,1	
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	0,2								0,2	
Предотвратяване и ликвидиране на последиците от бедствия и аварии	34,2	12,6	0,00	0,00			21,6		0,0	

Група А: „Отбрана”

Извършените разходи по консолидираната фискална програма за група „Отбрана” през 2019 г. са в размер на 3 463,5 млн. лв. От тях 3 461,544 млн. лв. са по бюджетите на **министерства и ведомства**, при разчетени със ЗДБРБ за 2019 г. разходи в размер на 3 406,5 млн. лв. Най-голям относителен дял имат разходите, отчетени по бюджета на МО – 3 461,516 млн. лв.

Отбранителната политика през 2019 г. се осъществяваше в съответствие с Конституцията, законите и утвърдените от Народното събрание и Министерския съвет стратегически документи в областта на сигурността и отбраната.

През 2019 г. продължи изпълнението на „Програмата за развитие на отбранителните способности на Въоръжените сили на Република България 2020“ и основаващия се на нея „План за развитие на Въоръжените сили 2020“, както и на Пакет „Цели за способности на НАТО 2017“.

Продължи изпълнението на приетия в началото на 2018 г. Национален план за повишаване на разходите за отбрана на 2 на сто от БВП на Република България до 2024 г., одобрен с РМС № 3/04.01.2018 г. Поради липсата на кредитна история и реализирани покупки по програмата на САЩ за чуждестранни военни продажби (FMS) се наложи еднократно плащане на цялата сума по придобиването на нов тип боен самолет (F-16 Block 70), като разходите за отбрана през 2019 г. надхвърлиха 3 % от БВП.

В рамките на утвърдения бюджет на Министерството на отбраната за 2019 г. Въоръжените сили (ВС) изпълняваха задачите си по мисиите „Отбрана“, „Подкрепа на международния мир и сигурност” и „Принос към националната сигурност в мирно време“, произтичащи от конституционните им задължения.

В рамките на мисия „Отбрана“ основните усилия бяха насочени към поддържането и усвояването на плановете за бойна готовност и на моделите за работа на всички нива, осигурявайки устойчиво управление на щабовете и формированията при привеждането им в по-високи степени на бойна готовност и изпълнението на мероприятията по нарастване на готовността им.

В изпълнение на мисия „Подкрепа на международния мир и сигурност“ през 2019 г. формирования и отделни военнослужещи участваха в 9 различни мисии и операции зад граница. Общият брой военнослужещи, участвали в тях, беше до 500 за една ротация. В усилените Сили за отговор на НАТО (eNRF) България е декларирала готовност да участва с общо до 700 военнослужещи и два кораба. ВМС участваха в Постоянната военноморска група на НАТО (SNMG 2) с един кораб (фрегата) и в Постоянната противоминна военноморска група на НАТО (SNMCMG 2) с един кораб (минен ловец) за период до 40 дни.

В рамките на мисия „Принос към националната сигурност в мирно време“ въоръжените сили бяха в постоянна готовност за оказване на помощ на населението с общо 99 формирования за овладяване и/или преодоляване на последиците от бедствия и две групи за евакуация на населението при авария в АЕЦ „Козлодуй“ (общо около 1932 души и 550 единици специална техника), както и един военно-транспортен самолет и един хеликоптер от ВВС за специални авиомедицински задачи.

Бяха отчетени общо 110 мероприятия за оказване помощ на населението, в които участваха 75 формирования, 946 военнослужещи и 273 единици техника.

Сухопътните войски поддържаха готовност за участие и подпомагане органите на МВР в борбата с тероризма. Съгласно Плана на Сухопътните войски за противодействие

на тероризма са определени 30 механизирани и алпийски взводове за действие при терористична заплаха и един модул за ядрена, химическа, биологическа защита, подготвени и поддържащи постоянна готовност за действие.

През 2019 г. Сухопътните войски поддържаха и 24-часова готовност за усилване на държавната граница при засилен миграционен натиск с до 350 военнослужещи

Група Б: „Полиция, вътрешен ред и сигурност”

Разходите за група „Полиция, вътрешен ред и сигурност” по КФП са в размер на 1 987,9 млн. лв.

Със ЗДБРБ за 2019 г. по бюджетите **на министерствата и ведомствата** са утвърдени 1 728,4 млн. лева.

По отчет разходите на министерствата и ведомствата са 1 821,3 млн. лв. (105,4 % спрямо предвидените за годината), в т.ч. на Министерството на вътрешните работи – 1 576,6 млн. лв., на Държавната агенция „Национална сигурност” – 114,9 млн. лв., на Националната служба за охрана – 40,7 млн. лв., на Държавна агенция „Разузнаване“ – 32,3 млн. лв., на Националното бюро за контрол на специалните разузнавателни средства – 1,3 млн. лв., на Държавната агенция „Технически операции“ – 55,7 млн. лв. и на Министерски съвет – 2,8 млн. лева.

В рамките на предоставените през годината средства, бе реализирано изпълнението на националните приоритети в областта на сигурността и вътрешния ред на страната, а именно – повишаване ефективността в процеса на противодействие на престъпността, защита на националната сигурност, опазване на обществения ред и борба с корупцията, охрана и контрол на държавната граница, осигуряване на държавен противопожарен контрол, пожарогасителна и аварийно-спасителна дейност, намаляване щетите за икономиката на страната от дейността на организирани престъпни групи и недопускане извършването на терористични действия, повишаване на ефективността при контрола и организацията на движението по пътищата и внедряване на технически системи за наблюдение и контрол с цел намаляване броя на убитите и ранените при пътно-транспортни произшествия, осигуряване и прилагане на специални разузнавателни средства, наблюдение и контрол на процедурите по тяхното разрешаване и прилагане с цел защита на правата и свободите на гражданите, националната сигурност и обществения ред, осигуряване на охрана, специализиран транспорт, специални комуникации и пропускателен режим на президента, председателя на Народното събрание, министър-председателя и вицепрезидента, както и на други правоимащи лица, информационно-аналитично обезпечаване на държавното ръководство за подпомагане процеса на вземане на решения с цел защита на националната сигурност и интересите на Република България.

Отчетените разходи по **общинските бюджети** за група „Полиция, вътрешен ред и сигурност” за 2019 г. са в размер на 24,3 млн. лв. Извършените текущи разходи за тази група са в размер на 20,8 млн. лв., което е 68,4 % от разчетите към закона. В *делегираните от държавата дейности* отчетените текущи разходи са в размер на 11,0 млн. лв. или 77,2 % спрямо плана и 108,9 % спрямо отчета за 2018 г. Тук се отчитат разходите за издръжка на местните комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните, на центровете за социална превенция и консултативни кабинети, на детските педагогически стаи и районните полицейски инспектори, разходите за персонал на секретарите на местните комисии за борба с трафика на хора и на обществените възпитатели.

По отчетни данни за 2019 г. общините са дофинансирали държавните дейности със собствени приходи в размер на 0,8 млн. лева.

В *местните дейности* отчетените текущи разходи са в размер на 9,0 млн. лв. или 56,2 % от плана. Изпълнението е 114,0 % спрямо отчета за 2018 г. Тук се отчитат разходите за звената „Общинска полиция”.

Отчетените капиталови разходи по общинските бюджети в тази група са в размер на 3,5 млн. лв., от които 1,3 млн. лв. за държавни дейности и 2,2 млн. лв. за местни дейности.

Европейски средства - изразходваните средства в група „Полиция, вътрешен ред и сигурност” са в размер на 142,0 млн. лв. (в т.ч. 103,6 млн. лв. капиталови разходи) и са основно по др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС (130,6 млн. лв.).

Група В: „Съдебна власт”

Средствата в тази група са предназначени за осигуряване на дейността на органите на съдебната власт, както и за издръжка на Главна дирекция „Охрана”, Агенцията по вписванията, Националното бюро за правна помощ (второстепенни разпоредители с бюджет към министъра на правосъдието) и разходите по програма „Инвестиции на органите на съдебната власт”. Със ЗДБРБ за 2019 г. в тази група са предвидени разходи в размер на 787,4 млн. лв. (с резерва за непредвидени и неотложни разходи), от които 704,3 млн. лв. по бюджета на съдебната власт и 83,1 млн. лв. по бюджета на МП.

Средствата **по бюджета на съдебната власт** са предвидени за финансово осигуряване на основните политики, заложи в Актуализираната стратегия за продължаване на реформата в съдебната система. Финансирането на дейностите при изпълнението на бюджета са насочени за обезпечаване дейността на съдебната система, която да гарантира прилагането на законите, постигането на равен достъп до правосъдие и на европейски стандарти в областта на правната помощ, подобряване на управлението и организация на работата на съдебната власт, усъвършенстване на информационните технологии, развитие на информационна стратегия на правораздавателните органи.

Общият размер на отчетените разходи по група „Съдебна власт” за 2019 г. е 775,3 млн. лв., от тях 688,8 млн. лв. по бюджета на съдебната власт и 78,9 млн. лв. по бюджета на МП.

Група Г: „Администрация на затворите”

В тази група са включени разходите за финансово осигуряване на основните дейности и задачи, възложени със Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията” към МП, както и средства за развитие на пробационната дейност в изпълнение на Наказателния кодекс. Със ЗДБРБ за 2019 г. в тази група са предвидени разходи в размер на 171,3 млн. лева.

Общият размер на отчетените разходи на консолидирано ниво за група „Администрация на затворите” през 2019 г. е 177,3 млн. лв., в т.ч. за текущи разходи – 173,4 млн. лв. и за капиталови разходи – 3,9 млн. лв. По бюджета на МП в групата са отчетените разходи в размер на 177,1 млн. лева.

Група Д: „Защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии”

Разходите за защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии са предназначени за осигуряване на дейностите по отбранително-мобилизационната подготовка, в изпълнение на Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България, за изпълнение на разпоредбите на Закона за защита при бедствия, касаещи дейностите на държавните органи и общинската администрация по управлението

при кризи, стихийни бедствия и аварии, в т.ч. за изпълнението на мерки по предотвратяване на последствията от тях.

В група „Защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии” и през 2019 г. най-голям дял заемат средствата за предотвратяване, овладяване и преодоляване на последици от бедствия. Разчетените средства със ЗДБРБ за 2019 г. в групата са в размер на 163,6 млн. лв. (в т.ч. средствата от резерва за предотвратяване, овладяване и преодоляване на последиците от бедствия).

В хода на изпълнението на държавния бюджет, на основание чл. 109, ал. 3 и ал. 6 от Закона за публичните финанси и акт на Министерския съвет, по бюджетите на министерствата и ведомствата са осигурени допълнителни средства, като общо разходите по уточнен план за министерствата и ведомствата и самостоятелните бюджети са в размер на 15,4 млн. лева.

Съгласно ЗДБРБ за 2019 г. средствата в резерва по чл. 1, ал. 2, раздел II, т. 5.1 за предотвратяване, овладяване и преодоляване на последиците от бедствия са в размер на 80 млн. лв. С постановления на Министерския съвет № 96/2019 г., № 141/2019 г., № 165/2019 г., № 284/2019 г. и № 357/2019 г. бяха одобрени тези допълнителни разходи/трансфери от резерва. От тях 82,5 % са предоставени по бюджетите на общините и 17,5 % за министерства и ведомства.

През 2019 г. в група „Защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии” на консолидирано ниво са отчетени разходи в размер на 109,5 млн. лв., от които разходите за предотвратяване и ликвидиране на последиците от бедствия и аварии са 34,2 млн. лв. От предоставените средства за предотвратяване и ликвидиране на последиците от бедствия и аварии, 12,6 млн. лв. са отчетени по бюджетите на министерствата и ведомствата.

По-значителните събития и дейности, наложили използването на резерва за непредвидени и/или неотложни разходи в частта му за предотвратяване, овладяване и преодоляване на последици от бедствия през 2019 г. са:

- наводнения на територията на общините: Ивайловград (12.6.2019), Петрич (2.6.2019), Стрелча (31.5.2019), Садово (4.2.2019), Котел (27.06.2019), Калояново (6.5.2019), Айтос и Горна Оряховица (2.06.2019), Стара Загора (31.05-2.06-2019), Смолян (3.06.2019), Стамболийски и Дряново (1.06.2019), Велико Търново (20.05.2019), Белово (26.1.2019), Рудозем (24.1.2019) и Баните (26.1.2019);

- пожар на жилищен блок в гр. Бухово, район „Кремиковци”, Столична община (4.09.2019);

- източване на нефтопродукти (химическа авария) от потънал кораб в акваторията на гр. Созопол (12 август 2018 г.);

- усложнена зимна обстановка на територията на община Смолян (24.01.2019) и община Чепеларе (21.01.2019);

- активни свлачищни и срутищни процеси: на общински път IV клас 63062- PER 2155 от км 2+850 до км 2+970, гр. Трън, с. Банкя, община Трън (13.05.2019 г.) и на участък от път SML 1314 /II-86 Хвойна-Чепеларе/, мест. "Чудни мостове" при км 8+750, с. Забърдо, общ. Чепеларе (22.02.2019);

- буря и градушка в община Свищов (20.5.2019), силен вятър в общините Ситово (30.4.2019) и Дългопол (3.7.2019).

- доставка на противорадови ракети за провеждане на активния сезон по противорадова защита през 2019 г.; осъществяване на спешна дезинсекционна кампания по поречието на р. Дунав; възстановяване на извършените непредвидени разходи за спасителни и аварийни дейности.

В рамките на предоставените през годината средства са реализирани и дейностите по осигуряването на готовността на централната администрация за работа във военно време. Предоставените средства по дейността са разходвани основно за поддържане в

готовност за използване на системата за управление; поддържане на денонощно дежурство за оповестяване и преминаване от мирно във военно положение; поддържане на индивидуалните и колективни средства за защита; подготовка на ръководния състав за работа във военно време.

Отчетените разходи по **общинските бюджети** за група „Защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии” са в размер на 77,2 млн. лв. (с 15,1 млн. лв. повече от разчетите по закон).

В група „Защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии” в *делегираните от държавата дейности* отчетените текущи разходи (вкл. средствата от резерва за предотвратяване, овладяване и преодоляване на последиците от бедствия) за 2019 г. са в размер на 32,6 млн. лв. или 115,0 % спрямо плана и 97,0 % спрямо отчета за 2018 г. Тук се отчитат разходите за отбранително-мобилизационни дейности, за доброволни формирания, както и тези за превантивна дейност и за ликвидиране на последиците от стихийни бедствия и аварии.

По отчетни данни за 2019 г. общините са дофинансирали държавните дейности със собствени приходи в размер на 2,2 млн. лева.

В частта за *местните дейности* за текущи разходи са разчетени средства по закон в размер на 7,7 млн. лв., а извършените разходи са 6,2 млн. лв. Тук се отчитат разходите за осигуряване дейностите по плана за защита при бедствия и за неотложни и непредвидени разходи, свързани със защитата на населението при ликвидиране на последици от стихийни бедствия и производствени аварии.

Отчетените капиталови разходи (вкл. средствата от резерва за предотвратяване, овладяване и преодоляване на последиците от бедствия) по общинските бюджети за тази група са в размер на 36,4 млн. лв., като основна част от тях са разходи по предотвратяване и ликвидиране на последиците от бедствия и аварии.

Европейски средства - разходите в група „Защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии” са в размер на 14,9 млн. лв., от които 9,1 млн. лв. са *европейски средства, отпуснати от ДФЗ-РА* на общините (в качеството им на бенефициенти) и 5,0 млн. лв. са разходи на общините по *др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС*.

2.4.3 Образование

Бюджетните организации, на които е възложено изпълнението на политики в областта на образованието, са Министерството на образованието и науката, Министерството на културата, Министерството на младежта и спорта, Министерството на отбраната, Министерството на вътрешните работи и общините.

Общата сума на изразходваните средства по функция „Образование” за 2019 г. е 4 512,5 млн. лв., което представлява 3,8 % от БВП.

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2019 г.	КФП	ДБ	ДВУ	Общини	ДМП	Европ. ср-ва	др. сметки /чужди ср/ва на мнн-ва и вед-ва/
III. ОБРАЗОВАНИЕ	4 512,5	529,6	850,2	2 814,4	3,9	314,4	0,001
Текущи нелихвени разходи	4 073,6	457,2	786,6	2 692,4	3,3	134,0	0,001
Капиталови разходи	418,9	59,8	63,5	122,0	0,7	172,9	
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	20,0	12,6				7,5	

Със ЗДБРБ за 2019 г. са предвидени средства за функцията в размер на 4 203,4 млн. лв. Изпълнението на разходите за функцията на консолидирано ниво е в размер на 4 512,5 млн. лв. (107,4 % спрямо разчетите за 2019 г.). За функция „Образование” през 2019 г. са отчетени 4 073,6 млн. лв. текущи разходи и 418,9 млн. лв. капиталови разходи.

През 2019 г. е запазен децентрализираният подход за финансиране на сектор „Образование“ при следване на единни принципи при разходването на средства, независимо от финансиращия орган. Със средствата, предвидени по централния бюджет и бюджета на Министерството на образованието и науката, е осигурено финансирането на основните приоритети и политики в тази област, независимо че изплащането на средствата е извършено децентрализирано.

По **държавния бюджет** отчетените разходи във функция „Образование“ са в размер на 529,6 млн. лв. или 73,2 % спрямо утвърдените със ЗДБРБ за 2019 г. (723,7 млн. лв.). Останалата част от планираните разходи за образование е отчетена през 2019 г. като предоставени трансфери по други бюджети, които не са част от държавния бюджет, но са включени в КФП. Отчетените текущи разходи са в размер на 457,2 млн. лв., като от тях с най-голям относителен дял (76,6 %) са разходите за персонал. Отчетените капиталови разходи са в размер на 59,8 млн. лева. Предоставените текущи трансфери за чужбина са в размер на 12,6 млн. лева.

През 2019 г. е осигурено изпълнението на приоритета на правителството за удвояване на средствата за възнаграждения на педагогическите специалисти, като за тази цел са осигурени допълнително 330,0 млн. лв.

Разходите по **общинските бюджети** за функцията са 2 814,4 млн. лв. или 106,9 % спрямо разчетите към ЗДБРБ за 2019 г. Текущите разходи са в размер на 2 692,4 млн. лв., а капиталовите – 122,0 млн. лева.

За *делегираните от държавата дейности* извършените текущи разходи са в размер на 2 492,4 млн. лв. или със 143,1 млн. лв. повече от планираните. Превишението спрямо закона се дължи на финансирането по национални програми „Оптимизиране на вътрешната структура на персонала“, „Осигуряване на съвременна образователна среда“, „Без свободен час“, „Информационни и комуникационни технологии (ИКТ) в системата на предучилищното и училищното образование” и други национални програми за развитие на образованието. Училищата и детските градини са получили допълнителни средства за компенсиране транспортните разходи на педагогическия персонал, за работа с деца от уязвими групи, за стипендии на деца с изяви дарби, за диференцирано заплащане на труда на директорите, за безплатен транспорт на ученици до 16 г. възраст, за закупуване на познавателни книжки, учебници, достъп до електронно четими учебници, учебни комплекти и учебни помагала, за изплащане на стипендии за постигнати образователни резултати, както и средства за издръжка на паралелки за придобиване на квалификация по защитени специалности от професии и по специалности от професии, за които е налице очакван недостиг от специалисти на пазара на труда. В делегираните от държавата дейности се отчитат разходите за персонала в училищата и детските градини, издръжката на децата в подготвителните групи, всички разходи за издръжка на специални, неспециализирани, специализирани и професионални гимназии и на общежитията, разходи за ресурсно подпомагане и създаване на условия за приобщаващо образование, средства за дейности за развитие на интересите, способностите, компетентностите и изиявата в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта на децата и учениците, както и други дейности по образованието. За капиталови разходи са отчетени 42,6 млн. лв. или с 5,1 млн. лв. повече спрямо предвидените по закон.

По отчетни данни за 2019 г. общините са *дофинансирали* държавните дейности със

собствени приходи общо в размер на 51,8 млн. лв.

В *местните дейности* по функция „Образование“ отчетените *текущи разходи* са в размер на 177,1 млн. лв., което е със 7,1 млн. лв. повече от разчетените по закон и с 2,3 млн. лв. повече спрямо отчетените за 2018 г. Тук се включват разходите за издръжка на детски градини, включително храната на децата, разходите на столовете в училищата, разходите за персонал и текуща издръжка на центрове за подкрепа за личностно развитие и други дейности по образованието, финансирани от собствените приходи на общините. Отчетените капиталови разходи за местни дейности по функция „Образование“ са 50,5 млн. лв. или с 26,3 млн. лв. по-малко спрямо предвидените по закон.

Европейски средства – изразходваните средства във функция „Образование“ за 2019 г. са в размер на 314,4 млн. лв., основно по следните оперативни и др. програми:

Оперативна програма „Региони в растеж“ – изразходваните средства по програмата, за функция „Образование“ за 2019 г., са в размер на 107,6 млн. лв. Един от основните приоритети на програмата в това функционално направление е свързан с регионалната образователна инфраструктура. Този приоритет е насочен към образователната инфраструктура от по-голямо териториално значение, която обслужва хора от различни общини предвид специфичния профил, свързан със специфични национални или регионални, социални или икономически потребности. В тази образователна инфраструктура влизат професионалните, специализираните, помощните, спортните училища, школите за култура и изкуства, както и висшите училища. Основните дейности по Оперативна програма „Региони в растеж“ са свързани с подобряване на условията за модерни образователни услуги. Тези дейности включват изграждане, реконструкция и обновяване на общински учебни заведения, като детски ясли и градини, общообразователни и специализирани училища (класни стаи, библиотеки, учебни лаборатории, спортни съоръжения, училищни общежития, връзка с интернет), както и подобряване на достъпа на лицата с увреждания до упоменатите по-горе сгради. Оперативната програма е насочена към модернизирването на образователната инфраструктура от местно значение, което ще позволи предоставянето на съвременни условия и модерни методи за обучение, ще подобри качеството на образованието и ще намали процента на преждевременно напусналите и отпадащите от училище. С планираните инвестиции се цели подобряване на достъпа до качествено и приобщаващо предучилищно и училищно образование за децата в неравностойно положение, в частност ромите. По приоритетна ос 3 „Регионална образователна инфраструктура“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ са сключени договори на стойност 231,9 млн. лв. безвъзмездна финансова помощ, което представлява 97,3 % от бюджета на тази приоритетната ос

Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ – изразходваните средства по програмата за функция „Образование“ за годината са в размер на 78,6 млн. лева. Основните цели на програмата са свързани с осигуряване на достъп до качествено образование и изграждане на научен, изследователски и иновационен потенциал в Република България. Дейностите по програмата са свързани и с продължаване на реформата във висшето образование, по-специално като се подобри съответствието между резултатите от него и нуждите на пазара на труда и като се засили сътрудничеството между институциите, ангажирани в сферата на образованието, научно-изследователските институти и предприятията. Усилията по Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ са насочени към системна подкрепа на пазарно-ориентирани научноизследователски и развойни дейности, за да се подобри конкурентоспособността на българската научноизследователска система и на икономиката като цяло. В системата на висшето образование дейностите по програмата са свързани с: нуждите от реструктуриране на системата; потребностите, свързани със съдържанието на

образователния продукт; потребностите, свързани с доставчиците на образователната услуга; потребността от разширяване на обхвата на образователната услуга. Тези дейности ще допринесат за развитието на човешките ресурси в областта на изследванията и иновациите, и по този начин ще подпомогнат икономиката на знанието, най-вече чрез дейностите, свързани с развитието на изследователите, качеството на висшето образование и ученето през целия живот. Основните операции с най-голям бюджет по тази програма са следните: „Изграждане и развитие на центрове за върхови постижения“ с бюджет 200 млн. лв., „Изграждане и развитие на центрове за компетентност“ с бюджет 150 млн. лв. и „Развитие на способностите на учениците и повишаване на мотивацията им за учене чрез дейности, развиващи специфични знания и компетентности (Твоят час)“ – фаза I с бюджет 140 млн. лева. Общо от началото на програмния период до 2019 г. договорените средства са в размер на 1 101,8 млн. лв., което представлява 87 % от целия бюджет на оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ (1 271,4 млн. лв.), а общата стойност на платените средства от началото на програмния период е 500,7 млн. лв., което представлява 40 % от бюджет на програмата.

Разходи по др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС (96,0 млн. лв.).

Европейски средства, отпуснати от ДФЗ-РА - 27,3 млн. лв., като това са средства основно за общините (в качеството им на бенефициенти).

2.4.4 Здравеопазване

С консолидираната фискална програма за 2019 г. разчетените разходи за функция „Здравеопазване“ (вкл. резерва за непредвидени и неотложни разходи) са 5 256,7 млн. лв., а изразходваните средства по функцията за годината са в размер на 5 381,9 млн. лв. или 102,4 % спрямо годишния разчет. Отчетените средства за функция „Здравеопазване“ представляват 4,5 % от БВП.

ОТЧЕТ 2019 г.	(млн. лв.)					
	КФП	ДБ	НЗОК	Общини	ДМП	Европ. ср-ва
IV. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ	5 381,9	862,0	4 266,1	220,0	0,1	33,6
Текущи нелихвени разходи	5 262,4	794,1	4 261,9	203,0	0,1	3,3
Капиталови разходи	119,4	67,9	4,2	17,1	0,01	30,3
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	0,03					0,03

За 2019 г. по бюджетите на министерствата и ведомствата разчетените средства по функция „Здравеопазване“ са в размер на 667,7 млн. лв. По уточнен план средствата са в размер на 862,2 млн. лв., като увеличението е в резултат основно на получените през годината трансфери по договори, сключени с НЗОК за изпълнение на медицински дейности и болнична медицинска помощ.

Разходите по държавния бюджет за функция “Здравеопазване” през 2019 г. са насочени към финансиране на следните приоритети:

- ◆ Основни системи на общественото здравеопазване – центрове за спешна медицинска помощ; регионални инспекции, центрове за трансфузионна хематология и др.;
- ◆ Национални здравни програми по стратегически здравни приоритети и социално значими заболявания;
- ◆ Осигуряване на медикаменти, консумативи и биопродукти по централна доставка;
- ◆ Диагностично-консултативна и лечебна дейност в лечебните заведения, в системата на МЗ, МТИТС, МС, МО, МВР и ММС.

Основните разходи за функция „Здравеопазване” по държавния бюджет се осъществяват чрез бюджета на Министерството на здравеопазването.

Министерството на здравеопазването субсидира лечебните заведения за болнична помощ с държавно и общинско участие въз основа на договор за дейности, които са определени като държавна отговорност по критерии и ред, определени от министъра на здравеопазването, в съответствие с чл. 82 от Закона за здравето. Субсидиите за болнична помощ чрез бюджета на МЗ за 2019 г. по отчет са 150,4 млн. лева.

Чрез бюджета на Министерството на здравеопазването и през 2019 г. се осъществяват разходи по централни доставки за лекарствени продукти за пациенти със СПИН, туберкулоза и психически и поведенчески зависимости, като по отчет тези разходи са в размер на 55,4 млн. лева.

През 2019 г. чрез бюджета на Министерството на здравеопазването са финансирани общо 11 Национални програми, като отчетените разходи за тях са в размер на 7,2 млн. лева.

Просрочените задължения на лечебните заведения за болнична помощ (държавни и общински болници – търговски дружества), по данни на МЗ към 31.12.2019 г., възлизат на 123,1 млн. лв. От тях на:

- държавните и с преобладаващо държавно участие в капитала болници - 90,3 млн.лв.;
- общинските болници - 32,8 млн. лв.

Анализът на размера на задълженията към 31.12.2019 г. показва намаление на просрочените задължения в лечебните заведения за болнична помощ с държавно и общинско участие, което е в размер на 24 процента спрямо отчетените просрочени задължения на държавните лечебни заведения към 31.12.2018 г.

През годината лечебните заведения за болнична помощ към МО, МС, МВР, МТИТС и ММС са изразходвали 262,8 млн. лв. за своята дейност, включително средствата за изпълнени клинични пътеки по договори за болнична помощ с НЗОК.

Разпределението на отчетените общи разходи за здравеопазване по министерства и ведомства за 2019 г. е следното:

◆ Министерство на здравеопазването -	593,9 млн. лв.
◆ Министерски съвет -	31,0 млн. лв.
◆ Министерство на отбраната -	181,8 млн. лв.
◆ Министерство на вътрешните работи -	36,2 млн. лв.
◆ Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията -	13,7 млн. лв.
◆ Министерство на младежта и спорта -	0,2 млн. лв.

По **общинските бюджети** за функция “Здравеопазване” са отчетени разходи в размер на 220,0 млн. лв. или 101,4 % от предвидените по разчетите към ЗДБРБ за 2019 г.

Отчетените текущи разходи за тази функция са в размер на 203,0 млн. лв., което е с 2,9 млн. лв. повече или 104,4 % спрямо разчетените със закона и 111,8 % спрямо отчетените за 2018 г.

Отчетените капиталови разходи по функцията са в размер на 17,1 млн. лева.

Разпределението на разходите във функция “Здравеопазване” по общинските бюджети е, както следва:

◆ **за делегирани от държавата дейности:**

- *текущи разходи* - разчетените средства по закон са в размер на 155,1 млн. лв., а извършените разходи са 151,4 млн. лв. или 97,6 % от планираните. Изпълнението е 113,0 % спрямо отчета за 2018 г. Тук се отчитат разходите за персонал в детските ясли и детските кухни, разходите за здравни кабинети в детските градини и училища, здравни медиатори, общинските съвети по наркотични вещества и превантивно

информационни центрове, пътни разходи на правоимащи болни и средствата за командироване на експертите от ТЕЛК от друга община.

- *капиталови разходи* - отчетените средства за държавни дейности са в размер на 1,5 млн. лв.

По отчетни данни за 2019 г. общините са дофинансирали държавните дейности със собствени приходи общо в размер на 3,9 млн. лева.

◆ **за местни дейности:**

- *текущи разходи* - отчетени са текущи разходи в размер на 47,7 млн. лв., което е 103,0 % спрямо разчетите към закона. Тук се включват разходите за издръжка на детските ясли и детските кухни и средствата по решение на общинския съвет за осъществяване на болнична помощ за дейности извън обхвата на задължителното здравно осигуряване или програми.

- *капиталови разходи* - отчетените разходи са в размер на 15,4 млн. лв.

Общият размер на извършените разходи за функцията **по бюджета на НЗОК** е 4 266,1 млн. лв., като с най-голям относителен дял са здравноосигурителните плащания в размер на 4 208,9 млн. лева.

Европейски средства – изразходваните средства във функция „Здравеопазване“ за 2019 г. са в размер на 33,6 млн. лв., основно по следните оперативни и др. програми:

Оперативна програма „Регионално развитие“ (програмен период 2007-2013 г.) – 14,8 млн. лв.

По Оперативна програма „Региони в растеж“ са изразходени средства в размер 2,1 млн. лв. По приоритетна ос 4 „Регионална здравна инфраструктура“ е одобрен голям проект на обща стойност 163,5 млн. лв. с бенефициент Министерство на здравеопазването, чрез който се предвижда модернизация на системата за спешна медицинска помощ в България.

Оперативна програма „Околна среда“ (програмен период 2007-2013 г.) – 4,9 млн. лв.

Разходи по др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС за 2019 г. са усвоени средства в размер на 6,7 млн. лева.

2.4.5 Социално осигуряване, подпомагане и грижи

Разходите в тази функция за 2019 г. са в размер на 14 067,2 млн. лв. или 11,9 % от БВП. Тук са включени разходите за пенсии, социални помощи и обезщетения и разходите за издръжка на службите за социалното осигуряване. Изпълнението на разходите във функцията спрямо годишните разчети е 100,9 %.

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2019 г.	КФП	ДБ	Соц. осигуряване	ДВУ	Общини	ДМП	Евр. ср-ва
V. СОЦИАЛНО ОСИГУРЯВАНЕ, ПОДПОМАГАНЕ И ГРИЖИ	14 067,2	1 361,2	11 756,3	0,1	546,3	0,4	402,9
A. ПЕНСИИ	9 901,4		9 901,4				
Текущи нелихвени разходи	9 900,8		9 900,8				
Капиталови разходи	0,6		0,6				
Б. СОЦИАЛНИ ПОМОЩИ И ОБЕЗЩЕТЕНИЯ	2 884,1	1 149,9	1 734,2	0,02			
Текущи нелихвени разходи	2 884,1	1 149,9	1 734,2	0,02			
Капиталови разходи							
В. ПРОГРАМИ, ДЕЙНОСТИ И СЛУЖБИ ПО СОЦИАЛНОТО ОСИГУРЯВАНЕ, ПОДПОМАГАНЕ И ЗАЕТОСТТА	1 281,7	211,3	120,7	0,1	546,3	0,4	402,9
Текущи нелихвени разходи	1 215,2	196,3	111,9	0,1	536,5	0,1	370,2
Капиталови разходи	66,5	15,0	8,9		9,7	0,3	32,6
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	0,04						0,04

Група А: „Пенсии”

В тази група се включват пенсиите, изплащани от бюджета на ДОО, и пенсиите, изплащани от УПФ. Изпълнението на разходите в групата спрямо годишните разчети е 98,7 %.

◆ *Пенсии по бюджета на държавното обществено осигуряване*

През 2019 г. продължи повишаването на изискуемите възраст и осигурителен стаж при пенсиониране за всички категории труд:

- Необходимата възраст за придобиване право на пенсия по чл. 68, ал. 1 от КСО се повиши с по 2 месеца за жените и с по 1 месец за мъжете - 64 години и 2 месец за мъжете и 61 години и 4 месеца за жените;
- Необходимият осигурителен стаж за придобиване право на пенсия по чл. 68, ал. 2 от КСО се увеличи с 2 месеца - 38 години и 8 месеца за мъжете и 35 години и 8 месеца за жените;
- Необходимата възраст за придобиване право за пенсия по чл. 68, ал. 3 се повиши с 2 месеца - 66 години и 4 месеца и за двата пола.
- Необходимата минимална възраст за пенсиониране на работещите в сектор „Сигурност” по чл. 69, ал. 1, 2, 3, 5, 5а и 6 от КСО се увеличи с 2 месеца - 53 години и 4 месеца и за двата пола.

За изплащане на пенсиите по бюджета на ДОО през 2019 г. са разходвани 9 860,5 млн. лв., което е с 404,6 млн. лв. повече от предходната година. Увеличението на разходите се дължи на целогодишното отражение върху разходите на преизчислението през 2018 г., на увеличението през 2019 г. и на увеличението на максималния размер на получаваните една или повече пенсии от 1 юли 2019 г.

В съответствие с Наредбата за прехвърляне на пенсионни права от и към пенсионните схеми на Европейския съюз, на Европейската централна банка и на Европейската инвестиционна банка, през 2019 г. има извършени капиталови трансфери за прехвърляне на пенсионни права в размер на 0,6 млн. лв., съответстващи на средна прехвърлена сума от 42 052 лв. за 15 лица.

• Средномесечният брой на пенсионерите за 2019 г. е 2 145 271, с 17 619 пенсионери по-малко (0,8 %) в сравнение с 2018 г.

- Средномесечният брой на пенсиите за 2019 г. е 2 162 013, с 370 356 пенсии по-малко (14,76 %) спрямо 2018 г., от които 91,1 % са прекратени социални пенсии за инвалидност, изплащани към друг вид пенсия, в размер на 25 на сто. Съгласно § 7, ал. 1 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за хората с увреждания, от 1 януари 2019 г. социалните пенсии за инвалидност в размер 25 на сто, изплащани съгласно § 22т от Преходните и заключителни разпоредби на Кодекса за социално осигуряване, се прекратяват служебно от Националния осигурителен институт на основание чл. 96, ал. 1, т. 4 от Кодекса за социално осигуряване, а на лицата, които са получавали тези пенсии, от 1 януари 2019 г. Агенцията за социално подпомагане изплаща месечна финансова подкрепа.

- Средният месечен размер на пенсията на един пенсионер за 2019 г. е 383,03 лв. (вкл. и т. нар. „великденска“ и „коледна“ добавка за 2019 г.).

◆ *Пенсии по бюджета на Учителския пенсионен фонд*

Разходите за изплатени пенсии през 2019 г. от УПФ са в размер на 40,2 млн. лева.

- Броят на лицата, получаващи срочна пенсия в намален размер от УПФ за м. декември е 1 954, с 45 пенсионери по-малко в сравнение със същия период на 2018 г. (2,3 % намаление);

- Средният размер на срочната пенсия в намален размер, получавана от УПФ за м. декември е 451,09 лв., който е с 10,9 на сто по-висок от средния размер на срочната пенсия през м. декември 2018 г.;

- Броят на лицата, получаващи добавка от УПФ за м. декември е 28 778, като има увеличение от 1 679 добавки (6,2 % ръст) спрямо предходната година;

- Средният размер на добавките от УПФ за м. декември е 84,22 лв., който е с 10,6 на сто по-висок от средния размер на добавките през м. декември 2018 г.;

- Броят на лицата, получаващи срочна пенсия в пълен размер от УПФ за м. декември е 198, което е с 4 по-малко в сравнение с 2018 г. (2,0 % намаление);

- Средният размер на срочна пенсия в пълен размер от УПФ за м. декември – 366,82 лв., който е с 11,4 на сто по-висок от средния размер на пенсията през м. декември 2018 г.

Група Б: „Социални помощи и обезщетения”

Разходите в тази група включват помощите и плащанията към гражданите на основание Кодекса за социално осигуряване, Закона за социално подпомагане, Закона за хората с увреждания, Закона за семейни помощи за деца, Закона за закрила на детето, Закона за военноинвалидите и военнопострадалите, Закона за ветераните от войните, Закона за Министерството на вътрешните работи и Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България. Общата сума на разходите по тази група на консолидирано ниво възлиза на 2 884,1 млн. лв., което представлява изпълнение 102,4 % спрямо годишните разчети.

Разходите по **държавния бюджет** са в размер на 1 149,9 млн. лв., отчетени както следва:

➤ По бюджета на МТСП за 2019 г. са изразходвани 1 128,8 млн. лв., които представляват:

- ◆ Изплатени помощи по Закона за семейни помощи за деца – 516,8 млн. лв.;
- ◆ Изплатени помощи по Закона за социално подпомагане – 30,8 млн. лв.;
- ◆ Целеви помощи за отопление по Наредба № РД 07-5 от 2008 г. – 117,4 млн. лв.;
- ◆ Изплатени помощи по Закона за интеграция на хората с увреждания и Закона за хората с увреждания (в сила от 01.01.2019 г.) – 450,9 млн. лв. Извън отчетените в тази група разходи, за подкрепа на хората с увреждания са предоставени трансфери от

Агенция за социално подпомагане на общините за услугите "Личен асистент, социален асистент, домашен помощник" в размер на 75,7 млн. лв.;

- ◆ Реализиране на програми и мерки по Закона за закрила на детето в размер на 8,9 млн. лв., от които за помощи и обезщетения 7,2 млн. лв., а за възнаграждения на приемните семейства 1,4 млн. лв. и са отчетени, като средства за персонал по бюджета на МТСП;
- ◆ Помощи за диагностика и лечение на социално слаби лица – 3,3 млн. лв.;
- ◆ За лекарства по Закона за ветераните от войните и по Закона за военноинвалидите и военнопострадалите, за дентална помощ по Закона за ветераните от войните, както и за еднократна помощ при смърт на ветеран от войните по Закона за ветераните от войните – 1,5 млн. лева.

➤ Отчетените разходи по бюджета на МФ в тази група са в размер на 12,9 млн. лв. - изплатените средства са за финансово компенсиране на граждани с многогодишни жилищно спестовни влогове по Закона за уреждане правата на граждани с многогодишни жилищно-спестовни влогове.

➤ Отчетените разходи по бюджета на ММС са в размер на 5,9 млн. лв. - изплатени месечни премии на олимпийски медалисти, прекратили активна състезателна дейност и треньори, съгласно разпоредбите на Закона за физическото възпитание и спорта.

➤ Отчетените разходи по бюджета на МС в тази група са в размер на 0,2 млн. лв. - средства по бюджета на Министерския съвет за 2019 г. се предвиждат и съответно отчитат за изплащане на обезщетения по Закона за политическа и гражданска реабилитация на репресирани лица.

➤ За обезщетения по чл. 233 и за материално подпомагане по чл. 226з от Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България и чл. 29, ал. 1 от Закона за убежището и бежанците са отчетени средства, както следва: по бюджета на Министерството на отбраната – 1,3 млн. лв.; по бюджета на МВР – 0,2 млн. лева.

➤ Отчетените разходи по бюджетите на МОСВ и МК общо за 2019 г. са в размер на 0,6 млн. лв.

Отчетените разходи за социални помощи и обезщетения по **бюджета на ДОО** са в размер на 1 674,6 млн. лв. Спрямо 2018 г. **изплатените обезщетения по КСО** са нараснали с 62,5 млн. лв., или ръст от 3,9 %.

Изплатените за годината обезщетения при безработица са в размер на 424,5 млн. лв., с 1,6 % (6,8 млн. лв.) по-малко спрямо 2018 г.

Изплатените обезщетения за бременност и раждане през 2019 г. са в размер на 446,9 млн. лв., с 30,7 млн. лв. (7,4 %) повече спрямо 2018 г. Изплатените обезщетения за отглеждане на дете до 2-годишна възраст са в размер на 173,4 млн. лв., с 3,5 млн. лв. (2,0 %) по-малко спрямо 2018 г.

Изплатените обезщетения за временна неработоспособност поради общо заболяване, гледане на болен член от семейството и карантина, и нетрудови злополуки са в размер на 596,7 млн. лв., с 39,8 млн. лв. (7,2 %) повече спрямо 2018 година.

Изплатените обезщетения за осиновяване на дете до 5-годишна възраст за 2019 г. са 3,3 млн. лв., като разходите за изплатените обезщетения към м. декември са с 2,0 млн. лв. повече в сравнение с изплатените за 2018 г.

Група В: „Програми, дейности и служби по социалното осигуряване, подпомагане и заетостта”

Общият размер на усвоените средства на консолидирана база по тази група за 2019 г. е 1 281,7 млн. лв., като основните системи, по които са извършени разходите, са държавния бюджет, бюджетите на общините, социалноосигурителните фондове и сметките за средства от ЕС.

Размерът на разходите по **държавния бюджет** е 211,3 млн. лв. От тях по бюджетите на министерствата и ведомствата са отчетени 195,2 млн. лв. и по централния бюджет 16,1 млн. лв. Планираните разходи със ЗДБРБ за 2019 г. за министерства и ведомства в групата възлизат на 196,4 млн. лв. В тази група разходи са планирани по бюджета на МТСП средствата за активните мерки на пазара на труда, с които се осигурява запазването и развитието на политиката по намаляване на безработицата, съхраняване и поддържане на работната сила. От тази група разходи се финансира и дейността на агенциите, чиито ръководители са второстепенни разпоредители с бюджет към министъра на труда и социалната политика, които са ангажирани с изпълнението на социалната политика, като: Агенцията по заетостта, Агенцията за социално подпомагане, Държавната агенция за закрила на детето и др., както и разходи за издръжка на дейността на Дома на ветераните на културата и изкуствата към Министерството на културата. Изразходваните средства за реализиране на активната политика по заетостта са в размер на 80,1 млн. лв., от които в тази група разходи са отчетени 52,2 млн. лв., а 27,9 млн. лв. представляват трансфери към министерства, ведомства и общини.

По **бюджетите на общините** с разчетите към ЗДБРБ за 2019 г. в група „Програми, дейности и служби по социалното осигуряване, подпомагане и заетостта” са предвидени средства в размер на 379,6 млн. лв. Изпълнението е 546,3 млн. лв. (от които 9,7 млн. лв. са капиталови разходи), което представлява 143,9 % спрямо плана. Разходите по групата са предназначени за обезпечаване дейностите по социалното подпомагане и заетостта. Увеличението им спрямо закона е във връзка с предоставените на общините трансфери от МТСП за изплащане на възнагражденията на работещите по програмите за временна заетост и за финансиране на социалните услуги „Личен асистент“, „Социален асистент“ и „Домашен помощник“ на лицата, които е извършена социална оценка по правилата на Операция „Независим живот“, финансирана по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014-2020. Превишението на разходите спрямо закона се дължи също и на предоставени от централния бюджет средства за изплащане от държавата на присъдена издръжка и за компенсация на безплатни или по намалени цени пътувания на определени категории правоимащи лица, както и извършени социални разходи по решения на общинските съвети.

Отчетените текущи разходи за *държавни дейности* са в размер на 414,4 млн. лв. или 158,9 % спрямо закона, а спрямо отчетените за 2018 г. имат увеличение с 11,2 %.

Тук се отчитат разходите за персонал и издръжка на специализираните институции за предоставяне на социални услуги (домове за възрастни хора с увреждания, домове за стари хора и домове за деца) и на социалните услуги, предоставяни в общността (дневни центрове за лица с увреждания, центрове за социална рехабилитация и интеграция, за временно настаняване, за обществена подкрепа, за работа с деца на улицата, за настаняване от семеен тип и други, защитени, преходни и наблюдавани жилища, звена „Майка и бебе”, приюти). Отчетени са средства и за изплащане на възнагражденията на работещите по програмите за временна заетост и по предоставянето на социалните услуги „Личен асистент“, „Социален асистент“ и „Домашен помощник“, за изплащане от държавата на присъдена издръжка и за компенсация на безплатни или по намалени цени пътувания на определени категории правоимащи лица.

През 2019 г. общините са дофинансирани със собствени приходи разходи в размер на 6,5 млн. лева.

Отчетените текущи разходи за местни дейности са в размер на 116,6 млн. лв. или 106,6 % спрямо разчетените по закон и 104,6 % спрямо отчетените за 2018 г. В местните дейности по тази група се отчитат разходите за домашен социален патронаж, трапезарии, клубове на пенсионера, инвалида, както и средства по решения на общинските съвети за обезщетения, помощи с цел подпомагане на определени категории от населението за улесняване на достъпа им до предоставяните публични услуги.

Европейски средства – в група „Програми, дейности и служби по социалното осигуряване, подпомагане и заетостта” изразходваните средства са 403,8 млн. лв., основно по следните програми:

- **за програмен период 2007 – 2013 г.**

Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” (23,4 млн. лв.). Програмата цели да се подобри качеството на живот на хората в България чрез подобряване на човешкия капитал, постигане на високи нива на заетост, повишаване на производителността, достъп до качествено образование и учене през целия живот и засилване на социалното включване. Финансират се дейности за развитие на пазара на труда, увеличаване на адаптивността на заетите, развитие на социалната икономика, транснационално и междурегионално сътрудничество. Специално внимание се отделя на засилването на активните и превантивните мерки на пазара на труда с цел преодоляване на препятствията при навлизане на пазара на труда и оставане там и с цел насърчаване на мобилността на търсещите работа лица, безработните и неактивните, по-възрастните работници, както и тези, изправени пред риск от безработица, и най-вече на младите хора. Основна част от дейностите по програмата са насочени към достъпа до заетост на младите хора чрез облекчаване прехода от образование към работа, включително чрез професионално ориентиране, подпомагане за завършване на образование, достъп до подходящо обучение и стажуване, както и на удължаване на трудовия живот на по-възрастните с акцент върху обучение и заетост, подобряване на условията на труд и опазване здравето на работниците и служителите. Важен приоритет е и осигуряването на пазар на труда, насърчаваш включването на хора в неравностойно положение или изправени пред риск от социално изключване. Бенефициенти на програмата са образователни институции, консултантски фирми, работодатели, браншови организации, социално-икономически партньори, неправителствени организации, центрове за информация и професионално обучение.

- **за програмен период 2014 – 2020 г.**

Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” (312,3 млн. лв.). Основни цели на програмата в това функционално направление са целите в областта на трудовата заетост и борбата с бедността и социалното изключване. Стратегията на оперативната програма е свързана с по-висока и по-качествена заетост и намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване. Част от основните приоритети на оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” са свързани с борбата с безработицата сред уязвимите групи на пазара на труда, най-вече младежите и продължително безработните, както и постигането на по-висока заетост сред по-възрастните хора. Това се налага и с оглед смекчаване и преодоляване на негативните последици от икономическата криза върху цялостното развитие на пазара на труда в България. Стратегията на оперативната програма се основава и на идеята за изпреварващо предвиждане на потребностите на бизнеса и пазара на труда и осигуряването на съответстващи на тях умения. Насърчаването на мобилността на работната сила – както географската, така и професионалната, също е част от стратегията на програмата за повишаване нивата на заетост и качеството на работните места, като мярка за повишаване гъвкавостта на българския пазар на труда. С изпълнение на мерките по програмата в това

функционално направление се цели подобряване на съответствието между предлагането и търсенето на пазара на труда. Стратегията на програмата се фокусира и върху мерки, имащи за цел подобряване работата на институциите с оглед по-доброто прогнозиране на потребностите и развитието на пазара на труда – в сътрудничество с всички заинтересовани страни. Друга важна цел на програмата е свързана с необходимостта от постигане на значителен, осезаем и устойчив напредък в посока намаляването на високия риск от бедност и социално изключване, на които са изложени българските граждани. Безспорният приоритет в това направление е подкрепата за политиките за активно включване, съчетаващи комплекс от интегрирани мерки за улесняване достъпа до заетост на хората, отдалечени от пазара на труда. Програмата подкрепя и политиките за децата и семейството. В тази област стратегията на програмата е изградена на допускането, че подобряването на детското благосъстояние е фундаментът на всяка дългосрочна стратегия за социално включване. Към 31.12.2019 г. размерът на програмираните средства достигна почти 2,3 млрд. лв., което е близо 108 % от бюджета на програмата. Стойността на стартиралите процедури в края на 2019 г. също надхвърли бюджета на програмата и достигна почти 2,2 млрд. лв., което е над 102 % от заделения за програмата ресурс. Броят на подписаните към края на 2019 г. договори е 3 044, с което общата им стойност достигна почти 1,8 млрд. лв. Следва да се отбележи, че се запазва ниският дял на прекратени договори, като общият им брой възлезе на 180, предимно по грантови схеми в рамките на приоритетна ос (ПО) 1. Общият размер на извършените плащания достигна 1,2 млрд. лв., което по същество представлява приблизително 57 % от бюджета на програмата.

По отношение на стартирали процедури и подписани договори отново най-сериозен е напредъкът в рамките на приоритетна ос 1 „Подобряване достъпа до заетост и качество на работните места“, по която броят на стартиралите процедури към края на отчетната година достигна 83, а подписаните договори са 1 914, следвана от ПО 2 „Намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване“ с 994 договора. Договореният ресурс по приоритетна ос 1 надхвърли 90 % от бюджета на оста, докато по ПО 4 „Транснационално сътрудничество“, по която процедурите стартираха по-късно, договореният ресурс към 31.12.2019 г. бе малко над 47 %, при средно ниво на договаряне за оперативната програма от около 80 %.

Инициативата за младежка заетост е интегрирана част от Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014-2020 и основен компонент от политиката за прилагане на Гаранцията за младежта. В рамките на операцията се предоставя възможност на младежи до 29-годишна възраст за включване в стажуване или обучение по време на работа при работодател, като целта е да се повиши тяхната конкурентоспособност, което да улесни прехода от образование към заетост, а и едновременно с това да натрупат ценен професионален опит, необходим за заемане на свободни работни места, заявени от работодатели. През отчетния период в изпълнение на проекта са сключени 2 429 договора на стойност 20,0 млн. лв. В заетост са включени 4 213 безработни младежи, от които в стажуване – 591 лица и в обучение – 3 622 лица.

Оперативна програма „Региони в растеж (21,2 млн. лв.) – един от основните приоритети на програмата в това функционално направление е свързан с регионалната социална инфраструктура и е насочен към продължаване и доразвиване на процеса на деинституционализация на социалните услуги за децата и възрастните хора. Дейностите са насочени към осигуряване на заетост и социално включване в частта относно премахване на институционалния модел на грижа и развитие на интегрирани междусекторни услуги за социално включване: деинституционализация на грижата за деца чрез закриване на съществуващите специализирани институции и развитие на превантивни и алтернативни форми на грижа и услуги; премахване на институционалния модел на грижа за възрастните хора и хората с увреждания чрез развитие на услуги за дългосрочна грижа и

междусекторни услуги; предоставяне на устойчиви, качествени и достъпни социални услуги в общността, отговарящи на индивидуалните потребности; развитие на мрежа от услуги в семейна или близка до семейната среда за деца, хора с увреждания и възрастни хора, зависими от грижите на професионалисти; развитие на иновативни междусекторни услуги за деца и семейства и други уязвими групи; развитие на интегрирани услуги за ранно детско развитие за деца от 0 до 7 г. възраст и техните семейства. Оперативна програма „Региони в растеж“ цели и подпомагане за насърчаване на активния живот на възрастните хора в България. Част от дейностите по оперативната програма в това функционално направление са свързани със стимулиране на икономическото развитие на районите чрез подобряване на достъпа до производствените зони и инфраструктурата им.

Оперативна програма за храни и/или основно материално подпомагане от „Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица“ (42,4 млн. лв.) – Дейностите на този фонд са насочени към най-тежките и социално най-разрушителни форми на бедността и недоимъка на храна, към бездомността и материалните лишения, засягащи децата, като същевременно се оказва подкрепа за съпътстващи мерки, насочени към социалната реинтеграция на най-нуждаещите се лица. Основна цел на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица е намаляването на бедността с крайна цел премахване на най-тежките форми на бедност. С подкрепата на Фонда се подпомагат националните програми, които предоставят нефинансова помощ на най-нуждаещите се лица за облекчаване на хранителния недоимък и тежките материални лишения с цел подпомагане на социалното приобщаване на най-нуждаещите се лица. Фондът също така оказва подкрепа на съпътстващи мерки, които допълват материалната подкрепа и допринасят за социалната реинтеграция на най-нуждаещите се лица. Одобрените операции по тази оперативна програма са следните: „Закупуване на хранителни продукти“, „Предоставяне на индивидуални пакети с хранителни продукти“, „Осигуряване на топъл обяд“ и „Техническа помощ“.

Общият програмиран ресурс към 31.12.2019 г. е в размер на 239,9 млн. лв., което представлява 99,51 % от общия финансов план на програмата. Оставащият свободен и непрограмиран финансов ресурс, който възлиза на 1,3 млн. лв.), е предвиден за закупуване и предоставяне на хранителни продукти за 2020 г. От стартирането на ОП до края на 2019 г. са сключени общо 322 договора/заповеди за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ.

2.4.6 Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда

Основната част от разходите във функцията са предназначени за поддържане и изграждане на техническата инфраструктура и предоставяне на публични услуги на населението, свързани с дейностите по опазване на чистотата, водоснабдяване и канализация, озеленяване и други дейности от обществен интерес.

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2019 г.	КФП	ДБ	Общини	ДМП	ЕВРОП. СР/ВА	ПУДООС
VI. ЖИЛИЩНО СТРОИТЕЛСТВО, БЛАГОУСТРОЙСТВО, КОМУНАЛНО СТОПАНСТВО И ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	2 217,6	100,9	1 568,0	38,4	503,8	6,5
А. ЖИЛИЩНО СТРОИТЕЛСТВО, БЛАГОУСТРОЙСТВО, КОМУНАЛНО СТОПАНСТВО	1 240,1	40,3	861,5		338,3	
Текущи нелихвени разходи	415,0	26,5	349,2		39,3	
Капиталови разходи	824,6	13,8	512,3		298,6	
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	0,5				0,5	
Б. ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	977,5	60,6	706,6	38,4	165,4	6,5
Текущи нелихвени разходи	730,0	48,4	617,2	32,2	27,8	4,3
Капиталови разходи	242,0	12,1	89,4	6,1	132,2	2,2
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	5,4			0,01	5,4	

Група А: „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство”

Със ЗДБРБ за 2019 г. по група „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство” за министерствата и ведомствата са утвърдени средства в размер на 56,2 млн. лв. Одобрените средства са за реализиране на следните приоритетни политики на правителството, изпълнявани чрез МРРБ:

- ◆ Развитие на регионите в страната и намаляване на различията, ефективно и ефикасно използване на публичните финанси за подобряване качеството на жизнената среда и създаване на работни места;

- ◆ Подобряване на инфраструктурната свързаност на регионите – изграждане и модернизирани на пътната и ВиК инфраструктури;

- ◆ Подобряване на инвестиционния процес, чрез развитие на устройственото планиране, усъвършенстване на информационните системи на кадастъра и имотния регистър, стимулиране на публично-частното партньорство, подобряване качеството на превантивния и текущия контрол и прилагане на европейските стандарти.

За 2019 г. в група „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство” по бюджета на **Министерството на регионалното развитие и благоустройството** са отчетени общо разходи в размер на 40,3 млн. лв., което представлява 96,2 % от уточнения план на средствата в това функционално направление по бюджета на МРРБ. С отчетените разходи по бюджета на МРРБ през 2019 г. са финансирани дейности по изграждането на приоритетни водоснабдителни обекти и управлението на ВиК инфраструктурата, дейности по създаване на условия за подобряване състоянието на съществуващия сграден фонд и проекти на техническата инфраструктура. От отчетените разходи по бюджета на МРРБ 12,4 млн. лв. са разходи по държавен инвестиционен заем, изпълняван в тази група – проект „Развитие на общинската инфраструктура”.

По бюджетите на **общините** разходите, отчетени в група „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство”, са в размер на 861,5 млн. лв. Отчетените текущи разходи за тази група са в размер на 349,2 млн. лв., което е 118,8 % спрямо разчетените със закона (294,0 млн. лв.) и 119,2 % спрямо отчетените през 2018 г. Увеличението на отчетените разходи за персонал (заплати, други възнаграждения за персонала и осигурителни вноски) в тази група спрямо 2018 г. е в размер на 5,4 млн. лв., а на разходите за издръжка с 37,8 млн. лева.

Размерът на отчетените капиталови разходи за групата по бюджетите на общините е 512,3 млн. лв., с 93,4 млн. лв. повече спрямо отчетените през 2018 г., като най-голямо е увеличението на разходите за основен ремонт и придобиване на дълготрайни материални активи. В общия размер на капиталовите разходи с най-голям относителен дял от 59,8 % или 306,4 млн. лв. са разходите за основен ремонт, следвани от разходите за придобиване на дълготрайни материални активи – 200,8 млн. лв. (39,2 %). В групата се отчитат разходите, определени по решение на общинския съвет, свързани с изграждането, ремонта и поддържането на уличната мрежа и осветление, водоснабдяване, канализация и други публични услуги, предоставяни на населението.

Европейски средства – през 2019 г. за група „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство” изразходваните средства са 338,3 млн. лв., от които:

Оперативна програма „Региони в растеж” – 113,3 млн. лв. за групата. Един от основните принципи на програмата е прилагането на балансиран и интегриран териториален подход. Нуждата от този подход се обуславя от регионалните различия между българските и средното за регионите на ЕС ниво, както и от напредналия процес на моноцентрично развитие на София и големите градове, което в дългосрочен план ще доведе до сериозни дисбаланси между различните части на страната, неизползване на потенциала на територията и увеличена миграция към големите градски центрове и навън към други държави членки на ЕС. Преодоляването на регионалните дисбаланси изисква мобилизиране на сериозни институционални и организационни ресурси, насочени към оптимизирането на жилищната политика, градоустройствените планове и инфраструктурата. Сред основните задачи за демографското развитие на страната, които са подкрепени от *Оперативна програма „Региони в растеж”*, са: развитие на устойчиви, динамични и сплотени градски центрове, свързани помежду си и допринасящи за благосъстоянието на заобикалящите ги по-слабо урбанизирани територии; разработване на програма за решаване на проблема с „гетоизацията“ чрез създаване на градоустройствени планове в кварталите с концентрация на бедност, рехабилитация на тези квартали, осигуряване на техническа инфраструктура и др.; устойчиво подобряване на жилищните условия за ромите чрез гарантиране на изпълнението на планове за действие и програми за подобряване на жилищните условия на ромите; подобряване на транспортната, търговската, социалната и други обслужващи инфраструктури. Към момента има сключени най-много договори за „Изпълнение на интегрирани планове за градско възстановяване и развитие 2014-2020“ по приоритетна ос 1 в размер на 1 544,7 млн. лв. или 87,67% от оста.

През 2019 г. е одобрен голям проект по смисъла на чл.100 от Регламент 1303/2013 по ОП „Региони в растеж“, „Интегриран Столичен градски транспорт – фаза II“ с конкретен бенефициент Столична община и общ размер 125,5/ млн. лева. По проекта се предвижда да бъдат реконструирани две трамвайни трасета, да бъдат доставени 13 броя нови трамвайни мотриси и да бъде надградена интелигентната система за управление на трафика.

Оперативна програма „Регионално развитие” (програмен период 2007 – 2013 г.) - през 2019 г. изразходваните средства са в размер на 2,3 млн. лв.

Оперативна програма „Околна среда” (от двата програмни периода) – 99,4 млн. лв. за групата, от които 8,4 млн. лв. са от предходния програмен период. Програмата, основни бенефициенти по която са общините, финансира дейности, свързани с опазване на водните ресурси, развитие на екологичната инфраструктура, подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води, подобряване управлението на отпадъците. Основните и по-значими проекти, които ще бъдат реализирани през този

програмен период, са следните: „Интегриран воден цикъл Плевен - Долна Митрополия” на обща стойност на проекта 117,0 млн. лв., „Интегриран проект за подобряване на водния сектор в град Добрич - фаза 1“ на обща стойност на проекта 114,9 млн. лв., „Интегриран проект за воден цикъл на град Враца – фаза 2“ на обща стойност на проекта 114,5 млн. лв., „Проект за рехабилитация на водоснабдителната и канализационната мрежа с изграждане на ПСОВ за гр. Асеновград, България” на обща стойност 106,0 млн. лв. и „Интегриран проект за водите на град Пловдив – Етап 1“ на обща стойност 89,2 млн. лева.

Европейски средства, отпуснати от ДФЗ-РА на общините (в качеството им на бенефициенти) – 94,6 млн. лв.

Разходи по др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС - 24,2 млн. лв.

Група Б: „Опазване на околната среда”

Със ЗДБРБ за 2019г. за група „Опазване на околната среда” по държавния бюджет са утвърдени средства в размер на 145,0 млн. лв. и са отчетени разходи в размер на 60,6 млн. лв. (41,8 % изпълнение на закона).

По бюджета на Министерството на околната среда и водите за 2019 г. в това функционално направление са усвоени средства в размер на 43,7 млн. лв., насочени към постигане на следните цели:

- ◆ Създаване на подходяща правна и стратегическа рамка, която отговаря на съвременните предизвикателства;
- ◆ Подпомагане на изграждането на екологична инфраструктура;
- ◆ Прилагане механизмите за превенция и контрол за намаляване на общия натиск от различните източници и дейности върху околната среда;
- ◆ Създаване на условия за съхранена природа, икономически растеж и повишен жизнен стандарт на обществото;
- ◆ Осигуряване на достъп до актуална информация за състоянието на околната среда и провежданата екологична политика.

През 2019 г., чрез предоставяне на трансфери за общини Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС) е финансирало изграждането на малки водоснабдителни обекти с цел осигуряване на оптимално количество и качество на населението, както и за канализационни мрежи и довеждащи колектори. Със средства по бюджета на ПУДООС са финансирани проекти в областта на управление на отпадъците за изграждане на интегрирана система от съоръжения за третиране на отпадъците, както и за закриване и рекултивация на общинските депа за битови отпадъци, в т.ч. за финансиране на проекти на общините за рекултивация на общински депа, неотговарящи на нормативните изисквания и обект на изпълнение в решение на Съда на Европейския съюз от 16 юли 2015 г. по дело С-145/14 във връзка с нарушение на чл. 14 от Директива 1999/31/ЕО на Съвета от 26 април 1999 г. относно депонираните на отпадъци.

Към 31.12.2019 г. чрез бюджета на Министерството на регионалното развитие и благоустройството в това функционално направление са усвоени средства в размер на 9,6 млн. лв.

Усилията бяха насочени към извършване на мониторингови измервания в свлачищните райони, регистрационен режим, свързан с нововъзникналите (10) и активизирани свлачищни процеси (58) от 01.01. до 31.12.2019 г., както и извършване на техническа помощ на общини и други ведомства в областта на геозащитната дейност.

За периода от 01.01.2019 г. до 31.12.2019 г. е осъществен предварителен контрол на

постъпили 68 искания във връзка с инвестиционни намерения в свлачищни райони, от които са издадени 25 бр. предварителни съгласия.

Към 31.12.2019 г. по бюджета на Министерството на икономиката в това функционално направление са усвоени средства в размер на 5,7 млн. лв. за техническа ликвидация и консервация на обекти от миннодобивния отрасъл и за саниране на околната среда.

Основните разходи по КФП в група „Опазване на околната среда” са извършени **по бюджетите на общините**, като за годината те възлизат на 706,6 млн. лв. Текущите разходи са в размер на 617,2 млн. лв., което е с 27,8 млн. лв. повече или 104,7 % спрямо планираните със закона за 2019 г. Увеличението на текущите разходи по отчет спрямо разчетените по закон се дължи основно на ръста на отчетените разходи за персонал и издръжка. Съпоставени спрямо отчета за 2018 г. текущите разходи за тази група бележат ръст от 1,3 млн. лв. или 100,2 %, формиращ се от увеличение на разходите за персонал с 16,4 млн. лв. Следва да се отчете, че влияние върху нарастването на средствата за заплати оказва повишението на минималната работна заплата от 510 лв. през 2018 г. на 560 лв. от 01.01.2019 г. Високият относителен дял от 77,6 % на разходите за издръжка в общия размер на отчетените текущи разходи е свързан с финансирането на дейностите по поддържането на чистотата, озеленяването и благоустрояването, извършвани от фирми или общински предприятия. Размерът на отчетените капиталови разходи е 89,4 млн. лв., което е изпълнение в размер на 100,0% от планираните със закона и е с 3,7 млн. лв. по-малко от отчетените през 2018 г., като най-значително е намалението на §§ 52-06 “Придобиване на дълготрайни материални активи” със 7,0 млн. лв., дължащо се на трансформиране на част от целевата субсидия за капиталови разходи в трансфери за други целеви разходи. В групата се отчитат разходите, определени по решение на общинския съвет за дейностите по поддържане на чистота, озеленяване, пречистване на отпадъчни води, управление на отпадъците и други публични услуги с обществено значение.

Европейски средства – за група „Опазване на околната среда” изразходваните средства са 165,4 млн. лв., основно по **Оперативна програма „Околна среда”** (127,6 млн. лв., от които 4,5 млн. лв. са от предходния програмен период). Оперативната програма продължава надграждането на резултатите от програмен период 2007 – 2013 г. Основна част от мерките, които се финансират, са насочени към зоните от Натура 2000. Предвиден е финансов ресурс по отношение на предизвикателствата, свързани с подкрепа за устойчивото управление и възстановяването на мрежата Натура 2000, възстановяване и опазване на влажните зони и реките, изготвяне на планове за управление, изграждане на капацитет за органите, отговорни за Натура 2000, както и за повишаване на осведомеността сред различните заинтересовани страни и преустановяване на загубата на биологично разнообразие. Оперативна програма „Околна среда 2014-2020 г.“ ще допринесе за осигуряване на условия за защита на най-ценните и застрашени видове и местообитания от мрежата Натура 2000 на територията на страната чрез изпълнение на дейности, заложен в Националната приоритетна рамка за действие за Натура 2000. Едни от основните дейности по програмата са свързани със секторите „води“ и „отпадъци“. Важни приоритети в сектор „води“ са изграждане на ВиК инфраструктура и доизграждане и/или оптимизиране на мрежите за мониторинг на водите. В сектор „отпадъци“ приоритетите са насочени към мерки за подобряване управлението на битовите отпадъци в съответствие с Националния план за управление на отпадъците. Част от финансовия ресурс по програмата е насочен към интервенции по превенция и управление на риска от наводнения и свлачища. В тази област се инвестират средства за: създаване на Национална система за управление на водите в реално време; мерки за въвеждане на решения за превенция и управление на риска от наводнения (в т.ч. екосистемно базирани решения); мерки за превенция и управление на риска от свлачища. Друг основен приоритет по

оперативна програма „Околна среда 2014-2020 г.“ е подобряване качеството на атмосферния въздух (КАВ). В това направление се инвестират средства за: преглед и анализ на общинските програми за КАВ; подпомагане на компетентните органи при изготвянето/преработването, изпълнението и контрола на общинските програми и развитие и оптимизиране на системите за мониторинг на КАВ; мерки за намаляване на количествата фини прахови частици и азотни оксиди от основните източници на замърсяване.

За преодоляване на риска от загуба на средства за 2019 г. по Кохезионния фонд на програмата пред службите на ЕК бе защитено предложение за обявяване на процедура за адресиране на транспорта като източник на замърсяване на въздуха. Осигурена е подкрепа за дейности, свързани с подмяна на състава на обществения транспорт с екологосъобразни превозни средства – електроавтобуси, тролей и трамваи. Целта на процедурата е подобряване качеството на въздуха както директно – чрез подмяна на дизелови с електрически превозни средства, така и индиректно – като се осигури такъв обществен транспорт, който да предложи на гражданите алтернатива, с която да заменят личните си силно емитиращи автомобили. След одобрението на предложението беше обявена процедура „Мерки за адресиране на транспорта като източник на замърсяване на атмосферния въздух“ с финансов ресурс от 500 млн. лв. По сключените договори за БФП са сертифицирани авансовите плащания в съответствие с чл. 131, т. 4 от Регламент (ЕС) 1303/2013, с което рискът от загуба беше преодолян. По Европейският фонд за регионално развитие рискът от загуба за 2019 г. беше покрит от извършените разходи за изпълнение на проектните дейности по приоритетните оси, финансирани от фонда.

За изпълнение на двете специфични цели на ПО 1 Води до края на 2019 г. са обявени общо 16 бр. процедури за 2.6 млн. лв. (110 %), сключени/издадени са 39 бр. договори/ заповеди за предоставяне на БФП 1.8 млн. лв. (78,2 %). Само за 2019 г. са сключени 13 бр. договора за предоставяне на финансиране за 831.7 млн. лв. Проектите в изпълнение са 33 бр., приключили са 6 бр.

По ПО 2 Отпадъци се изпълнява един „голям проект“ по смисъла на чл. 100 от Регламент (ЕС) № 1303/2013 г. с бенефициент Столична община за „Проектиране и изграждане на инсталация за комбинирано производство на енергия в София с оползотворяване на RDF – трета фаза на интегрирана система от съоръжения за третиране на битовите отпадъци на Столична община“. С бенефициента е сключен договор за предоставяне на финансиране на 30.11.2018 г. и през октомври 2019 г. е нотифицирана държавна помощ за опазване на околната среда и за енергетика. Получено е писмо от ЕК, с което се съобщава, че Комисията е взела решение да не повдига възражения срещу помощта на основание, че тя е съвместима с вътрешния пазар съгл. чл. 107, пар. 3 от Договора за функциониране на Европейския съюз (ДФЕС).

Оперативна програма „Региони в растеж” – 23,3 млн. лв. за групата. Основни дейности по програмата за група „Опазване на околната среда” са свързани с приоритет „Устойчиво и интегрирано градско развитие“. Целта е преминаване към нисковъглеродна икономика, енергийна и ресурсна ефективност. Важна част от дейностите по програмата е свързана с въглеродните емисии и постигането на целта на „Европа 2020“ за намаляването им с 20 %. Голяма част от инвестициите по програмата са насочени към подобряване на градската околна среда и развитие на туристическия потенциал на регионите. Програмата допринася и за целите на приоритет „Околна среда и опазване на природното богатство и културно историческото наследство“.

Разходи по др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС - 2,6 млн. лева.

2.4.7 Култура, спорт, почивни дейности и религиозно дело

Основната част от разходите по функция „Култура, спорт, почивни дейности и религиозно дело” са в група В. „Култура” и група Б. „Физическа култура и спорт”. В това функционално направление разходите са извършени от министерствата и ведомствата, БНТ, БНР, БТА, БАН и общините.

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2019 г.	КФП	ДБ	ВУЗ	БАН	БНР	БНТ	БТА	Общини	ДМП	ЕВРОП. СР/ВА
VII. КУЛТУРА, СПОРТ, ПОЧИВНИ ДЕЙНОСТИ И РЕЛИГИОЗНО ДЕЛО	876,1	310,9	0,04	3,2	46,6	74,3	7,5	413,5	0,3	19,8
А. ПОЧИВНИ ДЕЙНОСТИ	24,5	20,3		0,3	0,1	0,6		3,1		
Текущи нелихвени разходи	22,9	19,1		0,3	0,1	0,6		2,8		
Капиталови разходи	1,5	1,2						0,3		
Б. ФИЗИЧЕСКА КУЛТУРА И СПОРТ	164,8	57,0	0,04					106,9		0,8
Текущи нелихвени разходи	130,3	55,4	0,04					74,7		0,1
Капиталови разходи	34,4	1,6						32,2		0,6
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	0,061									0,06
В. КУЛТУРА	648,6	196,1		2,8	46,5	73,7	7,5	302,6	0,3	19,0
Текущи нелихвени разходи	571,9	185,1		2,8	42,7	55,8	7,2	273,5	0,2	4,6
Капиталови разходи	75,4	10,9		0,1	3,8	17,9	0,3	29,1	0,05	13,2
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	1,2								0,1	1,2
Г. РЕЛИГИОЗНО ДЕЛО	38,3	37,5						0,8	0,01	
Текущи нелихвени разходи	38,2	37,5						0,7	0,01	
Капиталови разходи	0,08	0,02						0,07		

Група А: „Почивни дейности”

Основната цел на публичните разходи и през 2019 г. за група „Почивни дейности” е подобряване условията за отдых на работещите. Предвидените със ЗДБРБ за 2019 г. разходи по **държавния бюджет** за тази група са в размер на 11,0 млн. лв. По отчет разходите за почивни дейности по държавния бюджет са в размер на 20,3 млн. лв., в т.ч. 19,1 млн. лв. текущи разходи. Разходите са за осигуряване на материално техническата база на почивните станции към НС, МС, МФ, МО, МОСВ, МЗХГ, МРРБ и дейността на учебните и почивни бази на Прокуратурата, Върховния административен съд и Върховния касационен съд.

По **общинските бюджети** за дейностите в групата са усвоени 3,1 млн. лв., основно текущи разходи.

Група Б: „Физическа култура и спорт”

Отчетените разходи за група „Физическа култура и спорт“ по бюджетите на **министерствата и ведомствата** за 2019 г. са в размер на 57,0 млн. лв. Отчетените разходи са по бюджета на Министерството на младежта и спорта и представляват 99,2 % от разходите по уточнен план /57,4 млн. лв./. Спрямо 2018 г. разходите в групата са с 3,6 млн. лв. (6,7 %) повече.

През 2019 г. са одобрени допълнителни разходи по бюджета на ММС за дейности по група „Физическа култура и спорт“ по реда на чл. 109, ал. 3 от Закона за публичните финанси (ПМС № 169/2019 г.; ПМС № 192/2019 г.; ПМС № 211/2019 г.; ПМС № 221/2019 г.; ПМС № 257/2019 г. и ПМС № 373/2019 г.).

Средствата по бюджета на ММС са усвоени за постигане на основните цели и приоритети на провежданите политики в областта на физическата култура и спорта:

- ◆ развитие на ученическият спорт и спорта за високи постижения, като средство за повишаване престижа на нацията;
- ◆ създаване на условия и възможности за двигателна активност и практикуването на спорта от всички;
- ◆ реконструкция и модернизация на спортни обекти и съоръжения и привиждането им в съответствие с международните стандарти.

За периода по бюджетите на министерствата и ведомствата са отчетени текущи разходи в размер на 55,4 млн. лв. От отчетените текущи разходи с най-голям относителен дял са разходите за финансиране на спортни дейности 93,9 % /52,0 млн. лв./ – предоставени субсидии на юридически лица с нестопанска цел за подпомагане реализирането на дейности и проекти на спортни организации във връзка с развитието на физическото възпитание и спорта в страната. Средствата са изразходвани за реализиране на спортни дейности и проекти за развитие на спорта за учащи, спорта в свободното време и спорта за високи постижения.

➤ **За развитие на спорта за учащи и спорта в свободното време** са изразходени средства в размер на 5,4 млн. лв.:

- финансиране на програми за развитие на спорта в свободното време – програми „Научи се да караш ски“, „Научи се да плуваш“, „Тенисът – спорт за всички“, „Голфът – спорт без граници“, „Децата и спортния клуб“, „Децата и бадминтона“, „Програма за развитие на детската лека атлетика в България“; програми и проекти на спортни организации за развитието на детския футбол – 1,3 млн. лв.;
- финансиране на проекти на спортни организации по програма „Спорт за децата в свободното време“ – 0,9 млн. лв.;
- организиране и провеждане на ученически игри за общообразователни и специални училища – 0,5 млн. лв.;
- подпомагане реализирането на проекти по програма „Спорт за деца в риск“ и по договори за спортна дейност на многоспортови федерации в областта на спорта за учащи – 0,4 млн. лв.;
- финансиране на проекти по „Програма за развитие на спорта за хора с увреждания“ – 1,4 млн. лв.;
- осигуряване на възможности за физическа активност, спортно-състезателна дейност и спортни резултати по „Програма за развитие на спорта за всички“ – финансово подпомагане на дейността на многоспортови федерации – 0,9 млн. лв.

➤ **За развитие на спорта за високи постижения** са изразходени 46,6 млн. лв.:

- реализиране на спортни дейности за развитие на спорта за високи постижения, по договори за финансово подпомагане на дейности на спортни федерации – 20,0 млн. лв.;

- подпомагане организирането и провеждането на световни и европейски първенства на територията на Република България, включени в международния спортен календар – 9,3 млн. лв.;
- финансиране на дейности по програма “Олимпийска подготовка, развитие на елитния спорт и развитие на олимпийския резерв” и други дейности в областта на олимпийската подготовка – 7,8 млн. лв.;
- финансово подпомагане дейността на спортните клубове за развитие на спорта – 6,4 млн. лв.;
- участие на българските делегации на Летните олимпийски и паралимпийски игри в Токио 2020 г., II-ри летни Европейски игри Беларус 2019 г., Европейски младежки олимпийски фестивали по олимпийски спортове и национални олимпийски фестивали – 1,4 млн. лв.;
- подпомагане и лечение на спортисти и други дейности по програма за развитие на спорта за високи постижения – 1,9 млн. лв.

Възстановените средства от спортни организации по договори за минал период от време са в размер на 0,2 млн. лева.

Разликата до общата сума на текущите разходи – 3,4 млн. лв., е усвоена за: награди на спортисти, медалисти и призьори от европейски и световни първенства, олимпийски игри и аналогични игри и първенства за хора с увреждания за постигнатите от тях спортни резултати и класирания, награди на треньори – 3,3 млн. лв.; разходи за персонал, издръжка и др. текущи разходи – 0,1 млн. лв.

За 2019 г. по бюджетите на министерствата и ведомствата са отчетени **капиталови разходи** в размер на 1,6 млн. лв. за: придобиване на дълготрайни активи и основен ремонт (основен ремонт, изграждане и модернизация на спортни зали и др. – 1,0 млн. лв.) и капиталови трансфери (финансиране на проект на Сдружение „Български футболен съюз“ – изграждане на спортна база на БФС в гр. Казанлък и проект на Сдружение спортен клуб по лека атлетика „Локомотив“, гр. Пловдив – ремонт и модернизация на спортна зала – 0,6 млн. лв.).

С реализираните дейности са постигнати основните цели по провежданите от ММС политики в областта на спорта за високи постижения, издигане на спортния престиж на нацията, за развитието на спорта за учащи и спорта в свободното време, и за провеждането на спортните обекти и съоръжения във вид, отговарящ на съвременните международни стандарти.

По бюджетите на общините за група “Физическа култура и спорт” са усвоени средства в размер на 106,9 млн. лв., при планирани 78,4 млн. лв. В групата, за *делегираните от държавата дейности*, са отчетени текущи разходи в размер на 2,0 млн. лв., които представляват предоставени целеви средства от централния бюджет на общините за подпомагане на физкултурата и спорта в общинските детски градини и училища, в изпълнение на ПМС № 266/2019 г. за одобряване на допълнителни разходи/трансфери за 2019 г. за изплащане на минимални диференцирани размери на паричните средства за физическо възпитание и спорт. По отчетни данни за 2019 г. общините са дофинансирали държавните дейности със собствени приходи общо в размер на 0,2 млн. лева.

В *местните дейности* в групата са отчетени текущи разходи в размер на 72,5 млн. лв. или с 33,0 млн. лв. повече спрямо закона, което се дължи предимно на отчета на предоставените субсидии от общините на спортни клубове и организации. Спрямо отчетените за 2018 г., текущите разходи се увеличават с 8,2 млн. лв. Тук се включват разходите за издръжка на детски и специализирани спортни школи, спортни бази за спорт за всички.

Отчетените общо капиталови разходи по групата са в размер на 32,2 млн. лв., които са основно за местни дейности.

Европейски средства – в групата са изразходвани 0,8 млн. лв., като това са основно разходи по *др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС.*

Група В: „Култура”

Разходите за 2019 г. за група „Култура” по КФП са 648,6 млн. лв., отчетени основно по следните бюджетни системи: държавен бюджет, бюджетите на общините и бюджетите на БНТ и БНР. Основните цели на публичните разходи в областта на културата са насочени към създаване условия за устойчиво развитие на българската култура и изкуство, опазване на културно-историческото наследство, популяризиране достиженията на българските творци и повишаване конкурентоспособността на културния продукт.

Общо предвидените със ЗДБРБ за 2019 г. разходи за група “Култура” по бюджетите на **министерствата и ведомствата** са в размер на 157,8 млн. лв., в т.ч. капиталови разходи – 7,8 млн. лв. Средствата са предназначени за финансиране на част от дейностите за култура на МК, на Държавна агенция „Архиви” към МС, на МВнР, МО и МОН. Отчетените разходи са 195,1 млн. лв., в т.ч. капиталови разходи – 10,9 млн. лева.

Чрез бюджета на Министерството на културата се финансират основните системи в областта на културата, като отчетените разходи са в размер на 181,3 млн. лв. и включват управление, контрол и регулиране на дейностите по културата, които обхващат дейността на Националния институт за недвижимо културно наследство и Изпълнителна агенция ”Национален филмов център”, дейности в областта на развитие на културата - Национален фонд „Култура”, дейности в областта на международно културно сътрудничество, осъществявани от българските културни институти в чужбина, дейности в областта на театрално изкуство, осъществявани от драматичните и куклени театри, дейности в областта на музикалното и танцовото изкуство, осъществявани от оперно-филхармонични дружества, опери и оркестри и ансамбли, дейности в областта на музейното дело, осъществявани от музеи и галерии, дейности в областта на българския книжен сектор, дейности в областта на популяризиране на българската култура и участия в международни фестивали и конкурси.

Отчетените разходи за култура в размер на 7,4 млн. лв. от Държавна агенция „Архиви”, чийто ръководител е второстепенен разпоредител с бюджет към Министерския съвет, са за дейностите по съхраняване и обработка на архивни документи.

За популяризиране на българската култура, осъществявана от културния институт към Министерството на външните работи, са отчетени разходи в размер на 0,4 млн. лева.

За съхраняване историята на образованието по бюджета на Министерството на образованието и науката са направени разходи в размер на 0,3 млн. лева.

Отчетените разходи по група „Култура“ по бюджета на Министерството на отбраната са в размер на 5,7 млн. лв. Средствата са използвани за Националния военно исторически музей, Ансамбъла на българската армия и Военния телевизионен канал.

Разходите по бюджета на **Българската академия на науките** по функция "Култура“ в размер на 2,8 млн. лв., са извършени за Института по експериментална морфология, патология и антропология с Националния природонаучен музей и Института за етнология и фолклористика с Етнографски музей.

Отчетените разходи на **Българската национална телевизия** в размер на 73,7 млн. лв. са за подготовка, създаване и разпространение на национални, сателитната и регионални програми.

Отчетените разходи на **Българското национално радио** в размер на 46,5 млн. лв. са използвани за подготовка, създаване и разпространение на национални и регионални програми, международна програма „Радио България“ и интернет радио.

Разходите на **Българската телеграфна агенция** в размер на 7,5 млн. лв. са предназначени за финансиране на дейностите, които агенцията осъществява като национален независим информационен институт на Република България.

В група „Култура“ по **бюджетите на общините** са отчетени разходи в размер на 302,6 млн. лв., от които текущи 273,5 млн. лв. и капиталови 29,1 млн. лв. Изпълнението на общо разходите в групата спрямо предвидените разчети към ЗДБРБ за 2019 г. е 121,9 %. С най-голям дял в разходите в тази група по КФП са тези за общините.

Отчетените текущи разходи за *делегираните от държавата дейности* за 2019 г. са в размер на 125,8 млн. лв., което е с 2,9 млн. лв. повече от закона. Превишението на разходите е във връзка с предоставени целеви средства от централния бюджет за ремонт, възстановяване, изграждане и довършване на военни паметници, за финансиране на археологическите разкопки на комплекс „Перперикон“, както и на получени трансфери от Министерството на културата за одобрени творчески проекти, насочени към развиване на културния сектор. В делегираните от държавата дейности се отчитат разходите за персонал и издръжка на библиотеките, музеите и художествените галерии с регионален характер и на читалищата. С най-голям относителен дял са отчетените субсидии за читалищата в размер на 72,4 млн. лв. или 58% спрямо отчетените текущи разходи. По отчетни данни за 2019 г. общините са дофинансирали държавните дейности със собствени приходи общо в размер на 23,6 млн. лева.

В *местните дейности* от група „Култура“ са отчетени текущи разходи в размер на 131,1 млн. лв., което представлява 137,4 % спрямо разчетените по закон и 107,7 % спрямо отчетените за 2018 г. Тук се включват разходите за общински театри, филхармонии, оркестри и ансамбли, музеи, художествени галерии с местен характер, градски библиотеки, обредни домове и зали, зоопаркове и други дейности по културата.

Европейски средства - изразходваните средства в група „Култура“ са 19,0 млн. лв. От тези разходи 7,1 млн. лв. са по *Оперативна програма „Региони в растеж“* и 9,8 млн. лв. са по *др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС*.

Група Г: „Религиозно дело“

Съгласно чл. 28, ал. 2 от Закона за вероизповеданията разпределението на държавната субсидия за регистрираните вероизповедания се извършва с годишния закон за държавния бюджет. Със ЗДБРБ за 2019 г. за група „Религиозно дело“ по **държавния бюджет** са предвидени 21,2 млн. лв., а са усвоени 37,5 млн. лв., изразходвани основно за текущи разходи.

2.4.8 Икономически дейности и услуги

Тази функция отразява ангажименти по извършване на структурните реформи и взаимоотношенията на бюджета с реалния сектор. Основен механизъм на тези взаимоотношения са програмите по финансиране и субсидиране на отделните подотрасли, както и издръжката на администрациите, ангажирани в този процес.

ОТЧЕТ 2019 г.	КФП	ДБ	БАН	Общини	ДМП	ЕВРОП. СР/ВА	ФСЕС	ДПУСЯ
VIII. ИКОНОМИЧЕСКИ ДЕЙНОСТИ И УСЛУГИ	7 311,0	3 139,8	1,2	550,3	0,7	1 519,9	2 099,1	2,0
А. МИННО ДЕЛО, ГОРИВА И ЕНЕРГИЯ	2 148,1	47,2				1,9	2 099,1	
Текущи нелихвени разходи	2 144,4	43,9				1,5	2 099,0	
Капиталови разходи	3,8	3,3				0,4	0,1	
Б. СЕЛСКО СТОПАНСТВО, ГОРСКО СТОПАНСТВО, ЛОВ И РИБОЛОВ	1 062,1	538,8		23,9	0,003	499,5		
Текущи нелихвени разходи	795,9	525,7		23,1	0,003	247,1		
Капиталови разходи	266,1	13,1		0,8		252,2		
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	0,1					0,1		
В. ТРАНСПОРТ И СЪОБЩЕНИЯ	3 585,0	2 468,1		398,3	0,7	718,0		
Текущи нелихвени разходи	1 188,7	922,6		253,1	0,7	12,3		
Капиталови разходи	2 395,7	1 545,4		145,2		705,1		
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	0,6					0,6		
Г. ПРОМИШЛЕНОСТ И СТРОИТЕЛСТВО	4,8	3,3				1,4		
Текущи нелихвени разходи	4,7	3,3				1,4		
Капиталови разходи	0,04	0,04						
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина								
Д. ТУРИЗЪМ	28,2	16,7		8,1		3,5		
Текущи нелихвени разходи	25,9	16,6		7,6		1,7		
Капиталови разходи	2,0	0,1		0,4		1,4		
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	0,35					0,3		
Е. ДРУГИ ДЕЙНОСТИ ПО ИКОНОМИКАТА	482,8	63,9	1,2	120,0	0,03	295,7		2,0
Текущи нелихвени разходи	255,0	61,7	1,2	112,4	0,03	78,9		0,8
Капиталови разходи	223,3	2,0		7,6		212,5		1,2
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	4,4	0,1				4,3		

Група А: „Минно дело, горива и енергия”

Със ЗДБРБ за 2019 г. в група „Минно дело, горива и енергия” по **държавния бюджет** са предвидени 75,7 млн. лв. (разходите по уточнен план са в размер на 75,4 млн. лв.). Одобрените средства са за реализиране на политиката на правителството за постигане на устойчиво и конкурентоспособно енергийно развитие.

За 2019 г. отчетените разходи по държавния бюджет в групата са в размер на 47,2 млн. лв., изразходени по бюджета на Министерството на енергетиката. Усвоените през годината средства са за реализиране на политиката в областта на енергетиката и са насочени към постигане на следните резултати:

- гарантиране на енергийната сигурност на страната, чрез проучване на нови райони, за снабдяване с горива, проучване на нови технологии, за по-нататъшно разработване на местните ресурси и подобряване на инфраструктурата за достъп до нови източници на снабдяване, в т.ч. изграждане на междусистемни газови връзки на България със съседните страни и др.;
- пълна либерализация на пазарите на електроенергия и газ и интегрирането им в Общия европейски енергиен пазар. Защита на уязвимите потребители;
- насърчаване въвеждането на енергоефективни и екологосъобразни технологии в промишления и енергийния сектор;

- подобряване на енергийния и екологичен мениджмънт, и производството и потреблението на възобновяема енергия и биогорива;
- насърчаване на местното устойчиво развитие чрез подкрепа на енергоспестяването;
- качествено и сигурно задоволяване потребностите на обществото от енергия и енергийни ресурси, съобразено с изискванията за надеждност, безопасност и опазване на околната среда;
- дългосрочна енергийна сигурност на страната при ефективно използване на енергията и енергийните ресурси и устойчивост на енергийния сектор;
- осигуряване на непрекъснат процес на снабдяването на стопанския сектор и населението с електрическа, топлинна енергия и природен газ;
- запазване и развитие капацитета на ядрената енергетика, в т.ч. продължаване живота на блокове 5 и 6 на АЕЦ „Козлодуй“;
- изпълнение на мерките и дейностите включени в Стратегията за управление на отработено ядрено гориво и радиоактивните отпадъци и други.

Отчетените разходи на **Фонд „Сигурност на електроенергийната система“** през 2019 г. са в размер на 2 099,1 млн. лв. С основната част от тях са платени средства за покриване на разходите, извършени от обществения доставчик (на ел. енергия), произтичащи от задълженията му по чл. 93а и 94 от Закона за енергетиката и за предоставяне на премия на производител по чл. 162а и производител с обект с обща мощност 1MW и над 1MW по Закона за енергията от възобновяеми източници, определени с решение на Комисията за енергийно и водно регулиране, включително за минали регулаторни периоди.

Група Б: „Селско стопанство, горско стопанство, лов и риболов“

Със ЗДБРБ за 2019 г. за група „Селско стопанство, горско стопанство, лов и риболов“ по **държавния бюджет** са предвидени средства в размер на 600,8 млн. лв. От тези средства 526,3 млн. лв. са утвърдени по бюджетите на министерствата и ведомствата, като през годината са усвоени 538,8 млн. лв. Средствата са изразходвани чрез бюджетите на МЗХГ и ДФ „Земеделие“. През 2019 г. по бюджета на МЗХГ за тази група са отчетени общо 185,7 млн. лв. за изпълнение на следните приоритетни политики:

- ◆ борба със заразни и паразитни болести;
- ◆ събиране и унищожаване на високо рискови отпадъци; закупуване на ваксини и диагностиками; покупка на противораждни ракети за борба с градушките;
- ◆ охрана и възпроизводство на горите;
- ◆ издръжка на горската и ловна стража с оглед опазване на горите и дивеча;
- ◆ опазване, възстановяване и подобряване на почвеното плодородие и екологичните функции на почвената покривка;
- ◆ развитието на лозаровинарския сектор в страната, съгласно изискванията на ЕС; опазване селекцията в животновъдството с оглед подобряване породата им; контрол на зърното и фуража;
- ◆ опазване и възпроизводство на рибата и аквакултурите, опазване и обогатяване на рибните ресурси в страната;
- ◆ изпитване, изследване и сертифициране на земеделската и горска техника;
- ◆ сортоизпитване, сертифициране и контрол на посевния и посадъчен материал;
- ◆ опазване на страната от проникването и разпространяването на вредители по растенията и растителните продукти;

- ◆ за субсидиране цената на водата за поливни нужди.

Средствата изразходвани през 2019 г. за реализиране на **национални политики в сектора чрез бюджета на Държавен фонд „Земеделие“** са в размер на 355,0 млн. лв., в т.ч. за развитие на селските райони – 18,6 млн. лв., за селскостопански пазарни механизми – 5,5 млн. лв., за директни плащания и мерки за специфично подпомагане – 1,6 млн. лв., за държавни помощи, национални доплащания и САПАРД – 304,6 млн. лв., за рибарство и аквакултури – 0,3 млн. лв. Най - голяма част от средствата – 133,7 млн. лв. са изразходени за осъществяване на държавно подпомагане под формата на държавни помощи, следвани от преходна национална помощ за животни – 82,7 млн. лв. и преходна национална помощ за тютюн – 80,1 млн. лева. Одобрените схеми за преходна национална помощ са предварително съгласувани с Европейската комисия (ЕК). Целта им е да приближи нивото на подкрепа на българските производители с останалите държави-членки и да повиши конкурентоспособността им. Схемите се определят от МЗХГ съобразно водената политика, след одобрена нотификация от ЕК. Подпомагането по схемите за преходна национална помощ се извършва според разпоредбите на Наредба 3 за условията и реда за прилагане на схемите за директни плащания, като право на подпомагане по схемата за тютюн имат земеделски стопани, които са отглеждали тютюн, през която и да е година от референтния период 2007 - 2009 г., изкупен и премиран по реда на Закона за тютюна, тютюневите и свързаните с тях изделия.

Европейски средства - изразходваните средства в група „Селско стопанство, горско стопанство, лов и риболов“ са 499,5 млн. лв., включително разходите за национално съфинансиране. Основната част от тези разходи (416,7 млн. лв.) са извършени чрез *Разплащателната агенция към Държавен фонд „Земеделие“* за финансиране на мерки и програми, финансирани чрез Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони, Европейския фонд за рибарство и Европейския фонд за гарантиране на земеделието.

Разходи по др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС - 82,7 млн. лева.

По **общинските бюджети** в групата са изразходвани 23,9 млн. лв. Тези разходи са основно текущи и са за *местни дейности*, като с най-голям относителен дял са разходите за издръжка (12,9 млн. лв.). Отчетените капиталови разходи са в размер на 0,8 млн. лв., като съставляват 75,3 % от разчетените по закон 1,1 млн. лв., като спрямо отчетените за 2018 г. те бележат намаление в размер на 0,4 млн. лв. В групата се отчитат разходите, определени по решение на общинския съвет, свързани с охрана на земеделски имоти, горски площи, управление и регулиране на дейностите по горско стопанство, лов и риболов и други дейности по селско и горско стопанство.

Група В: „Транспорт и съобщения“

Със ЗДБРБ за 2019 г. за група „Транспорт и съобщения“ по **държавния бюджет** са предвидени 2 122,6 млн. лв., от които за министерства и ведомства са утвърдени средства в размер на 701,5 млн. лв. Одобрените средства са за реализиране на следните приоритетни политики:

- ◆ Развитие, поддържане, модернизация и изграждане на пътната и железопътната инфраструктура, свързана с подобряване на транспортната достъпност;
- ◆ Организация и управление на транспорта, осигуряване на безопасност, сигурност и екологосъобразност;
- ◆ Развитие на съобщенията и информационните технологии.

В хода на изпълнението на държавния бюджет, на основание чл. 109, чл. 110 и чл. 112 от Закона за публичните финанси, на бюджетните организации по група „Транспорт и съобщения“ са осигурени допълнителни средства в размер до 1 264,1 млн. лв.

Към 31.12.2019 г. отчетените разходи по държавния бюджет в група „Транспорт и съобщения“ са в размер на 2 468,1 млн. лв., от които по бюджетите на министерства и ведомства 1 953,5 млн. лв.

През 2019 г. по бюджета на МТИТС в група „Транспорт и съобщения“ са усвоени средства в размер на 526,6 млн. лв. Стратегическите цели на транспортната политика през 2019 г. са повишаване на ефективността и конкурентоспособността на транспортния сектор, подобряване на транспортната свързаност и достъпност (вътрешна и външна) и ограничаване на отрицателните ефекти от развитие на транспортния сектор. Усилията на МТИТС бяха насочени към постигането на следните приоритети:

- ◆ Ефективно поддържане, модернизация и развитие на транспортната инфраструктура;
- ◆ Подобряване на управлението на транспортната система;
- ◆ Развитие на интермодален транспорт;
- ◆ Подобряване на условията за прилагане на принципите на либерализация на транспортния пазар;
- ◆ Намаляване на потреблението на горива и повишаване на енергийната ефективност на транспорта;
- ◆ Подобряване на свързаността на българската транспортна система с единното европейско транспортно пространство;
- ◆ Осигуряване на качествен и достъпен транспорт във всички райони на страната;
- ◆ Ограничаване на негативното въздействие на транспорта върху околната среда и здравето на хората;
- ◆ Повишаване на сигурността и безопасността на транспортната система;
- ◆ Осигуряване на условия за свободна, лоялна и ефективна конкуренция както на пазара на електронните съобщения, така и на пазара на пощенските услуги, като част от единния вътрешен пазар в ЕС;
- ◆ Развитие на надеждна и сигурна високоскоростна електронна съобщителна инфраструктура;
- ◆ Преодоляване на изоставането в изграждането и развитието на електронната съобщителна инфраструктура в слабо населени и отдалечени райони, чрез подобряване на възможностите за публична интервенция и усъвършенстване на правилата за държавни помощи;
- ◆ Създаване на условия за предоставяне на съвременни, ефективни и качествени пощенски услуги, включително развитие на услугите по доставка на стоки, закупени онлайн, като пощенски пратки.

През 2019 г. чрез бюджета на МТИТС са предоставени субсидии за „БДЖ – Пътнически превози“ ЕООД за изпълнението на обществена превозна услуга – превоз на пътници на територията на Република България с железопътен транспорт в размер на 172,9 млн. лв. и субсидии за „Български пощи“ ЕАД за компенсиране на несправедливата финансова тежест от извършването на универсалната пощенска услуга, в изпълнение на чл. 29 от Закона за пощенските услуги, в размер на 21,4 млн. лева.

През отчетния период с ПМС № 346/18.12.2019 г. са одобрени допълнителни разходи по бюджета на МТИТС в размер на 208,0 млн. лв. като капиталов трансфер за НК „Железопътна инфраструктура“ за погасяване на възмездна финансова помощ, предоставена с ПМС № 62 от 2016 г. за одобряване на допълнителни плащания от централния бюджет по бюджета на МТИТС за приключване на инвестиционни проекти на НК „Железопътна инфраструктура“ по Оперативна програма „Транспорт“ 2002-2013 г.

С Постановление № 347 на Министерския съвет от 2019 г. за одобряване на допълнителни разходи по бюджета на Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията за 2019 г. са предоставени средства в размер на 24,5 млн. лв. за плащания по проект „Изграждане на нов граничен комбиниран (пътен и железопътен) мост на река Дунав при Видин – Калафат (България – Румъния) във връзка с решение на Международния арбитражен съд в Париж при Международната търговска камара по дело № 22594/МНМ.

През 2019 г. по бюджета на Агенция „Пътна инфраструктура“ (АПИ), чийто ръководител е второстепенен разпоредител с бюджет към министъра на регионалното развитие и благоустройството, по група „Транспорт и съобщения“ са отчетени средства в размер на 1 385,3 млн. лв. Изпълняваните дейности от АПИ бяха насочени към постигането на следните цели:

- ◆ осигуряване на съпоставимо с европейската практика високо ниво на автотранспортна достъпност и мобилност за територията на Република България;
- ◆ поддържане и развитие на републиканската пътна инфраструктура в съответствие със съвременните изисквания на автомобилния транспорт;
- ◆ модернизация и обновяване на републиканската пътна мрежа.

През отчетния период, освен утвърдените средства със ЗДБРБ за 2019 г., по бюджета на МРРБ, респективно АПИ, са предоставени допълнителни разходи за приоритетни дейности. С ПМС № 336/2019 г. са одобрени разходи в размер 483,0 млн. лв. за изграждане на Автомагистрала „Хемус“ от км 222+000 до км 310+940, разделен на три участъка: Участък 7 от км 222+000 (след пресичането на път I-5) до км 265+600 (след пътен възел „Ковачевско Кале“, пресичане с път II-51 - по идеен проект); Участък 8 от км 265+500 (след пътен възел „Ковачевско Кале“, пресичане с път II-51- по идеен проект) до км 299+000 (след пътен възел „Лозница“, пресичане с път II-49 – по идеен проект); Участък 9 от км 299+000 (след пътен възел „Лозница“, пресичане с път II-49 – по идеен проект) до км 310+940 (начало на участък в строителство), включително пътен възел „Буховци – Юг“ (при пресичането на път I-4 с път III-5102). Изграждането на магистралата е мярка 690, към цел 181 „Изграждане на модерна и безопасна пътна инфраструктура. Завършване на магистралния пръстен на страната“, от приоритет 45 „Ефективно поддържане, модернизация и развитие на транспортната инфраструктура“ в Програмата за управление на правителството на Република България за периода 2017-2021 г. и има за стратегическа цел ускоряване процеса на икономическо и социално развитие на регионално ниво. Изпълнението на тази мярка ще допринесе за постигане на целите, свързани с изграждането на модерна и безопасна пътна инфраструктура, както и за осигуряване на високо ниво на транспортна достъпност и мобилност на територията на Република България.

Допълнително текущо през годината са осигурени средства, както следва:

- С ПМС № 197/2019 г. са одобрени допълнителни разходи в размер до 90,0 млн. лв. за финансиране дейността на Националното тол управление в Агенция „Пътна инфраструктура“;
- За укрепване на обекти от републиканската пътна мрежа, засегнати от геодинамични процеси и явления с ПМС № 223/2019 г. са одобрени допълнителни разходи по бюджета на МРРБ за 2019 г. в размер до 31,0 млн. лв.;
- За изпълнение на проект "Софийски околоръстен път" от км 36+260 до км. 41+340 (от пътен възел „Цариградско шосе“ до пътен възел „Младост“) с ПМС № 225/2019 г. са одобрени допълнителни разходи в размер на 13,9 млн. лв.;
- За ремонтно-възстановителни дейности по републиканската пътна мрежа и за изплащане на равностойните парични обезщетения на собствениците на

отчуждените имоти и части от имоти, засегнати от обект „Обходен път на град Бургас I етап от км 230+700 на път I-9 „Сарафово – Бургас“ до км 493+550 на път I-6 „Ветрен – Бургас“ и локални платна“ с ПМС № 249/2019 г. са предоставени допълнителни разходи по бюджета МРРБ за 2019 г. в размер на 50,8 млн. лв.;

- За ремонтно-възстановителни дейности по републиканската пътна мрежа и за дейности по изготвяне на технически проект и строителство (инженеринг) на обект: Автомагистрала "Хемус", участък от км 78+500 до км 87+800 и "Модернизация на Автомагистрала "Калотина" - (ГКПП Калотина - Софийски околовръстен път) от км 15+500 до км 32+447,20 и етапни връзки" с ПМС № 329/2019 г. са одобрени допълнителни разходи по бюджета на МРРБ за 2019 г. в размер на 280,0 млн. лв.

С изразходваните средства чрез бюджета на АПИ през 2019 г. е извършено ефективно и качествено зимно поддържане, основен ремонт, рехабилитация и модернизация на пътищата от републиканската пътна мрежа.

Уسوените средства за придобиване на ДМА чрез бюджета на АПИ са разходвани основно за ново строителство на републиканска пътна инфраструктура, разходи за придобиване на земя, както и за основен ремонт на дълготрайни материални активи.

Чрез бюджета на **Комисията за регулиране на съобщенията** през 2019 г. са усвоени средства в размер на 10,6 млн. лв. за изпълнение на секторната политика в областта на далекосъобщенията чрез финансиране на дейности, свързани с регулирането и контролирането на далекосъобщителния, радиочестотния спектър и услуги на информационното общество.

През 2019 г. чрез бюджета на **Държавната комисия по сигурността на информацията** в това функционално направление за финансово обезпечаване дейността на Специалната куриерска служба са изразходвани средства в размер на 4,4 млн. лв.

Чрез бюджета на **Държавната агенция "Електронно управление"** през 2019 г. са усвоени средства в размер на 26,6 млн. лв. за финансово обезпечаване на дейностите в областта на електронното управление, електронните удостоверителни услуги, електронната идентификация, мрежовата и информационна сигурност, както и за поддържане на информационните системи и центрове.

Отчетените разходи **по общинските бюджети** за група „Транспорт и съобщения“ са в размер на 398,3 млн. лв., от които 253,1 млн. лв. текущи и 145,2 млн. лв. капиталови разходи. Отчетените текущи разходи за *делегираните от държавата дейности* са в размер на 30,2 млн. лв., от които 2,0 млн. лв.- за издръжка на фериботен комплекс – Белослав и 28,2 млн. лв. - предоставени субсидии от централния бюджет на общините за вътрешноградски и междуселищни превози. В *местните дейности* от групата са отчетени текущи разходи в размер на 222,8 млн. лв., които са със 29,6 млн. лв. повече спрямо планираните по закон - основните ръстове са в издръжката и субсидиите за нефинансови предприятия. Съпоставени с отчета за 2018 г. общо текущите разходи са с 25,0 млн. лв. повече. Отчетеният общ размер на разходите за тази група – 398,3 млн. лв. бележи увеличение от 39,9 млн. лв. спрямо отчета за 2018 г. Това увеличение се дължи основно на отчетените за 2019 г. с 21,0 млн. лв. повече субсидии за нефинансови предприятия, от които 18,0 млн. лв. в повече са отчетени в местните дейности субсидии, - съответно за вътрешноградски и междуградски превози, които общините отпускат по решение на общинския съвет, както и на отчетените с 15,0 млн. лв. капиталови разходи повече, от които най-значително е нарастването на разходите за капиталови трансфери с 38,6 млн. лева.

Отчетените капиталови разходи общо са в размер на 145,2 млн. лв. В сравнение с планираните по закон те са с 5,0 млн. лв. по-малко, което основно се дължи на отчетеното

намаление спрямо разчета на разходите за основен ремонт – с 29,7 млн. лв. и за придобиване на дълготрайни материални активи - с 21,0 млн. лв., частично компенсирани от увеличените с 46,3 млн. лв. разходи за капиталови трансфери при непланирани такива. В тази група се отчитат разходите за поддръжане, основен ремонт и изграждане на четвъртокласната пътна мрежа на общините и прилежащата към нея инфраструктура.

Европейски средства – в група „Транспорт и съобщения“ изразходваните средства са в размер на 718,0 млн. лв. (в т.ч. капиталови разходи 705,1 млн. лв.), основно по следните оперативни и др. програми:

Оперативна програма „Транспорт и транспортна инфраструктура“ (362,9 млн. лв.) - програмата финансира мащабни инфраструктурни проекти. Инвестициите в това функционално направление са концентрирани основно върху завършване на приоритетните железопътни и пътни направления и насърчаване на мултимодалния транспорт – изграждане на интермодални терминали и подобряване на връзките на пристанищата и летищата с пътната и железопътната мрежа. С постепенното завършване на модернизацията на направленията на Транс-европейската транспортна мрежа ще се постигне по-добра интеграция на националната мрежа в тази на ЕС, както и подобряване на връзките със съседните страни. Основните инвестиции са насочени по направления с напреднала степен на изпълнение, в основни линии, финансирани по оперативна програма „Транспорт“ (2007-2013), целящи в максимална степен приключване на модернизацията им или тяхното доизграждане. В рамките на оперативна програма „Транспорт и транспортна инфраструктура“ 2014-2020 продължава финансирането на инвестиции във внедряване на интелигентни системи за управление на трафика, подобряване на безопасността и сигурността на транспорта. Продължава и изпълнението на проекти за развитие на транспортната система, които допринасят за ефективната свързаност на транспортната мрежа и премахването на участъци с недостатъчен капацитет в нея, намаляване на задръстванията, на нивата на шум и замърсяване, подобряване на безопасността и насърчаване употребата на екологосъобразни видове транспорт. През програмния период 2014 – 2020 г. по ОП „Транспорт и транспортна инфраструктура“ 2014-2020 ще бъдат реализирани няколко големи инфраструктурни проекта, като по-значимите от тях са следните: „Автомагистрала „Струма“ - Лот 3.1, Лот 3.3 и тунел Железница“ – обща стойност на проекта 764,8 млн. лева, „Изграждане на АМ „Калотина-София“, лот 1 „Западна дъга на Софийски околновръстен път /СОП/“, фаза 2“ – обща стойност на проекта 115,7 млн. лева, „Проект за разширение на метрото в София: Линия 3, Етап 1 - участък бул. „Владимир Вазов ЦГЧ – ул. Житница“ – обща стойност на проекта 935,5 млн. лева и „Проект за разширение на метрото в гр. София, Линия 3, Етап II - участък „ул. Житница– жк Овча купел – Околновръстен път“ – обща стойност на проекта 242,2 млн. лева, „Рехабилитация на железопътната линия Пловдив – Бургас, Фаза 2“ – обща стойност на проекта 810 млн. лева, „Модернизация на железопътната линия София - Пловдив: жп участък Елин Пелин – Костенец“ – обща стойност на проекта 1 301,3 млн. лева и „Автомагистрала Струма - Лот 3.2“.

Напредъкът по големите проекти за 2019 г., финансирани по програмата, може да се обобщи както следва:

- Сключени са основните договори за строителство по проекта за рехабилитация на жп линията Пловдив – Бургас, Фаза 2. Приключила е рехабилитацията на 26 километровия жп участък Скуtare – Оризово, издаден е Акт 15 и предстои пускане в експлоатация;
- По другия голям жп проект – „Модернизация на жп линия София – Пловдив: жп участък Елин Пелин – Костенец“, е подписан договорът за строителство по обособена позиция 1 „Модернизация на жп отсечка Елин Пелин – Вакарел“. Изборът на изпълнители по обособени позиции 2 и 3 още не е финализиран.

- В края на м. октомври започна строителството на тунел „Железница“ от АМ „Струма“, както и на пътните участъци непосредствено преди и след него. Съоръжението ще е с дължина около 2 км и ще бъде най-дългият пътен тунел, изграждан досега в България. През м. май 2019 г. е завършен предсрочно и открит подучастък 1 (6,5 км) от Лот 3.1 „Благоевград - Крупник“. Подучастък 2 продължава да е в процес на строителство. Изцяло завършени са и строителните работи по Лот 3.3 „Кресна - Сандански“ (директното трасе е завършено и въведено в експлоатация през месец декември 2018 г.)
- Двата големи проекта за изграждане на Етап I и Етап II на линия 3 на софийското метро в основната си част се изпълняват по график, като е налице известно закъснение при въвеждане в експлоатация, което не поставя под риск успешното им приключване. 8-те метростанции и тунелът на етап I са завършени, а акумулираното закъснение от 3 месеца за Етап II се дължи основно на неблагоприятни хидрогеоложки условия. Към 31.10.2019 г. са произведени всички от 20-те договорени метросъстава, като новите метровлакове са доставени в депо „Земляне“. През месец април 2019 г. са започнали тестовите изпитания на място на доставените метровлакове в пробния участък.
- Рискът от акумулираното закъснение при тръжните процедури за гаровите комплекси Карнобат, Стара Загора и Казичене е преодолян. В началото на месец май 2019 г. е стартирало реалното строителство по обновяване на жп гари Подуяне и Карнобат, а в края на месец юли и октомври за жп гара Искър и жп гара Казичене. Договорът за модернизация на жп гара Стара Загора е сключен в края на м. октомври 2019 г. В напреднал етап е тръжната процедура за жп гара Нова Загора.

Оперативна програма „Региони в растеж“ (156,2 млн. лв.) - Един от основните приоритети на тази оперативна програма е свързан с регионалната пътна инфраструктура. Дейностите са свързани с инвестиции в мрежата от първокласни, второкласни и третокласни пътища, за да се подобри свързаността и достъпността на второстепенните и третостепенните възли в трансевропейските мрежи за товари и пътници. Инвестициите ще допринесат за изпълнението на Стратегията за развитие на пътната инфраструктура в Република България 2014-2020 г. Едни от основните цели за развитие на пътната инфраструктура са: свързаност (принципът на свързаността означава най-вече приоритетен подход към рехабилитацията и подобряването на пътищата); достъпност (отнася се до ролята на пътищата за подобряване на достъпа до крайградските и периферните райони). Друг основен приоритет на програмата в това функционално направление е свързан с ограничаване на отрицателното въздействие на транспорта върху околната среда и човешкото здраве. Важна цел на оперативна програма „Региони в растеж“, за развитие на транспортната система на Република България до 2020 г., е постигането на високо равнище на безопасност и сигурност на транспорта. Този приоритет е в съответствие с насоките на транспортната политика на ЕС за осигуряване на безопасността на видовете транспорт и опазването на живота и здравето на ползвателите на транспорта. По Приоритетна ос 7 „Регионална пътна инфраструктура“ към 31.12.2019 г. по процедурата са сключени общо 25 договора за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ в размер на 433,2 млн. лв. или 103,81 % от бюджета ѝ, като са изплатени 302,2 млн. лв.

Разходи по др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС – 64,1 млн. лв.

Европейски средства, отпуснати от ДФЗ-РА на общините (в качеството им на бенефициенти) – 128,5 млн. лева.

Група Г: „Промисленост и строителство”

Със ЗДБРБ за 2019 г. по група „Промисленост и строителство” са утвърдени средства в размер на 2,0 млн. лв. Одобрените средства са за реализиране на политиката на правителството, насочена към постигане на устойчиво икономическо развитие и конкурентоспособност на българската икономика.

По бюджетите на **министерствата и ведомствата** в групата са отчетени разходи в размер на 3,3 млн. лв., които са изразходвани основно за издръжка - 2,0 млн. лв., като са насочени към насърчаване на малкия и средния бизнес.

Ангажираните с изпълнението на държавната политика в това функционално направление през 2019 г. и отговорни за постигнатите резултати са Министерството на икономиката и Изпълнителната агенция за насърчаване на малките и средните предприятия, като второстепенен разпоредител с бюджет към министъра на икономиката.

Група Д: „Туризм”

По група „Туризм” със ЗДБРБ за 2019 г. на консолидирано ниво са предвидени 24,8 млн. лв. Тези средства са за реализиране на част от политиката на правителството, насочена към постигане на устойчивост в развитието на туризма и ефективност на външноикономическото сътрудничество.

Със ЗДБРБ за 2018 г. по група „Туризм” за **министерствата и ведомствата** са утвърдени средства в размер на 16,1 млн. лв.

Извършените през 2019 г. разходи по тази група за **министерствата и ведомствата** са в размер на 16,7 млн. лв. и са насочени към постигане на следните резултати:

- финансиране изпълнението на маркетинговата стратегия за реклама на българския туризъм на международния туристически пазар;
- популяризирането и въвеждането на нови туристически продукти;
- подготовката и разпространението на рекламни материали и мултимедийни продукти и както и провеждане на PR мероприятия;
- реклама в чуждестранни и български медии, в т.ч. чрез организиране на журналистически турове в страната и др.;
- провеждането на ефективна реклама в страната и чужбина на туристическите райони, съобразно тяхната специфика;
- организиране на международни туристически борси, панаири и изложения;
- концесионна дейност - отдаване на морските плажове на концесия и под наем и последващ контрол по изпълнението по договорите.

Основната цел на публичните разходи и през 2019 г. за група „Туризм” е повишаване на конкурентоспособността на българския туризъм и в резултат на това нарастване на приходите от международен туризъм в България.

Отговорното министерство, което е ангажирано с изпълнението на държавната политика в областта на туризма през 2019 г., е Министерството на туризма.

За група „Туризм” по **общинските бюджети** са отчетени разходи в размер на 8,1 млн. лв., представляващи основно текущи разходи. Изпълнението спрямо разчета е 94,8 %, а спрямо отчетените разходи за 2018 г. е 100,7 %. Сравнени с предходната година, текущите разходи са близки по размер (спад от 0,1 млн. лв.), а отчетените капиталови разходи бележат увеличение от 0,2 млн. лв. (този ръст се дължи основно на разходите за

основен ремонт). И през 2019 г. се наблюдава устойчива тенденция в насока на поддържане и развитие на туристическата база в общините. В тази група се отчитат разходите за издръжка на туристическите бази, специализирани спортно-туристически школи, за развитието и популяризирането на туризма, изграждане на инфраструктура към туристически обекти и др.

Европейски средства – в група „Туризм“ изразходваните средства са в размер на 3,5 млн. лв. и са основно *разходи по др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС* (3,2 млн. лв.).

Група Е: „Други дейности по икономиката“

Целта на публичните разходи в областта на другите дейности по икономиката е финансовото осигуряване на извършваната от министерствата и ведомствата издателска дейност, издръжката на обекти, предназначени за представителни и социални нужди - почивни бази, оздравителни комплекси и др., осъществяването на дейностите в областта на метрологията и техническия надзор, на приватизацията и следприватизационния надзор, на патентната дейност, на дейностите по акредитиране на лаборатории и органи, на дейности, свързани с политиката в областта на обществените поръчки и др.

Разчетените със ЗДБРБ за 2019 г. разходи в група „Други дейности по икономиката“ по **държавния бюджет** са в размер на 153,9 млн. лв., от които за министерства и ведомства (вкл. НС) са утвърдени 34,9 млн. лв. Тези средства са за реализиране на една от политиките на правителството, свързана с устойчивото развитие и конкурентоспособност на българската икономика.

За отчетния период разходите за групата по държавния бюджет са в размер на 63,9 млн. лв., от които по централния бюджет 25,1 млн. лв. и по бюджетите на министерствата и ведомствата (вкл. НС) – 38,7 млн. лева.

През 2019 г. с изразходваните средства по бюджетите на министерства и ведомства в групата са финансирани следните дейности:

- ◆ издръжка на обекти, предназначени за представителни и социални нужди - почивни бази, оздравителни комплекси и др.;
- ◆ издръжка на списание „Бюджет“ и други дейности (в т.ч. отпечатване на ценни книжа) към МФ, на вестник „Българска армия“ към МО и др.;
- ◆ издръжка на редакция „Педагогически издания“ към МОН;
- ◆ подобряване на бизнес климата чрез ефективен контрол на регулативните режими (осъществяване на дейности в областта на метрологията и техническия надзор, в областта на акредитирането на лаборатории и органи, в областта на обществените поръчки и др.); стимулиране на износа, повишаване на икономическата активност и съответно заетостта в страната; финансирани са дейности, свързани с подобряване на бизнес средата, условията за инвестиции, иновации, високите технологии и предприемаческата активност.
- ◆ осигуряване закрила на индустриалната собственост;
- ◆ организиране и осъществяване процеса на приватизация в случаите, предвидени в Закона за приватизация и следприватизационен контрол и на следприватизационния контрол по договорите за приватизация, както и уреждане на начина за определяне и публично оповестяване на държавната политика в областта на публичните предприятия, въвеждането на стандарти за добро корпоративно управление на публичните предприятия и задълженията за оповестяване и прозрачност на дейността на публичните предприятия и органите им за управление, предвидени в приетия през 2019 г. Закон за публичните предприятия.

Отговорните институции (в т.ч. министерства и ведомства), които са ангажирани с изпълнението на държавната политика в областта на други дейности по икономиката през 2019 г. са Народно събрание, МС, МФ, МО, МОН, МИ (в т. ч. Държавна агенция за метрологичен и технически надзор, Български институт по метрология, Агенция за приватизация и следприватизационен контрол, Патентно ведомство, Изпълнителна агенция „Българска служба за акредитация“), Държавно предприятие „Управление и стопанисване на язовири“ и други.

Разходите за група „Други дейности по икономиката“, отчетени **по общинските бюджети**, са в размер на 120,0 млн. лв. (основно в местните дейности). Отчетените разходи са 101,3 % спрямо закона за 2019 г. и 102,6 % спрямо отчетените за 2018 г. В *делегираните от държавата дейности* в тази група в текущи разходи са отчетени средствата, предоставени на общините по реда на чл. 17 от ПМС № 344 от 2018 г. за одобряване на допълнителни трансфери за 2019 г. по бюджетите на общините, за покриване на част от транспортните разходи за доставка на хляб и основни хранителни продукти в планински и малки селища с население до 500 жители (без курортите). Текущите разходи по отчет за *местните дейности* са в размер на 111,5 млн. лв., което е с 8,7 млн. лв. повече от разчетените със закона, а спрямо отчета за 2018 г. увеличението им е с 5,3 млн. лв. и се дължи предимно на увеличението на разходите за персонал (с 5,5 млн. лева) и в по-малка степен на разходите за издръжка (с 2,3 млн. лв.).

Размерът на отчетените капиталови разходи за групата е 7,6 млн. лв. и е с 8,0 млн. лв. по-малко от планираните по закон и с 1,9 млн. лв. по-малко спрямо отчетените през 2018 г.

В тази група се отчитат разходите за поддържането на общинските пазари и тържища, помощни стопанства, приюти за безстопанствени животни и други разходи по решение на общинския съвет.

Европейски средства – изразходваните средства в групата са в размер на 295,7 млн. лв., основно по следните оперативни и др. програми:

Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ – 271,5 млн. лв. Главна цел на програмата е развитие на динамична икономика, конкурентоспособна на европейския и световен пазар. За реализирането на основната цел програмите финансират дейности, свързани с насърчаване на иновациите и повишаване на ефективността на предприятията, подобряване на бизнес средата и други.

Чрез възможностите, които предоставя Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ 2014-2020 г. за финансиране с финансови инструменти в областта на предприемачеството, се стимулира създаването на нови предприятия, успешното реализиране на нови бизнес идеи, успешното и ускоряващо развитие на съществуващи предприемачески фирми, водещи до икономическа стабилизация и растеж, респективно до създаването на нови работни места, като се компенсира частично идентифицирания в предварителната оценка на прилагането на финансовите инструменти недостиг от финансиране за малки и средни предприятия. Оперативната програма концентрира ресурси за подкрепа за намаляване на енергийната интензивност на предприятията (извън търговия и услуги) - повишаване на енергийната ефективност, както в производството, така и в сградния фонд, като специално внимание е насочено към преработващата промишленост, където ефектът от инвестициите се очаква да бъде най-осезаем. Очакваният принос на тези подкрепени действия се изразява в повишаването на иновационната дейност на предприятията вследствие на създадените възможности за взаимосътрудничество, обмен и споделяне на идеи и ресурси. Целева група са български предприятия в сътрудничество с други български или европейски предприятия, висши училища и/или изследователски организации, български новосъздадени предприятия на базата на интелектуална собственост, трансферирана от български или европейски висши

училища/изследователски организации, обединения от предприятия, чиято цел е създаване на нови продукти и услуги. Подкрепата за иновации в предприятията, вкл. разработване и внедряване на нови продукти, процеси и бизнес модели, е свързана с инвестиционна подкрепа, консултантски и помощни услуги за разработване и внедряване на иновации в тези предприятия. Очакваният принос се изразява основно в нарастване на дела на предприятията, които самостоятелно разработват, внедряват и разпространяват иновации, в резултат на което ще се повиши иновационният им капацитет и конкурентоспособност.

През 2019 г. по тази оперативна програма стартира „голям проект“ по смисъла на чл. 100 от Регламент 1303/2013 – „Изграждане на междусистемна газова връзка Гърция – България“. Общият размер на допустимите разходи е в размер на 559,3 млн. лв., от които 76,3 млн. лева БФП. Общата дължина на трасето 182,5 км от които 31,6 км са разположени на територията на Гърция и 150,9 км на територията на България.

Друг голям проект е Фаза 2 на „Създаване на научно-технологичен парк“ с бенефициент „София Тех Парк АД“ и бюджет на проекта 12,3 млн. лв.

Оперативна програма „Добро управление“ – изразходваните средства през 2019 г. за група „Други дейности по икономиката“ са в размер на 8,0 млн. лв. И в това функционално направление програмата е насочена към извършване на регулаторна реформа с цел опростяване на регулациите и намаляване на административната тежест.

През 2019 г. за група „Други дейности по икономиката“ са изразходвани средства в размер на 3,8 млн. лв. **по др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС.**

2.4.9 Разходи, неклассифицирани в другите функции

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2019 г.	КФП	ДБ	Соц. осигуряване	ДВУ	БАН	ССА	БНТ	Общини	ЕВРОП. СР/ВА
IX. РАЗХОДИ, НЕКЛАСИФИЦИРАНИ В ДРУГИТЕ ФУНКЦИИ	648,8	611,3	0,2	0,1	0,0002	0,03	0,05	37,0	0,0001
Лихвени разходи	648,8	611,3	0,2	0,1	0,0002	0,03	0,05	37,0	0,0001
Платени данъци, такси и административни санкции									

В тази функция се отчитат лихвените плащания по вътрешния и външния дълг и други разходи за лихви. Предвидените разходи за лихви през 2019 г. на консолидирано ниво са в размер на 669,2 млн. лв. Отчетените лихвени плащания за годината са в размер на 648,8 млн. лв. или 96,9 % от предвидените в разчетите към ЗДБРБ за 2019 г.

2.5 Изпълнение на показателите в частта на финансирането по консолидираната фискална програма за 2019 г.

2.5.1 Външно финансиране

Нетният размер на външното финансиране по КФП за 2019 г. е отрицателен и възлиза на 64,1 млн. лв. при предвидено в разчета по ЗДБРБ за 2019 г. отрицателно нетно външно финансиране в размер на 84,8 млн. лева.

Усвоявания по външни заеми и държавни инвестиционни заеми (ДИЗ)

Размерът на усвояванията по външни заеми и ДИЗ по КФП за 2019 г. е 260,2 млн. лева.

Уسوените средства по държавни заеми по централния бюджет са в размер на 195,6 млн. лв. - 97,8 млн. лв. по Рамково споразумение за заем между Банката за развитие на Съвета на Европа (БРСЕ) и Република България, Механизъм за съфинансиране на проекти, изпълнявани със средства от ЕС по оперативните програми, съфинансирани от Европейските структурни и инвестиционни фондове за програмния период 2014-2020 г. и 97,8 млн. лв. по Финансов договор между Република България и ЕИБ за финансиране на проект „България – съфинансиране по Фондовете на ЕС 2014-2020 (СПЗ)“.

Размерът на реално усвоените средства по ДИЗ, управлявани от министерствата и ведомствата, за 2019 г. е 12,9 млн. лв. или 37,1 % спрямо годишния разчет. Усвояването е по вече стартирал проект – заем от МБВР, с кредитополучател – Министерството на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ) по проект „Развитие на общинската инфраструктура“.

По ДИЗ с краен бенефициент търговско дружество няма усвоени средства.

По бюджетите на общините усвоените външни заеми са в размер на 51,7 млн. лева. Средствата са за изпълнение на големи инвестиционни проекти в три общини: Столична община (сключен договор с ЕИБ за финансиране изграждането на третата метролиния, етап 2 в гр. София); община Варна (по договор с ЕБВР за финансиране на разходи по проекти „Интегриран градски транспорт на Варна – втора фаза“; „Естетизация и модернизация на градската среда в гр. Варна“ и „Зона за платено улично паркиране и поставяне на зарядни станции за електрически автомобили в гр. Варна“) и община Пловдив (сключен заем с ЕБВР).

Погашения по външни заеми

През 2019 г. размерът на погашенията по външни заеми е 322,6 млн. лв. Извършените погашения са, както следва:

По външни държавни заеми по централния бюджет, в съответствие с договорените погасителни планове, изплатените погашения за 2019 г. са в размер на 122,0 млн. лв. От тях най-голям е дялът на погашенията към МБВР – 95,2 млн. лв., следват плащанията по заеми с кредитори от ЕИБ – 17,0 млн. лв. и 9,8 млн. лв. към БРСЕ.

По ДИЗ, управлявани от министерствата и ведомствата през 2019 г., изплатените погашения са в размер на 138,3 млн. лв., съгласно договорените амортизационни схеми при годишно разчетени 142,0 млн. лв. или от 97,4 % от разчета за 2019 година.

По ДИЗ с краен бенефициент търговско дружество са отчетени погашения в размер на 20,0 млн. лв., предвид погасителните планове към договорните споразумения.

През 2019 г. не са използвани средства, предвидени за покриване на риска от активиране на държавни гаранции.

По бюджетите на общините изплатените главници по външни заеми са в размер на 42,6 млн. лв., като те са извършени от пет общини по сключени от тях през предходни години договори за заеми – Столична община - 35,9 млн. лв., Бургас – 2,0 млн. лв., Варна – 1,4 млн. лв.; Пловдив - 3,0 млн. лв. и Ловеч – 0,3 млн. лв. Погашенията на Столична община са по заеми за финансиране на изграждането и удължаване на метрото, за финансиране на инженерна инфраструктура, за дейности по подобряване на качеството на въздуха, за изграждане на интегрална система за отпадъци, както и за рехабилитация на общински улици в гр. София.

Вземания от чужбина (+)

През 2019 г. в изпълнение на сключеното на 17.09.2014 г. Споразумение между Правителството на Република България и Правителството на Ислямска република Афганистан в централния бюджет в частта на финансирането са постъпили 1,8 млн. лв., представляващи погашения по предоставени кредити на други държави. На 08.05.2019 г. бе изплатена договорената десета вноска в размер на 500 000,00 щ. д. (872 985,00 лв.) за погасяване на афганистанските задължения, а единадесетата вноска също в размер на 500 000,00 щ. д. (882 835,00 лв.) бе изплатена на 07.11.2019 година.

Наличности (нето) в легова равностойност по валутни сметки в чужбина

Нетното изменение на наличностите в легова равностойност по валутни сметки в чужбина е увеличение на наличностите в размер на 3,5 млн. лева.

2.5.2 Вътрешно финансиране

Нетният размер на вътрешното финансиране за годината възлиза на 1 213,8 млн. лв. и включва заеми от банки и други лица в страната (нето), операции с държавни (общински) ценни книжа (нето), покупко-продажба на ДОбЦК, нетно изменение на депозитите, друго финансиране (в т.ч. нетния размер на финансовите операции по прилагане на Обща селскостопанска политика (ОСП) и Обща рибарска политика (ОРП), възмездно финансиране (нето) и придобиване на дялове, акции и съучастия (нето).

Заеми от банки и други лица в страната – нето

Нетният размер на показателя за годината е 57,6 млн. лв. и отразява основно получените краткосрочни и дългосрочни заеми по общинските бюджети от банки и други лица в страната, както и извършените погашения към тези кредитори.

Получените по бюджетите на общините през 2019 г. *заеми от банки в страната* са в размер на 107,1 млн. лв., а погашенията към същите са за 60,8 млн. лв. или нетната сума е положителна и е в размер на 46,3 млн. лв. В сравнение с предходната година, размерът на получените и погасените средства по заеми от банки през 2019 г. е намалял, а средствата от заемите са използвани за финансиране на инвестиционни обекти (вкл. за финансиране на проекти по програми на ЕС), както и за финансиране на временен недостиг на средства по бюджетите на общините.

От *други лица в страната* общините са получили заеми в размер на 99,0 млн. лв., а направените погашения от бюджета са 87,5 млн. лв. Най-голяма част в тази група кредитори има „ФЛАГ“ ЕАД, като получените заеми от общините през 2019 г. от този фонд са 94,9 млн. лв., а погасените заеми към него – 85,7 млн. лв. В сравнение с 2018 г. получените през 2019 г. заеми от ФЛАГ са се увеличили. Със заемите от фонда се финансира изпълнението на европейски проекти, като една част от тях са ползвани за финансиране на допустимите разходи, а другата част на заемите от ФЛАГ са свързани с

финансиране на собственото участие на общините в проектите. Друг кредитор от тази група е Фонд „Енергийна ефективност“, с който общините сключват договори за заеми за финансиране на проекти по саниране на сгради, общинска собственост и въвеждане на мерки за енергийна ефективност. Общините имат заеми и към „Регионален фонд за градско развитие“ АД за реализиране на инвестиционни обекти.

Операции с държавни ценни книжа (нето)

На консолидирана база отчетеното изпълнение на показателя е в размер на 37,3 млн. лв. Изпълнението е, както следва:

- по централния бюджет към 31 декември 2019 г. е реализирано положително нетно вътрешно финансиране на бюджета с ДЦК в размер на 47,0 млн. лв. Общият размер на постъпления от емисии на ДЦК е 967,3 млн. лв. Емитирани са ДЦК на съвкупна номинална стойност, както следва: 400,0 млн. лв. - 10,5-годишни ДЦК и 569,8 млн. лв. - 20-годишни ДЦК, деноминирани в лева. Извършени са погашения по ДЦК в размер на 920,3 млн. лв., в т.ч. 887,9 млн. лв. по ДЦК, емитирани за финансиране на дефицита и 32,4 млн. лв. по ДЦК, емитирани за структурната реформа.

- по бюджетите на общините – нетната стойност на операциите с ценни книжа, отчетени по общинските бюджети за 2019 г., е отрицателна в размер на 9,7 млн. лева. През годината община Марица е емитирала дълг в размер на 6,0 млн. лв., а с най-голям относителен дял на погашенията по облигационните заеми са общините Пловдив, Варна, Сливен и Шумен.

Покупко-продажба на държавни и общински ценни книжа

Нетният размер на средствата по консолидираната фискална програма за 2019 г., отчетени в резултат на покупко-продажбата на държавни и общински ценни книжа, е 71,7 млн. лв. През 2019 г. получените погашения от Учителския пенсионен фонд от ДЦК са в размер на 77,8 млн. лв., а средствата, изразходени за закупуване на ДЦК, са в размер на 26,2 млн. лева. Средствата от погашения на ДЦК на фонд „ГВРС“ през годината възлизат на 49,1 млн. лв., а са изразходени 28,9 млн. лв. за закупуване на ДЦК.

За 2019 г. по общинските бюджети не са отчетени операции по покупко-продажбата на държавни и общински ценни книжа.

Възмездно финансиране (нето)

Нетният размер на възмездното финансиране (вкл. предоставените заеми към крайни бенефициенти по ДИЗ (нето) за 2019 г. е 737,4 млн. лв. и отразява предоставените и възстановени кредити и временна финансова помощ, възстановени средства и погашения по активирани гаранции, както и предоставените и възстановени заеми към крайни бенефициенти по държавни инвестиционни заеми.

Положителното нетно салдо на предоставените кредити за 2019 г. е в размер на 504,9 млн. лв., от които 2,3 млн. лв. са предоставени през годината кредити, а 507,2 млн. лв. – погашения по отпуснати заеми. През годината бе възстановен остатъка от предоставения през 2014 г. заем на Фонда за гарантиране на влоговете в банките в размер на 500 млн. лева.

Към 31.12.2019 г. по линия на предоставените лихвени заеми по краткосрочните и инвестиционните схеми за подпомагане на селското стопанство, предоставени от Държавен фонд „Земеделие“ пряко или чрез рефинансиране от търговски банки, с които фондът има сключени договори, са изплатени 0,9 млн. лв. Кредитите се отпускат чрез прилагането на кредитните схеми на ДФ „Земеделие“ и схемите за държавните помощи на Фонда за създаване и придобиване на дълготрайни материални активи в земеделието и

селските райони посредством облекчаване на достъпа до кредитен ресурс и предоставяне на капиталови субсидии и субсидии за лихви. Средствата са за реализация на проекти в следните направления - „Растениевъдство”, „Животновъдство” и „Техническо обезпечаване” с цел стимулиране на инвестиционния процес в областта на селското стопанство, повишаване на конкурентоспособността и качеството на произведената селскостопанска продукция. Съгласно указанията за прилагане на кредитните схеми, краткосрочните кредити са със срок на погасяване до 12 месеца, а инвестиционните от 12 до 114 месеца в зависимост от вида на инвестицията. Възстановените главници по предоставени заеми от ДФ „Земеделие“ за годината са 6,0 млн. лева.

Нетното изпълнение на операциите по ДИЗ с краен бенефициент търговско дружество за 2019 г. е положително в размер на 20,0 млн. лв. и представлява възстановени суми по предоставени ДИЗ на крайни бенефициенти.

Нетният размер на предоставената временна финансова помощ за годината е 213,6 млн. лв., като предоставените средства са в размер на 6,0 млн. лв. От тях по-голяма част представлява предоставената чрез бюджетите на общините временна финансова помощ, подлежаща на възстановяване в размер на 5,7 млн. лв. на небюджетни организации – читалища и местни инициативни групи. Възстановената временна финансова помощ през 2019 г. е в размер на 219,7 млн. лв., от които основна част представляват възстановени от НКЖИ средства, предоставени в предходни години под формата на временна безлихвена финансова помощ. От тях по бюджета на МТИТС в изпълнение на ПМС № 346/2019 г. са постъпили 208,0 млн. лева.

Придобиване на дялове, акции и съучастия (нето)

Нетният размер на средствата, изразходвани за придобиване на дялове, акции и съучастия през отчетната година е отрицателен в размер на 4,8 млн. лева.

През 2019 г. за уреждане на задължения по съществуващи дялови участия и увеличаване на дяловото участие на държавата са предоставени средства в следните основни направления:

- *Дялово участие на Република България в Международния валутен фонд*

Във връзка с приключването на годишната преценка на наличностите по сметките на Международния валутен фонд (МВФ) в национална валута при БНБ за 2019 г. Министерството на финансите преведе на МВФ сумата 0,2 млн. лв.

- *Дялови участия в организации от групата на Световната банка*

През 2019 г. бяха направени разходи за уреждане на задължения по съществуващото дялово участие на Република България в Международната банка за възстановяване и развитие в размер на 2,8 млн. лв. за инкасиране на издадени левови полици с цел покриване на административни разходи на Банката в местна валута (лева).

Изразходваните средства за придобиване на дялове, акции и съучастия по бюджетите на министерствата и ведомствата през 2019 г. са в размер на 1,3 млн. лв., от които 0,5 млн. лв. представляват увеличаване на капитала на многопрофилна болница за продължително лечение и рехабилитация - "ВИТА" ЕООД - гр. Велинград във връзка с доизграждане на инфраструктурата на калолечебницата в гр. Поморие, 0,5 млн. лв. - увеличаване капитала на "Водоснабдяване и канализация" ЕООД - София и 0,3 млн. лв. - придобиване на акции при увеличаване капитала на "Фонд мениджър на финансови инструменти в България" ЕАД.

Изразходваните средства за придобиване на дялове, акции и съучастия по общинските бюджети (нето) през 2019 г. са в размер на (- 0,5) млн. лв.

Финансови операции по прилагане на Общата селскостопанска политика на ЕС

Нетните операции по прилагане на Общата селскостопанска политика на ЕС към 31.12.2019 г. са в размер 124,5 млн. лв., в т.ч. плащания за сметка на ЕС в размер на 1 807,6 млн. лв. и възстановени средства от ЕС 1 932,1 млн. лева.

Финансовото подпомагане на селското стопанство със средства от ЕС се осъществява в следните направления: директни плащания и пазарна подкрепа.

Схемите за директни плащания са основната форма за субсидиране на аграрното производство със средства от ЕС, като у нас се прилага схемата за единно плащане на площ (СЕПП). Средствата за тези схеми се предоставят от Европейския фонд за гарантиране на земеделието (ЕФГЗ). През 2019 г. изплатените средства за отчетния период възлизат на 1 526,8 млн. лв. или 98,2 % изпълнение спрямо планираните разчети. Сумата на възстановените от ЕС средства за 2019 г. е 1 528,6 млн. лева.

През изминалата година средствата от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР), които бяха насочени към преките плащания, са в размер на 251,1 млн. лв., а размерът на възстановените от ЕС средства е 374,9 млн. лева.

Предвидените средства за пазарна подкрепа включват средства, които биха се получавали при интервенция в сектори като зърнени култури, месо, мляко, плодове и зеленчуци; експортни субсидии в повечето сектори; помощи за повишаване консумацията на някои продукти; и подкрепа на организации на производители на плодове и зеленчуци. В тези сектори средствата за пазарна подкрепа се отпускат в зависимост от пазарната ситуация и след решение от страна на Европейската комисия. Размерът на усвоените средства в края на годината е 14,4 млн. лв., при възстановени от ЕС – 12,8 млн. лева.

През 2019 г. са усвоени 15,3 млн. лв. за реструктуриране, при възстановени от ЕС 15,9 млн. лева.

2.5.3 Приватизация

Общият размер на постъпленията от приватизация за 2019 г. на консолидирана база възлиза на 2,8 млн. лв., като 1,4 млн. лв. са от приватизация на общински предприятия, главно в общините Варна и Велико Търново, а останалите средства са по държавния бюджет. През 2019 г. в централния бюджет са постъпили 1,2 млн. лв. от плащане по цена за обект „Техноекспортстрой“ ЕАД (купувач „АТ Инженеринг 2000“ ООД).

2.5.4 Средства, акумулирани по сметка на Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система

Общият паричен ресурс към 31.12.2019 г. по сметка на Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система в Българска народна банка е в размер на **3 104,1 млн. лв.**, от който 3 104,0 млн. лв. са депозирани в отделна сметка. Общата наличност от 3 104,1 млн. лв. включва:

- наличност на 01.01.2019 г. – **2 922,3 млн. лв.**, от които: на депозит - 2 922,0 млн. лв. и по текуща банкова сметка – 0,3 млн. лв.
- трансфери от/за централния бюджет в нетен размер на **181,8 млн. лв.**, от тях:
  - ✓ Съгласно разпоредбата на чл. 11 от Закона за Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система – **104,8 млн. лв.**, включващи:

1,1 млн. лв. – парични постъпления от приватизация, отчетени по държавния бюджет за 2018 г. (чл. 11, ал. 1, т. 1 от Закона за Държавния фонд за гарантиране

устойчивост на държавната пенсионна система);

101,1 млн. лв. - приходи от концесии, отчетени по държавния бюджет за 2018 г. (чл. 11, ал. 1, т. 3 от Закона за Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система);

2,6 млн. лв. - приходи от други източници, определени със закон или с акт на Министерския съвет - средства от глоби, имуществени санкции и неустойки, свързани с приватизационния процес по реда на чл. 8, ал. 8, т. 2 и ал. 9 от Закона за приватизация и следприватизационен контрол (чл. 11, ал. 1, т. 4 от Закона за Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система).

- ✓ Съгласно разпоредбата на чл. 129, ал. 12 от Кодекса за социално осигуряване и чл. 1, ал. 4 от Закона за Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система – увеличение от **103,1 млн. лв.**
- ✓ Съгласно разпоредбата на чл. 129, ал. 15 от Кодекса за социално осигуряване и чл. 22, ал. 2 и ал. 3 от Закона за Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система – намаление от **26,1 млн. лв.**

Отчетът за касовото изпълнение на фонда за периода 01.01.2019 г. – 31.12.2019 г. е представен в следната таблица:

Показатели	Сума (хил. лв.)
	Отчет
1	2
I. ПРИХОДИ, ПОМОЩИ И ДАРЕНИЯ	0,0
II. РАЗХОДИ	0,0
III. БЮДЖЕТНИ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ (ТРАНСФЕРИ) - (+/-)	181 848,3
1. Бюджетно взаимоотношение с централния бюджет (+/-)	181 848,3
1.1. По чл. 11, ал. 1 от Закона за Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система, от тях:	104 783,0
- парични постъпления от приватизация, отчетени по държавния бюджет за 2018 г. (чл. 11, ал. 1, т. 1 от закона)	1 154,0
- приходи от концесии, отчетени по държавния бюджет за 2018 г. (чл. 11, ал. 1, т. 3 от закона)	101 050,6
- приходи от други източници, определени със закон или с акт на Министерския съвет - средства от глоби, имуществени санкции и неустойки, свързани с приватизационния процес по реда на чл. 8, ал. 8, т. 2 и ал. 9 от Закона за приватизация и следприватизационен контрол (чл. 11, ал. 1, т. 4 от закона)	2 578,3
1.2. По чл. 129, ал. 12 от КСО и чл. 1, ал. 4 от Закона за Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система	103 124,0
1.3. По чл. 129, ал. 15 от КСО и чл. 22, ал. 2 и ал. 3 от Закона за Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна систем	-26 058,7
IV. БЮДЖЕТНО САЛДО (I+II+III)	181 848,3
V. ОПЕРАЦИИ В ЧАСТТА НА ФИНАНСИРАНЕТО - НЕТО	-181 848,3
в т. ч.	
1. Депозити и средства по сметки - нето (+/-)	-181 848,3
1.1. Наличност в началото на годината в БНБ (+)	2 922 292,4
1.2. Наличност в края на годината в БНБ (-)	-3 104 140,7

**III. ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ, БЮДЖЕТИ НА ОБЩИНИТЕ, НА
СОЦИАЛНООСИГУРИТЕЛНИТЕ ФОНДОВЕ И БЮДЖЕТИ ПО ЧЛ. 13, АЛ. 3 и
АЛ. 4 ОТ ЗАКОНА ЗА ПУБЛИЧНИТЕ ФИНАНСИ**

1. Държавен бюджет

✓ **Основни параметри на изпълнението на държавния бюджет за 2019 г.**

Изпълнението на основните показатели на държавния бюджет на база на отчета за касовото изпълнение към 31.12.2019 г., съпоставено с предходната година и програмата, е както следва:

Изпълнение на държавния бюджет за 2018 г. и 2019 г. и изпълнение на параметрите по ЗДБРБ за 2019 г.

(млн. лв.)

ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ	ОТЧЕТ 2018 г.	ЗДБРБ 2019 г. ³⁹	ОТЧЕТ 2019 г.	Отчет 2019 към ЗДБРБ	Отчет 2019 към 2018
К. 1	К. 2	К. 3	К. 4	К. 5= К.4:К.3	К. 6= К.4:К.2
ПРИХОДИ, ПОМОЩИ И ДАРЕНИЯ	23 816,4	25 693,3	26 006,2	101,2%	109,2%
Данъчни приходи	21 788,2	23 133,2	23 692,8	102,4%	108,7%
Неданъчни приходи	2 018,0	2 560,1	2 217,6	86,6%	109,9%
Помощи и дарения	10,2	0,0	95,8		
РАЗХОДИ, ТРАНСФЕРИ И ВНОСКА В БЮДЖЕТА НА ЕС	23 820,6	27 925,2	26 923,7	96,4%	113,0%
Разходи	11 699,8	15 156,3	14 477,6	95,5%	123,7%
Текущи нелихвени разходи	8 537,5	9 848,2	9 485,1	96,3%	111,1%
Капиталови разходи	2 492,4	4 660,5	4 361,1	93,6%	175,0%
Предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина	20,1	14,4	20,1	140,1%	100,0%
Лихвени разходи	649,8	633,3	611,3	96,5%	94,1%
Трансфери	11 037,4	11 486,8	11 252,9	98,0%	102,0%
Вноска в бюджета на ЕС	1 083,4	1 282,1	1 193,1	93,1%	110,1%
ДЕФИЦИТ (-)/ИЗЛИШЪК (+)	-4,2	-2 231,9	-917,6		

Разчетите към ЗДБРБ за 2019 г. предвиждат **приходите, помощите и даренията** по държавния бюджет да са в размер на 25 693,3 млн. лв., като отчетените касови постъпления за 2019 г. са 26 006,2 млн. лв. или изпълнението на приходната част на държавния бюджет е 101,2 % спрямо разчета.

Постъпленията от **данъци** по държавния бюджет за 2019 г. са в размер на 23 692,8 млн. лв., което представлява изпълнение от 102,4 % на планираните нива за 2019 г. и увеличение от 8,7 % или 1 904,5 млн. лв. спрямо 2018 г. Постъпленията от **косвени данъци** за 2019 г. възлизат на 16 847,7 млн. лв. или 102,5 % спрямо предвидените в ЗДБРБ за 2019 г. и с 8,5 % или 1 316,7 млн. лв. повече спрямо 2018 година. Приходите от **преки данъци** за 2019 г. са в размер на 6 694,1 млн. лв. или 102,4 % спрямо разчета за годината. Спрямо 2018 г. се отчита увеличение на приходите от преки данъци с 9,5 % или 582,2 млн.

³⁹ С оглед съпоставимост на показателите по държавния бюджет в програмата за 2019 г.:

- i) разчетите в позицията „Резерв за непредвидени и/или неотложни разходи” са отнесени в съответните разходни позиции според основното предназначение на планираните средства;
- ii) Нетният прираст на държавния резерв е отнесен в позицията „Капиталови разходи”.

лева. Постъпленията от **други данъци** са в размер на 150,9 млн. лв. или 94,9 % от разчета за годината, като най-голям дял (45,7 %) заемат постъпленията от окончателния данък върху залози за хазартни игри и хазартни съоръжения.

Неданъчните приходи по държавния бюджет за 2019 г. са в размер на 2 217,6 млн. лева. Постъпленията представляват 86,6 % от планираните за годината, като по-голямата част от неданъчните приходи по държавния бюджет се формира по бюджетите на министерствата и ведомствата. Според характера на приходите с най-голям принос са постъпленията от държавни и съдебни такси – 1 309,1 млн. лв., следвани от приходите и доходи от собственост – 359,9 млн. лв., постъпления от глоби, санкции и наказателни лихви - 277,4 млн. лв. и 102,2 млн. лв. приходи от концесии.

Постъпилите **помощи и дарения** по държавния бюджет през 2019 г. са в размер на 95,8 млн. лв. и са по бюджетите на министерствата и ведомствата.

Разходите по държавния бюджет (вкл. трансферите за др. бюджети и вноската в бюджета на ЕС) за 2019 г. са в размер на 26 923,7 млн. лв., което представлява 96,4 % изпълнение на актуализираните разчети в ЗДБРБ за 2019 г. При съпоставяне на разходите по държавния бюджет през 2019 г. с предходната година се наблюдава ръст от 3 103,2 млн. лева (13,0 %).

Нелихвените разходи по държавния бюджет (без трансферите за др. бюджети и вноската в ЕС), извършени през 2019 г., са в размер 13 866,4 млн. лв., което представлява 95,5 % от предвидените в ЗИД на ЗДБРБ за 2019 г. средства. Съпоставено с данните за 2018 г. нелихвените разходи нарастват с 25,5 % (2 816,4 млн. лв.). Текущите нелихвени разходи представляват 96,3 % от планираните с актуализирания разчет за годината и са в размер на 9 485,1 млн. лева. Капиталовите разходи и нетният прираст на държавния резерв са в размер на 4 361,1 млн. лв. или 93,6 % спрямо актуализирания разчет за годината. Предоставените текущи и капиталови трансфери за чужбина са в размер на 20,1 млн. лева при планирани с разчетите към ЗДБРБ за 2019 г. 14,4 млн. лева.

Лихвените плащания по държавния бюджет за 2019 г. са в общ размер на 611,3 млн. лв. или 96,5 % от предвидените за годината. По-голямата част от тези разходи са лихви по външни заеми, които за отчетния период са в размер на 425,3 млн. лв. (97,5 % от годишния разчет), в т.ч. 392,3 млн. лв. по централния бюджет. Разходите за лихви по ДИЗ, управлявани от министерства и ведомства, са в размер на 31,3 млн. лв. (в т.ч. 3,9 млн. лв. са лихвените плащания по заеми с краен бенефициент търговско дружество). Лихвите по вътрешни заеми по държавния бюджет за 2019 г. са в размер на 185,9 млн. лв. (94,4 % от годишния разчет) и представляват основно лихви по емисии на ДЦК на вътрешния пазар.

Вноската на България в общия бюджет на ЕС, изплатена за 2019 г. от централния бюджет, възлиза на 1 193,1 млн. лв., което е в съответствие с действащото през годината законодателство⁴⁰ в областта на собствените ресурси на ЕС.

Предоставените **трансфери/субсидии и временни безлихвени заеми** от държавния бюджет за други бюджети (нето) са в размер на 11 252,9 млн. лв. или 98,0 % от планираните в ЗДБРБ за 2019 г.

- нетните трансфери/субсидии и временни безлихвени заеми, предоставени и възстановени от общините, са в размер на 4 570,6 млн. лв., в т.ч. *бюджетните*

⁴⁰ Решение на Съвета 2014/335/ЕС, Евратом относно системата на собствените ресурси на Европейския съюз, Регламент (ЕС, Евратом) № 608/2014 на Съвета от 26 май 2014 година за определяне на мерки за прилагане на системата на собствените ресурси на ЕС и Регламент (ЕС, Евратом) № 609/2014 на Съвета от 26 май 2014 година относно методите и процедурата за предоставяне на традиционните собствени ресурси, собствените ресурси на база ДДС и на база БНД и относно мерките за удовлетворяване на потребностите от парични средства, изменен с Регламент (ЕС, Евратом) 2016/804 на Съвета от 17 май 2016 година.

взаимоотношения на общините с централния бюджет за 2019 г. възлизат на 4 298,9 млн. лв., в т.ч. обща субсидия за делегирани от държавата дейности 3 351,0 млн. лв., общо трансфери за местни дейности 332,3 млн. лв., целеви субсидии за капиталови разходи в размер на 157,8 млн. лв., получени от общини други целеви трансфери от ЦБ – 457,8 млн. лв. и възстановени трансфери (субсидии) за ЦБ в размер на (-3,6) млн. лева.

- на **здравните и социалноосигурителните фондове** – 5 260,9 млн. лв., което представлява 93,0 % от годишния разчет;

- на **други автономни бюджети (ДВУ, БАН, ССА, БНТ, БНР и БТА)** – 840,2 млн. лева;

- на **сметките за средства от ЕС и ДМП** – 534,9 млн. лв., в т. ч. общият нетен размер на трансферите от ЦБ е 331,6 млн. лв. - за Национален фонд са предоставени 330,6 млн. лв. и за Държавен фонд „Земеделие” – Разплащателна агенция – 1,0 млн. лв., от които 191,2 млн. лв. са предоставени, а 190,2 млн. лв. са възстановени от ДФЗ-РА в централния бюджет.

Бюджетното салдо по държавния бюджет за 2019 г. е отрицателно в размер на 917,6 млн. лева.

1.1 Бюджет на Народното събрание

Към 31.12.2019 г. по бюджета на Народното събрание са отчетени 1,4 млн. лв. **приходи**, при предвидени със ЗДБРБ за 2019 г. – 1,5 млн. лв., което представлява изпълнение от 93,0 %. С най-голям относителен дял (73,0 %) са приходите от продажба на услуги, стоки и продукция, които са в размер на 1,0 млн. лв.

Отчетените **разходи** към 31.12.2019 г. по бюджета на Народното събрание са в размер на 64,8 млн. лв., което представлява 81,8 % спрямо утвърдените със ЗДБРБ за 2019 г. средства за разходи –79,3 млн. лв. Разходите за персонал са 39,0 млн. лв., което е 89,6 % от годишния разчет. Разходите за издръжка по отчетни данни са в размер на 16,3 млн. лв. и представляват 74,0 % от утвърдените средства по закон. Капиталовите разходи, извършени през 2019 г., са в размер на 9,4 млн. лв., което е с 4,2 млн. лв. по-малко от предвидените.

1.2 Бюджет на съдебната власт

Със ЗДБРБ за 2019 г. са предвидени общо **приходи** по бюджета на съдебната власт в размер на 116,0 млн. лв., от тях 100,0 млн. лв. са приходи от съдебни такси. За 2019 г. са отчетени приходи в размер на 109,7 млн. лв. (94,6 % от планираните), от които 91,8 млн. лв. - приходи от съдебни такси. За сравнение, през 2018 г. са отчетени общо неданъчни приходи в размер на 114,9 млн. лв., от които 92,2 млн. лв. - приходи от съдебни такси.

Разходите по бюджета на съдебната власт за 2019 г. са в размер на 693,7 млн. лв. или 98,5 % спрямо планираните за годината 704,3 млн. лв. За сравнение, през 2018 г. са отчетени разходи в размер 600,1 млн. лв., които представляват 101,5 % спрямо определените с годишния закон 591,1 млн. лв. За 2019 г. с най-голям относителен дял в разходите са тези за персонал – 89,5 % (620,9 млн. лв.). Отчетените средства за издръжка са 60,3 млн. лв. при разчетени 74,0 млн. лв., а капиталовите разходи са 12,5 млн. лв. при планирани 26,4 млн. лева.

2. Бюджети на общините

През 2019 г. постъпилите по бюджетите на общините **приходи, помощи и дарения** са в размер на 2 411,6 млн. лв., което е 100,0 % изпълнение на разчетите към ЗДБРБ за 2019 г. Съпоставени с 2018 г. постъпленията нарастват с 60,2 млн. лв. (2,6 %). *Данъчните приходи* възлизат на 1 040,9 млн. лв., 100,7 % спрямо годишния разчет и формират 43,2 % от общия размер на постъпленията. Съпоставени с 2018 г. те нарастват с 51,9 млн. лв.

(5,2 %). Данъчните приходи на общините включват постъпления от патентен данък и данък върху таксиметров превоз на пътници (20,8 млн. лв.), данък върху недвижимите имоти (338,3 млн. лв.), данък върху превозните средства (346,9 млн. лв.), данък при придобиване на имущество по дарения и възмезден начин (313,0 млн. лв.), туристически данък (21,8 млн. лв.), данък върху наследствата (0,1 млн. лв.) и други данъци (0,1 млн. лв.). През 2019 г. с по-добро изпълнение спрямо предходната година са данъкът при придобиване на имущество по дарение и възмезден начин – 109,7 %, туристически данък – 106,6 %, данъкът върху превозните средства – 104,6 %, данъкът върху недвижимите имоти – 102,3 % и патентният данък и данъкът върху таксиметров превоз на пътници – 100,8 %. Спад се наблюдава по отношение на изпълнението спрямо предходната година на данък върху наследствата и други данъци, но поради малкия им относителен дял те не оказват съществено влияние върху изпълнението на общите данъчни приходи. Спрямо разчетите по КФП за 2019 г. по-високо ниво на изпълнение се отчита при данъка при придобиване на имущество по дарение и възмезден начин – 112,3 %. Изпълнението на останалите имуществени данъци (с изключение на данъка върху наследствата и други данъци) за 2019 г. е близко до разчетите по КФП – от 90,3 до 98,9%.

Преобладаваща част (55,8 %) от приходите, помощите и даренията на общините заемат *неданъчните постъпления*, които за 2019 г. са 1 346,2 млн. лв. и представляват 99,2 на сто от предвидените за годината разчети. Съпоставени с 2018 г. те нарастват с 11,7 млн. лв. (0,9 %). С най-голям относителен дял в неданъчните приходи (62,4 %) са постъпленията от общински такси, които са в размер на 840,0 млн. лв., 101,1 % изпълнение на годишните разчети и нарастват със 17,6 млн. лв. (2,1 %) спрямо предходната година. С най-голям относителен дял в постъпленията от общински такси (73,0 %) е таксата за битови отпадъци. През 2019 г. по общинските бюджети са постъпили 612,9 млн. лв. приходи от такса за битови отпадъци, което представлява 102,8 % спрямо разчетите към ЗДБРБ за 2019 г. и с 22,1 млн. лв. (3,7 %) повече спрямо 2018 г. Приходите и доходите от общинска собственост през 2019 г. са в размер на 297,0 млн. лв., 96,9 % от разчетите към ЗДБРБ за 2019 г. и формират 22,1 % от неданъчните приходи, постъпили по общинските бюджети за годината. Съпоставени с 2018 г., те нарастват със 7,2 млн. лв. или 2,5 %. Сред тази група приходи най-добро изпълнение се отчита при нетните приходи от продажби на услуги, стоки и продукция – със 7,7 % повече от годишните разчети по КФП за 2019 г. и с 6,1 % увеличение спрямо предходната 2018 година. По-добро изпълнение спрямо предходната година се отчита при приходите от наеми на имущество и земя, приходите от дивиденди, както и на вноските от приходи на общински предприятия. От неданъчните приходи с най-добро изпълнение се открояват другите неданъчни приходи, които са в размер на 25,6 млн. лв. при разчет по КФП за 2019 г. – 16,7 млн. лв. или изпълнение от 153,5 %, като нарастват с 6,6 % спрямо предходната 2018 година. По-добро изпълнение спрямо предходната година се отчита и при постъпленията от глоби, санкции и наказателни лихви – 100,4 %. Приходите от продажба на нефинансови активи се изпълняват под разчета по КФП за 2019 г. – 82,9 %, като бележат спад (13,2 %) и спрямо предходната 2018 г.

През 2019 г. се отчита добро изпълнение на приходите от концесии – 46,7 млн. лв., което представлява 101,3 % спрямо разчета за годината и 99,2 % спрямо изпълнението им през предходната година.

През 2019 г. по общинските бюджети са постъпили 24,6 млн. лв. приходи от помощи и дарения, което представлява 125,4 % спрямо разчетените за годината 19,6 млн. лв. и 87,9 % спрямо отчетените през 2018 г.

Извършените **разходи** по общинските бюджети през 2019 г. са в размер на 7 020,5 млн. лв., което представлява 114,6 % спрямо разчетените за годината 6 125,6 млн.

лева. В сравнение с 2018 г. разходите се увеличават с 815,5 млн. лв. (13,1 %).

Нелихвените разходи са в размер на 6 983,5 млн. лв., което представлява 114,7 % спрямо годишния разчет. *Текущите нелихвени разходи* са в размер на 5 945,7 млн. лв. (114,1 % спрямо разчета за годината) и бележат увеличение спрямо отчетените за предходната година с 650,5 млн. лв. или с 12,3 %, което се дължи основно на нарастването на разходите за персонал и разходите за издръжка. В структурата на отчетените за 2019 г. текущи нелихвени разходи с най-голям относителен дял са разходите за персонал – 60,7 % (3 607,4 млн. лв.), следвани от тези за издръжка (текуща издръжка, разходи за членски внос, участия в нетърговски организации и дейности и платени данъци, такси и административни санкции) – 32,3 % (1 921,4 млн. лв.), разходите за субсидии – 3,8 % (225,1 млн. лв.) и текущите трансфери, обезщетения и помощи за домакинствата (вкл. стипендии) – 3,2 % (191,9 млн. лв.). В структурата на текущите нелихвени разходи с най-висок процент на изпълнение спрямо разчетите по КФП за 2019 г. са разходите за субсидии 185,1 %. Високото изпълнение на този параграф се дължи на предоставените допълнителни средства на общините от централния бюджет за вътрешноградски и междуселищни превози, както и определяните по решение на общинския съвет средства за предоставяне на субсидии за извършването на тези превози.

В разходите за текуща издръжка с най-висок относителен дял са отчетените разходи за външни услуги – 895,0 млн. лв. (47,1 %), следват средствата за материали, горива и енергия – 490,9 млн. лв. (25,8 %), за текущ ремонт – 253,6 млн. лв. (13,3 %), за храна – 151,0 млн. лв. (7,9 %) и др.

Отчетените към 31.12.2019 г. *капиталови разходи* по бюджетите на общините са в размер на 1 037,8 млн. лв., което представлява 118,4 % спрямо разчетите към ЗДБРБ за 2019 г. и 119,1 % спрямо отчетените през 2018 г. Ръстът спрямо отчета за 2018 г. в размер на 166,1 млн. лв. се дължи на предоставени през второто полугодие на 2018 г. с постановления на Министерския съвет допълнителни целеви средства за обекти на общините, които са усвоени през 2019 г. след приключване на процедурите по Закона за обществените поръчки, за сметка на преходните остатъци.

С най-голям относителен дял от отчетените капиталови разходи – 47,5 % (493,1 млн. лв.) са разходите за основен ремонт на дълготрайни материални активи, следвани от разходите за придобиване на дълготрайни материални активи – 45,4 % (470,8 млн. лв.). От отчетените през 2019 г. от общините капиталови разходи 88,6 % са за местни дейности, за делегираните от държавата дейности - 7,9 %, а за дофинансиране от собствени приходи - 3,5 процента.

Лихвените плащания са в размер на 37,0 млн. лв. (103,2 % спрямо планираните за 2019 година). Лихвите по вътрешни заеми са в размер на 17,4 млн. лв. и са отчетени както следва: 3,2 млн. лв. лихви по емисии на ДЦК (общински), 5,6 млн. лв. лихви по заеми към банки от страната, 5,1 млн. лв. лихви по заеми към др. местни лица и 3,5 млн. лв. други разходи за лихви (за забавено изпълнение по сключени договори, лихви по финансов лизинг и търговски кредити и др.). Отчетените лихви по външни лихви от общинските бюджети за 2019 г. са в размер на 19,6 млн. лева.

Нетните трансфери/субсидии, получени от общините през 2019 г., са в размер на 4 488,0 млн. лева.

Бюджетните взаимоотношения на общините с централния бюджет за 2019 г. възлизат на 4 295,3 млн. лв., в т. ч.:

- обща субсидия за делегирани от държавата дейности – 3 351,0 млн. лв.;
- общо трансфери за местни дейности – 332,3 млн. лв.;
- целева субсидия за капиталови разходи – 157,8 млн. лв.;

- други целеви трансфери от ЦБ – 457,8 млн. лв.;
- възстановени трансфери (субсидии) в ЦБ – (-3,6) млн. лева.

Спрямо утвърдените в ЗДБРБ за 2019 г. бюджетни взаимоотношения на общините с ЦБ – 3 745,8 млн. лв., отчетът показва увеличение от 549,5 млн. лв. или с 14,7 %, което произтича от увеличение на общата субсидия за делегирани от държавата дейности със 116,6 млн. лв., намаление на целевата субсидия за капиталови разходи с 21,3 млн. лв., предоставените целеви трансфери от ЦБ - 457,8 млн. лв. и възстановените в ЦБ трансфери в размер на 3,6 млн. лева. Увеличенията се дължат основно на направените корекции на бюджетните взаимоотношения на общините с ЦБ през 2018 г., с които са им предоставени допълнително средства над предвидените по чл. 50 от ЗДБРБ за 2019 година, както следва:

1. Като обща субсидия за делегирани от държавата дейности – увеличение със 116,6 млн. лв. Средствата са предоставени в изпълнение на разпоредбите на Закона за публичните финанси и на Постановление № 344 на Министерския съвет от 2018 г. за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2019 г., както и в изпълнение на Закона за предучилищното и училищното образование, Закона за закрила на детето, Закона за закрила и развитие на културата, Закона за физическото възпитание и спорта, Закона за социално подпомагане, Закона за защита при бедствия, както и подзаконовата уредба, приета на основание на тези закони. Основните направления на разпределение на средствата са за промяна на натуралните показатели за финансиране на делегираните от държавата дейности във функция „Образование“, промяна на местата в институциите за социална грижа и подкрепа, за познавателни книжки, учебници и учебни комплекти на децата и учениците от 1^{-ви} до 7^{-ми} клас в общинските детски градини и училища, за възстановяване на транспортните разходи или на разходите за наем на педагогическите специалисти, за работа с деца и ученици от уязвими групи, за постигнати резултати от труда на директорите на общински институции от системата на предучилищното и училищното образование, за национални програми в областта на средното образование, за изплащане на стипендии на деца с изявени дарби, за физическо възпитание и спорт.

2. Като целева субсидия за капиталови разходи – намаление в размер на 21,3 млн. лева. Намалението е във връзка с чл. 88 от ЗДБРБ за 2019 г. и е относно трансформация на целевата субсидия за капиталови разходи, определена с чл. 50 от ЗДБРБ за 2019 г. в целеви трансфери за извършване на неотложни текущи ремонти в общините.

3. Като получени от общините целеви трансфери от ЦБ – 458,4 млн. лв. Средствата са преведени в изпълнение на Закона за публичните финанси и на ПМС № 344 от 2018 г. на Министерския съвет за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2019 г., в изпълнение на постановления на Министерския съвет за предоставяне на допълнителни средства по бюджетите на някои общини (ПМС № 41, ПМС № 128, ПМС № 134, ПМС № 164, ПМС № 219, ПМС № 255, ПМС № 348, ПМС № 373, ПМС № 379 от 2019 г.), в изпълнение на решения на Междуправителната комисия за възстановяване и подпомагане към Министерския съвет в случаите на стихийни бедствия и аварии, както и във връзка с чл. 88 от ЗДБРБ за 2019 г. относно трансформацията на целевата субсидия за капиталови разходи в целеви трансфери. Предоставени са средства и за вътрешноградски и междуселищни превози, компенсация на безплатния превоз на учениците до 16-годишна възраст, компенсация на безплатните и по намалени цени пътувания и други.

– *отчетените от общините трансфери между бюджети нето* за 2019 г. са в размер на 282,6 млн. лв., от които получени от министерства и между общини 319,8 млн. лв. и 22,7 млн. лв. от МТСП по програми за временна заетост, и 59,9 млн. лв. предоставени от общините;

– *отчетените от общините трансфери между бюджети и сметки за средства от*

Европейския съюз нето за 2019 г. са в размер на (-145,1) млн. лв., от които 11,7 млн. лв. получени и 156,8 млн. лв. предоставени от общините;

- *получените от общините трансфери от/за държавни предприятия и други лица, включени в КФП* за 2019 г. са в размер на 55,2 млн. лева;
- за 2019 г. *общините са получили трансфери от/за сметки за чужди средства* в размер на 0,3 млн. лева.

В края на 2019 г. общините отчитат отрицателен нетен размер на **временните безлихвени заеми (-24,4)** млн. лв., от които:

- *„Получени/предоставени временни безлихвени заеми от/за централния бюджет /ЦБ/“*. Нетният размер на тези заеми в края на годината е (-8,0) млн. лв. Тук са отчетени получените и погасени от общините безлихвени заеми от ЦБ за финансиране на временни касови разриви по бюджетите им, за рефинансиране на непогасени безлихвени заеми, както и заеми за целите на изпълнение на плановете за финансово оздравяване. През 2019 г. общините са получили 9,8 млн. лв. и са погасили същия размер безлихвени заеми от ЦБ за финансиране на разходи за окончателни плащания по одобрени проекти по Програмата за развитие на селските райони;
- *„Временни безлихвени заеми между бюджети и сметки за средствата от ЕС“*. Тук са отчетени операциите по заемообразното прехвърляне от общините на бюджетните им средства в сметките им за европейски средства с цел авансово финансиране на проекти по програми на ЕС (заеми в рамките на съответната община между нейните сметки). Нетният размер за 2019 г. на тези операции е отрицателен и в размер на (-15,0) млн. лева.
- *„Временни безлихвени заеми от/за държавни предприятия и други сметки, включени в консолидираната фискална програма*. Отчетеният нетен размер е (-1,5) млн. лв., като получените и възстановените заемни средства от ПУДООС са (-3,8) млн. лв., а нетният размер на получените в бюджета безлихвени заеми от сметки за чужди средства е в размер на 2,3 млн. лева.

Външното финансиране по бюджетите на общините включва усвоявания и погашения по външни заеми. То включва постъпления и погашения по договори за общински заеми с чуждестранни кредитори, като нетният му размер е 9,1 млн. лв. През 2019 г. *получените външни заеми* са 51,7 млн. лв. (с 82,1 млн. лв. по-малко от 2018 г.), като средствата са за изпълнение на големи инвестиционни проекти в три общини:

- 43,0 млн. лв. получени средства от Столична община по сключен договор с ЕИБ за финансиране изграждането на третата метролиния, етап 2 в гр. София;
- 7,2 млн. лв. е получен транш от община *Варна* по сключен договор с ЕБВР за финансиране на разходи по проекти „Интегриран градски транспорт на Варна – втора фаза“; „Естетизация и модернизация на градската среда в гр. Варна“ и „Зона за платено улично паркиране и поставяне на зарядни станции за електрически автомобили в гр. Варна“. Общо стойността на договорения заем е 10,1 млн. евро или 19,9 млн. лв.;
- 1,4 млн. лв. получени средства от община Пловдив по сключено през 2014 г. Споразумение за заем от ЕБВР. Общо стойността на договорената сума в споразумението е 14,2 млн. евро, като получаването на средствата по заема започва през 2016 година.

Изплатените главници по външни заеми за годината са в размер на 42,6 млн. лв. (с 5,6 млн. лв. повече спрямо 2018 г.), като те са извършени от пет общини – Столична община – 35,9 млн. лв., Бургас – 2,0 млн. лв., Варна – 1,4 млн. лв.; Пловдив - 3,0 млн. лв. и Ловеч – 0,3 млн. лева. Погашенията основно са на Столична община, които са по заеми за

финансиране на изграждането и удължаването на метрото, за финансиране на инженерната инфраструктура, за дейности по подобряване на качеството на въздуха, за изграждане на интегрална система за отпадъци, както и за рехабилитация на общински улици в гр. София.

В края на 2019 г. **вътрешното финансиране** по бюджетите на общините е в размер на 134,8 млн. лв. и включва нетния размер на операциите по заеми от банки и други лица в страната; операции с общински ценни книжа; събрани средства и извършени плащания за сметка на други бюджети, сметки и фондове; нетно изменение на депозитите и средства по сметки; приватизация; предоставени кредити и временна финансова помощ; придобиване на дялове, акции и съучастия и друго финансиране.

Получените по бюджетите на общините през 2019 г. *заеми от банки в страната* са в размер на 107,1 млн. лв., а погашенията към същите са за 60,8 млн. лв. или нетната сума е положителна и е в размер на 46,3 млн. лв. В сравнение с предходната година, размерът на получените и погасените средства по заеми от банки през 2019 г. е намалял (за сметка на заемите от други лица). Заемните средства са използвани за финансиране на инвестиционни обекти (вкл. за финансиране на проекти по ЕС), както и за финансиране на временен недостиг на средства по бюджетите на общините.

От *други лица в страната* общините са получили заеми в размер на 99,0 млн. лв., а направените погашения са 87,5 млн. лв. Най-голяма част в тази група кредитори има „ФЛАГ“ ЕАД, като получените заеми от общините през 2019 г. от този фонд са 94,9 млн. лв., а погасените заеми към него – 85,7 млн. лева. В сравнение с 2018 г. получените през 2019 г. заеми от ФЛАГ са се увеличили. Със заемите от фонда се финансира изпълнението на европейски проекти, като една част от тях са ползвани за финансиране на допустимите разходи, а другата част са свързани с финансиране на собственото участие на общините в проектите. Друг кредитор от тази група е Фонд „Енергийна ефективност“, с който общините сключват договори за заеми с цел финансиране на проекти за саниране на сгради, общинска собственост и въвеждане на мерки за енергийна ефективност. Общините имат заеми и към „Регионален фонд за градско развитие“ АД за реализиране на инвестиционни обекти.

През 2019 г. община Марица е емитирала дълг в размер на 6,0 млн. лв., а погашенията по емитирани такива през предходни години са извършени от 8 общини и са в размер на 15,7 млн. лв. С най-голям относителен дял на погашенията по облигационните заеми са общините Пловдив, Варна, Сливен и Шумен.

Нетният размер на предоставената/възстановена временна финансова помощ от/на общините през 2019 г. е (-3,0) млн. лева. Тук се отчетени предимно операциите по предоставянето и възстановяването на средства под формата на временни безлихвени заеми на небюджетни организации – читалища и местни инициативни групи.

Нетният размер на предоставените кредити за 2019 г. е в размер на (-0,2) млн. лв.

През годината общините са изразходвали 0,6 млн. лв. за придобиване на дялове и акции, а постъпленията от продажбите на дялове, акции, съучастия и ликвидационни дялове са 0,1 млн. лева.

Нетният размер на събраните средства и извършени плащания от общините за сметка на други бюджети, сметки и фондове е в размер на 19,3 млн. лева.

Другото финансиране /нето/ по общинските бюджети към 31.12.2019 г. е (-37,3) млн. лв., като съществена част от него представлява отчетеното превеждане /резервиране/ на суми по реда на чл. 60 и чл. 64 от Закона за управление на отпадъците по сметката за чужди средства на съответната РИОСВ. Нетният размер за 2019 г. на задълженията и погашенията по финансов лизинг и търговски кредити, като форми на дълг, е в размер на (-0,3) млн. лева.

Постъпленията от приватизация в общинските бюджети през 2019 г. са 1,4 млн. лв., като по-голяма част от средствата са отчетени от общините Варна и Велико Търново.

Бюджетните наличности (банкова и касова) в края на 2019 г. са в размер на 991,4 млн. лв. (със 108,4 млн. лв. са намалели спрямо 2018 г.). От тях наличностите по левови и валутни сметки са 935,8 млн. лв.; средствата по депозитни сметки са 55,6 млн. лв. и касовите наличности са в размер на 0,07 млн. лв. От общия размер на наличностите 664,4 млн. лв. (67,0 %) са в местните дейности. Останалите 327,0 млн. лв. (33,0 %) са отчетени в делегираните от държавата дейности.

По отчетни данни към 31.12.2019 г. **просрочените задължения** на общините са в размер на 171,8 млн. лв. и са формирани от 144 общини (54,3 % от общия брой). Спрямо края на 2018 г. се отчита увеличение с 49,5 млн. лева.

В делегираните от държавата дейности просрочените задължения са 3,6 млн. лв. и са отчетени от 46 общини, като спрямо края на 2018 г. са намалели с 0,2 млн. лева.

В местните дейности просрочените задължения към края на 2019 г. са в размер на 168,1 млн. лв. и са отчетени от 138 общини. В сравнение с края на 2018 г. просрочените задължения в тези дейности се увеличават с 49,8 млн. лева.

Основните причини за отчетените просрочени задължения по общинските бюджети са: ниският размер на изпълняваните собствени приходи, както и на ниския приходен капацитет в някои общини; наличие и обслужване на просрочени задължения от предходни години, които утежняват изпълнението на бюджета през текущата година; възникнали разходи в резултат на изпълнение на дейности по различни оперативни програми и проекти, които не са признати, както и наложени финансови корекции; извършени неотложни разходи по поддържане и ремонт на остарялата материално-техническа база, пътна, техническа и ВиК инфраструктура.

Просрочените вземания на общините към 31.12.2019 г. са в размер на 290,1 млн. лв. и са отчетени от 247 общини. В сравнение с края на 2018 г. просрочените вземания са нараснали с 8,3 млн. лв. С най-голям относителен дял са просрочените публични общински вземания - 162,5 млн. лв. или 56,0 на сто от общия размер на просрочените вземания. В много общини са предприети мерки за събиране на дължимите вземания – разпратени са предупредителни писма и покани за доброволно плащане, сключени са допълнителни споразумения за разсрочени плащания и други.

3. Бюджети на социалноосигурителните фондове

3.1 Бюджет на държавното обществено осигуряване

Общата сума на **приходите** по бюджета на държавното обществено осигуряване (ДОО) за 2019 г. възлиза на 7 739,2 млн. лв., което представлява 102,8 % спрямо заложените в Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2019 г. (ЗБДОО) 7 528,1 млн. лева. Най-голям е дялът на приходите от осигурителни вноски (97,7 % от общите приходи), които за отчетния период са в размер на 7 559,9 млн. лв. Изпълнението на приходите от осигурителни вноски спрямо заложените в ЗБДОО за 2019 г. е 101,2 %. Съпоставени с 2018 г., приходите от осигурителни вноски по бюджета на ДОО нарастват със 787,5 млн. лв. (11,6 %).

Факторите, които оказват влияние върху състоянието на приходите през 2019 г., са следните:

- ◆ увеличеният размер на максималния осигурителен доход за всички осигурени лица от 2 600 лв. на 3 000 лв.;

- ◆ запазване равнищата на минималните осигурителни доходи по основните икономически дейности и квалификационни групи професии от 2018 г., с изключение на позициите, които са под новия размер на минималната работна заплата за 2019 г. (560 лв.),

които бяха приравнени на нея. Това доведе до средно нарастване на минималните осигурителни доходи през 2019 г. с около 4,7 на сто спрямо 2018 година.

Отчетените неданъчни приходи за 2019 г. по бюджета на ДОО възлизат на 179,4 млн. лв., като преобладават приходите, постъпили по чл. 4б, чл. 4в, чл. 69б от КСО и § 154 от ПЗР към ЗИД на КСО или от избора за промяна на осигуряване от универсален пенсионен фонд във фонд „Пенсии“, съответно фонд „Пенсии за лицата по чл. 69“ на ДОО и от професионален пенсионен фонд във фонд „Пенсии“ на ДОО. Приходите от глоби, санкции и наказателни лихви са в размер на 24,6 млн. лева.

Размерът на извършените **разходи** за 2019 г. по бюджета на ДОО е 11 656,5 млн. лв., което представлява 99,2 % от предвидените в ЗБДОО за 2019 г. средства. Спрямо предходната година общо разходите по бюджета на ДОО са с 477,6 млн. лв. (4,3 %) повече. От структурна гледна точка с най-голям относителен дял в общите разходи са разходите за пенсии, обезщетенията и помощи, изплащани на основание Кодекса за социално осигуряване – общо 11 535,1 млн. лв. или 99,0 % от общия размер на разходите за годината.

Отчетените разходи за **пенсии** по бюджета на ДОО за 2019 г. възлизат на 9 860,5 млн. лв., което е с 404,6 млн. лв. повече спрямо 2018 г. През 2019 г. бяха реализирани следните мерки в сферата на пенсионната политика - от 1 юли 2019 г. бяха увеличени всички пенсии, отпуснати до 31 декември 2018 г., с 5,7 % и беше увеличен максималният размер на получаваните една или повече пенсии на 1 200 лв. Отчетените разходи за увеличение на пенсиите са в размер на 272,3 млн. лв., а ефектът от изменението на максималния размер на пенсия от 910 на 1200 лв. от 1 юли 2019 г. е в размер на 71,0 млн. лв. През 2019 г. за Великден и Коледа бяха изплатени добавки към пенсиите на пенсионерите с най-ниски пенсии, като необходимите средства за тях в размер на 103,9 млн. лв. бяха осигурени за сметка на преструктуриране на разходите и трансферите по централния бюджет за 2019 г.

Отчетените разходи за **краткосрочни обезщетения и помощи по КСО** са в размер на 1 674,6 млн. лева. Спрямо миналата година изплатените обезщетения по КСО са с 62,5 млн. лв. (3,9 %) повече.

3.2 Бюджет на Учителски пенсионен фонд

Отчетените приходи по бюджета на Учителския пенсионен фонд (УПФ) за 2019 г. са в размер на 74,1 млн. лв. или изпълнението им възлиза на 98,5 % от предвидените за 2019 г. Постъпленията от осигурителни вноски през 2019 г. са в размер на 62,5 млн. лв. или 119,0 % спрямо отчетените през 2018 г. Отчетените неданъчни приходи за 2019 г. са в размер на 11,5 млн. лв. или изпълнението им възлиза на 101,1 %, като отчетените приходи почти изцяло са от лихви по ДЦК от портфейла на УПФ.

Общите разходи по бюджета на УПФ за 2019 г. са в размер на 40,26 млн. лв. или 88,1 % от планираните. От тях са изплатени пенсии и добавки от УПФ в размер на 40,23 млн. лв. и 0,03 млн. лв. са изразходвани за други финансови услуги.

През 2019 г. по бюджета на УПФ са получени погашения по падежирали ДЦК в размер на 77,8 млн. лв., а новопридобитите ДЦК са в размер на 26,2 млн. лева.

3.3 Бюджет на фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите“

Приходите по бюджета на фонд ”Гарантирани вземания на работниците и служителите” (ФГВРС) за 2019 г. са в размер на 4,66 млн. лв., което е 103,5 % спрямо предвидените в бюджета на фонда за 2019 г. Основната част от тях (99,2 %) са приходи от

лихви от ДЦК, които са в размер на 4,62 млн. лв. Приходите от вноски са 0,02 млн. лв. и представляват вноски от работодатели за минали периоди.

Общите **разходи** по бюджета на ФГВРС за 2019 г. са в размер на 4,7 млн. лв. при предвидени 1,9 млн. лева. От изразходваната сума за гарантирани вземания на работниците и служителите са платени 4,5 млн. лв.

През 2019 г. по сметките на ФГВРС са получени погашения по ДЦК в размер на 49,1 млн. лв., а закупените ДЦК са в размер на 28,9 млн. лева.

3.4 Бюджет на Националната здравноосигурителна каса

Общият размер на събраните **приходи** по бюджета на НЗОК за 2019 г. възлиза на 2 946,9 млн. лв., което представлява 103,0 % спрямо предвидените със Закона за бюджета на НЗОК (ЗБНЗОК) за 2019 г. – 2 862,0 млн. лева. Постъпленията от здравноосигурителни вноски са в размер на 2 924,5 млн. лв., 102,9 % изпълнение на утвърдените със ЗБНЗОК за 2019 г. средства в размер на 2 842,3 млн. лева. Събраните неданъчни приходи за 2019 г. са 22,4 млн. лв., 113,5 % спрямо заложените в ЗБНЗОК за 2019 г., като основната част от тях са приходи от глоби, санкции и наказателни лихви.

Полученият трансфер от МЗ за финансиране на разходите за лекарствени продукти – ваксини и дейности по прилагането им за здравните дейности по чл. 82, ал. 2, т. 3 от Закона за здравето (ЗЗ); за дейности за здравнонеосигурени лица, включващи: комплексно диспансерно (амбулаторно) наблюдение при пациенти с кожно-венерически и психиатрични заболявания; интензивно лечение; дейности по чл. 82, ал. 1, т. 2 от ЗЗ и за сумите по чл. 37, ал. 6 от Закона за здравното осигуряване е в размер на 55,0 млн. лв., което представлява 127,9 % спрямо заложените със ЗБНЗОК за 2019 г. средства в размер на 43,0 млн. лева.

Отчетените **разходи** за 2019 г. са в размер на 4 321,3 млн. лв. и представляват 99,5 % от предвидените в ЗБНЗОК за 2019 г. 4 344,9 млн. лева. Най-голям относителен дял (97,4 %) заемат здравноосигурителните плащания, които възлизат на 4 208,9 млн. лв. и представлява 99,2 % от предвидените със ЗБНЗОК за 2019 г. Разпределението по отделни видове здравноосигурителни плащания е, както следва:

- ✓ *първична извънболнична медицинска помощ* – 226,3 млн. лева;
- ✓ *специализирана извънболнична медицинска помощ* – 249,3 млн. лева;
- ✓ *дентална помощ* – 164,6 млн. лева;
- ✓ *медико-диагностична дейност* – 89,1 млн. лева;
- ✓ *лекарствени продукти, медицински изделия и диетични храни за домашно лечение на територията на страната* – 748,2 млн. лева;
- ✓ *лекарствени продукти за лечение на злокачествени заболявания в условията на болнична медицинска помощ* – 383,7 млн. лева;
- ✓ *медицински изделия, прилагани в болничната помощ* – 101,3 млн. лева;
- ✓ *болнична медицинска помощ* – 1 987,2 млн. лева;
- ✓ *други здравноосигурителни плащания* – 259,2 млн. лева.

Като здравноосигурителни плащания следва да се третираат и преведените 106,8 млн. лв. трансфери по договори за извършване на медицински услуги към първостепенни разпоредители с бюджет, в структурата на които има лечебни заведения по чл. 5 от Закона за лечебните заведения. Заедно с преведените трансфери усвоените средства за здравноосигурителни плащания възлизат на 4 315,8 млн. лв.

За 2019 г. са отчетени плащания в размер на 55,0 млн. лв. от предоставения трансфер от Министерството на здравеопазването за дейности за здравнонеосигурени лица, лекарствени продукти и за потребителска такса.

По бюджета на НЗОК за 2019 година са утвърдени 53,4 млн. лв. за административни разходи на институцията, които включват разходите за персонал и за текуща издръжка. Отчетените разходи са в размер на 53,0 млн. лв., което представлява 99,2 % от годишния разчет. Относителният дял на усвоените средства за административни разходи е 1,2 на сто от отчетените общи разходи за годината.

Трансферите за здравно осигуряване на лицата, които се осигуряват за сметка на държавния бюджет, за 2019 г. са в размер на 1 394,6 млн. лв., което е на нивото на предвидените по закон средства.

4. Бюджети по чл. 13, ал. 3 на Закона за публичните финанси и бюджет на Селскостопанска академия

4.1 Държавни висши училища

Приходите и помощите на ДВУ за 2019 г. възлизат на 352,2 млн. лв., което е повече с 13,5 млн. лв. (4,0 %) спрямо отчетените през 2018 г. Спрямо разчетите към ЗДБРБ за 2019 г. изпълнението е 104,1 %. Основна част от тях – 348,8 млн. лв. са неданъчните приходи, а 3,4 млн. лв. са получени помощи.

Неданъчните приходи нарастват спрямо 2018 г. с 15,0 млн. лв. или 4,5 %. Преобладаващата част от тях (324,4 млн. лв.) представляват нетни приходи от продажба на услуги, стоки и продукция и се формират от семестриални такси за обучение на студентите, докторантите и специализантите, както и от приходите по договори за научно-изследователска дейност, проекти на държавните висши училища и др. Тези постъпления представляват 92,1 % от реализираните общо приходи за годината.

Приходите от наеми на имущество и земя, реализирани от ДВУ, възлизат на 32,7 млн. лв. и представляват 9,3 % от реализираните общи приходи за 2019 година.

Получените помощи от ДВУ през 2019 г. са в размер на 3,4 млн. лв., в т.ч. 1,8 млн. лв. от страната и 1,6 млн. лв. от чужбина.

Разходите по бюджетите на ДВУ за 2019 г. възлизат на 868,3 млн. лв., което представлява 102,5 % спрямо предвидените в разчетите към ЗДБРБ за 2019 г. Сравнени с 2018 г., разходите на ДВУ бележат увеличение със 100,2 млн. лв. (13,0 %). От общата сума на разходите 598,4 млн. лв. (68,9 %) са разходите за персонал, като спрямо 2018 г. нарастват с 10,2 %. Втори по големина дял заемат разходите за издръжка – 148,6 млн. лв. (17,1 %), следвани от капиталовите разходи 66,2 млн. лв. (7,6 % от всички разходи) и разходите за стипендии – 53,6 млн. лв. (6,2 %).

Отчетените задължения към доставчици към 31 декември 2019 г. на *държавните висши училища, финансирани от Министерството на образованието и науката*, са в размер на 11,5 млн. лв. при предвидени със ЗДБРБ за 2019 г. – 15,0 млн. лв. Отчетените за 2019 г. задължения към доставчици на *държавните висши военни училища, финансирани от Министерството на отбраната*, са в размер на 0,2 млн. лв. и са под определените със ЗДБРБ за 2019 г. допустими максимални размери на тези задължения (1,0 млн. лв.).

4.2 Българска академия на науките

Отчетените **приходи и помощи** в системата на БАН към 31.12.2019 г. са в размер на 35,3 млн. лв. или 113,0 % спрямо заложените разчети от 31,2 млн. лв. към ЗДБРБ за 2019 г. По-голямата част е от реализирани приходи от продажба на услуги, стоки и продукция (88,5 %), и постъпват по линия на международни програми, проекти и по

договори за научни разработки. Основна част от реализираните собствени приходи на подразделенията в системата на БАН са в резултат от участието в международни проекти за научни разработки. Голяма част от тези приходи са свързани с конкретни договорни задължения и не могат да се използват за общоакадемични нужди.

Извършените **разходи** по бюджета на БАН за 2019 г. са в размер на 149,0 млн. лв. и представляват 111,5 % спрямо предвидените в разчетите към ЗДБРБ за 2019 г. Най-голям дял заемат разходите за персонал (72,6 %), следвани от средствата за издръжка – 21,1 % и за капиталови разходи – 5,0 на сто.

Отчетените **задължения към доставчици** към 31.12.2019 г. на БАН са в размер на 0,6 млн. лв. и са под определените със ЗДБРБ за 2019 г. допустими максимални размери на тези задължения (2,8 млн. лв.).

4.3 Селскостопанска академия

Приходите и помощите на ССА за 2019 г. възлизат на 15,7 млн. лв. По-голямата част е от реализирани приходи от продажба на услуги, стоки и продукция (88,9 %). Спрямо предходната година приходите на ССА са нараснали с 4,1 млн. лв. (35,0 %).

Разходите по бюджетите на ССА за 2019 г. възлизат на 43,8 млн. лв.

За 2019 г. са отчетени 42,8 млн. лв. *текущи разходи*. Разходите за персонал са в размер на 29,8 млн. лв. и представляват 69,8 % от текущите разходи.

Отчетените разходи за издръжка на ССА са в размер на 12,9 млн. лв., 30,1 % от текущите разходи.

Отчетените *капиталови разходи* са в размер на 1,0 млн. лева.

4.4 Българско национално радио

По бюджета на Българското национално радио (БНР) за 2019 г. са отчетени **приходи** общо в размер на 1,8 млн. лв., което представлява 87,3 % от заложените приходи в разчетите към ЗДБРБ за 2019 г. – 2,1 млн. лв. Спрямо 2018 г. неданъчните приходи са с 0,4 млн. лв. повече или ръст от 26,8 %.

По-ниският процент изпълнение на приходите за 2019 г. спрямо разчета се дължи на отчетени по-ниски постъпления от рекламна дейност, които формират основния дял приходи по бюджета на обществената медия.

Отчетените приходи са постъпления от продажби на услуги, стоки и продукция /реклама, спонсорство, технически услуги, съвместни проекти, приходи от концертна дейност, издателска и лицензионна дейност и др./, наеми на имущество и др.

Отчетените по бюджета на БНР **разходи** са в размер на 46,6 млн. лв., което представлява 99,3 % от предвидените разходи в разчетите към ЗДБРБ за 2019 г. – 47,0 млн. лв.

Българското национално радио съставя, изпълнява, приключва и отчита бюджет съгласно чл. 70, ал. 1 от Закона за радиото и телевизията (ЗРТ).

За периода са отчетени 42,9 млн. лв. *текущи нелихвени разходи* за осъществяването на основната дейност на БНР. Разходите за персонал са в размер на 28,2 млн. лв. и представляват 65,8 % от текущите разходи.

Отчетените разходи за издръжка на БНР са в размер на 14,6 млн. лв., 34,2 % от текущите разходи.

Отчетените *капиталови разходи* са в размер на 3,8 млн. лв. или 97,2 % от предвидените разходи в разчетите към ЗДБРБ за 2019 г. Средствата са усвоени за основен ремонт и придобиване на дълготрайни материални и нематериални активи, с оглед осъществяването на техническо и технологично обновление на производствено-студийната база за осъществяване на цялостния работен процес на подготовка и излъчване

на радиопрограмите, и за подобряване покритието на страната с програмите на Българското национално радио.

За отчетния период средствата са усвоени за реализирането на основните цели и дейности на БНР по подготовката, създаването и разпространението на национални и регионални програми съгласно разпоредбите на Закона за радиото и телевизията.

Общият обем на излъчената от БНР програма е 96 913 часа и представлява 99,8 % изпълнение на планирания обем радиопрограма за 2019 г.

При утвърден допустим максимален размер на задължения 2,0 млн. лв. съгласно чл. 54, ал. 1 от ЗДБРБ за 2019 г., **задълженията на БНР към доставчици** са в размер на 3,9 млн. лв. и представляват задължения за: такси за разпространение на програмите – 3,2 млн. лв.; разходи за издръжка – 0,7 млн. лв. (разходи за вода, горива и енергия, разходи за телекомуникационни и пощенски услуги, за материали и др.)

Общо утвърдените **бюджетни взаимоотношения на БНР с централния бюджет** за 2019 г. са в размер на 45,0 млн. лв., в т. ч.: 44,3 млн. лв. съгласно чл. 48, т. 1 от ЗДБРБ за 2019 г. и 0,7 млн. лв. одобрени допълнителни трансфери по реда на чл. 109, ал. 3 от Закона за публичните финанси (0,3 млн. лв. съгласно Постановление № 52 на Министерския съвет от 2019 г. за приемане на план-сметка за разходите по подготовката и произвеждането на изборите за членове на Европейския парламент от Република България през 2019 г.; 0,4 млн. лв. съгласно Постановление № 210 на Министерския съвет от 2019 г. за приемане на план-сметка за разходите по подготовката и произвеждането на първи и втори тур на изборите за общински съветници и за кметове през 2019 г.).

За отчетния период е усвоена сума в размер на 45,0 млн. лв. или 100,0 % от размера на утвърдените бюджетни взаимоотношения на БНР с централния бюджет.

4.5 Българска национална телевизия

По бюджета на БНТ за 2019 г. са отчетени **приходи** в размер на 6,1 млн. лв., което представлява 80,8 % от разчетените към ЗДБРБ за 2019 г. приходи от 7,5 млн. лева. Съгласно разпоредбите на Закона за радиото и телевизията в приход на бюджета на БНТ постъпват собствени приходи от реклама, спонсорство, дарения, лихви и др. приходи, свързани с дейността на националната телевизия.

Спрямо 2018 г. *неданъчните приходи* са с 0,6 млн. лв. по-малко. По-ниският процент изпълнение на приходите се дължи на отчетени по-ниски постъпления от рекламна дейност.

Българската национална телевизия съставя, изпълнява, приключва и отчита бюджет съгласно чл. 70, ал. 1 от Закона за радиото и телевизията.

Отчетените по бюджета на БНТ за 2019 г. **разходи** са в размер на 74,3 млн. лв., което представлява 98,0 % от предвидените в разчета към ЗДБРБ за 2019 г.

За 2019 г. са отчетени 56,3 млн. лв. *текущи нелихвени разходи*, 0,05 млн. лв. *разходи за лихви* и 17,9 млн. лв. *капиталови разходи*.

За отчетния период разходите за персонал са в размер на 30,7 млн. лв. и представляват 54,5 % от текущите нелихвени разходи. Отчетените разходи за издръжка на БНТ са в размер на 25,6 млн. лв. Голяма част от тях са отчетени за периода разходи за: възнаграждения за авторски и сродни права на колективни сдружения – 6,0 млн. лв.; услуги и наеми за предавания – 4,4 млн. лв.; външни продукции – 2,5 млн. лв.; отстъпени права за закупуване на програми с лицензионен срок до 1 година – 2,8 млн. лв.; международни трасета и унилатерали – 1,6 млн. лв.; информационни услуги – 0,6 млн. лв.

По бюджета на БНТ в частта на финансирането са отчетени задължения по търговски кредит 2,5 млн. лв. (задължения за отстъпени права за чужди филми и програми) и погашения по търговски кредит в размер на 3,0 млн. лв. /2,7 млн. лв. погашения на задължения по договори от предходната година за такси за разпространение на програмите на БНТ и 0,3 млн. лв. за отстъпени права за чужди филми и програми и за

придобиване на транспортни средства. В разпределението на разходите по бюджета на обществената медия е включен преходният остатък за 2018 г. /съгл. чл. 70, ал. 6 от ЗРТ/ в размер на 0,8 млн. лв.

За отчетния период средствата са усвоени за реализирането на основните цели и дейности на БНТ по подготовката, създаването и разпространението на телевизионни програми съгласно разпоредбите на Закона за радиото и телевизията.

Обемът на излъчената от БНТ програма е 35 040 часа и представлява 100,0 % изпълнение на планирания годишен обем телевизионна програма /часове/ за 2019 г.

При утвърден допустим максимален размер на задължения 10,0 млн. лв. съгласно чл. 54, ал. 1 от ЗДБРБ за 2019 г., **задълженията на БНТ към доставчици** са в размер на 27,7 млн. лв. и представляват задължения за: такси за разпространение на телевизионни програми – 20,2 млн. лв.; отстъпени права за излъчване на чужди програми – 2,5 млн. лв.; авторски и сродни права на сдруженията за колективно управление на права – 0,8 млн. лв.; вътрешна телевизионна продукция – 1,4 млн. лв.; външни продукции – 0,3 млн. лв.; отстъпени права за излъчване на спортни предавания – 0,2 млн. лв. текуща издръжка – 1,0 млн. лв. и капиталови разходи за придобиване на оборудване, съоръжения за телевизионно производство – 1,3 млн. лева.

Общо утвърдените **бюджетни взаимоотношения на БНТ с централния бюджет** за 2019 г. са в размер на 68,9 млн. лв., в т. ч.: 67,7 млн. лв. съгласно чл. 48, т. 2 от ЗДБРБ за 2019 г. и 1,2 млн. лв. одобрени допълнителни трансфери по реда на чл. 109, ал. 3 от Закона за публичните финанси (0,5 млн. лв. съгласно Постановление № 52 на Министерския съвет от 2019 г. за приемане на план-сметка за разходите по подготовката и произвеждането на изборите за членове на Европейския парламент от Република България през 2019 г.; 0,7 млн. лв. съгласно Постановление № 210 на Министерския съвет от 2019 г. за приемане на план-сметка за разходите по подготовката и произвеждането на първи и втори тур на изборите за общински съветници и за кметове през 2019 г.).

За отчетния период е усвоена сума в размер на 68,9 млн. лв. или 100,0 % от размера на утвърдените бюджетни взаимоотношения на БНТ с централния бюджет.

4.6 Българска телеграфна агенция

Общият размер на **приходите** за 2019 г. на Българската телеграфна агенция е 1,6 млн. лв. или 99,5 % от предвидените за годината. Основните приходи са осъществени от продажби на информационни продукти и услуги.

Отчетените общи **разходи** за 2019 г. по бюджета на БТА са в размер на 7,5 млн. лв., което представлява 104,0 % спрямо предвидените разходи с разчетите към ЗДБРБ за 2019 г. С най-голям относителен дял от общите разходи (77,8 %) са разходите за персонал – 5,8 млн. лева. Разходите за издръжка за 2019 г. са в размер на 1,4 млн. лв.

Капиталовите разходи са в размер на 0,3 млн. лева.

Със ЗДБРБ за 2019 г. е утвърден максимален размер на задълженията към доставчици от 0,02 млн. лв. (20,0 хил. лв.), като към 31.12.2019 г. БТА отчита 0,1 млн. лв. (108,0 хил. лв.) **задължения към доставчици**.

Общо утвърдените **бюджетни взаимоотношения на БТА с централния бюджет** за 2019 г. са в размер на 5,7 млн. лв., в т. ч. 5,175 млн. лв. съгласно чл. 48, т. 3 от ЗДБРБ за 2019 г., 0,2 млн. лв. одобрен допълнителен трансфер с ПМС № 109 от 2019 г. и 0,2 млн. лв. съгласно Постановление № 210 на Министерския съвет от 2019 г. за приемане на план-сметка за разходите по подготовката и произвеждането на първи и втори тур на изборите за общински съветници и за кметове през 2019 г. Отчетените трансфери са в размер на 5,7 млн. лв. или 100,0 % от размера на утвърдените бюджетни взаимоотношения на БТА с централния бюджет.

5. Сметки за средствата от Европейския съюз на бюджетни организации

5.1 Сметка за средствата от Европейския съюз на Национален фонд към Министерство на финансите

Дирекция „Национален фонд” е Сертифициращ орган и орган, отговорен за получаване на средствата от Структурните фондове и Кохезионния фонд (СКФ) на Европейския съюз (ЕС) през програмния период 2007–2013 г. съгласно Решение на Министерския съвет № 988/27.12.2005 г., както и по двустранните програми за трансгранично сътрудничество по външните граници на ЕС (ПТСВГ), финансирани от Инструмента за предприеждинителна помощ (ИПП), съгласно Решение на Министерския съвет № 523 от 31.07.2007 г. Също така, съгласно Решение на Министерския съвет № 792/19.12.2013 г. НФ е определен за Сертифициращ орган и орган, отговорен за получаване на средствата по програмите, финансирани със средствата от Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР), Европейския социален фонд (ЕСФ), Кохезионния фонд (КФ), Инициативата за младежка заетост (ИМЗ) и Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица (ФЕПНЛ), както и по ПТСВГ, финансирани от (ИПП II) с Решение на Министерския съвет № 156 от 21.03.2014 г.

Дирекцията изпълнява функциите на централен съкровищен орган по програма ФАР и Преходния финансов инструмент (ПФИ), Разплащателен орган по КФ (Регламент 1164/94)/ИСПА и на Компетентен орган по програма САПАРД.

Дирекция „Национален фонд” е определена за разплащателен орган по Българо-швейцарската програма за сътрудничество за намаляване на икономическите и социалните неравенства в рамките на разширения Европейски съюз (БШПС). Също така изпълнява функциите на централен съкровищен орган за средствата и сертификацията на разходите по Норвежкия финансов механизъм (НФМ) 2009-2014 г. и Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство (ФМ на ЕИП) 2009-2014 г., както и за новия програмен период 2014–2021 г.

В съответствие с годишните закони за държавния бюджет средствата от помощта и съответното националното съфинансиране по СКФ на ЕС за програмните периоди 2007–2013 г. и 2014–2020 г., предприеждинителните инструменти, ПФИ, ПТСВГ на ЕС за периоди 2007–2013 г. и 2014–2020 г., БШПС, НФМ и ФМ на ЕИП 2009–2014 г. и 2014–2021 г. се осигуряват чрез сметка за средства от ЕС на Национален фонд към министъра на финансите.

Изпълнението на проектите по програмите, съфинансирани със средства от ЕС, се извършва от Изпълнителните агенции/Управляващите органи/Програмните оператори/Междинните органи. За целите на касовата отчетност всички активи, пасиви, съответно приходи и разходи на Изпълнителните агенции/Управляващите органи /Програмни оператори/Междинните органи се консолидират в сметката за средства от ЕС на Националния фонд към министъра на финансите, независимо че са организационно и юридически част от структурата на други министерства и ведомства.

По сметките на НФ през 2019 г. са постъпили приходи (нето) на стойност 1 608,2 млн. лв. по програмите, съфинансирани от Структурните и Кохезионния фондове на ЕС за финансовата рамка 2007 – 2013 г., по програмите, съфинансирани от Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд (включително Инициативата за младежка заетост), Кохезионния фонд и ФЕПНЛ на ЕС за финансовата рамка 2014–2020 г., ФМ на ЕИП 2009–2014 г. и 2014–2021 г., НФМ 2009–2014 г. и 2014–2021 г., ПТСВГ на ЕС за периода 2014–2020 г. и БШПС, като в тази сума са включени и отразените (нето) в отчетността на НФ операции по постъпването в банковите бюджетни сметки на Министерството на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ) на чуждото съфинансиране от страните-партньори по

ПТКСВГ на ЕС и изплатените средства от получения ресурс към бенефициенти извън страната. Спрямо заложените приходи в план-сметката на НФ изпълнението е 106,8 процента.

Равномерността на постъпване на средствата от ЕС и другите донори зависи основно от скоростта и ритмичността на усвояване на средствата от Управляващите органи/Програмните оператори, срока за сключване на договори с изпълнители по проектите, както и спецификата на самите проекти. Следва да се има предвид, че при възстановяване на разходите по оперативните програми в периода 2014-2020 Европейската комисия (ЕК) задържа текущо 10 % от стойността на заявените разходи през счетоводна година, които се очаква да бъдат възстановени от ЕК при годишното уравниване на сметките.

Извършените разходи (нето) за 2019 г. чрез сметките на НФ възлизат на 620,8 млн. лева. По видове разходи изпълнението е както следва: 71,69 % от общата стойност са капиталови трансфери, 26,80 % са субсидии, 1,50 % предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина и 0,01 % - издръжка.

Трансферите (нето), временните безлихвени заеми (нето) и временна възмездна финансова помощ за разглеждания период са на стойност 1 500,7 млн. лв. (включват предоставените трансфери към бенефициенти по Оперативните програми (ОП) на ЕС - програмен период 2014 – 2020 г., ПТКСВГ за периода 2014 – 2020 г., ФМ на ЕИП и 2009 – 2014 г., НФМ 2009 – 2014 г. и за периода 2014–2021 г. и БШПС, както и възстановени трансфери от бенефициенти-бюджетни организации за неувоени средства по приключили проекти, недопустими разходи или други надплатени средства. В консолидираната отчетност на НФ са отразени и трансферите (нето) към бенефициенти – бюджетни организации в страната, които са за сметка на средства, предоставени от държавите-партньори по ПТКСВГ. Спрямо заложените разходи и трансфери в план-сметката на НФ за 2019 г. изпълнението е 83,3 процента.

Във връзка с изпълнение на ОП - програмен период 2014 – 2020 г., ЕИП и НФМ 2014–2021 г., БШПС и ПТКСВГ 2014 – 2020 г. по сметките на НФ са получени трансфери от централния бюджет на стойност 330,6 млн. лева.

Общата сума от други приходи, постъпили по сметките на НФ, е 0,3 млн. лв., като в тази сума влизат и натрупаните лихви в резултат на управлението на свободните средства в обслужващите търговски банки, както и получени лихви за забава.

Наличностите по сметката за средства от ЕС на НФ към 31.12.2019 г. възлизат на 3 059,4 млн. лв. (в отчета на НФ са включени и наличностите на „Фонд мениджър на финансови инструменти в България“ (Фонд на фондовете), които са на стойност 233,3 млн. лв.), като в БНБ наличните средства са 3 055,2 млн. лв., а в търговските банки (УниКредит Булбанк АД и Банка ДСК ЕАД) са 4,2 млн. лева.

Структурни и Кохезионния фондове 2007 – 2013 г.

Във връзка с приключване на Оперативните програми, съфинансирани от СКФ 2007-2013 г., през отчетния период са получени окончателни плащания на обща стойност 36,0 млн. лева.

През 2019 г. са постъпили (нето) възстановени суми от бенефициенти по сметките на Национален фонд на стойност на 0,9 млн. лева.

През отчетния период е възстановено авансово финансиране, предоставено по реда на ДДС 6/2011 г. на бенефициенти - бюджетни организации на стойност на 3,7 млн. лева.

Европейски фонд за регионално развитие, Европейски социален фонд (включително Инициативата за младежка заетост), Кохезионния фонд и ФЕПНЛ на Европейския съюз за финансова рамка 2014 – 2020 г.

Общо получените средства през 2019 г. са 1 631,5 млн. лв., включващи годишни аванси и възстановени средства по изпратени заявления за плащане към ЕК, са разпределени както следва:

- ОП „Иновации и конкурентоспособност” – 279,7 млн. лв.;
- ОП „Добро управление” – 62,4 млн. лв.;
- ОП „Транспорт и транспортна инфраструктура” – 254,9 млн. лв.;
- ОП „Околна среда 2014 – 2020 г.“ – 230,0 млн. лв.;
- ОП „Развитие на човешките ресурси 2014 - 2020 г.” – 291,5 млн. лв.;
- Инициативата за младежка заетост – 21,3 млн. лв.;
- ОП „Региони в растеж“ – 375,1 млн. лв.;
- ОП за храни и/или основно материално подпомагане от Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица в България за периода 2014 – 2020 г. – 44,9 млн. лв. и
- ОП „Наука и образование за интелигентен растеж” – 71,7 млн. лева.

Направените разходи (нето) по Оперативни програми и трансферите (нето) към бюджетни организации и операции с активи за 2019 г. са на стойност 2 107,1 млн. лв., като разпределението по Оперативни програми е следното:

- ОП „Развитие на човешките ресурси 2014 - 2020 г.” – 367,8 млн. лв.;
- Инициативата за младежка заетост – 8,8 млн. лв.;
- ОП за храни и/или основно материално подпомагане от Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица в България за периода 2014 – 2020 г. – 42,5 млн. лева;
- ОП „Иновации и конкурентоспособност” – 288,9 млн. лв.;
- ОП „Добро управление” – 76,9 млн. лв.;
- ОП „Региони в растеж“ – 417,8 млн. лв.;
- ОП „Транспорт и транспортна инфраструктура” – 379,6 млн. лв.;
- ОП „Наука и образование за интелигентен растеж” – 141,2 млн. лв. и
- ОП „Околна среда 2014 – 2020 г.“ – 383,6 млн. лв.

Предоставеното авансово финансиране по реда на ДДС 6/2011 г. към бюджетни организации за 2019 г. е на стойност 43,9 млн. лева, а възстановените средства – 53,9 млн. лева.

По реда на ДДС 6/2011 г. също така е предоставена възмездна финансова помощ на стойност 3,1 млн. лева на ОП „Транспорт и транспортна инфраструктура”.

Следва да се отбележи, че извършените плащания от началото на настоящия програмен период до 31.12.2019 г. са 42,2 % от бюджета на оперативните програми, а договорените средства са 81,4 % от бюджета на програмите.

Програма ФАР и Преходен финансов инструмент

През 2019 г. са възстановени суми от бенефициенти по сметките на Национален фонд на стойност 4,5 млн. лева. Възстановени към ЕК са средства на стойност 0,005 млн. лева.

Програма ИСПА/Кохезионен фонд (Регламент 1164/94)

За периода постъпилите средства от ЕК са на стойност 16,6 млн. лева.

Програма САПАРД

През периода са извършени възстановявания от бенефициенти по дългове на стойност 0,6 млн. лева.

Възстановените средства към ЕК са на стойност 104,7 млн. лв., като тази сума включва и възстановените средства към Комисията във връзка с изчисления окончателен баланс за извършените разходи по програмата за периода 2001 – 2009 г. и програмата е затворена от ЕК.

Двустранни програми за трансгранично сътрудничество по външните граници на Европейския съюз 2007 – 2013 г.

За периода са постъпили средства от ЕК на стойност 0,4 млн. лв., възстановените средства от бенефициенти са в размер на 0,1 млн. лева.

Двустранни програми за трансгранично сътрудничество по външните граници на Европейския съюз 2014 – 2020 г.

Получените средства през 2019 г. са на стойност 24,1 млн. лв., представляващи възстановени разходи от ЕК и постъпили средства за съфинансиране от страните-партньори, както и разпределени към администратори в чужбина за сметка на средства от страната-партньор.

Сумата на разходите и трансферите (нето) към бюджетни организации в страната, които са направени през същия период по двустранните програми, е на обща стойност 19,6 млн. лв., включително за плащания към бенефициенти в страната, извършени за сметка на полученото финансиране от страната-партньор по тези програми.

Следва да се отбележи, че извършените плащания от началото на настоящия програмен период до 31.12.2019 г. по ПТСВГ 2014 – 2020 г. са над 45,3 % от бюджета на оперативните програми, а договорените средства са 82,7 % от бюджета на програмите.

Финансов механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г. и Норвежки финансов механизъм 2009-2014 г. и 2014-2021 г.

Възстановените към Офиса от НФ средства общо по ЕИП и НФМ за 2019 г. са на стойност 9,7 млн. лева, а получените са в размер на 8,3 млн. лева.

Сумата на разходите и трансферите (нето) към 31.12.2019 г. са на обща стойност 4,2 млн. лева.

Българо-швейцарска програма за сътрудничество за намаляване на икономическите и социални неравенства в рамките на разширения Европейски съюз

Получените средства по програмата за 2019 г. са в размер на 5,4 млн. лева.

Извършените изходящи трансфери към бенефициенти-бюджетни организации за 2019 г. са 8,8 млн. лева.

5.2 Сметки за средствата от Европейския съюз, администрирани от Разплащателната агенция към Държавен фонд “Земеделие”

Приходи

За 2019 г. планираните приходи по утвърдените годишни разчети на сметката за средства от Европейския съюз на Разплащателната агенция към ДФ „Земеделие” са в размер на 415,4 млн. лева. Отчетените постъпления са в размер на 415,7 млн. лв., което представлява 100,1 % спрямо годишния план, при 27,9 % изпълнение на годишния план за предходната година. Приходната част е формирана от помощи и дарения от чужбина и приходи от наказателни лихви и е разпределена както следва:

- Текущи помощи и дарения от Европейския съюз

Общият размер на получените приходи, отчетени в „Текущи помощи и дарения от Европейския съюз“ за 2019 г. е 52,0 млн. лв. при планирани за годината средства в размер на 46,2 млн. лева.

Получените текущи приходи от възстановяване на средства от Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) по линия на ПРСР, без директни плащания, са 40,4 млн. лв., което е 116,4 % спрямо планираните за годината 34,7 млн. лева, при 63,1 % изпълнение на годишния план за предходната година.

Получените текущи приходи от възстановяване на средства по линия на схемите „Училищен плод“ и „Училищно мляко“ от Европейски фонд за гарантиране на

земеделието (ЕФГЗ) за 2019 г. са 5,6 млн. лв., което представлява 100 % изпълнение на планираните за годината средства. За сравнение, за 2018 г. възстановените суми по това направление са 84,0 % от годишния план.

През 2019 г. са получени 6,0 млн. лв. текущи приходи от възстановяване от Европейския фонд за морско дело и рибарство (ЕФМДР), което представлява 100 % изпълнение на планираните за годината средства. За предходната година изпълнението е било 50,0 %.

- Капиталови помощи и дарения от Европейския съюз

Общият размер на получените приходи, отчетени в „Капиталови помощи и дарения от Европейския съюз“ през 2019 г. е 363,4 млн. лв. при планирани за годината 369,1 млн. лева.

Получените капиталови приходи от ЕЗФРСР по линия на ПРСР, без директни плащания, през 2019 г. са 354,5 млн. лева. Общото изпълнение е 98,4 % от годишния план (360,2 млн. лв.). За сравнение – изпълнението на годишния план за предходната година е 23,4 процента.

През 2019 г. са получени капиталови приходи в размер на 8,9 млн. лв. от фонд ЕФМДР, което е 100 % изпълнение на плана за годината. За сравнение, през 2018 г. по това направление са получени 0,4 млн. лева.

- Приходи от наказателни лихви

През 2019 г. са отчетени приходи от наказателни лихви, свързани с вземания за възстановяване на средства от ЕК в размер на 0,3 млн. лева.

➤ Разходи

Общият размер на планираните за 2019 г. разходи по утвърдените годишни разчети на сметката за средства от Европейския съюз на Разплащателната агенция към ДФ „Земеделие“ е 696,6 млн. лева.

Уточненият план на субсидиите за текуща дейност и капиталовите трансфери за 2019 г. е 398,2 млн. лева. Изпълнението за 2019 г. възлиза на 91,1 % от годишния план и е в размер на 362,7 млн. лева.

Изпълнението на разходите е, както следва:

- Субсидии и други текущи трансфери за нефинансови предприятия

За 2019 г. са планирани средства в размер на 157,4 млн. лв. за субсидии и други текущи трансфери за нефинансови предприятия. Отчетените средства представляват 86,9 % от планираните за годината и са в размер на 136,8 млн. лева. През 2018 г. размерът на текущите субсидии също е бил 136,8 млн. лева.

Изпълнението по дейности е, както следва:

- национално съфинансиране към ЕЗФРСР за директни плащания – 83,0 млн. лв., изпълнение 101,1 % спрямо планираните за годината 82,2 млн. лева;

- текущи субсидии по Програмата за морско дело и рибарство – не са усвоени средства при планирани за годината 2,7 млн. лева;

- текущи субсидии по Програмата за развитие на селските райони – 31,5 млн. лв., изпълнение от 64,8 % на планираните за годината 48,6 млн. лева;

- текущи субсидии за пазарни мерки – 22,3 млн. лв., изпълнение от 93,3 % на планираните за 2019 г. 23,9 млн. лева.

- Субсидии и други текущи трансфери за юридически лица с нестопанска цел

За 2019 г. за субсидии и други текущи трансфери за юридически лица с нестопанска цел са планирани 12,1 млн. лева. Отчетените разходи са в размер на 12,2 млн. лв. при 9,7 млн. лв. за 2018 година.

Разпределението по дейности е, както следва:

- национално съфинансиране към ЕЗФРСР за директни плащания – 0,1 млн. лева;
- текущи субсидии по ПМДР – 1,6 млн. лв., възлизащи на 66,7 % от планираните 2,4 млн. лева;
- текущи субсидии по Програмата за развитие на селските райони – 8,9 млн. лв., при планирани 8,2 млн. лв., изпълнение 108,5 % спрямо планираните за годината средства;
- текущи субсидии за пазарни мерки – 1,5 млн. лв., 100 % изпълнение на годишните разчети.

- Капиталови трансфери за нефинансови предприятия

За 2019 г. за капиталови трансфери за нефинансови предприятия са планирани 195,2 млн. лева. Отчетени са 182,9 млн. лв., което е 93,7 % изпълнение на годишния план. Отчетените през 2018 г. разходи за капиталови субсидии за физически лица и предприятия са били 185,1 млн. лева.

Разпределението по дейности е, както следва:

- капиталови трансфери по Програмата за морско дело и рибарство (ПМДР) – 15,7 млн. лв., което е 99,4 % изпълнение на годишния план (15,8 млн. лева);
- капиталови трансфери по ПРСР – 163,0 млн. лв., 93,0 % изпълнение на годишния план (175,2 млн. лв.);
- капиталови трансфери за пазарни мерки – 4,2 млн. лв., 100 % изпълнение на планираните за годината средства.

- Капиталови трансфери за организации с нестопанска цел

Актуализираните разчети за капиталови трансфери за организации с нестопанска цел за 2019 г. възлизат на 33,5 млн. лева. Към 31.12.2019 г. са отчетени 30,8 млн. лв., в т.ч.:

- капиталови трансфери по ПМДР – 0,1 млн. лв., 100 % изпълнение на годишните разчети;
- капиталови трансфери по ПРСР – 30,7 млн. лв., 91,9 % изпълнение на годишния план (33,4 млн. лв.).

Планираните разходи в размер 298,4 млн. лв., в т.ч. разходи за заплати и възнаграждения на персонала 9,1 млн. лв., задължителни осигурителни вноски от работодатели 2,6 млн. лв., издръжка 1,6 млн. лв. и придобиване на ДМА 285,1 млн. лв. подлежат на отчитане в § 63-00 „Трансфери между сметки за средствата от ЕС“.

➤ Трансфери

В частта на трансферите в касовия отчет на ДФЗ-РА към 31.12.2019 г. са отразени следните касови потоци:

- Трансфери между ЦБ и сметки за средствата от ЕС

Планираната сума на трансфера, получен от ЦБ, е в размер 201,4 млн. лева. Отчетената стойност е 191,2 млн. лв., съответстваща на получения в края на 2019 г. трансфер от ЦБ за компенсиране на средствата, изплатени от РА за сметка на национално съфинансиране към фондовете ЕФГЗ, ЕЗФРСР, ЕФМДР и ЕФР.

Отчетената сума на трансфера, предоставен на ЦБ, е в размер на 190,2 млн. лв., равняваща се на сумата по уточнения план за 2019 година.

- Трансфери между бюджети и сметки за средства от Европейския съюз

През 2019 г. получените трансфери от бюджетни сметки на бюджетни организации и общини, формирани при възстановяване на суми по вземания по ПРСР и ОПРСР, са в размер на 1,3 млн. лева.

Предоставените през 2019 г. трансфери във връзка с чл. 14 от Закона за подпомагане на земеделските производители възлизат на 0,3 млн. лева.

- Трансфери между сметки за средства от Европейския съюз:

Получените трансфери от сметки за СЕС са в размер на 0,3 млн. лв. и са формирани от възстановени лихви по вземания по ПРСР и директни плащания.

Предоставените трансфери са формирани от изплатените субсидии на публични бенефициенти и възстановените от тях суми. За 2019 г. са отчетени 289,7 млн. лв., в т.ч.:

- по Програмата за развитие на селските райони: 274,2 млн. лева,
- по схеми „Училищен плод“ и „Училищно мляко“: 0,1 млн. лева;
- национално съфинансиране към директни плащания: 0,2 млн. лева;
- по Програмата за морско дело и рибарство: 15,2 млн. лева.

В сравнение с 2018 г. се наблюдава увеличение с 218,7 млн. лв. в размера на предоставените трансфери по ПРСР и с 8,1 млн. лв. по ПМДР.

➤ Финансиране

- Суми по разчети за поети осигурителни вноски и данъци

Към 31.12.2019 г. сумата по разчети за поети данъци, формирани от удържан и внесен окончателен данък на физически лица, съгл. чл. 65, ал. 14 от ЗДДФЛ възлиза на 0,2 млн. лева.

- Друго финансиране

Към 31.12.2019 г. извършените плащания, възстановените суми и разчетът с централния бюджет, включени в отчетността в „Друго финансиране“, възлизат общо на 234,3 млн. лв., при планирани 270,0 млн. лева.

За 2019 г. са отчетени плащания в общ размер 1 807,6 млн. лв., представляващи 99,7 % от годишните разчети. През 2018 г. плащанията, отчитани като финансиране, са били 1 805,7 млн. лева.

Отчетените плащания са по следните направления:

- 1 526,8 млн. лв. за директни плащания за сметка на ЕФГЗ, представляващи 99,6 % от планираните 1 533,3 млн. лв.;
- 251,1 млн. лв. средства от ЕЗФРСР, прехвърлени към директни плащания, което е 101,4 % спрямо планираните 247,5 млн. лв.;
- 14,4 млн. лв. за пазарни мерки - изпълнение 91,1 % от планираните 15,8 млн. лв.;
- 15,3 млн. лв. суми за реструктуриране – 90,0 % от планираните 17,0 млн. лева.

Възстановените суми от Европейския съюз през 2019 г. възлизат общо на 1 932,2 млн. лв., което е 99,9 % от планираните и с 149,8 млн. лв. повече спрямо предходната година.

Възстановени са суми по следните направления:

- 1 528,6 млн. лв. за директни плащания от ЕФГЗ – 100 % спрямо заложените в плана за годината;
- 374,9 млн. лв. от ЕЗФРСР, прехвърлени към директни плащания – 99,8 % от заложените 375,7 млн. лева;
- 12,8 млн. лв. за пазарни мерки, 125,4 % изпълнение спрямо планираните 10,2 млн. лв.;

- 15,9 млн. лв. суми за реструктуриране, 86,0 % изпълнение на планираните 18,5 млн. лева.

5.3 Сметки за средствата от ЕС на общините

По сметките за средства от ЕС на общините за 2019 г. са отчетени приходи, помощи и дарения в размер на 37,6 млн. лв., които са с 12,9 млн. лв. повече от отчетените през 2018 г., което е в резултат на увеличение в размер на 0,6 млн. лв. на отчетени за 2019 г. приходи и увеличение от 12,3 млн. лв. при помощите и даренията

Отчетените за годината разходи в размер на 1 070,1 млн. лв. са повече със 124,3 млн. лв. от отчетените през предходната година 945,8 млн. лева. Това се дължи на увеличенията на: капиталовите разходи със 102,0 млн. лв., текущите разходи - с 21,6 млн. лв. и предоставените текущи и капиталови трансфери за чужбина - с 0,7 млн. лева.

В структурата на разходите за 2019 г. капиталовите разходи са 813,8 млн. лв. (76,1 %), а текущите разходи са 252,1 млн. лв. (23,6 %). Това потвърждава тезата, че поради ограничените собствени ресурси, основният фокус на европейските програми при местните власти е извършването на капиталови разходи.

Според функционалната насоченост на разходите през 2019 г. най-много са отчетените разходи във функция „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда“ – 447,1 млн. лв. (41,8 %). След тях са отчетените разходи от общините във функция „Икономически дейности и услуги“ – 216,8 млн. лв. (20,3 %) и във функция „Социално осигуряване, подпомагане и грижи“ – 181,7 млн. лв. или 17,0 % от общите разходи.

В отчетените разходи най-голям е дялът на тези, отчетени в сметките за средства по програми, администрирани от Националния фонд – 64,8 %, следват разходи, администрирани от Разплащателната агенция към ДФ „Земеделие“ – 28,0 %, разходите в други европейски средства – 6,9 % и разходите в други международни програми – 0,2 %.

За 2019 г. отчетените временни безлихвени заеми (нето) по сметките за средства от ЕС на общините от/за държавния бюджет, бюджетни сметки и сметки за средства от ЕС са 18,6 млн. лева.

Размерът на трансферите (нето) по сметките за средства от ЕС на общините за 2019 г. е 1 256,2 млн. лв., което е увеличение от 298,1 млн. лв. спрямо 2018 година.

Бюджетното салдо по СЕС към 31.12.2019 г. е положително и е в размер на 242,3 млн. лева.

Наличностите по сметките в края на 2019 г. са 483,6 млн. лв., което е с 225,2 млн. лв. повече в сравнение с 2018 година.

6. Бюджети по чл. 13, ал. 4 на Закона за публичните финанси

6.1 Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда

С разчетите към ЗДБРБ за 2019 г. са одобрени *приходи* на Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС) в размер на 6,9 млн. лв. Отчетените неданъчни приходи на предприятието за годината са в размер на 9,6 млн. лв. или изпълнението им възлиза на 139,0 % спрямо разчетените стойности. ПУДООС отчита приходи от държавни такси в размер на 4,4 млн. лв. при разчет 3,7 млн. лв. или изпълнението възлиза на 119,3 %. От приходите по държавните такси с най-голям процент са приходите администрирани по бюджета на ПУДООС по ЗУО за МПС.

Постъпилите приходи от глоби, санкции и наказателни лихви са в размер на 2,0 млн. лв. като по разчет са 1,0 млн. лв. От тези приходи с най-голям дял са приходите от наказателни постановления по Закона за опазване на околната среда. По бюджета на

предприятието са отчетени и 1,2 млн. лв. приходи и доходи от собственост. По бюджета на предприятието са отчетени приходи от продажба на квоти за емисии на парникови газове и приходи от продажба на квоти от авиационни дейности, които възлизат на 2,2 млн. лв.

Към 31.12.2019 г. ПУДООС отчита *разходи* в размер на 6,5 млн. лв., като те са разпределени както следва: капиталови трансфери – 2,2 млн. лв; за персонал - 2,3 млн. лв.; за издръжка – 1,3 млн. лв.; 0,7 млн. лв. за разходи за субсидии.

Към края на 2019 г. нетният размер на *трансферите*, отчетени от ПУДООС е отрицателен (-40,9) млн. лв. Получените трансфери възлизат на 60,4 млн. лв., а предоставените на общини и бюджетни структури за финансиране на екологични проекти и дейности са 101,2 млн. лв. Нетният размер на *временните безлихвени заеми* за 2019 г. е 3,8 млн. лв.

6.2 Фонд „Сигурност на електроенергийната система“

Събраните към 31.12.2019 г. *приходи* във Фонда са в размер на 2 099,1 млн. лева. Изпълнението им спрямо разчетените за 2019 г. приходи е 94,1 %. Постъпленията от отделните приходи са, както следва:

- Глоби, санкции и наказателни лихви - 4,3 млн. лв.;
- Други неданъчни приходи - 1 235,8 млн. лв., в т.ч. от 5 %-ни вноски и от цена „задължение към обществото“, като изпълнението им спрямо разчетените за 2019 г. 1 480,0 млн. лв. е 83,5 %;
- Приходите, получени от търговете за продажба на квоти по чл. 57, ал. 1 от Закона за ограничаване изменението на климата, са 859,0 млн. лв., като изпълнението им спрямо разчетените за 2019 г. 750,0 млн. лв. е 114,5 %.

Отчетените към 31.12.2019 г. *разходи* на Фонда са в размер на 2 099,1 млн. лв., като изпълнението им спрямо разчетените за 2019 г. 2 230,0 млн. лв. е 94,1 %.

С най-голям относителен дял от отчетените разходи са тези за покриване на разходите, извършени от обществения доставчик (почти 100 %), произтичащи от задълженията му по чл. 93а и 94 от Закона за енергетиката и за предоставяне на премия на производител по чл. 162а и производител с обект с обща мощност 1MW и над 1MW по Закона за енергията от възобновяеми източници, включително за минали регулаторни периоди. Изпълнението на тези разходи, които са в размер на 2 098,0 млн. лв., възлиза на 94,2 % от разчетените за 2019 г. 2 227,5 млн. лв.

6.3 Държавно предприятие „Научно-производствен център“

Държавно предприятие „Научно-производствен център“ (ДП „НПЦ“) е юридическо лице със статут на държавно предприятие по чл. 62, ал. 3 от Търговския закон. Предприятието осъществява научно-приложна, приложна, експериментално-производствена и други дейности, подпомагащи дейността на Селскостопанска академия.

Отчетените *приходи* за 2019 г. от ДП „НПЦ“ са в размер на 1,7 млн. лв., и представляват приходи и доходи от собственост. Изпълнението на приходите е 74,1 % от годишния им разчет за 2019 г.

Отчетените *разходи* на ДП „НПЦ“ за 2019 г. са в размер на 2,4 млн. лв. или 103,0 % спрямо годишния разчет за 2019 г.

6.4 Държавно предприятие „Управление и стопанисване на язовири

Създаването на Държавно предприятие „Управление и стопанисване на язовири“ (ДП „УСЯ“) е регламентирано с разпоредбите на чл. 139а и чл. 139б, съгласно Закона за изменение и допълнение на Закона за водите, обнародван в ДВ бр.55/03.07.2018 г.). Предприятието е със статут на държавно предприятие по смисъла на чл.62, ал.3 от

Търговския закон и с предмет на дейност: комплексно управление на язовири – публична и частна държавна собственост.

Дейността на предприятието се урежда с Правилник за устройството и дейността на Държавно предприятие „Управление и стопанисване на язовири”, приет с ПМС № 62/29.03.2019 г., Обн. ДВ, бр.27/02.04.2019 г.

Държавно предприятие “Управление и стопанисване на язовири“ няма планирани и реализирани собствени *приходи* по бюджета си за 2019 г.

Към 31.12.2019 г. ДП „УСЯ“ е отчетело *разходи* в размер на 2,0 млн. лв. От отчетените разходи с най-голям дял (59,8 %) са капиталовите разходи - 1,2 млн. лева.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Салдото по консолидираната фискална програма за 2019 г. е отрицателно в размер на 1 152,4 млн. лв. (1,0 % от БВП), като спрямо заложената цел с актуализираните разчети към ЗДБРБ за 2019 г. бюджетното салдо по КФП отчита номинално подобрене с близо 1,3 млрд. лева. Доброто фискално представяне и подобряването на външните баланси на страната са сред силните страни на водената политика, които бяха оценени положително от S&P Global Ratings и доведоха до повишаване на кредитния рейтинг на България през ноември 2019 година. Очакванията са, че прогресивното укрепване на фискалната и външната позиция на България ще продължи и в средносрочен план, като страната ще се развива устойчиво, дори и в условията на очакваната по-слаба външна икономическа среда.

Основните акценти, които се откриха в хода на бюджетното изпълнение, бяха свързани с продължилото за поредна година подобрене на параметрите по изпълнението на данъчните и осигурителните приходи по националния бюджет, докато разходите останаха по-ниски от планираните с актуализираните разчети към ЗДБРБ за 2019 г. При анализа на параметрите по изпълнението на консолидираната фискална програма се отчита и ускоряване при усвояването на средствата по програмите и фондовете на ЕС, съответно нарастване на грантовете от ЕК за България, съпоставено с предходните три години.

Изпълнението на годишните разчети за **приходите, помощите и даренията по консолидираната фискална програма за 2019 г. е 100,4 на сто**. Основен принос за доброто изпълнение имат данъчните приходи (вкл. приходите от осигурителни вноски), които превишават плана за годината с близо 0,7 млрд. лв. Съпоставени с предходната година приходите, помощите и даренията по КФП нарастват номинално с 4,4 млрд. лв. (11,1 %), като приходите от данъци нарастват с близо 2,0 млрд. лв. (8,6 %), а приходите от социални и здравноосигурителни вноски отчитат ръст от над 1,1 млрд. лв. (11,5 %). Основните фактори за ръста на приходите са, от една страна, продължаващото възходящо развитие при някои от важните макроикономически индикатори като потребление, инвестиции, намаление на нивото на безработицата и т.н., и от друга, на усилията на приходните администрации за повишаване на събираемостта на приходите.

Параметрите по разходите са близки до планираните с разчетите към ЗДБРБ за 2019 г. Съпоставено с годишните разчети общо **разходите и вноската в бюджета на ЕС по консолидираната фискална програма представляват 97,6 на сто спрямо плана**. Приоритетите в частта на разходите бяха насочени основно към мерки в частта на политиката по доходите в бюджетния сектор, социалната и пенсионната система, здравеопазването, образованието, отбраната, транспорта и други. С най-голяма социална значимост и с непосредствен ефект върху благосъстоянието на хората бяха планираните мерки за 2019 г., отнасящи се до политиката по доходите, като през 2019 г. се увеличиха разходите за персонал в бюджетната сфера с 10 %, възнагражденията на педагогическия персонал - средно с 20 %, също така и мерките в пенсионната политика - от 1 юли 2019 г. бяха увеличени всички пенсии отпуснати до 31 декември 2018 г. с 5,7 % и беше увеличен максималния размер на получаваните една или повече пенсии на 1 200 лв. През 2019 г. за Великден и Коледа бяха изплатени добавки към пенсиите на пенсионерите с най-ниски пенсии, по-високи са разходите по програмите, дейностите и службите по социалното осигуряване, подпомагане и заетостта, вкл. и с европейски средства. Друг важен приоритет бяха разходите за отбрана и сигурност, като през годината бяха извършени

значителни разходи, свързани с реализирането на инвестиционния проект за придобиване на нов тип боен самолет за българските ВВС.

Представени накратко, някои от основните бюджетни показатели и макроикономически индикатори за 2019 г. са, както следва:

◆ През 2019 г. брутният вътрешен продукт на България възлезе на 118 669 млн. лв., като реалният растеж достигна 3,4 на сто. С положителен принос за растежа бе вътрешното търсене (3,6 пр. п.), докато нетният износ имаше слаб отрицателен принос (-0,3 пр. п.)

◆ През 2019 г. продължи тенденцията от предходните години на намаление в коефициента на безработица. Стойността на показателя достигна 4,2 %, като отбеляза ново исторически най-ниско ниво.

◆ За поредна година салдото по текущата сметка е положително, като за 2019 г. излишъкът възлезе на 2,5 млрд. евро или 4,0 % от БВП. Положителните баланси по статиите услуги и вторичен доход напълно компенсират търговския дефицит и отрицателното салдо по първичен доход.

◆ Параметрите по изпълнението на консолидираната фискална програма и параметрите за сектор „Държавно управление“ за 2019 г. отговарят на изискванията на фискалните правила съгласно разпоредбите на Закона за публичните финанси.

◆ Оценката в априлските Нотификационни таблици за дефицита и дълга е, че през 2019 г. салдото на сектор „Държавно управление“ е положително в размер на 2,1 % от БВП. По отношение на дълга България се придвижва с едно място напред и вече е втора след Естония с най-нисък дълг на сектор „Държавно управление“ в ЕС за 2019 г. – 20,4 % от БВП.

◆ Салдото по КФП е отрицателно в размер на 1 152,4 млн. лв., 1,0 % от БВП.

◆ Изпълнението на приходите, помощите и даренията по консолидираната фискална програма спрямо годишните разчети за 2019 г. е 100,4 %, а по държавния бюджет – 101,2 %.

◆ Общите разходи (вкл. вноската на България в общия бюджет на ЕС) по КФП за годината представляват 97,6 % от разчетите към ЗДБРБ за 2019 г., а по държавния бюджет разходите, трансферите и вноската за бюджета на ЕС представляват 96,4 % от планираните за годината.

◆ Предвидените законови ограничения по отношение на държавния дълг за 2019 г. са спазени, като номиналният размер на държавния дълг към 31.12.2019 г. е 22,0 млрд. лв. и е под прага на предвиденото в ЗДБРБ за 2019 г. дългово ограничение от 22,2 млрд. лева.

◆ Общият размер на касовите постъпления от ЕС (от Структурните и Кохезионния фондове, от ЕЗФРСР и ЕФР, от средства за директни плащания към земеделските производители и плащания по пазарни мерки и др.) за 2019 г. е 4 261,4 млн. лв. Нетните постъпления от ЕС към 31.12.2019 г. (касови постъпления от ЕС, намалени с вноската в общия бюджет на ЕС) са положителни в размер на 3 068,2 млн. лева.

◆ Размерът на фискалния резерв към 31.12.2019 г. е 8,8 млрд. лв., в т.ч. 8,6 млрд. лв. депозити на фискалния резерв в БНБ и банки и 0,2 млрд. лв. вземания от фондовете на Европейския съюз за сертифицирани разходи, аванси и други. Фискалният резерв към края на годината е над определения в чл. 66 на ЗДБРБ за 2019 г. минимален размер от 4,5 млрд. лева.

ПРИЛОЖЕНИЯ:

1. Отчет за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2019 г.

2. Отчет на консолидираната фискална програма за 2019 г.
3. Анализ на изпълнението на утвърдените разходи по области на политики и бюджетни програми в ЗДБРБ за 2019 г. на МС и министерствата, прилагащи програмен формат на бюджет, с акцент върху постигнатите резултати.